

Barz. *decif.* 108. num. 38. Marius, Giurb. *decif.* 60. num. 7. Tusch. *litter. E. concl.* 374. num. 28. & *litter. R. conclus.* 306. num. 1. Castill. *lib. 4. quotidian. cap. 42. num. 113.* & 114. vbi alios cumulat.

76

De questione, an ei, qui rem meliorem restituit ante exactiorem melioramentorum, detur actio? vide Marefcot. *variar. resolut. lib. 2. cap. 13. à num. 1.* Garc. *de expens. cap. 7 à num. 1.* Ferrar. *in prax. Papin. tit. inform. respons. rei conuent. numer. Valasc. de iur. emphyt. quæst. 25. n. 25.* Grat. *discept. cap. 193. à num. 25.* Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 79. num. 2.* Anton. de Amat. *variar. resolut. resol. 14. à num. 54.* & Guzm. *de euis. quæst. 20. num. 42.* & 45. & Addit. ad Gl. 3. *in fin. l. 15. tit. 13. infr. hac part.* & Castill. *lib. 5. cap. 65. num. 12.* & 85. & Gibr. Valasc. *de priuil. paup. q. 41. à num. 25.* Sed ob stare videtur. *text. in leg. vnica, C. etiam ob chirograph. pecun. vbi rem etiam non obligatam posse retineri per creditorem chirographariū statuitur, ibi at si in possessione fueris constitutus, nisi ea quoque pecunia tibi à debitore redatur, vel offeratur, que sine pignore debetur, eā restituere propter exceptionem doli mali non cogaris.* Qui, *text. magnam in se continet difficultatem, si conferatur cum text. in l. solutum, l. 1. §. si in sortem, §. de pignor. actio. ibi, si in sorte duntaxat, vel in usuris obstrictum est pignus, eo soluto, propter quod obligatum est, locum habet pignoratitia. Cui dubio Guiat. libr. 5. obseruat. c. 28. respondit. dict. §. si in sortem esse inscribendum, si in sortem duntaxat, nec in usuris, & ita dissolutam esse contrarietatem, Aliter eum interpretatur Negulan. de pig. memb. 4. §. part. num. 2. Faber. in dict. §. si non sortem, quibus assentire videtur Gl. hic quos vide.*

78

Sed vera horum iurium concordia esse videtur, scilicet *in dict. l. vnica. soluto debito, pro quo pignus fuit datum, creditori actionem pignoratitiam competere, non negari; & ita potius hæc cōclusio ex eaprobat: pro vt competere dixit Iurisconsult. in dict. §. si in sortem, quia exceptio non datur vbi deficit actio. l. 2. ff. de exception. cap. 1. de lit. contest. & DD. ibi, Couarr. in reg. possessor. in initio. 1. part. num. 4. & exceptionem doli mali ei contra debitorem, qui actione pignoratitia rem pro vno de-*

bito pignoratā eo soluto repetit, cōpetere *in d. text.* statuitur, nisi pecuniam eidem creditori, sine pignore debitā soluat; quia res petita sine vicio prætextu obligationis ad creditorem peruenit, quo casu retentio ei permittitur, vt diximus. *supr. num. 1.*

19 Amplia tertio, si pecunia esset commodata, retineri non posse, nam commodatur vt species, aliās non esset commodatum ex Gl. *hic, vers. & quid si pecunia commode- tur vt species, & Adde Gl. verb. depositi, & verb. sed ibi nō cōpensatione. in l. fin. C. de compens. Bar. in l. cum fundum. 30. §. seruum. n. 8. ff. de verb. oblig. Duaren. in l. fructus, §. ob donationem. ff. solut. matrim. Molin. disp. 297. vers. contrariam tamen.*

20 Amplia extra Gl. nec compensationem admitti ad impediendam rei commodatæ restitutiōem, etiam si sit earū rerū, quæ in pondere, vel mensura consistunt. Nam cum in speciebus solum consistat commodatum, idem iudicatur de ipsis, ac de speciebus. Barbof. *in l. diuortio, §. ob donationē n. 4. in fine. ff. sol. matrim. Nicol. Gen. in concilat. l. per textu. fin. C. de commod. cum l. cōpensatione. fin. C. de compens. n. 26.* Pichar. *in §. bona fidei. 30. n. 39. Instit. de action. Molin. vbi sup. Castill. lib. 3. quotidian. c. 16. n. 11. Armild. verb. commodatum. n. 3.*

21 Sed contrarium tradunt Bart. *in l. cum fundum. 30. §. seruum. num. 8. ff. de verb. oblig. Duaren. in dict. §. ob donationem, Angel. & Aluer. in l. fin. C. de compensat. Odofed. n. 4. & Hugo. Donel. num. 4. ibidem, & in commodato esse locum cōpensationi docent & fere omnes Theologi hanc sequuntur, Siluester. verb. commod. quæst. 3. Nauarr. *in manual. c. 17. n. 186.* Azor. *instit. moral. par. 7. vers. septimo queritur.* vbi reprehēdit Armillam, ex eo quod rem commodatam loco cōpensationis retineri non posse, tradiderit, & ex Abb. *in c. bona fides. deposit. & Gl. in c. 1. de commod. locum esse retentioni equi commodati ratione debiti loco compensationis. & idem defendit Lud. Lopez. quæst. consciētiae, cap. 197. vers. offert. se xuoque, dicens non obstante l. fin. ff. cōmod. hanc esse defendendam.**

22 Sed à prima non est discedendū, primò nam cōmodatū consistit in specie, & nullū dominiū, nec possessio incommodatariū trāfertur, & in deposito non admittitur com-
pensatio

23 pensatio; quia dominium in depositarium non transfertur. Covarr. in c. quamvis pactum; part. § 4. n. 9. vers. ita non obstat Gu-tierr. de iur. confirmator. 3. part. c. 6. n. 4. Vi-lialob. anti. iur. comm. & regy litt. D Olan. eadem litter. n. 29. ergo idem ius statuendū est. † Nec obstat tex. in dict. l. fin. nam ibi tantum fuit exceptus contractus depositi, nam quæ in pondere, & mensura consistunt, solent deponi, commodari non, sed mutuari; at que ita ibi non fuit exceptus commodari contractus. vide Addit. ad Gl. §. l. §. & ad Gl. l. l. fin. tit sequent.

24 Limita quando res commodata non potest restitui, sed eius æstimatio, ex eo quod perisset, lat. in l. in bonæ fidei. n. 66. Insti. de action. in l. huiusmodi. §. cum pater. de leg. 1. n. 12. Soc. lun. conf. 60. n. 8. lib. 1. conf. 11. n. 20. lib. 2. & conf. 74. n. 12. lib. 3. Surd. conf. 246. n. 11. lib. 2. Fachia. controu. lib. 11. c. 7. Molin. ubi sup. vers. glos. citata.

25 In secundo membro distinctionis quando causa retentionis coheret rei, seu res est obligata, vel quasi, aut non; sed prætextu obligationis tradita, datur rei retentio. ex l. si insurtem, §. si centum. ff. de condi. indeb. l. si cum aurum ff. de solut. l. eleganter, §. qui repro-bos. ff. de pign. act. l. fin. C. etiam ob chyrog. pecun. pign. retin. poff. l. 3. C. in quib. casib. pig. & hypoth. Bal. in dict. l. fin. n. 2. Tapat. var. tit. 18 c. 4. Montal. in l. fin. tit. 17. lib. 3. fori. Viui. decij. 317. libr. 2. n. 7. de quo vide late in Addit. ad Gl. l. 20. tit. 13. infr. hac part.

26 Et cōprobatur ex exemplis traditis a No- stro Lopet. hic in Gl. 4. Ex qua nota primò, ratione expensarum, quæ à commodatar- io sunt factæ in re cōmodata, posse rem re- tineri, quia causa retentionis coheret rei. Et Adde Bal. in d. l. fin. C. de cōmod. n. 1. Moz. tractat. de commod. cap. de natur. commod. n. 9. Molin. disput. 297. vers. eadem glos. pro quo refert. text. in l. in rebus, §. quod autem, ff. commod. Viui. ubi sup. vers. 3. fallit. Ludo- uic. Lopet. ubi sup. vers. at adhuc:

27 Amplia primò in quocumque possessore bona fidei titulum habente, siue non, l. fin. autem, §. in re petita, & l. sumptus, & l. in fundo ff. de rei vendicat. l. si in area, C. eodem, l. qua ratione, de acquir. rer. domin. l. si non sor- tem, §. si centum. Et ibi Gl. & lal. num. 10. ff. de condi. f. indebit. Rebuff. in l. non potest, ff. de verb. signif. Capic. decif. 17. Alucit. Bru-

nus. tractat. de augment. conclus. 20. Dec. cōf. 518. num. 1. Surd. conf. 183. num. 1. & sequēt. lib. 2. & decif. 87. n. 1. Capic. decif. 17. Guid. Pap. decif. 169. & 439. Ioseph. Ludovic. decif. Perus. 34. num. 9. & decif. 117. num. 32. Magon. decif. Flor. 49. num. 23. Farin. decif. 622. pag. 12. Grat. discip. tom. 3. c. 494. n. 12. Marefc. var. c. 109. n. 2. Duēn. regul. 237. vers. se. undo probat. Valalc. de priuileg. pau- per. quest. 4. n. 1. part. 1.

28 Amplia secundo ex Gl. hic, quòd pos- sunt retineri res defuncti, quo usque soluā tur expensæ factæ in eius funere. Et Adde Bald. lal. & Socin, quos refert, & sequitur Menoch. de recuperand. possessione remed. 11. num. 12. † ubi tradit pro eo, quod expendit quis in funere. fcherans, posse libros, & alias res scholaris retineri. Pirr. Atet in tract. de retent. num. 40. Paris. conf. 26. n. 8. lib. 2. Tusch. litter. R. conclus. 307. num. 30. Surd. de aliment. titul. 8. prout. 62. num. 6.

29 Amplia tertio ex Gl. hic, malæ fidei possessorem posse retinere rem propter expensas factas causa fructuum percipiē dorum. Adde text. in leg. si a patre, aliàs si à domino. §. fructus. leg. haeres furiosi. 54. ff. de petit. haered. l. fundus, ff. famil. ercisc. l. fructus. ff. solut. matrim. & l. 4. ff. de oper. seru. l. quod. in fructibus. ff. de usur. l. idemque §. idem Labeo ff. mādāt. l. domum. §. C. de rei vendicat. l. 4. tit. 28. part. 3. & l. 4. tit. 14. part. 6. vbi vide Addit. Bart. l. in fundo, n. 11. ff. de rei vendit. Gl. in cap. nobis, verb. quid ad causas, 2. quest. 2. & c. 1. de usur. & ibi. Hostiens. Angel. in l. videamus, §. ex cau- sa, col. 2. notab. 10. ff. de usur. Alciat. in l. im- pensa, num. 8. ff. de rei vend. Rolād. conf. 28. lib. 1. num. 24. Nicol. Bell. conf. 63. num. 13. Paz. conf. 7. num. 41. Tiraque. de retract. li- nag. §. 15. glos. 1. num. 2. Fach. lib. 1. cap. 54. in princ. Pincl. in l. 2. C. de rescind. vend. 2. p. cap. 3. num. 1. ad fin. Barbof. in l. diuortio, §. fin. 1. part. num. 59. ff. solut. matrim. Satm. lib. 1. seleēi. cap. 10. num. 14. Negusan. de pig- nor. 4. membr. 5. part. princ. num. 20. Giurb. in consuet. Senat. Mesan part. 1. cap. 15. glos. 7. num. 17. Garc. de expens. cap. 2. num. 11. Valasc. de iur. emphit. 1. part. quest. 25. num. 5. Marefcot. variar. lib. 2. cap. 112. num. 9. & in n. 13. ait impensam necessariam re- cuperare posse notorium malæ fidei pos- sessorem. Adde Pereir. de empt. num. 4. 15.

31 & 58. Peregrin. *de fideicom. art. 50. num. 26.* Mantie. *lib. 12. tit. 29. num. 13.* Boer. *decif. 44. num. 6.* Cauale. *decif. 28. num. 5.* & *decif. 44. num. 60. part. 1.* Magon. *decif. 33. num. 24.* Ioseph. Ludouic. *decif. 34. n. 38.* Mar. Mut. *decif. 51. num. 18.* Valasc. *de priuileg. paup. quest. 41. num. 15.* & 16. *part. 1.* Naruon. *l. 25. lib. 4. tit. 21. glof. 16. num. 30.* Guzm. *de euiet. quest. 20. num. 4.*

31 Limita primò ex text. in l. si seruus seruum, §. soliuam, ff. ad leg. Aquil. scilicet in impensis, quæ colligendo fructus, prædando, seu furando fiunt: quarum nulla ratio habetur, et si maximè necessariæ sint, vt optime declarat Sarmiet. in num. 15. & 16. vbi supra, vbi hunc esse verum sensum dicit. §. oliuam, tradit.

32 Subamplia Glof. ampliationem etiam pro expensis voluntarijs, siue vtilibus, si dominus aliàs erat facturus, vel statim rē cum melioramētis restitutus. Garc. *de expens. cap. 5. n. 26.* Barbof. *vbi supra. n. 73.* Marefcot. *lib. 2. cap. 110. num. 42.* & *cap. 11. num. 5.* & 6. Gratiā. *discip. tom. 3. cap. 437. a n. 4.* Valasc. *in dict. quest. 41. n. 65.* & 66.

33 Subamplia secundo, si possessor malè fidei denuntiavit domino, vt rem repetere, si putaret esse suam; nam tunc, si non repetit, & fecit melioramenta, prætextu iptorum eam poterit retinere. l. aut si antea ff. de rei vendit. Bar. in l. infundo, num. 7. ff. eod. Barbof. *dict. num. 73.* Marefcot. *dict. lib. 2. cap. 112. n. 12.*

34 Subamplia tertio, quando de mandato, seu consensu domini facta sunt, l. vtilium ff. de impens. in reb. dot. fact. Rebuff. in l. impensæ, 79 §. voluptariæ, in princip. vers. primo vitiatur regul. de verb. signif. Gratiā. *dict. cap. 437. num. 1.* vbi refert Barbof. & alios. Valasc. *quest. 41. num. 67.*

35 Subamplia quarto, malè fidei possessore expensas vtilis in cōscientia retinere posse. Couarr. in regul. peccatū, de regul. iur. in 6. 2. par. §. 6. num. 3. Barbof. num. 88. vbi supra. Gutierr. *lib. 3. quest. 68. num. 13.* Medin. *de restit. quest. 6. par. 2.*

36 Sed inest magna controversia àn prætextu melioramentorum vtilium, seu voluntariorum indistincte retentio cōcedatur malè fidei possessori: àn vero abrrasio? de quovide August. Barbof. in dict. §. fin. Micrem. *de maiorat. par. 4. quest. 32.* Quel.

quest. iur. cap. 15. num. 13. in fin. Sarmient. *lib. 1. seleet. cap. 10.* Garc. *de expens. capit. 5.* Marefcot. *variar. lib. 2. cap. 110.* & 111. Ioseph. Ludouic. *decif. Perus. 34.* Gutierr. *lib. 3. quest. 68. num. 10.* Valasc. *consult. 83. n. 19.* Mar. Muta. *decif. 51. num. 15.* & 16. Matienz in l. 6. tit. 7. glof. 3. Guzm. *de euiet. quest. 20.* Valasc. *de priuileg. paup. quest. 41. a num. 45.* & Addit. *infra ad glof. leg. tit. 5.* & ad Gl. 3. tt. 13. l. 15. vbi lare egimus de hac quest. vbi & quomodo sit faciendā estimatio melioramentorum, & in Addit. ad Glof. 1. l. 24. tit. 8. *infra bac part.*

37 Amplia quarto, ex Glof. si res minoris, vel furiosi pignori dentur sine decreto, licet pignus non teneat, creditori pro credito retentionē pignoris competere si in vtilitatem minoris est verum. Adde Balduin. *de pignor. cap. 13.* & comprobatur ex traditis, in numer. sequent.

38 Vnde Glof. hic inest quod minor vendendo alienata repellitur, si pretium in eius vtilitatem verum non restituit. De quo vide Addit. ad Glof. fin. l. 4. tit. 5. *infra bac part.* & Addit. *sup tit. 1.*

39 Amplia quinto ex Glof. hic vxorē posse retinere res mariti, donec sibi solvatur dos. Adde l. si filiofa. 1. ff. solut. matrim. vbi Bart. & alij dicunt illū text. esse notabile ad hoc. Bald. in l. pen. C. de pignor. aet. l. cum tibi. C. qui potior. in pig. l. pen. C. de non numerat. pecun. & in l. 1. C. de seruo pignor. dat. Roland. *cons. 77. n. 27. col. 1.* Socin. *cons. 131. col. 2.* Dec. *cons. 232. col. 1. 400. col. 2. 671. in su. vol. 5.* Angel. *de malef. §. eius bona publi. Bal. Nou. de dot. 1. p. priu. 6. lim. 13.* Neguf. *1. mem. 5. p. n. 33.* Aret. *vbi sup. n. 26.* Rub. *c. per vestras, amp. 24.* Parl. *24. lib. 2. c. 5. n. 13.* Gomet. *l. 50. taur. n. 4.* Gut. *cons. 10. n. 13.* Castill. *lib. 4. cap. 37. num. 30.* Fontan. *claus. 7. glof. 4 p. 1. n. 47. gl. 3. p. 2. n. 50. p. 3. a n. 1.* Boer. *decif. 44. n. 38.* Gramm. *48. n. 12.* & 92. n. 20. Ludouic. *109. n. 2.* Viui. *317. lib. 2. n. 4.* Magon, *64. n. 3.* Sempron. *Asci. determin. seu decif. 73. n. 2.* Gizzarel. *45. n. 1.*

40 Subāplia 1. pro legatis ei in testamēto relictis retentionē cōpetere Burs. *cons. 8. n. 8.* vol. 1, Carrot, *dec. 21. n. 3.* Morqu, *dediuis. on. lb. 1. c. 6. n. 25.* Gizar, *n. 2.* Cart *vbi supra.*

41 Sudamplia secundo etiam pro fructibus, & quolibet augmento dotis retentionem ei competere. Bald. in l. etiam. 2. *notabil.*

notabil. n. 4. C. de iur. dot. vbi dicit esse bene notandum. *las. in rubr. ff. solut. matrim. n. 40. & in l. quidquid astringenda. in 1. notab. ff. de verb. oblig. vbi esse valde notandum dicit. Negul. de pign. 2. memb. 4. part. ampl. 6. n. 46. Carrot. n. 9. in dist. decis. 21.*

42 Subamplia tertio etiam pro bonis paraphernalibus, & donationibus propter nuptias competere, seu dari vxori retentionem bonorum viri. *Glos. in §. est aliud verb. exequantur circa medium Inst. de donat. Carrot. decis. 21. n. 38. Pichard. decis. 463. n. 4 lib. 2.*

43 Subamplia quarto dari vxori retentionem etiam ante factam liquidationem. *Gram. decis. 58. n. 12. Carr. vbi sup. n. 13.*

44 Subamplia quinto predictum remedium retentionis vxori competere, etiam si prius elegisset viam actionis. *Cap. decis. 119 sub. n. 5. Carrot. decis. 21. n. 16.*

45 Subamplia sexto, etiam si ab initio cepisset uti retentione ex alia causa, nam conuenta variare potest. *Capit. num. 6. & Carr. n. 17. vbi sup.*

46 Subamplia septimo, si vxor non solemniter, sed extra ordinario processu esset in tenuta, etiam tunc ei competere retentionem tenentis, quia res erat affecta, & aliam obligata propter dote. *Cremel. singul. 93. Negul. de pign. 3. membr. 2. p. num. 20. Carr. n. 35. vbi sup.*

47 Subamplia octavo hoc ius retinendi competere etiam heredibus, & successoribus particularibus vxoris. *Gram. decis. 92. n. 20. Ioseph. Ludouic. decis. Persul. 109. n. 2. Marc. decis. 181. 1. part. Carrot. decis. 21. n. 10. 11. & 12. vbi ex Bart. in l. 1. §. fin. & ibi Alex. in Addit. litter. F. & las. n. 5. ff. de noui oper. nunt. communem dicit.*

48 Subamplia nono, etiam viuente viro, & vergente ad inopiam aduersus creditorum concursum vxorem pro sua dote habere ius retentionis in bonis mariti, licet ea anterioribus non possit prejudicare. *Theaur. decis. 207. & ibi Gasp. Theaur. eius filius & Mar. Giurb. in decis. 16. quos vide.*

49 Subamplia decimo tam bona mobilia, quam immobilia retinere posse. *Morq. de diuis. bon. lib. 1. c. 9. n. 24. & Carr. decis. 21. n. 39. vbi dicit vxorem remanendo in domo mariti animo retinendi pro dote, videri retinere bona mobilia, nec de cri-*

mine expilata hereditatis accusari posse. *ex Alex. cons. 129. n. 3. vol. 4. per tex. in l. vxor. ff. rer. amotar. l. aduersus, C. de crim. expilat hered.*

50 In immobilibus contrarium ructur *Parlad. lib. 2. c. 5 n. 14. vbi vxorem non esse legitima contraditricem heredi possessione hereditatis petenti in bonis immobilibus, nec in mobilibus preter domum, in qua vxor cum viro habitabat, & ea, quae intus sunt, & bona ipsa dotalia, si extant, in quibus vxori retentionem concedit aduersus heredes mariti, & in alijs ei retentionem competere negat aduersus communes. & receptas traditiones, de quibus sup. nisi specialiter essent ei hypothecatae profolutione dotis. vt in fin. d. c. 13. & soluit.*

51 Sed talia eius pace a doctrina communi non est recedendum; nam ad concedendam retentionem vt sup. num. diximus. duo tantum concurrere solent, scilicet quod res ad retinere volentem sine vitio perueniret, & quod pro debito sint obligata, quae in muliere concurrunt respectu omnium bonorum mariti. Bona mariti ad ipsam peruenisse sine vitio constat, quia iure familiaritatis viuente marito possidet. *leg. qui iure familiaritatis. ff. de acquir. posses. vbi Imol. Rom. & Alex. Dec. consil. 400. sub. num. 4. Flam. Carr. decis. 73. n. 1. Gizar. decis. 45. n. 3. Semp. Alis. decis. 87. m. 7. vel iure societatis, quia maritus, & vxor sunt socij diuinae, & humanae domus, & inter eos etiam legalis societas contrahitur, de quo vide Addit. ad Glos. l. 10. tit. 10. infra hac par. & inter socios omnes res, quae coeuntium sunt, continuo communicantur. l. 1. §. 1. ff. pro socio. & quod omnia bona mariti mulieri sint ex beneficio legis pro dote solutione tacite hypothecata nemo est, qui ignoret, vt diximus in Addit. Glos. 2. l. 23. per tex. ibi. tit. 13. infra hac par. ergo generaliter in omnibus bonis mariti ei retentio concedenda est.*

52 Sed talia eius pace a doctrina communi non est recedendum; nam ad concedendam retentionem vt sup. num. diximus. duo tantum concurrere solent, scilicet quod res ad retinere volentem sine vitio perueniret, & quod pro debito sint obligata, quae in muliere concurrunt respectu omnium bonorum mariti. Bona mariti ad ipsam peruenisse sine vitio constat, quia iure familiaritatis viuente marito possidet. *leg. qui iure familiaritatis. ff. de acquir. posses. vbi Imol. Rom. & Alex. Dec. consil. 400. sub. num. 4. Flam. Carr. decis. 73. n. 1. Gizar. decis. 45. n. 3. Semp. Alis. decis. 87. m. 7. vel iure societatis, quia maritus, & vxor sunt socij diuinae, & humanae domus, & inter eos etiam legalis societas contrahitur, de quo vide Addit. ad Glos. l. 10. tit. 10. infra hac par. & inter socios omnes res, quae coeuntium sunt, continuo communicantur. l. 1. §. 1. ff. pro socio. & quod omnia bona mariti mulieri sint ex beneficio legis pro dote solutione tacite hypothecata nemo est, qui ignoret, vt diximus in Addit. Glos. 2. l. 23. per tex. ibi. tit. 13. infra hac par. ergo generaliter in omnibus bonis mariti ei retentio concedenda est.*

53 Rursus ex proprio ore *Parlad. vir quidem summa eruditione praeditus conuincitur; infra de Et. n. 13. in bonis specialiter mulieri pro securitate dotis hypothecatis ei ius retentionis concedit, quo concesso concedere necesse est, quod huiusmodi bona ad eam sine vitio peruenierunt, nam hypotheca specialis hoc ius ei non tribuit,*

54 Rursus ex proprio ore *Parlad. vir quidem summa eruditione praeditus conuincitur; infra de Et. n. 13. in bonis specialiter mulieri pro securitate dotis hypothecatis ei ius retentionis concedit, quo concesso concedere necesse est, quod huiusmodi bona ad eam sine vitio peruenierunt, nam hypotheca specialis hoc ius ei non tribuit,*

nec extra vitium, si quod in possessione
fue. at, posset purgari: si enim possessione
in bonis specialiter hypothecatis conce-
ditur, cur in alijs, que similiter ei tacite
sunt hypothecata, vel etiã si ei non essent
obligata, negamus? cum in possessione nõ
ex titulo hypothecæ, sed ex titulis *sup. tra-*
ditis sit? & cur ei retentionem compete-
re in bonis specialiter hypothecatis dici-
mus, & non in tacite hypothecatis? cum
de iure inter expressam, & tacitam hypo-
thecam similis differentia non reperia-
tur (vt diximus in Additione Glof. 1. *dict.*
l. 23.) nec inter specialem, & generalem
hypothecam de quo vide Addit. ad Glof.
l. 1. §. dict. tit. 13. infr. hæc part.

36 Nec obstat *l. 2. tit. 14. part. 3. infine.* vbi
Bald. opinionem, quam ipse sequitur, pro-
bari dicit, quia in longe diuerso caluloqui-
tur, scilicet vtrum bona, quæ post mor-
tem viri penes vxorem reperiuntur, præ-
sumantur propria ipsius mulieris, vel ac-
quisita ex bonis mariti; & an ea hæredi-
bus restituere, vel sibi iure proprio habe-
re debeat; nec vllum verbum *ibi* de iure
retentionis, nec de debito dotis reperit-
ur, † qui enim retentione prætendit, non
negat bona, que retinere desiderat, esse
sui debitoris? & *ibi* mulier bona, de qui-
bus cõctio erat, sui mariti fuisse negabat

37 Nec etiam obstat *tex. in l. dotis actione,*
C. solut. matrim. quem pro sua opinione
adducit, quia loquitur quãdo hæredes e-
rant in possessione bonorum hereditatis,
quo casu bonorum dotalium mulieri re-
tentio nõ datur, quam in eis concedi Par-
ladotius fatetur. † Postquam enim posses-
sio est apprehensa, & bona non sunt va-
cantia, vxori retentio denegatur. Roder-
Suar. *in tit. de las herencias. n. 5.* Cauale. *de*
usufruct. n. 101. Dec. *cons. 232. n. 2.* Soci. *cons.*
132. col. 3. vers. amplius dico. Marfil. *sing.*
321. Bald. *cons. 35. vol. 3.* Dec. *cons. 400. n.*
5. & 449. n. 3. & 671. n. 7. Mag. *decif. Flor.*
37. n. 13. & decif. Lucens. 64. n. 14. Carr. *de-*
cif. 21. n. 19. 20. 21. & 22. vbi alijs compro-
bat, & declarat. Ioseph. Lud. *decif. Perus.*
61. n. 8. cum alijs, & decif. 109. n. 3. Gizzar.
decif. 45. n. 5. Chartar. *decif. 73. n. 11.* Paul.
cons. 77. n. 34. & 35. lib. 1. Viuiu. *decif. 317.*
n. 5. vbi plures alios refert. Maur. Aretin.
de retent. n. 27. cum alijs. Morquech. *de di-*

uis. bon. lib. 1. cap. 9. n. 27. nam si essent bo-
na occupata, nõ potest vxor propria aucto-
ritate bona inuadere, sed debet experi-
ri contra hæredes dotis actione. *l. dotis ac-*
tione, C. solut. matr. Ioseph. Lud. *n. 3.* vbi
sic communiter Doctores voluisse dicit.

60 Et ita caute versabitur vxor, si mortuo
viro declarat animum suum, & vele muta-
re causam possessionis. Et ista declaratio
potest fieri verbis, & factis. Paris. *cons. 14.*
num. 30. & 131. num. 20. vol. 1. & 15. num.
20. vol. 2. Verbis declaratur animus pro-
testando in scriptis, vel coram testibus.
Ioseph. Lud. *decif. Per. 109. num. 13.* Carr.
21. n. 29. vbi supr. & si præcipit laborato-
ribus, vt retineant fructus fundi ad eius
instãtiam, vel eam fructibus recognos-
cãt. Lud. *num. 13.* Carrot. *num. 29. vbi supr.*
factis declaratur animus, si vxor non per-
mississet hæredes in domum ingredi clau-
dendo domum, & claues penes se retinẽ-
do. Lud. *n. 9.* Carrot. *num. 30. vbi supr.*

61 In dubio quando vxor nec verbis, nec
factis voluntatem suam declarauit, quæ-
tio est, quid præsumendum sit? vtrum quod
continuauerit possessionem, quam iure
familiaritatis viuente viro habebat? vt di-
ximus *supr.* Vel quod causam mutauerit,
& bona pro sua dote retineat? & quod
possessionem, quam iure familiaritatis
habebat, continuasse videatur, si eodem
modo cum hæredibus mariti viuebat, si-
cut faciebat cū marito, seu si à principio
eam verbis, vel factis non declarauit, de-
ferunt. Socin. *cons. 131. col. 3.* Ioseph. Ludo-
uic. *decif. 109. num. 17. & 18.* vbi impug-
nat Bero. Bursat. & Dec. *in locis infra refe-*
rendis, & dicit eorum dicta non posse sal-
uari, & esse falsa, & contra communem
opinionem. Statili. Pacifi. *in tractat. de Sal-*
uian. interdict. inspect. 3. c. 4. num. 21. & 22.
vbi decisionem Rotæ, pro hac opinione
refert; secus verò si animum declarasset,
& possideret iure retentionis. Socin. *n. 7.*
vbi supr. per tex. in l. qua ratione, §. interdum,
l. 3. §. si in rem. in fin. ff. de acquir. possess. Dec.
cons. 232. n. 2. & 400. n. 5. & in l. dotis, n. 3.
C. de collat. Magon. *decif. Lucens. decif. 64.*
num. 14. Roland. *cons. 77. num. 28. lib. 1.* Lu-
douic. *decif. Perus. 61. num. 3. & 4. & decif.*
109. n. 4. Pirr. Aretin. Carrot. *num. 28.* &
Flam. Carr. *n. 6. & 7. vbi supr.* Semper. Ahs,
decif.

decif. 87. n. 7. Mastr. decif. 193. n. 38. ea præcipua ratione, quia mutatio animi non præsumitur, nisi probetur. *l. cum qui ff. de probat. l. cum hic status. §. pœnitentiam. ff. de donat. inter vir. & uxor.* Alciat. reg. 2. præsup. 16. Menoch lib. 6. præsum. 37. per totā. Magō decif. Lucē. 26. n. 38. Caputaquens. decif. ult. Bert. cōf. crim. 36. n. 5. lib. 1. & 311. n. 14. & 413. n. 13. lib. 2. Rol. 34. n. 10. lib. 4. Riminal 82. n. 2. & 19. vol. 1. & 284 n. 8. vol. 2. Lamber. de contract. mulier. gl. 8. n. 7. & gl. 1. n. 7. & 8. Decian. resp. 89. n. 41. & 83. vol. 1. & resp. 37. n. 30. Maicar. de prob. concl. 1416. Cēphal. consil. 277. n. 99 & consil. 288. n. 3. lib. 2. Ioseph. Ludouic. dict. decif. 109. n. 5. Carrot. decif. 21. n. 27. cum sequent. Castill. quotid. libr. 4. cap. 37. per tot. Carrot. à n. 6. ubi sup. & quia animus talis præsumitur, qualis fuit de præterito, vel de presenti declaratus. Curt. iur. consil. 186. n. 36. & 11. n. 22. infim. vers. nec obstat Socin. 131. col. 2. Rolā. 77. n. 33. Dec. 232. col. 3. & in l. qua dotis, C. de collat. Ioseph. Lud n. 7. Chart. ubi sup. ¶ Itē quia volūtas in mente retenta nihil operatur. *l. si repetendi. C. de condit. ob caus. & relati. DD.*

62 Pro parte affirmatiua, videlicet causam possessionis mutasse videri, defendunt Berol. cōf. 60. n. 5. & 6. lib. 2. Bursat. 8. n. 15. & 9. n. 3. lib. 1. Dec. 400. n. 5. Carrot. in d. n. 31. ubi, quando hæredes, qui mariti hæreditatem addiderunt, non essent, hanc veritatem dicit. & quod præsumatur mutatio voluntatis, & possessionis, & sic animus retinendi pro dote sua, donec de ea fuerit satisfactum, & adducit Achil. decif. 4. de causa possif. & prop. & Paleot. decif. 422. attestantem coram eo ita decisum, & terminatum fuisse; quia mutatio voluntatis præsumitur, quando quis continuat possessionem cum bono titulo, quam ab initio habebat cum nullo, & inualido. Eādem opinionem indistincte tenet Morquech. de diuifion. bonor. lib. 1. cap. 9. num. 28. vsque ad num. 38. ubi dicit in dubio causam possessionis mutatam præsumi, etiam si nihil mulier declararet, & contra hæredes mariti agere posse, si à possessione illam spoliarent, ex eodem Achil. & Paleot. & hanc sibi verioremi videri dicit, & secundum eam in audientia Canaticensi iudicatum fuisse in causa

ardua testatur, & pluries ita esse decisū in Rota Romana. pro qua adducit, quod quilibet præsumitur possidere pro eo iure, quod vtilius ei sit, & ita quando concurrunt duæ causæ possidēdi, ex vtiliori quemquam possidere iudicandum esse. *ex text. in l. si paterna, C. de repud. heredit. & ibi, Paul. & Bald. Alexād. in l. 2. C. quod met. causa, & cons. 8. & cons. 32. vol. 3. &*
 66 ¶ quod generaliter in dubio interpretandus est actus, vt vtilior sit gerenti. Crauer. consil. 32. & 106. & quando causa, quæ prodest, concurrat cum causa, quæ nocet, attenditur, quæ prodest; & ideo filius, qui remansit in domo, vel alia re paterna, quæ generaliter, vel specialiter pro dote materna erat obligata, non videtur patris hæreditatem addere; sed iure pignoris insistere. Doct. in l. 1. C. de repud. heredit. Barbof. in leg. gerit. pro herede. 87. ff. de acquirend. heredit. Dec. cōf. 491. n. 2. Marant. in repet. leg. is potest. n. 58. vers. prætereatamen, ubi comunem dicit. Aflic. decif. 372. num. 1. & faciunt text. in l. an vitii. §. ex facto ff. de diuer. & temp. præf. l. debitor. in princip. ff. ad Trebell. l. ex sextante. §. latinus. ff. de excep. rei iudic. & similiter si mulier hæres à marito instituta sit, incollendo domum viri, & alijs rebus viri vtendo, non censetur adire hæreditatem; sed potius iure pignoris pro dote sua retinere. Marant. ubi sup. dict. num. 58. in fin. Corn. cons. 148. col. 1. vol. 1. & cons. 321. col. 2. vol. 1. Mascard. de probat. conclus. 45. num. 37. Roland. cons. 77. num. 34. vol. 1. nam quis præsumitur actū facere velle eo modo, qui sibi vtilior est. *l. 1. ff. solut. matrimon. 3. & ibi, Bart. ff. de milit. testam.* Et rationes traditę per Carrot. in decif. 21. num. 31. generaliter militant tam nullo dato hærede, quàm dato; & ita tenē
 68 dū est, & sufficere quod declaratio voluntatis fiat tempore molestiæ. & præter relatos tradunt Ioseph. Ludouic. in dict. de decif. 109. num. 18. & 20. Costa. de cota. & rat. quest. 58. num. 99. Carrot. ubi supra. n. 32. nam mutare quis potest possessionis causam de vna in aliā, & de iniusta in iustam. Aretin. in §. interdum. in 1. notab. Instit. de rer. diuis. Carrot. num. 24. ubi supra.
 69 Cui resolutioni nō obstat, quod mutatio voluntatis nunquam præsumitur, nam hoc

hoc precedit, quando nulla adest cōiectura, nec præsumptio in contrarium, sed in hoc casu ad sunt plures, vt tradit Menoch. lib. 6. *presumpt.* 37. Mascard. *concluf.* 1418. & passim seruari, quòd nulla declaratio requiratur, testatur Steph. Gratia. *discep. cap.* 700 *num.* 59. & 60. 4. tom. & allegat Pute. *decis.* 451. *libr.* 1. Cæsar. Graf. *decis.* 19 *num.* 6. *de probat.* Rotam. *diuers.* 143. *num.* 4. *part.* 2. & *decis.* 366. *num.* 1. *in fin. part.* 1. *in recentior.* contra decisionem, relatum à Pacifico. *ubi supr.* Et nouissimæ Gizarell. *in decis.* 45. dicit sacrum consil. Neapolis Curie in fauorē vxoris de facto eiecta à domo mariti, quā simul cū eo habitabat eo viuēte, iudicasse; & eā reintegrasse in eius possessionē: quia præsumendum est, quòd ipsa insistebat in bonis pro dotibus suis, & eorum conseruatione, & hanc veriorē, & in iudicando tutiorem esse asserit.

70

Limita tertio principaliter, vt non omnia bona possit retinere, sed pro rata quātitatis crediti tantum; ne retinendo omnia bona alij creditores eludantur. Negusat. *de pignor. part.* 5. *memb.* 4. *n.* 5. Carrot. *decis.* 21. *num.* 36. Muscateil. *prax. ciuil.* 3. *part.* *glof. adiudicantur.* n. 77. & 79. Gail. *lib.* 1. *obs.* 92. *num.* 13. Ann. *conf.* 63. *num.* 2. Marefcot. *variar. lib.* 2. *cap.* 121. *num.* 29. Morot. *de iur. offerend.* *num.* 9. Tulc. *litter.* D. ccl. 761. Gutier. *cōf.* 19. *n.* 3. Vrsil. *ad Aflicet decis.* 9. Ciur. *decis.* 16. Capic. *decis.* 41. Cost. *de scient.* & *ignor. cent.* 2. *distinēt.* 80. *n.* 14. & tere omnes tradunt, quod facta electione vnius prædij, vel duorum vsque ad concurrentem æstimationem dotis non potest variare.

71

Et mulier à possessione excludi nō poterit, cū heredes oblationem etiam iudicalem faciant soluendi dotem de bonis ab vxore possessis, & ab ea retentis: nisi cū effectu, & integre de dote ei satisfiat. Bartat. *cōf.* 9. *num.* 10. *volum.* 1. Carrot. *n.* 42. Morquech. *diel. cap.* 9. *num.* 37. & 38. quod intellegit verum, nisi heredes non haberēt alia bona, nisi tantū hæreditaria de quibus soluere possint, quia eo casu vendenda sunt bona, vel pro quantitate vxori debita dāda ei insolutum, *autb. boni nisi debitor.* & ibi DD. C. *de solut.* & ea, quæ diximus in Addit. ad Glof. l. 3. *tit.* 14.

infra hac part. Gizarell. *num.* 13. *ubi supra.* qui non sufficere, quòd heredes offerant cautionem de soluendo dotem, resolutum fuisse dicit, nisi alia non adessent bona, nisi ea in quibus mulier insistit

72

Et nota primò, si mortuo viro eodem tempore mulier pro sua dote insistit in retentione, & hæres capit possessionem, præsumendum esse mulierem præcessisse in retentione, vt dos conseruetur. Carrot. *decis.* 21. *num.* 33. *ubi pro comprobatione refert text. in l. si inter ff. de reb. dub. l. cum hic statutus, §. si ambo. ff. de donat. inter. vir. & vxor.* Couarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 7. Menoch. *lib.* 6. *presumpt.* 56. *à num.* 6.

73

Nota fructus perceptos ab vxore ex rebus, quas detinet, debere computari in fortem Bald. *in autb. qui iurat. C. de bon. auctor. iud. possid.* Lopet, *in l. 2. tit. 8. par. 3.* *ubi vide Addit. Negus. de pignor. §. mēbr. 5. par. num. 5.* Quesad. *quasi. iur. cap.* 15. *n.* 7. Carrot. *num.* 41. *ubi supr.* Mastril. *decis.* 196. *num.* 14. & 15. & sumptus in percipiendis fructibus facti, & omne id, quod vtiliter consumpserit, & vsure, seu interesse suę dotis minuent fructus. Quesad. *à num.* 11. Mat. *fil. ubi supr.* & faciunt tradita *sup.* in Addit. ad Glof. *fin. l. fin. tit. 5. num.*

74

Nota tertio non solum vxori concedi retentionem; sed etiam filię, & singulari successori. Bart. & Ial. *in l. 1. §. fin. ff. de oper. noui nunt.* Ludouic. *decis.* Perus. 109. *num.* 2. Gratian. *decis.* 58. *num.* 12. & 92. *num.* 20. Marc. *decis.* 181. *par.* 1. Carrot. 21. *num.* 10. Cauale. *de vsufr. num.* 265. Et amplia fere ex omnibus relatis DD. etiam non facta liquidatione.

Limita primò aduersus creditores hereditarios, argumento *text. in leg. ubi adbus. C. de iur. dot.* *ubi dominium rerum dotalium reuertitur ipso iure ad mulierem, & non procedit hæredis fauore, nec legatarij.* Bald. Nouel *de dot. priuileg.* 11. *quaf.* 5. *num.* 24. Dueñ. *reg.* 210. *limit.* 3. Franc. *curr. cōf.* 56. Negusan. *de pign.* 1. *mēbr.* 5. *part. num.* 38. *ubi ait quòd priuilegium, quod conceditur mulieri causa inopix pro dote constituenda in loco tuto iuxta notata, in l. si constante ff. solut. matrim. & in l. ubi adbus, C. de iur. dot.* non potest auercedere.

75. Restringe primò, quando hæreditas

ma-

mariti est vacans, quia tunc possunt capere, & retinere propria auctoritate. Alexand. in l. 1. de repud. hered. Tubch. litte. R. conclus. 307. n. 17. Carrot. decis. 21. n. 21.

Restringe secundò, si mulier essens in tenuta, siue retentione bonorum viri tale ius cesserit, siue donauerit, l. fin. §. fin autem, C. de bon. auct. iud. poss. l. cum fundū de vi, & vi armat. ius enim tenetæ ipsorum argumento bene potest cedi. Marc. decis. 181. pars. 1. Grammat. decis. 92. qui hanc limitationem comprobant.

76

Licet enim vxori retentio in bonis mariti pro dote detur, ut diximus supra. marito, & eius hæredibus pro debito, seu expensis, & meliorationibus in rebus dotalibus factis, retentio dotis denegatur: nisi expensæ sint necessariae, pro quibus retentio permittitur, l. unica, §. tacent. & §. sed neque, C. de rei vxor. action. l. quod dicitur, §. ff. de impens. in reb. dotal. fact. Maref. lib. 2. variar. cap. 112. num. 24. vbi generaliter prohibitam esse retentionem in rebus dotalibus dicit. Ricci. 2. par. decis. Curie Archiep. Neapol. 176. Barbof. in l. diuortio. §. ob donationes, num. 3. & num. 4 ff. solut. matrim.

77

Limita nisi mater fuerit tutrix filij, & ante reditam rationem tutelæ pro dote virtute instrumenti publici executionē cōtra bona filij sui petierit, nam filio hoc casu retentio dotis conceditur, donec rationes calculentur, & executio impeditur. Berui. conf. 57. n. 8. vol. 2. Socin. conf. 126. & 180. Dec. cōf. 349. n. 10. Rolan. cōf. 17. n. 4. lib. 4. quos refert Escob. infra citā- dus. vbi pro hac opinione tria argumenta adducit. Gratian. decis. Marchia. 179. eam sequitur, & fundat.

78

Contrariam opinionem, scilicet quòd filio hæc prætextu non detur retentio, nec executionē differre possit, tenet Neguf. de pign. 1. memb. 5. par. n. 36. vbi pluries secundum eam iudicasse, & iudicatum vidisse testatur, & eam tenuit etiam Alex. conf. 94. vol. 4. Cauale. de tutor. n. 219. vbi pro ea Rotam. Florēt. iudicasse dicit. Guttierr. de tutel. 2. part. c. 9. n. 52. vbi ita se iudicasse testatur. Ricc. part. 5. collect. 1917. Escob. de ratioc. c. 21. n. 27. cum seq. vbi hanc quæstionem subtilem, & elegantem appellat, & pro vtraque parte fundamenta

adducit, & cum distinctione eam resoluit, & eam sequitur Viu. decis. 317. 2. part.

79 Has opiniones conciliare vult Molin. in tract. de retent. q. 41. quem refert Escou. n. 30. vbi sup. dicens quòd, si mulier in instrumento tutelæ renuntiavit omni legum auxilio, retentio filio datur interim, quòd rationem cum reliquis præstat, quia virtute dictæ clausulæ videtur renuntiasse beneficio dict. §. tacet, alias si non fecisset huiusmodi renuntiationem, retentioni non esse locum, & iudicem in hoc casu recte facere, si filijs ad liquidandas rationes duorum mensium tempus constituerit. † Ego vero in distincte verius esse puto, quòd retentio dotis non permittatur, nisi mater tutrix in mora fuerit reddendi rationes tutelæ; vel nisi ex inuentario, vel alio legitimo instrumento constiterit de quantitate accepta, quæ cum dote valeret cōpensari, nisi ipsa ostenderet incōtinenti, in quo impensa fuit prædicta quantitas. Si pro quo faciunt tradita à Suid. decis. 184. vbi disputat an pro bonis contentis in inuentario ante factam calculationem possit executiue agi contra tutorem, de quo vide etiam Grat. discept. 1. tom. c. 129. qui pro pecunijs contentis in inuentario affirmatiue respondit, de quo vide Addit. ad Gl. fin. l. 10. tit. 10. infr. hac part.

De quæstione, an tutori detur retentione in bonis pupilli, vel minoris pro alimentis præstitis, vel pro alijs ei debito. vide Add. ad Gl. 4. in fin. l. 23. tit. 13. infr. hac. p.

82 Amplia ex Gl. sextò dominum posse retinere bouem intrantem in suum fundum pro damno, si ignoret cuius sit, donec damnum ei soluatur. Adde. l. quintus. 39. cum sequent. ff. ad leg. Aquil. & ibi Bald. & in l. 2. C. de seru fugit. Bart. Bald. Alex. in l. hoc amplius, §. de bis. ff. de damn. infect. Angel. in l. satis. ff. de incend. ruin. & naufr. Annan. in c. ex literis. 2. col. de furt. Alciat. in l. filius, §. pasqua. ff. de verb. signif. & de præsum. regula. 5. præf. 50. Casan. in consuet. Burg. rub. 1. §. 6. en mēsagage. n. 1. & 11. Arcin. de retent. n. 8. Menoch. de recup. remed. 9. n. 273. Carrot. de locat. 4. part. rub. de retent. pro noxa. fol. mibi. 228. Suid. de alimen. tit. 8. priuil. 62. num. Gart. de expens. c. 4. n. 28. Gratian. cap. 80. n. 2. nisi consuetudine

seru

seruetur contrarium. Barbof. *ubi sup.* Pichard. *in § ceterum. n. 30. Inst. de leg. Aquil.* ubi de consuetudine sic seruari asserit,

Subamplia etiam pro alimentis praestitis bouem retinere posse, donec de eis similiter sit ei satisfactum. *l. in summa, & ibi. Salyc. C. de pign. l. interdum, cum seq. ff. qui pot. in pign. hab. Bart. in leg. si non sortem, § si centum, ff. de cond. indeb. Alciat. in dict. presump. 50. Carrot. de locat. tit. de retent. pro noxa n. 2. Gratian. n. 11. Pichard. l. n. 13. Surd. n. 3. & 13. ubi sup. & in tit. 1. quæst. 76. num. 10. ubi ait quod ratione alienentorum competit ipsi tacita hypotheca, vide Addit. ad Gl. fin. l. 26. tit. 13. inf. hac p.*

83
84
Damnum datum in mele quauter sit æstimandum. Vide Addit. ad Glos. 1. leg. 13. tit. 13. hac par. † Sub amplia in hospitore, qui potest retinere rem hospitis pro alimentis, & salario hospitij. Rebuff. tom. 1. artic. 4. de litter. obligat. glos. 2. num. 31. Guid. Pap. quæst. 448. Gratian. cap. 80. num. 13. Surd. priuil. 62. num. 15.

85
Nota extra Glos. quod si quis expellendo animal repertum in proprio fundo, illud necauerit, lege Aquila ad eius satisfactionem tenetur. Quia qui alieni pecora in agro suo deprehendit, cãquam si sua essent, illa expellere tenetur, *l. 24. tit. 15. par. 7. l. quintus, 39. § 1. ff. ad leg. Aquil. Bal. cons. 144. in 3. & 4. colum. Donel. lib. 15. comment. cap. 44. & ibi. Olual. in litt. F. Puteus de syndic. cap. qualiter arguatur negligentia, num. 6. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 70. n. 2. Pichard. in § ceterum, num. 16. & 32. Inst. de leg. Aquil. ubi ampliat, & si non tetigerit, sed exigitauerit, & se precipitasset, pro qua retent, *ext. in l. qua actione. 7. § penult. ad leg. Aquil. & l. 20. tit. 15. v. 7. ubi. vide Add. Cas. d. rubr. 1. § 6. vers. eum fugage.**

86
Amplia etiam teneti ad damni satisfactionem, si retinuerit animal, & fame necauerit, *l. quem admodum, § magis, ff. ad leg. Aquil. Casim. Surd. & Pichard. ubi sup.* qui hoc extēdūt ad eum, qui habet seruū, seu animal pignoratam, si fame necauerit.

87
Expensas verò, quas quis in alendo equo fecit, absque probatione potest repetere, quia non ex vento se aluit. Bart. Alexand. & Ias. in *l. cum seruus, ff. de verb. oblig. Nata, cons. 147. n. 32. Mascard. cons. 715. num. 4. Surd. ubi sup. n. 4. & in tt.*

8. priuil. 62. num. 13. Gratian. cap. 80. n. 12. ubi tenet quod statuer eius assertioni.

88
Amplia septimò, ex Glos. quod licite potest procurator retinere instrumentū litis, quovsque ei sit satisfactum de sumptibus. Adde Bald. in *l. fin. num. C. commod. Ias. in l. si non sortem, § si centum, num. 10. vers. limita, ff. de cond. indebit. Boer. decis. 15. num. 3. Ric. decis. Curie Archiepis. Neap. 176. n. 3. Petr. Surd. decis. 50. Maref. varian. lib. 2. cap. 112. num. 3. Gratian. cap. 16. n. 4. Farin. quæst. 106. num. 61. non verò pro salario sibi debito, nam pro eo scripturæ, vel instrumenta nequeunt retineri. Alueric. Fulg. Ias. num. 10. & Castrenf. n. 6. in d. § si centum, Tepat. & Boer. ubi sup. Cap. de cis. 11. num. 1. Menoch. de rescind. possess. remed. 11. num. 14. Aretin. de retent. num. 13. Gail. lib. 2. obseruat. 12. n. 4. Gratian. dict. n. 4. Carrot. de locat. part. 6. tit. de except. except. 5. de retent. & in tit. de expens. quæst. 1.*

89
num. 3. & 6. † ubi inquit idem procedere in aduocato, & iudice, quibus pro præmio laborum non competere retentionem dicit, nisi pro sumptibus realiter factis. Capit. & relati DD. ubi sup. contrarium tradit Meyer. de pignor. tit. 15. n. 15. & Gail. n. 5. ubi sup. sed à prima nõ est discēdendū.

90
Subamplia primo in tabellione, qui potest retinere procesum pro expensis, & salario. Bart. in *l. si non sortem, § si centum, n. 8. de cond. indeb. Boer. decis. 15. n. 2. Tep. tit. 113. c. 4. Ricc. decis. Cur. Arch. 176. n. 3. Surd. decis. 50. n. 2. & 3. Maref. ubi sup.*

91
Subamplia secundò in sarcinatore, qui potest retinere veitem, donec ei soluat salarium, seu merces, Negusan. 3. mēb. 5. part. n. 8. Sur. de aliment. tit. 8. priuil. 62. n. 4. Meyer. num. 14. ubi sup.

92
Amplia ex Glos. 8. dominū posse fructus secatos per colenum adhuc extantes in fundo loco pignoris pro mercede retinere. Adde *text. in l. in prædijs, ff. quib. ex caus. pign. vel hypothec. l. quamuis, C. eodem, l. si in lege, § si colonus, ff. locat. §, itē Seruiana, Instit. de action. Gl. in l. Julianus, § offerre, ff. de action. empt. & in l. quod si nolit, § idem. Marcellus, ff. de adilit. edict. Ias. in dict. §, itē seruiana, num. 36. Roman. cons. 388. d. n. 1. Decian. cons. 50. lib. 3. num. 1. Mantic. lib. 11. tit. 14. n. 7. Collant. in pragmat. agric. lib. 1. cap. 14. num. 1. Amat. Rodr. de priuil.*

cre-

credit. 1. part. art. 8. n. 8. Silua. lib. 2. respons. 16. cap. 35. à num. 3.

93 Subamplia primò inuecta, & illata posse retinere. l. Pomponius, la 2, alias si gratuitam. ff. in quib. caus. pign. Negusan. de pig. 2. part. membr. 4. n. 137. Mantic. in lib. 11. tt. 15. a n. 9. Mendoz. de pact. lib. 2. cap. 4. à num. 16. & relati DD. sup. Vide Addit. ad Glos. 2. l. 5. tit. 8. hac part. vbi an in fructibus preferatur anterioribus creditroibus etiam priuilegiatis?

94 Subamplia secundò, quòd prædicta bona potest locator retinere pro alio debito, & pro damnis, & interesse, contra las. in l. item quia. n. 1. ff. de pact. ex Bart. in l. solutum, §. solutam, num. fin. ff. de pign. action. Angel. in §. item Seruiana, n. 6. In fit. de act. Minig. ibi, n. 20. Negul. vbi supr. num. 129. Mendoz. lib. 2. c. 5. n. 4. Matic. tt. 15. n. 12.

95 Amplia ex Glos. nonò, ibi, & cum emptor non teneatur stare colono poterit colonus retinere rem propter expensas in re factas. Ad de. l. colonus, l. domini, §. 1. ff. locat. l. colonus, ff. de vi, & vi armat. Rumin. cons. 633. n. 22. vol. 4. Menoch. 64. Nata. 150. n. 8. vol. 3. Medic. de cõp. p. 1. quas, 10. n. 17. Gigas, de p. 39. n. 10. Rodoa. de reb. Eccl. quæst. 17. §. sed in casu mala alienat. n. 21. Eman. Suarez, commun. opinion. verb. conductor, n. 202. & 208. & 216. Peregrin. de fideicom. artic. 50. num. 4. & 5. Polid Rip. obseruat. 116. Ruginell. quæst. forens. 22. n. 13. Valas. de iur. emph. quæst. 25. num. 22. Decian, cons. 29. Anton, Gomet. 1. tom. variar. cap. 12. n. 40. & 2. tom. cap. 3. num. 20. Anton. Sola. ad Decret. Sabaud. tit. de excussat. glos. 9. n. 1. Marecot. variar. lib. 2. cap. 12. à n. 1. Negusan. 4. membr. 5. par. n. 9. Carrot. de locat. 4. part. tit. de expens. num. 3. & tit. de mercede. negot. n. 31. Cald. de empt. cap. 27. num. 4. Tulch. litt. C. conclus. 608. n. 25. & litt. R. conclus. 30. n. 7. Cauale. decis. 44. num. 46. & 48. part. 1. Ponte. decis. 4. n. 33. & 12. n. 9. Viui. 317. lib. 2. Iosep. Lud. Perus. 34. n. 5. Gratian. decis. March. 7. num. 12. & 225. Giur. decis. 63. num. 11. Barbof. in addit. ad ordin. Lusit. lib. 4. tit. 54. §. 1. num. 1. Valasc. de priuileg. paup. 1. part. quæst. 41. n. 4. Ricci. decis. 176. n. 6.

96 Subamplia primo conductorem posse retinere fructus rei conductæ, & pensiones non soluere, quando locator vendi-

dit contra formam pactorum. l. si defundo. C. locat. Surd. decis. 225. n. 21. Carrot. de locat. 7. part. concl. 18. n. 32. & 33. ait posse non soluere pensionem, & retinere pro pecunia. Viui. vbi supr. n. 6.

97 Subamplia secundò, posse retinere rem quoad annum incoatum aduersus singularem successorem pro expensis factis circa seminandum. l. Colonus. ff. de vi, & vi armat. Petr. Vbald. de duob. fratrib. 11. p. princip. n. 37. Bal. in l. emptorem. sub n. 7. C. locat. & in l. 1. in fin. C. de iur. fisci. lib. Alex. in l. si lio familias, §. si vir col. 1. vbi ait quòd, si res sui natura singulo quinquennio redit vnum fructum, standum est colono pro toto quinquennio. Grab. cons. 68. per tot. vol. 1. & ipsos sequitur Surd. decis. 52. n. 12. & 13. Gratian. 4. tom. c. 606. n. 18. & 19. Cauale. decis. 44. n. 23. lib. 1. Cacher. decis. 82. à n. 10. Macr. decis. 19. n. 8. part. 2. & faciunt tradita infr. in Addit. l. 19. tit. 8.

98 Subamplia tertio, pro pecunijs à conductore in creditorum satisfactionem, seu in anticipatam pensionem pro futuris annis solutis concedi colono retentionem. Soc. Sen. cons. 90. num. 20. lib. 4. Bursat. cons. 101. n. 2. lib. 1. Benitèd. decis. 77. n. 10. Bald. cons. 175. num. 3. vol. 2. Ios. Lud. decis. Luc. 30. num. 18. Flamin. Cartar. decis. 11. Giurb. decis. 63. num. 10.

99 Subamplia quarto, quamuis conductor expellatur ob non solutã pensionẽ, nihilo minus rem posse retinere, donec meliorationes ipsi soluantur. l. dominus borreorum. §. 1. & l. Colonus. ff. locat. & ibi Bal. Alciat. respon. 20. n. 8. Roland. cons. 28. & 29. lib. 1. Bero. cons. 37. Paris. cons. 19. n. 16. lib. 3. Riminald. cons. 212. n. 30. Menoch. de recup. poss. remed. 15. n. 551. Carrot. de locat. 4. part. tit. de expens. n. 9. Franc. decis. 191. n. 7. Lud. decis. Per. 34. n. 8. Marecot. var. lib. 2. cap. 109. n. 14. & 6. 112. n. 8. Ouid. de Amat. de iur. emphit. quæst. 73. n. 2. Mantic. lib. 5. tit. 11. num. 14. Valasc. de priuileg. paup. 1. p. q. 41. n. 5. qui in n. 7. ait non solum ipsi competere retentionem pro expensis, sed actionem.

100 Subamplia quinto ab melioramenta facta ab amico ipsius conductoris contemplatione l. sed, etsi plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pupil. & ibi late las. & Zasius singular. intel. lib. 2. c. 9. Rolan. cons. 10. n. 9. Parl.

Ad. An. Gl. III. & IIII. IX. tt. II. P. V.

- num. 5. & 87, Carrot. *in diēt, titul, de expensum*, 32.
- 101 Amplia ex Glos. decimo, si pupillus agat contra eum, cum quo contraxit dari retentionem ei, qui conuenitur, nisi pupillus impleat ex parte sua, vide Addit. ad Glos. *fin. l. 4, tit. 5. infr. hac part.*
- 102 Subamplia primò respectu meliorationum possidenti rem minoris cum titulo, & bona fide concedi retentionem in fundo meliorato. *l. intra utile, §. vltim. & ibi Gl. ff. de minor. Tiraq. de retract. cõuent. §. 7. gl. 1. n. 7. Marefc. var. resol. lib. 2. c. 101. n. 3.*
- 103 Amplia ex Glos. vndecimò vasalum si vendat fœdum ignoranter non perdere fœdum propter ipsius ignoriãtiam, & posse emptorem retinere fœdum donec de interesse, & pretio sit satisfactus. *Negusant. de pign. memb. 4 part. 5. num. 19. Burgos. de Paz. quæst. ciuil. quæst. 7. n. 34. Couarr. var. lib. 3. c. 17. n. 5. Pinel. in l. 2. C. de rescindenda vendit. 2. part. c. 3. n. 1. in fin.*
- 104 Subamplia primò in vasallo, & emphytheota, qui possunt retinere rem, donec de melioramentis sint satisfacti. *l. Senatus, aliã cetera. 43. §. Marcellus. ff. deleg. 1. c. 1. §. si vasallus, t. hic finit. Lex. Feder. vbi Bal. & in l. 3. §. emptor autem. n. 6. C. comm. deleg. In l. in l. 2. C. de iur. emphy. n. 27. Ruin. consil. 24 n. 10 lib. 1. Bero. 79, n. 6 lib. 2. & in e, potest. de locat. n. 4, Gabr. conf. 80. n. 26 lib. 2, Carol. Bardell. 23, n. 13. & 14 lib. 1, & conf. 64. n. 4. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. cap. 3. n. 7. Trentacinq. variar. libr. 3. de iure emphyt. resolut. 9. Ouid. de Amat. de iur. emphyt. quæst. 73. num. 5. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obser. 121. n. 15. Marefcot. var. lib. 2. cap. 10 num. 9. Mantic, lib. 2. tit. 2. n. 53. Gomez. vari. r. tom. 1. cap. 12. num. 40. in fin. l. l. Clar. in §. emph. quæst. 45. num. 1. & 2. Barbof. in leg. diuortio, §. fin. 1. part. num. 68. Valasc. de iur. emphyt. quæst. 45. n. 1. & 2. & in §. feudu. q. 88, Burg. de Paz. qq. ciuil. quæst. 6, n. 6. Palat. Rub. in repet. rubr. de donat. inter vir, & uxor. §. 62. num. 18, Peregrin. de fideicom. art. 50. num. 40. Menoch. de recuper. remed. 15. num. 502. Antõ. de Amat. variar. resolut. resol. 14. n. 1. Valasc. de priuileg. paup. part. 1. quæst. 41. n. 2. 3. & 36. Guid. Pap. decis. 169. & 438. Rot. Roman. diuers. 398. num. 2. part. 1. Rot. Rom. apud Farinac. 294. v. 6. & 7. & decis. 349.*
- num. 1. part. 2. nouissim. Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 117. à n. 33. Surd. decis. 78. n. 3. & decis. 300. n. 20. Franc. decis. 121. num. 1. Gamm. decis. 22. Faber. in suo, C. libr. 4. tit. 42. definit. 24. † Et hæc melioramenta efficiuntur ipsius emphytheote, ac eius heredum. *Gabr. conf. 80. num. 26. lul. Clar. quæst. 45. Burg. de Paz. num. 7, vbi supr. Valasc. quæst. 25. n. 6. Garc. de expens. & melior. cap. 6 num. 22. Marefcot. in diēt. c. 110. n. 6. Mieres, de maierat. q. 10 p. 1. a n. 12. Gabr. Valasc. n. 8. vbi supr. & ad recuperanda etiam competere actionem tradit.*
- 106 Limita primò in emphytheota sua culpa, scilicet ob non solutam pensionem ex cto, qui rem non potest retinere melioramentorum pretextu. *Bald. in l. Senatus, §. Marcellus, de leg. 1. Dec. consil. 51. Roland. in diēt. conf. 28. n. 12. & in cõs, 26, n. 16. lul. Clar. in §. emphyt. quæst. 45. Cuman. conf. 54. n. 1. Suauez, in verb. emphyt, n. 118. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat, 121, n. 15, Carrot. n. 10. Ioseph. Lud. Ouid. de Amat. Gabr. Valasc. n. 6. vbi supr. Marefcot. cap. 110, n. 13. & 15. Matienz. in l. 6. tit. 7. glos. 3, n. 7. lib. 5. recomp.*
- 107 Limita secundò si meliorationes ex cõuentione fiãt, nam tunc succedunt loco pretij, & cedunt in vtilitatem domini directi. *ex text. in l. fundi partem. de contrahen. empt. Bald. in l. penult. in Addit. ff. locat. & Afflict. in cap. 1. §. si vasallus, t. hic finitur lex. & ex Horded. defendit Marefc. var. resolut. lib. 2. cap. 110. num. 10. & in sequentibus alias limitationes tradit.*
- 108 Subamplia secundò in tertio possessore rei maioratus, qui potest retinere rem, donec ei à vero possessore expensæ restituantur. *l. qui exceptionem, §. 1. de condic. indeb. l. in area. ff. de condit. & demonstr. l. dominus horreorum, §. in conduct. ff. locat, l. 41. tit. 28, part. 3. vbi vide Addit, & ad Glos. 3. l. 15. tit. 13, infra hac part. & Negusant. in tract. de pignor. 4. memb. 5. part. n. 8. Couarr. lib. 3. variar. cap. 17, lib. 1. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. 2. part. cap. 3. Paz. quæst. ciuil. quæst. 6. num. 34. Molin. de Hispan. primog. lib. 5. cap. 26. Matienz. l. 6. tit. 7. glos. 3, num. 4. Azebed. ibi. Mier. de maior. 4. part. quæst. 72. Garc. de expens. & melior, tit. de coniug. quæst. num. 80,*

Contrarium descendunt Auend. in glos. 4. l.

45. l. 46. *Taur. num. 3.* & *Castill. quot. lib. 5. cap. 65. n. 21.* cum alij, & sic in Senatu Regio iudicatum fuisse refert, & contrarie fundamentis satis facit, & casus, ad quos l. 46. *Taur.* extenditur, refert sed a n. 94. vsq. *in fin.* ob expensas vtilis res maiora tus non posse retineri tradit, & in n. 101. postestorem maioratus, nec eius hæredes necessarias expensas posse recuperare, & in *vers. dubium* tertium possessorem posse repetere necessarias ex æquitate l. si me- & Titium ff. si certum petat. in subsidium à possessore maioratus, si ab hæredibus vltimi non possit recuperare, & late de hac questione, & de mutuante ad refectionē domus maioratus, vide eum *ibi.* & Addit. ad Gl. 3. l. 15. tit. 13. vbi quid in præsentī questione sit tenendum.

109

Subamplia retio in rebus patrimonialibus Ecclesiæ, & beneficialibus, in quibus datur retentio ob melioramenta de bonis prælati, seu clerici facta. Abb. *in c. de multa, n. 14.* de præbend. & *ibi* Ancharr. & Ioann. Andr. *in l. si non sortem, §. si centū, n. 10.* ff. de cōdict. in deb. Boer. *decis. 44. n. 14.* Menoch. *de recuper. remed. 11. n. 16.* Pereg. *de fideicom. art. 50. n. 43.* Marefcot: *2. tom. var. c. 112. n. 4.* Guzm. *de cuius, quest. 30. n. 27.* & 28. Valasc. *de priuil. pauper. q. 41. n. 39.* Gratian. *dis. ept. forens. 1. tom. cap. 117. n. 26.*

110

Contrariam autem opinionem, scilicet in bonis patrimonialibus Ecclesiæ, & beneficialibus non dari retentionē, nec hæredibus dari repetitionē, defendit Couarr. *in cap. 1. num. 6.* cap. cum officij, num. de test. *Surd. in conf. 183. n. 15.* & 333. n. 35. Marefcot. n. 5. Gratian. *ubi sup.* primam non esset utam tradit. *Gramm. de expēs. & mel. c. 11. n. 71.* vbi ait quod, licet in Hispania adit consuetudo, quod clerici testati possint, de qua nos *infr. in suo loco,* tamen nūquam consuetudinē de melioramentis in re patrimoniali Ecclesiæ, seu beneficij factis disponēdi fuisse receptā, auditum fuit.

111

Sed huic controuersie subcedere distinctionis respondendum est: aut expensæ sunt annexæ rebus Ecclesiasticis, & si tunc simpliciter fiant melioratis nomine, procedit secunda opinio; & ratio est quia melioramenta rebus Ecclesiasticis annexis Ecclesiæ cedūt, si simpliciter, &

suo nomine fiant ab eo, qui fructus dignitatis, seu beneficij percipit. Si vero sint separata à re, seu separari possint sine læsione, procedit prima opinio. Item in casu secundæ opinionis, quando Prælati, seu beneficiatus fecit expensas nomine Ecclesiæ quasi cum ea contrahens, & tales quod deductis expensis in serendo, & colligendo, & conseruando attingeret proprium patrimonium; nam tunc illud, quod ex suo expēderet poterit recuperare. & hæc concordia colligitur ex *Kodoan. de rebus, Eccles. quest. 72. c. 1.* & *Surd. in dict. conf. 333. n. 37.* & *Grat. in n. 72. ubi sup.*

112

Cōductori laico an detur retentio in bonis Ecclesiæ pro melioramentis, vide *Grat. ubi sup.* vbi in Ecclesia non dari tradit, & *Iosep. Lud. decis. Perus. 34. per totā,* retentionem in bonis Ecclesiæ dari tradit, & in n. 11. assignat rationem; nam Ecclesia nō debet quid iniustum facere, & ad eum se remittit *Barbos. in ordin. Lusit. tit. 54. §. 1. n. 1. in fin. lib. 4.*

113

Amplia ex Gl. decimo tertio, quando alicui plures res legatæ sunt, in quibus habet locum Falcidia, & hæres aliquas res tradi erit legatario, reliquas posse retinere ad deducendā falcidiam, etiam pro illis, ex quibus deducta non fuit, et si fuerint iam legatario traditæ. *Gl. in l. fin. ff. ad legem falcidiam.*

114

Subamplia primò hæredem etiam posse retinere rem legatam, seu fideicommissam, donec allegatario, seu fideicommissario recuperet melioramenta. l. domus, cum sequent. ff. de leg. 1. l. qui exceptionem, §. 1. D. de cōdict. in deb. *Parisi. consil. 55. num. 22. lib. 3.* *Corne. 80. n. 8. lib. 4.* *Crauet. 202. n. 51.* *Ruin. 135. n. 12. lib. 3.* *Socin. 82. n. 37. lib. 4.* *Peregr. de fidei cōm. art. 50. n. 39.* & *Franc. Marzar. eodem tract. quest. 65.* *Negulant. de pignor. 4. membr. 5. part. n. 8.* *Gomet. var. tom. 1. c. 12. num. 40. vers. ex quibus.* *Marefc. var. resol. lib. 2. cap. 110. n. 7.* *Valasc. de iure emphyt. 1. par. quest. 25. n. 25.* *Molin. de Hispan. primog. lib. 1. c. 26. n. 14.* *Paz quest. ciuil. quest. 7. num. 35.* *Franch. decis. 109. n. 1.* *Gabr. Valasc. de priuileg. paup. 1. part. quest. 41. n. 10. & 57.*

115

Amplia ex Gl. decimo quarto, quod ius retentionis transit ad singularem successorem. Adde *text. in l. in hoc iudicio. §.*

Gg

impēdia,

impedia, vers sed si is, qui a mo. ff. comm. diuid.
 Ripp. *in l. ubi pure. §. qui in distrabdo. ff. ad*
Trebel. Tiraquel. de retraci. §. 7. glos. 1. n. 15.
 Negusan. *de pignor. 4. membr. in fin. 5. part.*
princip. Marecot. variar. resolut. lib. 2. cap.
112. n. 7. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 62.
num. 11. Boer. decis. 44. n. 14. & 19. Gratiã.
cap. 20. n. 13. Marc. decis. 181. par. 1. Gram.
decis. 92. num. 20. Ludouic. decis. Perus. 109.
n. 2. Guib. decis. 63. n. 17. vbi alios laudat,
 Ric. *in decis. Cur. Arch. Neapol. 176. cepif.*
 Magon. *decis. Florenc. 59 num. Carrot. de-*
cis. 21. num. 11. qui exemplificant in emp-
 tore, qui pro melioramentis ab alio emp
 tore factis potest rem retinere, & in alijs
 similibus. Guzm. *de euct. quest. 20. n. 20.*

116 Amplia ex Glos. quandò retinetur res
 ratione pignoris, nam tunc retentio da-
 tur in fructibus, et si sint àre separatis. Ad
 de. l. quamuis, C. in quib. casib. pig. vel hypot.
 tacit. contrab. Bart. in l. 1. §. 3. C. de pignor.
 a. Et. in §. item Seruiana, num. 38. & 39.
 de a. Et. & infra relatos in Addit. ad Glos. 1.
 l. 16. tit. 13.

117 Nota ex Glos. quod retentio non datur
 in fructibus rei melioratæ iam àre separa-
 tis, Vide Addit. ad dict. Glos. 1.

118 Amplia primò extra Glossam, quando
 procurator pecuniam mutuo accepit,
 & rem domini pro pignore tradiderit,
 & pecunia in vtilitatem domini vor-
 tatur, mutuanti contra dominum, donec
 ei debitum soluatur, retentionem conce-
 di. l. 1. C. si aliena res pig. data sit. & Doct. ibi,
 Negul. de pig. memb. 4. 5. part. n. 6.

119 Nota extra Glos. retentionis excep-
 tionem prætextu melioramentorù in e-
 xecutione sententiæ opponi posse, licet
 possessor ad restitutionem rei sit cõdem-
 natus. Bart. & Alex. in l. in fundo. in fin. de
 rei vendic. Menoch. de recup. poss. remed. 11.
 n. 9. Negul. de pign. 4. memb. 5. p. n. 10, Ro-
 land. conf. 28. n. 3. libr. 1. Crauet. conf. 148.
 num. 2. Caphal. conf. 289. n. 5. & 299. num.
 34. lib. 4. Bertaz. conf. ciuil. 117. Tiraq. libr.
 2. de retrac. cõuent. §. 7. glos. 1. n. 14. Petra.
 de fideic. quest. 13. Peregr. art. 50. num. 55.
 Boer. decis. 43. n. 9. Capic. decis. 17. n. 3. &
 119. num. 1. Magõ. decis. Florenc. 81. Caua.
 36. num. 71. & 87. part. 2. Cacher, 129. n.
 16. Rot. diuers. 281. n. 12. par. 2. Benitend.
 77. n. 1. & Alex. Amb. decis. 28. n. 29. par. 1.
 Ios. Lud. decis. Perus. 24. n. 26. Viuiu. 112. n.

21. & 317. n. 8. Grat. 179. n. 6. Flam. Car-
 tat. decis. 11. n. 5. decis. 15. num. 2. & Giuru.
 decis. 60. num. 4. Lancelot. de attent. 3. part.
 cap. 24. quest. 29. Surd. decis. 277. n. 13. & de
 aliment. tit. 8. priuil. 62. n. 10. Cæsar. Barz.
 decis. 108. num. 43. Marecot. variar. lib. 2.
 cap. 112. n. 18. vbi ita fuisse resolutum per
 Rotam. & in alia Roman. Saluiani interdic-
 ti, 19. Nonemb. 1593. in qua fuit determi-
 natum, si exceptio prædicta in executione
 non admittatur, posse legitime appel-
 lari: Staphil. inspect. 2. cap. 2. n. 206. & 207.
 Mieres. de maior. q. 32. num. 8. & 9. Gatt.
 de expens. cap. 6. n. 15. & 16. Cutierr. lib. 3.
 quest. 68. num. 16. & canonic. lib. 2. quest. 8.
 num. 58. Cancer. lib. 3. variar. cap. 6. num.
 116. & 117. Rauden. var. resolut. c. 18. Castil.
 lib. 4. cap. 42. n. 113. Guzm. de euct. quest.
 20. n. 30. Valas. de priuil. paup. 1. p. q. 41. n. 19.

120 Amplia primò, prædictam exceptionem
 locum habere in iudicijs priuilegiatis, &
 cum actione spolij agitur. Lancelot. vbi
 supr. cap. 23. quest. 29. n. 10. Galef. de form.
 oblig. camer. 4. part. quest. 2. num. 12. & n. 13.
 vbi, et si obligatio esset in formam Came-
 ræ Apostolicæ. Pont. de spons. libr. 4. n. 63.
 vbi supr. num. 9.

121 Amplia secundò, etiam si non sit liqui-
 datus valor melioramentorum, & offerat-
 tur cautio de soluendis melioramentis,
 Galef. vbi supr. Tiraquel. de retrac. conuēt.
 §. 7. glos. 1. num. 13. Ruin. conf. 84. in fin. lib.
 1. Capic. decis. 17. n. 7. Surd. in dict. priuil.
 num. 8. Marecot. n. 21. Alexan. Ambros.
 n. 30. vbi supr. Cartar. decis. 15. à n. 1. vsque
 ad. 16. Faber. in suo, C. libr. 3. tit. 22. definit.
 15. & 16. Gabr. Valasc. n. 20. & 21. vbi sup.

122 Contrarium autem defendunt plures
 relati à Marecot, vbi supr. & præter ab
 ipso relatos, Menoch. de recup. remed. 15. n.
 569. Staph. inspect. 2. cap. 2. n. 242. & 243.
 Caualc. decis. 28. num. 6. par. 1. Cartar. decis.
 15. a num. 16, vbi hanc comprobat, & de-
 fendit, & alios pro ea refert. Garc. vbi sup.
 num. 9. Monach. decis. Bonon. 24. n. 7. Ant.
 de Amat. decis. 23. num. 3. Valasc. vbi sup. &
 nouissime alios cumulans defedit Guzm.
 de euct. quest. 20. n. 38. & ita se vidisse mul-
 toties iudicatum.

123 Vnde nota quòd, vt concedatur reten-
 tio ex preta cautione, duo copulatiuè re-
 quiruntur, scilicet quòd in processu fuif-
 sent probata melioramenta in genere-
 Caf.

Castrenf. conf. 102. in fin. & 270. n. 4. vol. 2. Ruin. 157. num. 22. vol. 1. Socin. Iun. 62. n. 3. vol. 1. & Paris. conf. 33. n. 53. vol. 1. Gualc. nura. 2. & 3. ubi supr. Garc. de expens. cap. 7. Marzar. de fideicom. quest. 66. in prin. Giura. plures allegans in decis. 50. n. 19. Et quod sint liquidata, aut incontinenti liquida, Staphil. num. 245. Tiraquel. n. 13. Menoch. num. 569. Valasc. n. 24. ubi supr.

Peregrin. decis. 16, par. 2. Puteus, decis. 471. n. 1. & 2. lib. 2. Carrot. de locat. 4. part. tit. de expens. num. 21. & 22.

124 De quaestionibus quomodo debeant taxari melioramenta; quod tempus attendatur; quando fructus extenuent, & diminuant valorem melioramentorum. Vide Addit. ad glos. 3. l. 13. tit. 13. infr. hac part.

S V M M A R I V M.

- 1 Commodatarius seu depositarius tenetur de casu, si est in mora restituendi, nulla adhibita distinctione an eodem modo esset peritura penes deponentem. Contrarium, n. 2.
- 3 In actionibus realibus perempta re, quae erat eodem modo peritura apud dominum, possessor non tenetur.
- 4 Limitatur si dominus rem fuisset distraherurus, nisi possessor iustam habuisset causam litigandi.
- 5 Item quando casu fortuito res perierit, nisi morte naturali perierit.
- 6 In actionibus personalibus possessor tenetur ad aestimationem, etsi eodem modo esset

peritura apud dominum, contrarium, & tenenda, num. 7.

8 In actionibus descenditibus ex delictis reus indistincte tenetur. Contrarium, num. 9. tenenda, 10.

11 In debitore quantitatis respectu certae speciei quid dicendum.

12 In foro conscientiae non tenetur quis ad rei restitutionem, si naturaliter pereat.

13 Re perempta post moram in casibus, in quibus debitor non liberatur, ad ipsam rem agendum est, & alia de hac materia remissive.

A D D I T I O

AD Glos. 6. Nota primo ex Glos. quod commodatarius, seu depositarius tenetur de casu, si est in mora restituendi re commodatam, seu depositam, nulla adhibita distinctione utrum eodem modo in peritura esset apud deponentem, vel non. Adde Bart. Bald. Angel. Salicet, Ias. Rip. Secin. Corn. n. 10, Zasium, n. 28. in l. quod te. 5. ff. de rebus cred. Gregor. sintag. libr. 2. c. 11. n. 5. Molin. de iust. disp. 293. vers. observandum tamen est, Nauarr. in manual. c. 17. n. 179, 183. Scacc. de commert. §. 2. gl. 5. n. 161. Couarr. in reg. peccatum 2. par. §. 6. n. 13. Afflic. decis. 150. n. 4. Morl. in emp. tit. 6. n. 52, vers. secunda propositio. & tt. 9. in premis. n. 107. ubi in venditore, qui in mora fuit, si eodem modo res apud emptorem esset peritura, ita tenet. & eam veriore esse agnoscit Eduard. Carderi. de errorib. prag. lib. 4. c. 1. n. 29. vers. bis argumentis. Contrarijs satisfacit, quorum sententia comprobatur ex tex. in l. si filio, §. si post diuortium, ff. solut. matrim. l. si per uniam, §. per un. ff. de condi. ob. causam, & ex tex. in l. 1. §. rectissime. l. merito ff. de vi, & vi armata, & in l. cum res. §. ult. de leg. 1. ubi item si fundus chasmate perierit, Labeo ait utique aestimationem non de-

G L O S S A E. VI.

beri, quod ita verum est, si non post moram factam id evenit, potuit enim acceptum legatarius vendere. ubi Glos. verb. vendere, & vide Addit. ad Glos. l. 27. tit. 5. hac part. & in fure, & praedone, & in debitore, qui ex proprio contractu tenetur, & moram contraxit hanc opinionem sequitur Faber. in rationali in dict. leg. item si verberatum, §. si servus. lib. 6. tit. 1. litt. D. vers. quae ratio cum cesset.

2 Contrariam sententiam, imo si eodem modo res apud dominum erat peritura, quod non teneatur, defendunt Dec. Fulg. Castre. Aret. in dict. l. quod te. Robert. Aurelian. lib. 1. sentent. c. 23. Bellon. lib. 4. supp. iuris. c. 8, & comprobatur ex text. in l. si cum exceptione, §. si non culpa, D. de eo quod metus. l. si vendenda, §. si ea conditione, D. ad l. Rod. de iact. l. item si verberatum, §. ult. ff. de rei vend. l. si plures, §. 1. ff. de possit. & de interpretatione dict. l. si plures vide Trent. variar. lib. 3. resol. 11. de solutionib. n. 13. col. 7. vers. hac Resp. consideratio, pag. mibi. 99. qui septem interpretationes recenset, & hanc opinionem sequitur, quando aperte constat, quod erat apud dominum peritura, & non sumus in dubio.

In hac controuersia DD. solent adhibere distinctionem inter actiones reales, personales, & descendentes ex maleficio. In realibus enim re perempta apud possessorem eodem modo, quo erat etiam peritura apud dominum, possessorem liberari docent, etiam si iustam causam existimandi ad se pertinere non habuisset, ut tenet Glof. hic. cui Adde text. in l. item si verberatum, §. ultim. ff. de rei vend. Bart. in d. l. quod te, n. 10 ff. si cert. pet. & l. nemo rem suam, §. 1. de verb. oblig. In l. in dict. l. quod te, num. 26. & ibi, Cur. n. 30. Aretin. n. 11. Cagn. n. 79. Alciat. n. 6. Robert. Aureliā. lib. 1. sentent. iur. cap. 23. Menoch. libr. 3. præsump. 138. n. 2. Fachin. libr. 3. c. 101. Pal. Rub. in repet. cap. per vestras, §. 25. n. 10. de donat. int. vir, & vxor. Couarr. in reg. peccatum. 2. par. §. 6. num. 1. Carrot. ds. deposit. 1. par. tit. de casu. n. 3. Morl. in emp. tit. 8. in prin. num. 52, Azebed. l. 3. tit. 13. lib. 4. recomp. num. 43, Trentacinq. variar. lib. 3. resol. 11, de solut. n. 13. vers. in primo casu. vers. ex hac responsione, vers. vera igitur intelligentia. vbi hanc sequitur, quando aperte constat, quod res eodem modo erat penes creditorem peritura. Faber. in suo rational. in d. §. si seruus, litt. D. & probatur ex responso Vlpian. in l. item si verberatum, §. ult. ff. de rei vend. l. de eo §. si post ff. ad exhib.

4 Limita primò, si dominus rem distracturus fuisset, nam tunc debitor morosus de interitu tenetur; ut ex Castrenf. tradit Gl. hic per text. in l. item si verberatum, §. ult. ff. de rei vend. l. cum res, 49. §. ult. de legat. 1. ibi. potuit enim acceptam legatarius vendere. sed petitor probare debet habere emptores in promptu, l. in emptis, C. de contrab. emp. l. 2. ff. de probat. Rip. in l. quod te ff. si cert. pet. at. num. 33. Menoc. à n. 3. Fachin. vers. palam est, & vers. quare, Carrot. n. 9. & 11. vbi supr. Et Faber. vbi supr. in primo vers. non ergo, vbi dicit non sufficere quod probet quod potuerit distractare, nisi probauerit etiam quod fuerit distracturus.

Sublimita nisi commodatarius, vel depositarius haberet iustam causam litigandi, ex doctoribus vbi supr. & Glof. hic, quæ licet hanc rationem non admittat pro interpretatione, l. si plures, §. 1. ff. de posit. sentit eam veram esse quamuis diuinatoriã ad dictam legem.

5 Limita secundò ex Glof. hic in vers. aut dubitatur, quando casu fortuito res periret, nam tunc non præsumitur, quod eodem modo periisset apud dominum. Add. l. si filio §. si post diuortium ff. solut. matr. l. si in Asia. §. fin. ff. de possit. Purpur. n. 43. Ripa. num. 33. in dict. l. quod te. Menoch. n. 10. vsq. infra. Fachin. vers. hic nõ agitur de naturali interitu. Carrot. n. 2. & n. 7. vbi supr. Si vero morte naturali res apud commodatarium periisset, tunc quod eodem modo apud dominum esset peremptura præsumitur ex text. in l. verum, §. si locupletis. ff. de minor. l. si pecuniam. §. ult. ff. de cond. caus. dat. ibi decederet enim, et si non accepisset ut manumiteret, & probatur ex dict. l. si plures §. ult. & dict. l. cum res, §. fin. quæ leges in naturali interitu loquuntur, ut dicit Bart. in l. 4. ff. de iur. leg. Purpur. & Ripa. vbi supr. Menoch. dict. iur. præsump. 138. n. 7. Medic. in tract. mors omnia soluit. in prin. n. 78, Fachin. vbi supr. Carrot. de deposit. dict. 1. part. tit. de casu, n. 7. & 8. per text. in l. qui semel. C. de re militar. libr. 11. & in c. proposuisi. de testibus. in quaestione utrum mors fuerit naturalis, vel non, iudicio peritorum standum est.

6 In actionibus vero personalibus commodatarium, seu depositarium ad estimationem rei commodatæ, seu depositæ post moram peremptæ teneri, licet eodem modo apud dominum esset intereptura, dicit communem Glof. hic circa fin. & eadem opinionem sequuntur Socin. in dict. l. quod te mibi. n. 23. ff. de rebus cred. Alex. in l. si filio, §. si post diuortium. ff. solut. matr. Rouert. Aurelian. libr. 1. sent. c. 23. Morl. vbi supr. vers. 2. propositio

7 Contrariã, imò si res eodem modo esset apud deponentem peritura, commodatariũ, seu depositarium liberari (pro ut in realibus actionibus diximus) in puncto iuris esse veriore tenet Glof. hic, cui Adde text. in l. si plures, §. 1. D. deposit. l. si cū exceptione, §. sed et si nõ culpa, D. quod met. caus. l. si vehenda, §. si ex conditione, D. ad leg. Rod. de iactu. l. cum res. 49. §. ult. de leg. 1. l. i. Bud. 43. D. de petit. hered. l. si pecuniam, de cõdict. caus. data. Dec. in l. quod te 5. D. si cert. pet. at. n. 11. Hostienf. in summ. de vsur. §. ex quibus caus. Salyc. col. ult. D. de vsur. & in l. 1. col. 1. C. quod met. caus. Castr. in l. si mora, D. solut.

matr.

mstr. Rub. in c. per vifras. §. 25. n. 11. quē refero Carrot. eam defendens. 1. p. r. de pofit. tit. de cauf. n. 3. Tiraquel. de retract. lig. §. 15. glof. 2. lib. 8. cap. 101. Suar. in Thefaur. lit. D. n. 91. & 92. Trentacin. lib. 3. refol. 11. de folut. n. 13. col. 8. verf. ex ratione huius legis vbi hanc fequitur quando clare conftat quod res eodem modo erat peremptura penes dominum, & late materiam profequitur, & contrarijs fatisfacit.

In actionibus autem descendentibus ex delicto communis, & practicable con-
 cōclufio est, re perempta reum in diftincte teneri ad reftitucionem, ex *tex. in l. in ter omnes. 47. ff. de furt. l. 1. §. reftitiffime. & Bar. ibi. l. pen. ff. de vi, & vi armat. l. ult. ff. de eod. furt. Bar. vbi fup. comm. receptus & in l. quod te mihi, num. 10. ff. fi cert. petat. Gl. in l. item fi verberatum. §. vltim. de rei vcd. Gl. comm. approbata. in l. nemo, §. 1. verb. homo, de verb. oblig. Alexand. in dict. l. cum res, §. vlt. delegat. Dec. in dict. l. quod te in vlt. lec. num. 46. ibi. Rip. n. 28. Corn. & Aretin. in l. 1. C. de his que vi met. Menoch. vbi fup. num. 4. Couarr. reg. peccatum. 2. part. releet. §. 6. n. 1. Morl. tit. 8. in princ. n. 25. verf. 3. & vlt.*

Contrariam vero fententiam, videlicet admittendam eſſe diftinctionem, an res eodem modo peritura eſſet apud actorem, vel non, & priori cafu reum libera-
 ri, in poſteriori vero non, docet Gl. in l. 1. C. de his, que vi met, & ibi Salyc. Fulg. Aretin. in l. quod te ff. fi cert. petat. Fachin. lib. 8. c. 100. pro qua ſententia allegat *tx. in l. itē fi cū exceptione, 14. §. quatenus, ver ſed et ſi nō ff. de eo quod met. ibi. ſed et ſi nō culpa eius, cum quo agetur, obierit, ſi tamen peritura res non fuit. ſi metum non adhibuiſſet, tenebitur reuſe ſic, & in interdicio vnde vi, vel quod vi, aut clam obſeruatur. Itaque interdum hominis pretium recipit, quanti eum venditu-*

rus fuerat, ſi vim paſſus non eſſet. Eam etiam ſequitur Trentacin. lib. 3. refol. 11. de folut. n. 13. verf. ex ratione, & alios allegat, & adducit text. in l. ſi ſis qui, in prin. ff. de iur. dot. & in l. ſi pater. §. ſi prado ff. de pet. heredit. ratio autem huius ſententię eſt, quia in omnibus actionibus ratio iuſtitię commutatiuę locum habet, quę hoc exigit, vt damnū, quod iniuria tua paſſus ſum, quod que mihi abeſt culpa tua, mihi reſtituatur; ſi nullum damnum verē patior, & nihil mihi abſit, conſequenter nihil reſtituendum videtur.

10 Sed his non obſtantibus prima reſolutio eſt verior, & tenenda, cui non obſtat, *tx. in d. §. quatenus, verf. ſed ſi non culpa, de cuius interpretatione vide Fabr. in libr. 16. coniectur. c. 19. aliam aſſignat Pichard. in §. quadrupli, 25. Inſt. de act. n. 10. Gouca. lib. 5. lectionum iur. c. 11. Fachin. vbi fup. vide Addit. ad Glof. l. titul. 5. hac part.*

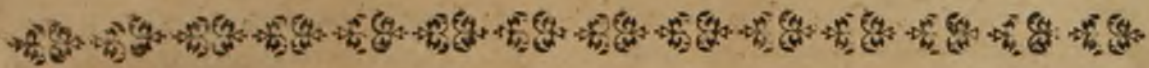
11 Et quid ſit dicendum de debitore quā-
 titatis reſpectu certę ſpeciei; vide Addit. ad Glof. l. l. 18. tit. 11. hac part. vbi de hac quæſtione, & materia late agitur.

12 Nota ex Glof. quod in foro conſcientiæ non tenetur, qui obligatus eſt ex cō-
 tractu ad reſtituendam rem, ſi naturali-
 ter intereat. Adde Couarr. in reg. peccatū, 2. part. §. 6. n. 6, Nauarr. in man. c. 17. n. 183. Eman. Suar. in ſum. 1. tom. c. 120. concl. 6. & 8. Gutier. lib. 4. q. 46. n. 23.

13 Re perempta poſt moram in caſibus, in
 quibus debitor non liberatur, ad ipſam re-
 agendum eſt, licet in condemnatione reſ-
 titutio veniat; de quo vide Add. ad Glof. 1. l. 8. tit. antecedent. n. 7, & ad Glof. 3, & 4. l. 5. ſup. hoc tit.

Alia de hac materia, & quando debitor ſpeciei, generis, vel quantitatis liberetur, vide in additione ad Glof. l. l. 18. tit. 11.

T I T V L V S. III.

De los condesijos, id est de deposito.

L E X. I.

S V M M A R I V M.

- 1 *Depositum quid sit?*
- 2 *Depositum dicitur re in custodiam recepta, nō vero domi simpliciter relicta seu de-*

posita.

- 3 *Quid quando quis ratione alienius officij teneretur, & eo sciēte relinqueretur domi*

A D D I T I O

G L O S S Æ. I.

NOta 1. ex *tex.* quod depositum est cō-
uentio gratis custodiendæ rei, quæ
traditur sub fide restituendi. Adde *l. 1. &*
per tot. ff. de posit. Mantic. de tacit. & am-
big. lib. 1. tit. 1. n. 4. & 6. Pet. Gregor. syntag.
iur. lib. 2. c. 3. n. 4. Peret. in l. 2. tit. 1. lib. 5.
ordin. post libell. in actione mandat, & ipsius
materiam vers. queritur quid sit fol. mibi.
209. col. 1. Galgancet. de iur. public. libr. 2.
tit. 1. n. 13. Carrot. de deposit. 1. par. q. 1. in-
prin. Castill. quotid. contr. lib. 3. c. 16. n. 2. A-
mat. Rod. de priuil. credit. ar. 6. n. 5. Et iste
cōtractus est bonæ fidei l. 1. §. hanc autē ac-
tionem l. si saculum, infra l. Lutus la. 1. ff. de-
posit. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 7. c. 1. de-
posit. Leon. Les. de iust. & iur. lib. 2. c. 27. du-
bit. 1. n. 1. Bonac. tom. 2. de contract. disp. 3. q.
14. pñct. 1. n. 1. Rebull. 1. p. de oblig. iust. libr.
16. tit. de contract. de posit. quæ sit. vnic. n. 1.

2 Nota secundò ex Glos. depositum dici
quando res incustodiam recipitur, nō ve-
ro quando simpliciter in domo relinqui-
tur. Adde *l. 1. §. quod si rem. ff. de posit. l. 1. ff. de*
prescrip. verb. l. si ego, §. fin. ff. de iure dot. Co-
met. 2. tom. variar. c. 7. n. 2. Mantic. lib. 10.
tit. 13. n. 2, cum alijs. Macerat. var. lib. 2. re-
sol. 41. n. 5. Paz. in prax. 3. tom. c. 6. §. 6. num.
22. Carrot. vbi sup. n. 6. Azebed. in l. 4. tit.
2. n. 23. lib. 4. recomp. Amot. Rod. dict. n. 5.
Molin. disp. 522.

3 Limita hanc Glos. in eo, qui tenetur ra-
tione alicuius officij, vt in nauta, caupo-
ne, vel stabulario; nam tūc sufficit depon-
re in domo ipsis scientibus. Glos. in *l. 2. in-*
fin. ff. naut. caupon. stabul. Specul. tt. de furt.
vers. si immisiss. Cyn. in l. certi iur. C. locat.
Carrot. dict. quæst. 1. n. 6. vide Addit. ad l.
26. tit. part. 5.

S V M M A R I V M.

- 1 *Deponere idem est ac custodiendum dare, ac commendare. De significatione verbi*

commendare, & deponere remis-
sive. 2.

A D D I T I O

G L O S S Æ. II.

NOta ex *tex.* & Glos. 2. deponere idē
esse, ac custodiendum dare, Vide Ad-
dita ad Glos. *antecedētem.* Id denotat præ-
positio *ed* augēs positum, vt ostendat to-
tum, quod a custodiendā rem pertinet,
eius fidei esse commissum, *l. 5. ff. de posit.*
nam si solum res ponantur, non competit
actio depositi, si dolo illas, apud quem po-
sitæ sunt res deperditæ sint, sed rerum a-
motarum, siue ad exhibendam. Cyn. &
Bald. in *l. in inuitum. ff. de procurat. Bald. in*
autb. habita. C. ne filius pro patr. & in l. certi.
iuris, C. locat. Dec. in l. mutuū n. 9. D. si cert.
pet. Specul. de furt. vers. quod si res. Mantic.

lib. 10. tit. 3. n. 3. Gomet. 2. tom. c. 6. num. 2.
Carrot. de deposit. quæst. 1. n. 6. non enim te-
netur actione depositi depositarius, si
custodiam non suscepit.

Nota etiam quòd deponere est idem,
ac commendare. *l. commendare, D. de verb.*
signif. l. Lutus D. deposit. Roman. conf. 250.
& 400. Mazerat. var. lib. 25. resol. 41. n. 6.
Matiencz l. 10. tit. 3. glos. n. 26. lib. 5. recop.
Pichat. in §. praterea. n. 12. Instit. quib. mod.
recontr. oblig. Gratian. 1. tom. c. 175. num. 4.
Meech. lib. 3. præsidp. 69. n. 2. vide Rebuff,
in d. l. cōmēdare. in prin. vbi late egit de sig-
nificatione verbi cōmēdare, & deponere.

SVM.

S V M M A R I V M.

- 1 Depositum diuiditur in voluntarium, & necessarium.
- 2 Voluntarium quid sit? & quid necessarium? & in quo differant?
- 3 Depositum iudiciale, seu sequestrum quid sit?
- 4 Sequestrum regulariter est prohibitum de iure ciuili, & canonico.
- 5 Diuiditur in voluntarium, necessarium, & mixtum.
- 6 Voluntarium quid sit? Sequestrum voluntarium priuat à possessione, & in eo differt à necessario.
- 7 Limita quando causa custodienda sit.
- 8 Necessaria sequestratio, quae dicatur, & quando possit ad eam deueniri.
- 9 Necessaria mero iudicis officio fieri potest.
- 10 Effectus dictae sequestrationis, & quos casus in rebus maioratus.
- 11 Aduersarius petens sequestrationem admittendus non est, sed possessor tuendus est in sua possessione.
- 12 Sequestratio ob metum armorum fieri non debet.
- 13 Necessaria est locus, quando ambo sunt in possessione, vel si nemo est in possessione, aut alter alterum impediatur.
- 14 Sequestrationem an iudex facere debeat,

A D D I T I O

NOta ex Glos. 3. depositum diuidi in voluntarium, & necessarium. Adde Mantie libr. 10. tit. 2. n. 4. Molin. 2. t. de iust. disput. 522. Carrot. de deposit. 1. par. quest. 2. n. 30. Pichard. §. praeterea, num. 15. Instit. quib. mod. re contrah. oblig. † Voluntarium autem depositum intelligitur, cum nullo eminente periculo factum est. Necessarium, quando eminente periculo sit: & in eo differunt, quod ex voluntario depositarius tenetur ad simplum: ex necessario ad dupl. l. 1. §. 1. quod tumultus, ff. de posit. Vuesemb. in parat. ibi, Ial. in §. sequens. num. 5. Instit. de adim. Mozz. tit. de deposit. 6. de diuis. deposit. num. 16. & 17. Mantie. & Molin. ubi supr. Carrot. de deposit. tit. de cul. ps. 1. part. n. fin. in fin. Vide Addit. ad Gl. 1. §. hoc, tit.

NOta 1. ex Glos. 4. aliam esse speciem depositi, scilicet iudiciale, quod solet communiter nuncupari sequestrum, & sit cum res, super qua est controuersia, apud aliquem deponitur, vt ea finita restituat

- quando iura partium sunt obscura?
- 15 Sequestrationi est locus, quando effens in possessione dissipat fructus. si contra eum sententia sit lata, et si ab ea appellauerit. Item, quando est pauper, si consumit eos.
- 16 Bona maioratus durante lite tenentur à Suprami Senatus iudicibus sequestrantur.
- 17 Sequestrationi est locus, et si fructus pro suis necessitatibus consumat.
- 18 Item, quando adest suspicio dissipationis, et si sit modica.
- 19 Alimenta litigantibus ex bonis sequestratis sunt danda.
- 20 Succumbens in lite an alimenta restituere debeat?
- 21 Mixta sequestratio, quae dicatur: & est ei locus, quando maritus dilapidat bona dotalia, & mulier eorum sequestrationem petit.
- 22 Quando maritus dilapidat bona dotalia est locus sequestrationi. Quando sua bona dissipat, dos est restituenda mulieri.
- 23 Quando maritus dissipat res dotales, & proprias, occurrunt dicta duo remedia, & in electione mulieris est, quod velit eligere.
- 24 Depositum aliud est actuale, aliud confesatum, seu fictum, & quid sit actuale, & quid confesatum.

G. L O S S Æ. III. & IIII.

victori. Adde, l. 1. tit. 12. lib. 4. recomp. l. eius apud quem ff. de posit. l. Senatus, in fin. ff. de offic. Proconsul. si fideiussor. §. ult. ff. qui satisd. cog leg. 1. §. pen. ff. de liber. exhib. l. interesse puto. 39. ff. de acq. possess. l. sequestrer. 119. ff. de verb. signif. cap. examinata. 15. de iudic. cap. 1. & 2. de sequestr. possess. & fruct. Clement. unica, eod. tit. cap. 2. de dol. & contum. Petr. Gregor. syntag. lib. 23. cap. 3. à num. 12. Rebuff. de sequestr. art. 1. glos. 1. n. 5. lib. 3. Galganet. de iur. publico, lib. 2, tit. 15. Carrot. tract. de pos. in prin. n. 1. P. 12. prax. 3. tom. 6. §. 6. Brisson. lib. 4. de verb. signif. verb. depositum. Perez. l. 1. tit. 10. lib. 3. ordin. Azch. rubr. tit. 11. lib. 4. num. 1. Pichard. in §. praeterea. n. 17. Instit. quib. mod. re contrah. obligat. Amat. Rodrig. de priuileg. credit. art. 6. n. 1. Molin. disput. 523.

Istud vero sequestrum regulariter est prohibitum, tam de iure ciuili, quam Canonico, ex rub. & nigro. C. de prohib. sequestr. cap. 1. de sequestr. possess. cap. 1. ubi lite pendens. l. 1. tit. 9. part. 3. Lancelot. de attent. c.

12 limit. 12, num. 27. in 2. part. Gonzalez, sup. regul. Cancellar. regul. 8 §. primo, in proœmio num. 19. Paz. de tenut. cap. 11, n. 1, Azcbed in dict. l. 1. tit. 12. lib. 4. recompil. num. 1. quæ regula in multis casibus, tam de iure ciuili, quàm Canonico limitatur.

5 Nota 2 extra Glos. sequestrum esse in triplici differentia, voluntariū scilicet, necessarium, & mixtum, Carrot. tract. de sequestr. quæst. 3. Azcbed. n. 6. & 7. in rubr. dict. tit. 12. Rebuff. num. 5. Molin. Pichar. num. 20. Amator. Rodrig. n. 3. **6** *ubi sup.* † Voluntarium est, quod fit ex conuentione, & volūtate partium, quod semper debet esse gratuitum iudici, & fieri potest ante inchoatū iudiciū, vel eo pendente. l. proprie, 6. l. ei apud quem. 5. §. 1. & 2. ff. de posit. l. propter. 5. & l. is pœnes quem. 6. C. eod. l. interesse 39 ff. de acquirend. possess. cuius quidem sequestrationis effectus est, priuare quem à possessione sua; & in hoc differt à necessario, nam illud neminē à sua possessione priuat. Bart. in dict. l. interesse. 36. n. 8. ff. de acquir. possess. Felin. in cap. illud, prope finem, col. 2. de prescrip. Menoch. de recuper. possess. remed. 3. num. 88, Ioann. de Salua in tractat. de benefic. 2. par. quæst. 9. Pet Ferrar. in sua præct. in libell. de form. sequestr. n. 19. Carrot. de sequestr. 1. part. quæst. 4. n. 3. Rebuff. in consil. Gallic. 3. tom. eod. tract. num. 19. Perez in l. 1. tit. 10. quæst. 16. lib. 3. ordin. Pichar. in dict. §. præterea, n. 22. Paz. de tenuta. cap. 19, num. 11. Rodrig. in dict. art. 6, num. 11.

7 Limita nisi causa custodiæ sequestrum fiat, nam tunc possessio in eum, in quem sequestrum fit, non trasferitur. Bart. n. 1. Rebuff. & Carrot. num. 11. *ubi sup.*

8 Necessaria sequestratio est, quando ex iudicis decreto res, de qua est controuersia, deponitur, donec lis finiatur apud sequestrum, aut apud aliam publicam personam l. sequestr. 119 ff. de verbor. sign. l. si se leiuor. §. si ff. qui satis dar. cogantur, l. Senatus, in fin. ff. de offic. Presid. l. æquissimam, ff. de usufruct. Et dicitur necessaria, quia partes de necessitate tenentur ad eam, postquam iudex decreuit faciendam; sed iudex non debet ad eam deuenire, nisi vrgens causa suadeat. c. ip. 1. & 2. vt lite pendente, cap. 1. de sequestr. possess. & fruct. Paz. de tenut. cap. 10. num. 2. & 3.

9 Quæ quidem sequestratio ex mere iudicis officio fieri potest, etsi nullus ex litigantibus eam petat. l. æquissimū. ff. de usufruct. & ibi Bald. à n. 1. & in l. 1. num. 6. C. de prohibet sequest. Ias. in l. quidam existimauerunt, n. 4. ff. si certum petatur. Cagnol. in l. in pari, num. 6. ff. de regul. iur. Plot. in l. si quædo. §. 3. n. 30. vnde vi, Roland. cons. 80. n. 21. & 22. lib. 1. Capitius. decis. 96. n. 11. Paz. de tenut. cap. 10. num. 39. & in cap. 19. num. 8.

10 Cuius sequestrationis effectus est, vt dum lis pēdet, nemo ex litigantibus possideat, l. licet. ff. de posit. & ibi Gl. l. 1. C. de prohibet sequest. l. interesse. ff. de acquirend. possess. Paz. *ubi sup.*, num. 29. qui tenet eundem effectum in rebus maioratus causare: & optimam redit rationem, nam licet verū sit, quod possessio naturalis, & ciuilis in sequenti in gradu transferatur; at tamen effectum naturalem, & realem per legem transferri fieri non potest.

11 Ex quo sequitur legitimum possessore tuendum esse lite pendente in sua possessione, nec admittendam esse petitionem

12 aduersarij sequestrationē petentis, etiā si rixæ, vel contentiones timeri possint. Bald. in l. quidam existimauerint, n. 6. vers. 2. ff. si certum petatur. Ias. n. 4. ibi, quia propter metum armorum nō debet fieri sequestrū, nec recedi à tramite iuris, nisi quando dubium est de possessione, secus quando vnus possidet, & alius non. Paris. cons. 41. lib. 1. n. 31, Bald. 3. num. 1. lib. 2. Carrot. in tract. de sequestr. 1. par. quæst. 6. Guid. Pap. quæst. 246. Capit. decis. 96. n. 11. Gomez. in l. 45. Taur. n. 197. Matienz. in l. 9. tit. 7. glos. 1. num. 2. lib. 5, re compil. Padill. in rubr. C. de transact. num. 4. Molin. de Hispan. prim. lib. 3. cap. 13. n. 71, & 72. Couarr. præct. cap. 17. num. 1. Paz. de tenuta, cap. 10, à n. 1. Amat. Rod. art. 6. n. 26,

13 Si verò nemo ex litigantibus in possessione actuali sit, vel ambo in ea sunt, vel vnus alterum impedit, ne ad rixam deueniatur sequestratio necessaria locum habebit. l. æquissimum. l. si usufructus. §. sed si inter duos, ff. de usufructu, & ibi, Bart. & in l. si disceptetur, 3. lectur. C. vbi pupill. educar. debeat, vel mor. Plotus, in l. si quando, n. 107. C. vnde vi. DD. in cap. examinata, de iudic. & in cap. 1. de sequestr. possess. & fruct. & Abb. in cap. 2. eiusdem tit. num. 12. Puteus, de syndic. vers. iudex, num. 1. Iacob. Arctin. in tract.

- 14 *in tract. de sequest. n. 7. Lanzelot. de attētat. declarat. 4. n. 37. & 38. Nic. Mont. in tract. de tregua, & pace. quæst. 187. num. 3. Menoch. de recuper. remed. 1. n. 319. Birgin. Vocat. de interd. vti possidetis. c. 20. n. 23. Paz. de tenut. d. c. 10. n. 15. Rodr. de priuil. credit. art. 6. n. 23. vbi tenet, quando partiū iura sunt ita obscura, vt confusione inuoluātur, & non appareat quis alteri de iure præcedat, saluo iure cuiusque partis iudicem sequestrū facere debere. Deuenitur etiā ad sequestrum, quādo quis est in possessione, eaque abutitur fructus dissipādo, vel est pauper, & consummit eos, & difficilis est postea eorum exatio; nam tūc, si sententia in prima instantia contra eum fuerit lata, etiam si appellauerit ab ea, sequestratio fit; nam licet, cum appellatur à sententia, non fiat sequestratio. e. ab eo, vbi Hostiē. de sequest. poss. & fruct. l. Imperatores. ff. de appellat. tamen quando timetur de populatio, & oritur præsumptio, quòd fructus dissipentur, etiam appellatione pendente potest fieri. text. in c. dilectus, de sequest. poss. & fruct. ibi. quo circa mādāmus quatenus si est ita facientes fructus sequestrari prædictos. & text. in c. sequenti ibi ab eo, qui à sententia promoucauit. fructus possessionis, (si dissipentur ab ipso) possunt lite pēdente rationabiliter sequestrari. text. in l. 1. tt. 9. p. 3. ibi Ca luegō deue de ser despoderado de aquella cosa si fuere ome de quien aya sospecha que la mal metiera, o desgastara della. vide ibi Add. Bar. in l. Imperatores infin. de appell. Speculat. in tit. de appell. §. nouissime. Lanzel. de attētat. 2. p. 1. 12. limit. 12. n. 11. Curt. Sen. in tract. de sequest. n. 8. Grat. decis. March. 63. n. 2. & 26. Carrot. de sequest. 2. p. q. 2. n. 4. † vbi ait lite pendente, si timor est dilapidationis, fieri sequestratione fructuum, & multo magis si à sententia fuerit appellatū, & reus possessor fructus dilapidat, & plures refert. ampliat que, & limitat. Paz. de tenut. c. 10. n. 25. qui in n. 26. dicit, se ita decisum vidisse. Mieres. de maiorat. 3. p. q. 7. n. 36. ibi, & hodie videmus, quod iudices Supremi Consilij sequestrant bona maioratus, super quibus est lis, durante tenuta maioratus.*
- 15 *Amplia etiam si fructus in vsum suum conuertant, & pro suis necessitatibus consumant: nam tunc præsumitur de populatio. Bal. in d. c. ab eo. Ang. in l. Impe-*
- 16 *rat. §. idē. de appel. Arch. in c. quia res. 11. q. 1.*
- 17 *Amplia timorem dissipationis sufficere, & quòd iudex capiat informationem super suspitione consumptionis, seu dilapidationis. Aufr. in Add. ad decis. Capell. Tol. 477. post Bar. in l. de pollicitationibus, ff. de pollicitat. DD. in c. 1. vt lite pēdēte. Gratiā. d. decis. 63. n. 3. 4. 5. & 6. vbi ampliat quamuis sit modica suspitio, & pars sit soluēdo, & alios allegat, & stante dicta suspitione deuenitur ad interdictum, Lanzelot. d. c. 12. p. 2. limit. 12. n. 26. vbi sup. ex bonis vero sequestratis sunt danda alimenta litigantibus, l. fin. C. de ordin. cognit. l. iniusti. §. §. sive in officioso. ff. de inoffic. testam. Hostien. in tit. de accusat. §. 1. vers. ideo que regulari. Salicet. in d. l. fin. n. 2. vers. nota bene. Alciat. de præsumpt. regl. 5. præf. 9. num. 9. Couar. prac. c. 6. n. 5. vers. ego vero, vbi tenet. locum habere, quando agit super hæreditate, vel omnibus bonis actoris. Ecce hanc conclusionem generaliter procedere in quocumque litigante de vniuersa hæreditate, vel eius parte, ait. Cephal. in cons. 127. n. 10. lib. 1. Surd. de alim. tit. 1. n. 2. Mieres, de maior. 3. p. q. 7. n. 57. Lanzel. de attent. 2. p. c. 12. n. 34. & 35. vbi eandem sententiam, & conclusionem probat, & dicit quòd ista subministratio per modū prouisionis fiat sine præiudicio iurium vtriusque partis. De quæstione, si succūbat in lite ille, cui alimenta sunt præstita, vtrū illa restituere debeat, & an à principio teneatur fideiussorē prestare? Vide Frāch. decis. 336. n. 5. Carrot. de sequestro. 3. p. q. 11. n. 1. Couar. in d. c. 6. Castil. lib. 3. c. 27. n. 67.*
- 18 *Mixta sequestratio est, quæ fit magistratus imperio, & legis auctoritate, & partis petitione. l. si fideiussor. ff. qui satisf. cog. Menoc. de arb. casu. 87. Rebuff. 3. tt. tract. de sequest. n. 20. Pichar. in d. §. præterea, à n. 20. Vt si maritus dilapidet bona dotalia, & mulier petierit quòd dos sequestratur, & iudex apud sequestrū deponi iussisset, pro vt facere tenetur, l. si cum dotem. §. fin. autem. ff. solut. matr. l. si constante, eod. tt. l. vbi adhu C. de iur. dot. auth. de equalitate dotis. §. illud. coll. 7. c. per vestras. de donat. int. vir. & vxor. & ibi, Rubeus. Bald. §. 17. & §. 18. l. 2. tit. 9. p. 3. & Gl. 4. l. 29. tit. 11. p. 4. vbi vide Addit. Crauet. cōf. 272. n. 15. Bald. Nouel. de dote priuil. 70. p. 6. &*

priu. 25. p. 7. Barb. in l. si constante. 25. n. 10. ff. solut. matr. Amat. Rod. de priu. credit. c. 6. n. 30. Carrot. de sequestr. p. 2. q. 2. n. 1.

Quod intellige, quando maritus dissipat res dotales, *ex. in d. l. si cum dotem, §. sine autem, ff. solut. matr.* nam quando maritus dissipat sua bona, tunc dos est mulieri restituenda, nec sequestratio sufficit: nam bonis deficientibus deficit principale fundamentum, in quo radicata est omnis hypotheca, & obligatio, *auth. de equalitate dotis, collat. 7. tit. 8. §. illud. Bar. in d. l. si constā tē, n. 5. & ibi, Barb. n. 16, & 17, Carrot. ubi sup. n. 2. † ubi tenet, quando maritus dissipat res dotales, & proprias, hæc duo remedia simul concutere, & mulierem posse alterum ex eis eligere; differre tamen*

in hoc, quod maritus offerendo cautionem, sequestrationem dotis poterit evitare, non vero remedium ex dicta authent. de quo latius agemus in Addit. ad 4. par.

Nota tertio extra glos. aliud esse depositum actuale, aliud confessatum, seu fictū. Bal. in l. assiduis, C. qui potior, in pig. habeant, & conf. 584. vol. 1. Socin. conf. 143. col. pen. vol. 1. Rolan. conf. 17, Fachin. contro. lib. 2. c. 92. Carrot. de depos. 1. p. q. 2, Moz. de dep. §. de diuis. depos. n. 6. Castill. lib. 3. c. 18. n. 7. depositum actuale, seu reale est, quando realiter, & cum effectu constat de re deposita, de quo, *su pr. in glos. 1.* Confessatum vero est, quando non constat, nisi per confessionem de re deposita. Ut infra dicemus.

L E X. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Depositum est gratuitus contractus. & si pretium pro custodia assignetur, seu accipiatur, transit in alium contractum.
- 2 Nō est, si actum sit, quod depositarius fructus suos faciat.
- 3 Non contrahitur, si pactum sit quod depositarius redderet usuras deponenti. Nec deponens gaudet privilegijs depositi.
- 4 Item, si actum sit, quod, possit uti pecunijs depositis, & non teneatur restituere rem, nisi post duos annos, aut tres; nisi ratio custodiae possit durare.
- 5 Depositum est, si de ipso a principio contrahendo agitur, & de salario prestando.
- 6 Si simpliciter res tradatur custodienda assignando salarium, est locatio.
- 7 Depositarius, & sequester, cum nudus minister sit, non potest petere salarium.

- 8 Salarium non conuentum non debetur administratoribus, & negociorū gestoribus
- 9 Salarium depositario coactio debet signare iudex.
- 10 Quando res, quæ deponitur, indiget administratione, debetur salarium, secus verosi ea non indigeat.
- 11 Quando officium est onerosum, & multi laboris debetur salariū, etsi ab initio promissum non fuerit.
- 12 Salarium debetur, quando dominus solebat accipere administratorem, & administrator locare operas, & hoc non requiritur copulatiuè.
- 13 Quando ex negociatione negociator nullū commodum sentit, & est pauper, debetur ei salarium.

A D D I T I O G L O S S Æ. I. & II.

AD Glossam. 1. & 2. Nota 1. ex glos. depositum dici quando gratis datur res custodienda nulle assignando, vel prestando pretium pro custodia: nam si pretium pro custodia assignetur, transit in contractum locati, & conducti. Ad del. 1. §. vestimenta. ff. depos. & DD. ibi, Carrot. de depos. 1. p. q. 1. n. 3. Mant. de tacit. & amb. lib. 10. tit. 1. n. 6. Pet. Gregor. synt. lib. 23. c. 3. Gasp. Rod. de ann. redit. lib. 3. q. 11. n. 39. Amat. Rod. de priu. cred. art. 6. num. Pichard. in §. pr. sterea. n. 5. instit. quib. mod. re contr. Azor. p. 3. lib. 7. tit. de depos. c. 5. & Bonac.

de contr. quæst. 3. q. 15. pñct. 3. n. 5. vers. si vero depositum non consumitur, ait quod si pro vsu deponēs aliquid percipit, est contractus locationis.

2 Amplia primò, non esse depositum, si actum sit, ut depositarius fructus sibi percipiat, l. 1. §. si quis seruum ff. depos. Rip. n. 16. Alciat. n. 16. ad fin. in l. 2. ff. si cert. petat. Berroi. cōf. 194. n. 14. Mant. lib. 10. tit. 1. n. 6. Bonacin. q. 14. pun. 1. n. 1. vide Add. ad gl. 8. l. 5.

3 Amplia secundò, quando actū est, quod depositarius redat, seu det vsuras deponēti. Nam ex eo ipso actum videtur, quod habeat

habeat in creditum. Rodrig, *de ann. redit.* lib. 3 q. 11. n. 20. Monach. *decif. Lucens.* 39. à n. 8. Amar. Rod. *ubi sup.* 1. p. art. 6. n. 11. vbi tenet quòd non gaudet priuilegijs depositi, nec separatur ab alijs creditoribus chyrographarijs, cum potius sit mutuum, quam depositum, vbi alios refert Bonac. *de contract.* q. 14. p. uel. 3. n. 1.

4 Amplia tertio, quando actum est, quòd depositarius possit uti pecunijs depositis, & non teneatur restituere nisi post duos annos, aut tres: vel si relinquatur restitutio depositi in nutu depositarij, nam tunc non est depositum, ea videlicet ratione, quia deponens non eget tali, tãtaque custodia: atque ita, licet ab initio agatur, vt sit depositum, non potest dici depositum, cum deficiat omnis substãtia, scilicet ratio custodię. Roman. *conf.* 26. col. 1. & *cons.* 520. col. 1. Gasp. Rod. *ubi sup.* num. 31. vbi tenet quòd in dictis casibus erit verum mutuum. Quod limita nisi ratio custodię possit durare, nam tunc gaudet priuilegijs depositi ex rationibus traditis in Addit. ad Gl. 4.

5 Limita primò huius Glossę doctrinam, nisi à principio actum sit de deposito, & de salario præstando pro custodia depositi; nam tunc depositum est, licet irregulare. Ias. Alex. & Rip. *in l.* 2. ff. *si cert. petat. ex tex. in c. bona fides, de depof.* Carrot. d. 1. p. 11. de culpa depositarij n. 19. Perez, *in l.* 1. tit. 10. lib. 3. ordin. q. 8. Gutierr. *de tutel.* lib. 3. q. 7. n. 12. Mantie. *lib.* 10. tit. 1. num. 6. vbi aut cum causa custodię titulo depositi traditur, vel numeratur, esse depositum. Rodrig. q. 11. n. 39. Pichard. *in d.* §. *praterea*, n. 32. alias si simpliciter res tradatur custodienda assignando salariam pro custodia, erit locatio, vt tenent Roder. & DD. *ubi sup.*

6 At que ita depositarius, siue sequester, cum nudus minister sit, nullum potest petere salariam. l. *Lutius*, §. 1. ff. *de leg. 1.* Bald. *conf.* 185 col. 2. lib. 1. Angel. Nicol. Roman. Aret. *in l. interesse*, ff. *de acq. posses.* Tiraq. *de retract.* 2. p. gl. 7. §. 4. n. 6. Peret. l. 1. q. 8. tit. 10. lib. 3. ordin. Gutierr. *in d.* c. 7. n. 9. Baez. *de decimis tutor.* c. 20. n. 20. Carr. *de depof.* p. 1. tit. *si depositarius nõ aliter quàm nummis acceptis restituat.*

8 Amplia in administratore, negotiorum gestore, quibus salariam non conuentum non debetur. l. 1. ff. *de var. & extraordin. cog. l. qui mutuum pecuniam*, §. 6. §. non ideo minus

vers. salariam ff. mand. l. 1. & l. salariam. 17. C. *cod.* & vtrouque DD. Guid. q. 68. col. 2. Flor. à Men. *var. lib.* 1. q. 8. §. 3. pro qua refert. Nat. Puteus *decif.* 45. lib. 2. Rota *in nouis.* p. 1. *decif.* 559. Marra. *voto.* 94. n. 1. Ricc. 5. p. *collecl.* 1540. & 1885. vbi plures decisiones refert. Scacc. *de commert.* §. 3. *glos.* 3. n. 2. Monter. à Cuen. *decif.* 29. à n. 1. vsque. ad 31. vbi pro hac opinione, & contraria plures refert, & in his, qui non sunt soliti locare operas suas, hãc tuetur, de quo vide *infr. limit.* 4. Tusch. *litt. A. concl.* 213. & *litt. S. concl.* 7. n. 11. & 12.

9 Limita primò, quando quis per iudicem fuit compulsus accipere depositum, vt diximus, *infr. ad Gl.* 6. l. 3. nam tunc iudex debet ei assignare salariam, præsertim si realis depositarius sit officialis, & ob depositi causam non possit in suo officio laborare. Tiraquel. *de ret. conu.* 2. p. §. 4. *glos.* 7. n. 8. Fran. Curt. Sen. *de sequestr.* q. 24. Peret. *in l.* 1. tit. 10. q. 8. *vers. itẽ etiã*, lib. 3. ord. Baez. *de decim. tutor.* c. 20. n. 20. Parl. *differ.* 130. §. 8. vbi distinguit, quòd aut sequestro, seu depositario committuntur pecunię, aut vestimenta, aut quid aliud simile, & tunc nõ debetur salariam. Idẽ que tenet Baez.

10 *in d.* n. 20. Gutier. *de tutel.* lib. 3. q. 7. n. 9. aut vero res, quę deponuntur egent administratione, & tunc est ei assignandum salariam. Auend. *c. Prat.* c. 2. n. 8. lib. 1. Gart. *de expes.* c. 20. n. 14. Azebed. *in l.* 1. tit. 12. n. 19. lib. 4. & *in l.* 13. tit. 9. lib. 3. *recomp.* à n. 3. Gutier. *de tutel.* lib. 3. c. 7. n. 14. Mont. *decif.* 29. n. 11.

11 Limita secundò, quando officium est onerosum, & difficile, multi que laboris; nõ tunc debetur salariam, etũ ab initio suscepti muneris promissum non fuerit. c. 1. *de syndicat.* & *ibi* Bald. Cyn. Salic. Aret. *in l.* 1. C. *mandati*, Menoch. *conf.* 228. n. 20. 3. tom. & 570. n. 4. 6. tom. Baez. n. 20. & c. 2. à num. 19. Flor. *de Mena.* lib. 1. q. 8. §. 3. n. 2. *ibi si labor fuisset ita magnus, quod nullus etsi amicus, sine salario eum subiret*, Gutierr. d. lib. 3. c. 2. n. 10.

12 Limita tertio quando dominus solitus esset conducere administratorem, & qui administrauit erat consuetus operas suas locare. Bart. *in l.* 1. §. *ludi.* ff. *de var. & extraordin. cog.* Ias. *in l.* *si pecunia*, ff. *de cond. causa dat.* Alex. *cos.* 109. *in prin.* lib. 6, Ri n. Sen. *conf.* 349. n. 3. & 318. n. 29. lib. 2. Feder. Senit. *conf.* 218. & *sequent.* Sosin. *conf.* 196. *in fine*

fine vol. 2. Rot. decis. 559. in fin. p. 1. nouissim.
 Ricc. in collect. decis. 5. part. collect. 1540. &
 1885. Aluarad. de edictur. ment. lib. 2. §. 1. &
 n. 114. Grat. discip. for. c. 257. n. 1, qui in n. 3.
 ex quadā Rotæ decisione cōcludit non re-
 quiri quod copulatiue probetur dominū
 solitum esse conducere, & seruum locare
 suas operas. Sed vnum solum requisitum
 probate non sufficere contra decisionem
 Genuen. 105. n. 5. tenet Flores de Men.
 obi supr. n. 9. nisi tamen quando ex illius
 negotiatione; & labore dominus commo-

dum sentit, & ille nihil lucravit, & est pau-
 per, aut non multum diues. Matt. voto. 99,
 per tot. qui. n. 6. aliam limitationem signa-
 uit, quando videlicet erat homo pauper,
 & non haberet vnde viueret, nisi de suo
 labore; nam non est verissimile, quod vo-
 luerit gratis laborare. Taxatio vero salarij
 arbitrio iudicis relinquitur ex Flores de
 Mena. Bacza. & DD. obi supr. de hac ma-
 teria Vide Addita ad Gl. l. 16. tit. 8. & ad l.
 fin. tit. 12. infra hac part.

23

S V M M A R I V M.

- 1 Dominium rei depositæ regulariter in de-
 positarium non transit.
- 2 Depositū rerum, quæ in pondere, & mensu-
 ra consistunt, ad numerum, seu pondus
 factū, possessionē in depositariū trāsfert.
 Et an mutuū contrahatur, n. 3. & 5.
- 4 Depositum dicitur, si in initio cōtractus de-
 tur facultas vtendi re deposita.
- 5 Depositi cōtractus alteratur, & in mu-
 tum transfunditur, si post initum detur
 facultas vtendi re deposita.
- 6 Depositum si fiat ad numerum, & deposti-
 tarius depositum inesse conseruaret, est
 reale. Contrarium nisi iuris præsumptio
 præsumptionibus ellidatur, n. 7.
- 8 Depositam fuisse pecuniam vt species præ-
 sumitur ex qualitate personarum.
- 9 Item quādo fit apud depositarios generales.
- 10 Si pecuniæ deponantur in banco, dominium
 ad bancarium transfertur.
- 11 Depositum reale dicitur, quando conuen-
 tū est, quod depositarius seruet pecunias.
- 12 Item quando expresse conuenitur, quod ea-
 dem pecunia reddatur.
- 13 Item quando quis post numerationem pe-
 cuniæ signatam, & clausulā tradiderit.
- 14 Item quando quis causa se a debito liberan-
 di iussu iudicis ad numerum, seu mensu-
 ram depossuit.
 Actus agentium secundum eorum intentio-
 nem iudicantur.
- 15 Actū quis semper præsumitur velle face-
 re, vt sortiatur effectum.
 Actus simpliciter gestus censetur factus
 eo modo, quo debuit.
- 16 Deponere ad numerum non sufficit, vt
 quis liberetur à debito; sed requiritur
 quod pecunia signetur.
- 17 Alia opinio, oblationem realem sufficere,

- vt debitor à debito liberetur.
- 18 Alia quod oblatio verbalis a debito libe-
 ret debitorem, si expresse creditor ex-
 cussit recipere.
- 19 Depositum operatur eosdem effectus, ac si
 fuisset cōsignatū, quādo colligitur tacite,
 vel expresse ea mēte datum fuisse, vt cō-
 seruaretur.
- 20 Ultra oblationem realem, siue verbalem
 necessario requiritur, quod subsequatur
 verum, & reale depositum.
- 21 Verba à notarijs in instrumentis depositi
 consueta apponi y se obliga a tenerla
 de manifesto inducunt reale depositū.
- 22 Oblatio realis impedit currere vsuras, quæ
 nōdū ceperūt currere, si ceperūt, oblatio
 & depositio vera, & realis requiritur.
- 23 Quando agitur de resolutione cōtractus, ne-
 cessario debet pretiū solui vere, vel ficte.
 Oblatione reali debitor excusatur amora,
 & creditor in ea constituitur.
- 24 Vsuræ, quæ iam ceperunt currere, citra mo-
 ram currunt.
- 25 Oblatio verbalis, si creditor accipere recu-
 sat, sufficit ad euitandam moram, & pœ-
 nā, non vero liberat debitorem à debito.
- 26 Oblatio verbalis sufficit, vt quis à debito
 rei immobilis liberetur.
- 27 Oblatio iudicialis impedit cursū vsurarū
- 28 Interpretatio tex. in l. qui Romæ. §. Scia,
 ff. de verb. oblig.
- 29 Interpretatio text. in l. quidem, ff. de
 solutionib.
 Per oblationem realem debitor speciei, seu
 debitor generis quomodo dicatur liberari
- 30 Interpretatio text. in l. tutor pupillo. §.
 fin. ff. de admin. tutor.
 Tutor pecuniam pupilli de iure communi
 mutuò dare sub vsuris tenebatur, Hodie
 emere

- emere annuos redditus, seu res immobili-
les, & si non collocauerit intra tempus ei
datum, ut interese tenebitur. Oblatione
reali pupillus non constituitur in mora.
- 31 Debitor à debito liberatur si depositū pe-
cunia fiat ad numerum, dum eo animo
fuisse factum, ut in esse conseruarentur,
et si depositarius eas consumpserit.
- 32 Depositum factum in cedula uancaria an
deponentem releuet.
- 33 Oblatione, & depositione non solum debi-
tor liberatur sed etiam eius fideiussor, et
si debitor postea repetat pecunias.
- 34 Limitatur quando incontinenti repetit.
- 35 Item quando non realiter, sed malitiosū
fuit, & an deponēs possit depositū reuocare
- 36 Deposito debet oblatio precedere, ut debi-
tor à debito liberetur.
- 37 Item requiritur, quod depositū auctori-
tate iudicis fiat. Et an sufficiat apud indo-
nēā, & honestā personā in praesentia bo-
nestoru uirorū deponere n. 38. tenēda 39
- 40 Coram quo iudice debeat fieri depositū, de-
pendet à cōuentione cōtrahentium: si ni-
hil actū sit inter contrahentes, nihil re-
fert, an fiat auctori- tate iudicis debito-
ris, an uero creditoris.
- 41 Electio depositary an pertineat ad iudicē.
- 42 Ut debitor à debito liberetur, debet offerre
id, quod uere debetur, & non una res
pro aliā.
- 43 Pactum de redimendo censu in eadem spe-
cie monetæ, in qua fuit constitutus, ualet
- 44 Depositum, ut quis à debito liberetur, debet
fieri pure, & libere sine aliqua conditio-
ne extrinseca, & n. sequent.
- 45 Conditio intrinseca non obest deposito.
- 46 Depositū factum à cōuento hypothecaria,
ea conditione si creditor iura cesserit, wa-
lidū est si sit iustus possessor, aliā secus.
- 47 Itē si fiat à secūdo creditore offerēdo debi-
tū primo; Quid si sit creditor chyrogra-
farium.
- 48 Item si predicta conditione fiat à fideiuso-
re, seu correo, seu ab alijs, qui ius offerēdi
habeant.
- 49 Depositum factum conditione potestatiua
respectu creditoris liberat debitorem.
- 50 Depositū, ut litigime factum dicatur, de-
bet esse integrum, & redditus pro rata
temporis sunt deponendi.
- 51 Deficiente uno nummo an depositum can-
set plenam liberationē. Contrariū n. 52
- 53 Depositum non integrum liberat debito-
rem, si creditor acceptet.
- 54 Depositum non integrum releuat, quando
est factum ex multis, & diuersis summis,
si in una summa non sit integrum, & in
alia supersit quod, de fuit.
- 55 Item si post depositum factum causa eiusdē
depositi depositetur aliæ pecuniæ cū clau-
sula omni meliori modo.
- 56 Depositum factū in pecunia argētea, in qua
debitor tenebatur soluere, releuat, et si
tres, aut quatuor auræ in uiliori mone-
ta deponantur.
- 57 Depositum non integrum in censu ualet,
dum in citatione declaretur debitori.
Item si pro parte fiat depositum, & pro a-
lia fiat compensatio.
- 58 Depositum, ut releuet, debet fieri in mone-
ta currenti.
- 59 Si pecunia non sit reprobat a, nec minuta,
sed de proximo reprobanda, si deponens
ignorabat, ualet depositum.
- 60 Depositū factū cū qualitatibus requisitis
perit periculo creditoris, nisi creditor ius-
tè i causam recusandi habeat, uel pacto ali-
ter sit cōuētū. Et quid quādo mora est
tam ex parte creditoris, quam debitoris
- 61 Debitor si fumum habebat, seu sciebat, quod
de proximo moneta erat reprobāda, tūc
nullum est depositum, & iustè creditor
recusauit recipere, quia dolus incidit in cō-
tractu.
- 62 Debitor soluens creditoribus monetam,
quam statim reprobandam esse sciebat, te-
netur ad restitutionem, & ad interesse,
illam que, si redatur, recipere.
- 63 Dolus, qui inest in dicto casu, an possit puni-
ri, uti crimen stelionatus.
Mutuum ex tali pecunia factum an sit u-
surarius?
- 64 Constitutio noua non ligat ante promulgā-
tionem etiam scientes.
- 65 Quando cum scientia concurrat fraus in
alterius detrimentum, constitutio ligat
ante promulgationem.
- 66 Venditor frumenti, qui sciebat ipsius esti-
mationem esse minuendam, & tacens uē-
didit, tenetur emptori ad interesse.
- 67 Quando constitutio nō est de brchi promul-
ganda, ueluti post duos menses, uel mul-
tos dies, ualet depositum, si uero intra

- brebe tempus promulgetur exoneratur creditor ab onere probandi debitoris scientiam.
- 68 Creditor si depositum acceptavit, & verosimiliter scire potuit promulgandam esse reformationem pecunie, cum rumor esset communis, non potest petere interesse.
- 69 Depositum ut liberationis, solutionis que causet effectum, pecunia debet coram testibus numerari, & notarius de vera, & reali numeratione fidem facere, & non sufficit si eam in marsupio habeat, & deponat. Contrarium. n. 70. & 71.
- 72 Notarius testificans pecuniam aequaliter fuisse numeratam, que vere non fuit numerata, incidit in pœnam falsi.
- 73 Depositum debet esse verum, & reale, & non confictum. refertur opinio distinguendum inter confessionem extrajudicialem, & iudicialem, & factam de mandato iudicis. tenenda num. 74. & 75.
- 76 Depositum debet fieri loco congruo, & in citatione expresso, ut releuet debitorem à debito: & qui locus discatur congruus?
- 77 Item debet fieri tempore congruo: & quid si fiat de nocte?
- 78 Quando fit ante tempus adiectum solutioni favore creditoris, dicitur factum tempore incongruo.
- 79 Tempus gratia creditoris iudicatur appositum, quando res debita tempore solet deteriorari.
- 80 Item si adiiciatur, quod teneatur solvere post talem diem.
- 81 Item si est positum pactum, quod non possit solvere debitor, nisi quando creditori placuerit.
- 82 Item quando pactum factum est ne debitor solueret antequam creditor valuerit accipere solutionem, seu quod non possit solui ante tempus signatum solutioni.
- 83 Item incongruo tempore dicitur factum, quando tempus est adiectum gratia utriusque, si ante tempus deponat. & quando dicatur esse adiectum tempus gratia utriusque?
- 84 Item incongruo tempore dicitur factum, quando tempore, quo quis uxorem dacebat, seu sequebatur funus familiare, seu erat in peregrinatione, seu in mare, fit.
- 85 Depositum ut liberet debitorem, si debitum est illiquidum, debet offerri liquidum, & pro reliquo dare fideiussores.
- 86 Qui tenetur reddere rationem, potest depositum facere in uno nummo, cum protestatione quod, si appareat in plus teneri, prestabit.
- 87 Depositum debet fieri citato creditore.
- 88 Item requiritur quod oblatio, & citatio fiat personis legitimis.
- 89 Marito potest fieri redemptio census, & debitum dotale ipsi recte soluitur.
- 90 Quando non adest, cui solvatur, quomodo fieri debeat depositum?
- 91 Debitor minoris ut se à debito liberet, quomodo debeat facere depositum.
- 92 Venditor census, ex quo maioratus fuit constitutus, quomodo debeat deponere ad consequendam liberationem.
- 93 Item oblatio, & depositio debet fieri à persona legitima, ut depositum liberationis effectum causet.
- 94 Extraneus an possit facere solutionem. Prælati, seu procurator, seu tutor an possint censum redimere, remissive.
- 95 Quando res, quæ in pondere, & mensura consistunt, deponuntur ad numerum, periculum est depositarij.
- 96 Ex numeratione in dubio deponentem voluisse transferre dominium in depositarium præsumitur.
- 97 Item periculum erit depositarijs, etsi ut species depositæ sint, si depositarius suis commiscuerit.
- 98 Si consensu deponentis commiscuerit, an dominium sit commune.
- 99 Si depositarius ceperit uti pecunijs, periculum ad ipsum pertinet, nam ex eo in ipsum translatum est dominium.

ADDITIONE GLOSSÆ. III. & IIII.

AD Glos. 3. Nota ex text. & Glos. dominium rei depositæ nõ transire in depositarium, depositum enim regulariter, & se-

cundum suam naturam depositi ita contrahitur, ut proprietatis, & possessio apud eum, qui deposuit, permaneat. ut in l. i. diximus, & Ad-

& Adde. Angel. in summa in verbo depositi, n. 2. Franc. de Pente. conf. 56. à n. 5. Menoc. conf. 37. n. 26. Rom. conf. 200. Hond. consil. 43. vol. 2. Cephal. conf. 10. n. 3. vol. 1. Rimin. conf. 60. n. 38. vol. 1. Carrot. de depos. 1. p. q. 3. n. 3. Mantie libr. 10. tit. 2. n. 10. Mozz. de de pos. §. de diuis. depositi n. 12. Petr. Gregor. syntag. libr. 2. c. 3. n. 4. Corral. Miscelan. lib. 3. c. 10. n. 4. Barb. in l. si mora. 10. n. 82. ff. solut. matrim. Conau. commēt. iur. c. 4. in prin. lib. 7. Gomet. 2. tom. var. c. 7. n. 2. Castill. lib. 3. c. 16. n. 23. Fōtan. claus. 5. gl. 8. p. 7. n. 8. & 16. Rodrig. libr. 3. q. 11. n. 3. Grat. c. 174. Amat. Rodrig. de priuil. cred. 1. p. art. 6. n. 9. Azor. p. 3. lib. 7. c. 1. vers. definitur que. & c. 1. vers. nõ quaritar, Bonacin. de contract. disp. 3. q. 14. n. 2. vers. primo, & n. 5.

NOta primo ex tex. & Glos. 4. si res, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt ad numerum, pondus, seu mēsuram deponantur, dominium in depositarium tranſiue. Et Adde tex. in l. nauē. 34. ff. locati & in l. die sponsaliorum, §. qui pecuniā, & ibi DD. ff. depositi. & in l. interdum, vbi Bald. & Salyc. ff. si certum petat. & in l. si deposita, C. de posit. Dec. in l. contractu. n. 8. ff. de regul. iur. Petr. Greg. syntag. libr. 2. c. 3. Gomet. 2. tom. var. c. 7. n. 3. Rodrig. de ann. reddit. lib. 3. q. 11. n. 19. Molin. disp. 522. Barbof. in l. si mora. n. 81. ff. solut. matr. Castill. lib. 3. c. 16. n. 33. Amat. Rod. de priuil. credit. art. 6. n. 40. Fontanel. claus. 5. gl. 8. par. 7. n. 9. Mazerat. var. lib. 2. resol. 13. n. 4. Carrot. de depositi. 2. p. q. 47. n. 4. Moz. de depositi. c. de diuis. depositi. n. 12. Morl. tt. de reb. credit. 3. in premis. n. 28. Azor. instit. moral. p. 3. libr. 7. tit. de depos. c. 7. vers. 8.

Sed controuersum est vtrum in hoc casu depositum, vel mutuuum cōtrahatur, & nõ esse depositum, sed trālire in mutuuum tenent Dec. in l. 2. in 2. loci. n. 7. & in l. cert. conditio, §. vltim. n. 4. ff. de rebus credit. & ibi Alciat. Fulgos. & Alex. Menoch. praesum. 69. in fin. lib. 3. Bonacin. de contract. disp. 3. q. 114. punct. 1. n. 3. vers. secundus.

Contrariam opinionem, scilicet depositum esse, & eius terminos non excedere, licet dominium dictarum rerum in depositarium transferatur, si in initio contractus expresse, vel tacite actum est, vt tantum dē reddere liceat, vel quod re deposita vtatur, tenent Aret. in l. 2. ff. si cert. pet. n. 3.

ibi Bar. Fulg. l. 6. Rip. n. 10. Purp. n. 40. Curt. lun. n. 14. Carrot. n. 13. P. Greg. vbi sup. n. 10. Cōnā. lib. 7. cōm. c. 4. n. 3. Māt. lib. 10. tt. 2. n. 10. Rod. lib. 3. q. 10. n. 22. Amat. Rod. n. 42. Pichard. §. 1. n. 79. & 80. Instit. quib. mod. recōtr. oblig. Fōtan. claus. 5. gl. 8. p. 7. n. 9. Morl. in 7. p. tt. 8. n. 29. Castill. d. c. 16. n. 27. cum seq. Peger. decis. 58. qui omnes tenent, quod si paulo post initum depositi contractū, alteratur, & in mutuuum transfertur ex l. certi cōditio. §. fin. ff. si cert. petat.

Sed dubitatur, si simpliciter depositum fiat ad numerum, & depositarius inere gratuitum officium custodiæ præstās semper inesse conseruaret pecunias depositas, antūc depositum reale sit: & affirmatiua probatur ex text. in l. si in ventre, §. in bonis. ff. de priuil. credit. ibi si tamen nummi extēnt vendicare eos posse puta a depositarijs, & futurum eum, qui vendicat ante priuilegia, & in l. si is qui, C. de pos. ibi, aduersus eum tamen, qui accepit nulla actio tibi competit, nisi nummi extēnt, tunc enim cōtra possi. lentem vti rei vendicatione potes, & in d. l. certi, §. vlt. vbi ponderando illud verbum decem apparet pecuniam fuisse numeratam, & ad recipientem pertinere periculum, si postea rogauit, vt ea vti sibi liceret. Salycet. & Bal. in l. vlt. C. de pos. Alciat. in l. cum quid. ff. si cert. petat. Cancer var. tom. 3. c. 8. n. 55. Gratian. distep. c. 174. n. 8. cum presertim numeratio fiat, vt sciatur quantitas, non vt transeat in potestatem accipiētis depositum. & c. 273. n. 2. vbi tenet in dubio præsumi, quod reale depositum fuit factum. Mant. lib. 10. tit. 9. n. 25. 30, 31. & 32. Amat. Rod. n. 46. vbi sup. vbi præferri in ipsis omnibus anterioribus creditoribus tenet, quia in initū dominium non transfertur. l. 1. §. pro derelicto. l. inuito, 70. ff. de regul. iur.

7 Contrarium, imo quod d transferatur dominium in depositarium, probat tex. hic. & Gl. 1. in l. 9. huius tituli. Gomet. 2. tom. var. c. 7. n. 3. Honded. conf. 43. n. vol. 2. Macerat. resol. lib. 2. c. 7. n. 6. Carrot. de depositi. 2. par. q. 47. n. 4. Castill. lib. 3. c. 16. à n. 722.

Et sic est tenendum, nam ex numeratione in dubio præsumitur deponentem transferre voluisse dominium pecuniæ in depositarium, & tacite exegisse, vt tantūdem in genere restitui sufficiat, ex iuribus, & auctoritatibus n. 1. relatis.

Si vero hæc præsumptio contrarijs cõiecturis, & præsumptionibus elidatur, tunc dicendum erit dominium in depositariũ non transire, & esse reale depositum. Præsumptiones, ex quibus reale depositũ præsumitur, sunt sequentes.

- 8 Primò præsumitur pecuniam vt species depositã fuisse ex qualitate personarũ. Purpur *in l. cum quid. n. 136. ff. si cert. petat. Paris. cons. 131. d. n. 10. lib. 4.* quos sequitur Barb. *in l. si mora 10. ff. solut. matr. n. 85. vers. vel etiam ex qualitate person.* Ant. Gabr. *de reb. credit. concl. 2. per tot.* vbi concludit quòd, quando deponitur pecunia apud mercatorem diuitem, præsumitur vere, & reale depositũ, nec dominium cõseturtranslatum in ipsum ex numeratione; quia non est verisimile pecuniam mutuò accepturum, et si casu pecunia pereat perire periculo domini. Mant. *lib. 10. tit. 9. n. 29. & 31. Cancr. var. tom. 3. c. 8. num. 55. & 56. Trentacin. var. lib. 3. tit. de deposito, resolut. 2. n. 7. vers. hic tertius.* vbi alios laudat. Gratian. *discept. c. 174. num. 8.* ibi illud procedit, vbi cumque numeratur pecunia personæ indigenti, non autem mercatori, vel alijs diuiti, aut opulento. & *in cap. 27. num. 3.* plures refert. Farin. *de furt. q. 164. n. 43.* Item quando depositum fit apud depositarium generalem, et si pecuniæ ad numerum deponatur, cõsetur depositũ vt species, nam hoc officium creatum est in Hispania, vt præter solum officium gratuitæ custodiæ, & res apud ipsũ depositas in esse cõsetuet, vt probatur *ex pragm. ann. 1628,* qua pecuniarũ valor mintus fuit, & *ex decreto,* quòd pecuniæ apud ipsos depositæ ponderarentur, vt cognosceretur quæ pecuniæ apud ipsos fuissent, vt valor diminutus periret deponẽtib. Si vero in banchis deponatur pecuniæ, cũ bancharij ex cõsuetudine eis vtantur, in cõtinenti dominũ in banchariũ trãsit. Peger. *decis. 38. n. 7. Cácer. n. 64. sup.*
- 9 Secũda præsumptio est, quando fuit actũ expresse, quòd depositarius pecuniam cõseruaret. Barbof. *sup.* & Matic. *d. tit. 9. n. 33.*
- 10 Tertia præsumptio est, quãdo expresse cõuenitur, quòd eadẽ pecunia redatur. Rip. *in l. si ventri §. in bonis. n. 1. de priu. cred.* Roder. *de ann. red. libr. 3. c. 11. n. 19.* Barbof. & Matic. *n. 23. vbi sup.* Castil. *d. c. 16. n. 17.*
- 11 Nota ex Glos. præsumptionem 4. quando

quis post numerationem pecuniam signatam, & clausulam tradiderit, tunc dominium in depositarium non trãferri. Adde Bar. *in l. 1. n. 4. C. ne liceat. tert. prouoc.* Tiraq. *de retract. gl. 6. §. 4.* Aretin. *de oblation. n. 17.* Negul. *de pig. 2. p. 3. memb. 5. p. & in 3. p. eiusdem mēb.* Carrot. *de oblati. 1. p. q. 7. §. de cõsignatione.* Moz. *de deposit. §. de diuision. deposit. n. 14.* Gutierr. *pract. q. lib. 2. q. 160. num.* Barb. *in l. si mora 10. n. 47. & 81.* Hering. *de fideiuss. c. 20. §. 1. n. 34.* Maresc. *var. libr. 1. c. 50. & plures infra referendi.*

- 14 Quinta præsumptio est, quando quis causa se à debito liberandi, ob contumaciam creditoris iussu iudicis ad numerum, seu mensuram deposuit, nam tunc apertè colligitur in ea fuisse mente, vt pecunia, seu re deposita depositarius non vteretur, sed in esse cõseruaret; nam aliàs vim solutionis non haberet, nec prædictum effectum operaretur; actus enim agẽtium secundum eorum intentionem sunt iudicandi, & semper quis præsumitur velle facere actum, vt sortiatur effectum. *l. si idem seruus. ff. de leg. 1. l. si cui pare. infin. ff. ad Trebelian. l. verbis,* & ibi DD. *ff. de vulg. & pupil.* & actus simpliciter gestus cõsetur factus eo modo, quo debuit. *l. Gallus. §. quidam recte. ff. de liber. & postum. l. hereditas, §. seruus alien. ff. de testament. tutel. & cõfirmatur ex eo quòd tradit Bar. in l. talis scriptura. n. 1. & Flor. 34. ff. deleg. 1. scilicet quòd pecunia in saculo, vel arca signata, vel eamete data vt eanò vtatur, nõ venit appellatione pecuniæ; sed reputatur species. idẽ tradit Ioan. Igneus. in l. 3. §. si conditione, vers. et si aliud, 30. ff. ad Sylania. & in l. contractus. 21. ff. eodem. Mandos. *cons. 3. n. 5.* Valéc. *cõf. 64. n. 9.* Roder. *de ann. red. lib. 3. q. 11. n. 2. & 19.* Barb. *in l. si mora 10. ff. sol. matr.**
- 15 Sed non solum sufficere post oblationem deponere, sed requiri pecuniam signatam tradi, vt quis a debito liberetur, tenent Negulan. *in dict. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 12.* Bur. *de Paz. cons. 30. n. 2.* Tiraquel. *de retract. lib. 2. §. 9. glos. 3. n. 1.* Barb. *n. 82.* Gutierr. *n. 5. vbi sup.* Scacc. *de comert. §. 2. glos. 5. n. 265.* Felician. *de censib. tom. 2. lib. 4. c. vnic. n. 12.* Aretin. *in d. tract. de oblat. n. 17.* Trentacin. *var. lib. 3. tit. de deposit. resolut. 2. n. 7.* Cancr. *var. resolut. p. 3. c. 8.* Surd. *cons. 391. n. 5.* Hering. *de fideiussor. c. 20. §. 1. n. 34.* Azebed. *in l. 9. n.*

n. 31. tit. 11. lib. 5. recopilat. & ibi Matienz. gl. 4 n. 1. Menoch de arbitr. casu, 232. n. 19. Qui omnes cōstituant differentiam inter oblationē, & depositum tātum; & oblationem, & depositum cū consignatione; nam quando pecunia non signata, sed ad numerum deponitur, trāstertur dominium in depositarium, quia ad tantumdem tenetur in genere, & videtur deposita, vt certa quantitas, & data licentia vtendi illa; quando verò deponitur signata in saculo, nec possessio, nec dominium in depositarium trāstertur, nec est data licentia deponitario vtendi illa vt constat ex l. 3. C. depositi. l. si saculum. ff. eodem l. si creditrici. l. si per te non stat. l. acceptam, C. de usur. l. debitor. l. tut or pro pupillo. ff. eod. leg. 2. de iur. emp. l. tutor pupill. §. fin. de adm. tut. l. si à te C. de pact. inter empt. & ex d. l. 8. si tul. 14. & ibi Lopet. ex tx. l. 5. tit. 15. lib. 3. fori. & ex iuribus, & auctoritatibus sup. relatis, quia cum pecunia prædicto modo deposita salua sit, & cum creditor velit, possit eā recipere, loco solutionis habetur; quando vero pecunia non est signata, cum nō debeat necessariò ad creditorem deuenire, ob id prædictū effectum causere nō potest, nec vim solutionis habere. Negul. de pign. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 13. & in 3. p. n. 8. Tiraq. lib. 1. retract. §. 7. gl. 3. n. 10. Barbof. vbi sup. & præter relatos sup. eam defendit Māfuer. in tit. de empt. & vend. §. item venditor ex pacto Bapt. Lup. in tract. de usur. comment. 7. §. 4. n. 5. Felician de cens. 2. tom. libr. 4. c. unico, n. 1. Benedi. Bon. de censib. art. 64. Auend. de censib. c. 102. n. 9. Faber. in suo C. lib. 8. tt. 10. de ff. 59. Milā. decis. 4. n. 100. 101. & 102. lb. 2.

17

Tertia opinio in præsentī est, per solam oblationem realem debitorem liberari, & cursus vsurarum impediri. Bald. in l. acceptam. n. 39 C. de usuris, Marfil singul. 479. Casan. cons. 41. Cagnol. in repet. l. 2. in 4. notabil. C. de pact. inter emptor. & vend. Boer. decis. 124. n. 7. Caldas. de empt. & vendit. c. 23. n. 62. Roder. de ann. reddit. libr. 2. q. 15. n. 4. cuius sententiæ fundamentum est ex in l. qui Romæ, §. Seia de verb. oblig. ibi et si Seia ante cessasset ex stipulatione pecuniā offerre ipso iure liberari. leg. penul. C. de nantio fœnore. l. ex prædij, C. de usuris, l. si debitor. ff. de solut. ibi si debitor offerret pecuniā, quæ peterebatur, creditor nollet accipere, Prator ei denegat

actionē & eod. tit. l. qui decē debet si eam obtulerit creditori suo, & ille sine iusta causa accipere recusauerit, deinde debitor ea sine culpa sua perdidit, doli mali exceptione potest se tueri, etenim non est æquum tēeri eum pecunia amissa, qui non teneretur, si creditor accipere voluerit. ex quibus etiam iuribus, & fundamentis similiter defendunt oblationem verbalem à debito debitorem liberare, si expresse creditor recusauerit recipere, eam que sequitur Alex. Fulgos. Paul. in l. qui Romæ, de verb. oblig. Grabiell. in tit. de solut. consl. 8. Tiraquel. lib. 2. retract. §. 4. glos. 6. n. 21. Menoch. de arbitr. casu. 232. n. 16. Rolan. cons. 53. n. 28. lib. 1. dicit in iudicando, & consulendo esse tenendam. Pirr. Maur. de oblat. n. 5. Surd. cons. 86. n. 24. lib. 1. Capit. decis. 19. Boer. vbi sup. n. 26. Roder. n. 8,

19 Sed à prima in præsentī controuersia non est recedendum, si conueniatur, quòd depositarius pecuniam custodiat, vel si expressum fuerit, quòd eadem pecunia redatur; vel quando colligitur depositum eamē factum fuisse, vt pecunia non consumeretur, sed reseruarietur vti data fuit; nā tūc operatur omnes effectus, ac si fuisset consignata. Et etiā oblationē verbalem, etsi creditor expresse accipere recusauerit, vel realem solum prædictum effectum non operare, sed necessariò requiri, quòd vltra oblationē subsequatur verū, & reale depositū, est tenendū. Paul. in l. Lutus lai. n. 1. & 2. ff. de posit. Bal. in l. incendium. n. 3. C. si certum pet. Ripa. in l. si vtrius. §. in bonis. n. 1. de priuileg. credit. Dec. & Purpur. in l. cū quid n. 136. ff. si cert. pet. Grabiell. tit. reb. cred. vñ. concl. 1. in fin. Mantie. de libr. 10. tit. 9. n. 29. Barbof. in l. si mora, 10. n. 85. ff. solut. mat. Roder. de ann. reddit. libr. 3. q. 11. n. 6. Marefc. var. lib. 1. c. 7. Ioseph. Lud. decis. Perus. 105. n. 3. Castill. lib. 3. quotid. c. 16. n. 71. quæ sententia verissīma est, & secunda per istam limitatur; nam cum quis post oblationē factam creditori pecuniam deponit, aperta intelligitur in ea fuisse mente, vt pecunia deposita non vteretur, sed in suo esse remaneret, & consequenter ex dictis auctoritatibus plenam consequi liberationem; & de stilo, & consuetudine huius Regni

21

hæc sententia approbata est, & fere nunquam pecuniæ signantur, sed solum iudicis auctoritate apud aliquem ad numerum

Hh 3 depoz

deponantur, & Notarius de vera, & reali numeratione quantitatis depositæ fidei datur, & inscriptura, seu instrumento frequenter ponitur, & se obligat teneri de manifestato, quod quidem sufficiens est, ut dixi, ut debitor omnino liberetur, nam cum de se liberando debitor tractet, & ad id requiratur, quod pecunia deposita in suo esse permaneat, tacite id videtur esse conventum.

22 Nec obstant fundamenta pro tertia sententia adducta, & pro ipsius vera concordia primum advertendum est, oblationem realem impedire cursum usurarum, quæ nondum ceperunt currere, sed si iam ceperunt currere, ut cursus earum impediantur, oblatio, & depositio vera, & realis requiritur. Gl. in l. acceptam. C. de usur. vers. in bibeantur, in fin. Gostred. in l. si ita heres. n. 3. ff. de codic. instit. Casan. consil. 41. num. 3. Alex. c. 92. n. 10. lib. 1. Rauen. singul. 792. Negufant. de pignor. 3. p. 3. memb. 5. p. n. 2. Tiraquel. retract. lib. 2. §. 4. gl. 6. n. 4. Carr. in tract. de oblat. 1. p. q. 7. §. de oblatione reali, & de deposit. 2. p. q. 5. n. 1. Sigism. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. n. 163. Azebed. in l. 9. st. 11. lib. 5. recomp. n. 9.

23 Idem que procedit in usuris, quæ citra moram currunt, in quibus oblatio sola non est sufficiens ad ipsorum cursum impediendum, sed depositio realis, & vera requiritur, videlicet quando stipulatur, quod a die interpositæ stipulationis præstetur usuræ, ut in specie. l. Lutius. 40. §. fin. ff. de reb. credit. Paul. in l. acceptam n. 10. C. de usur. Brabos. in l. si mora. 10. n. 81. ff. solut. matrim. & in cõsibus Hispanijs oblationem solam non sufficere, ait Felie. de cõsib. 2. tom. lib. 4. c. unico. n. 1. Auen. c. 102. n. 9. Bened. Bon. eod. tract. art. 94. quando enim agitur de resolutione contractus necessario debet pretium offerri, & creditori solui vere, vel fictè. l. 3. C. de iure fisci. libr. 20. l. ob signatio. C. de solut. Brabos. in d. l. si mora. n. 63. Azebed. ubi sup.

Cuius decisionis ratio est, nam per oblationem realem debitor excusatur à mora. l. illad. de peric. & comm. rei vend. l. si seruum. §. sequitur. de verb. oblig. Bar. in l. acceptam. in 2. q. vers. item prodest debitori. Carrot. de oblat. 1. p. q. 7. §. de res. oblat. n. 10. Neguf. de pig. 3. p. 3. memb. 5. p. n. 2. vers. 3. effectus. Tiraq. de retract. lign. §. 3. gl. 2. n. 2. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 3. n. 53. in fin. Marcf. var. lib.

157. n. 9. ac que ita cum per talem oblationem mora sit purgata per debitorem, & creditor constituatur in mora ext. in l. si per errorem. ff. de actionib. emp. l. Celsus. §. fin. ff. de arbitr. Alex. in d. l. seruum. §. sequitur in 1. tol. ff. de verb. oblig. Neguf. ubi sup. Carrot. in d. q. 7. n. 1. & usuræ currant à mora, & mora sit purgata, & creditor constitutus in ea, consequenter cursus usurarum, quæ non ceperunt currere, per oblationem realem impeditur.

24 Si autem usuræ ceperunt currere siue propter moram, vel causa moræ, siue extra moram, ex eo die, quo ceperunt currere, citra moram currunt. l. lecta. §. fin. ff. si cert. pet. nam cum dies aduenit, id est, ac si tunc cõcepta sit stipulatio, quod ipso die curreret, atque ita, si in vno casu citra moram dicuntur currere usuræ, similiter in alio, ut constat ex d. §. fin. Alex. n. 10. Curt. lunior. n. 15. Alciat. n. fin. Barbos. in d. l. si mora. n. 81. ob quod cum agatur de resolutione contractus, ad quod sola oblatio non sufficit (ut sup. num. diximus) requiritur vera, vel ficta solutio. l. Iulianus. §. offerri. de act. emp. Barbos. ubi sup. n. 68. & 72.

25 Idem que effectum operate oblationem verbalem tenendum est, quando creditor expresse accipere recusauerit, non verò debitorem a debito liberare, nec resolutionem contractus causare. l. 8. tit. 14. in fr. Aret. in l. qui Roma. not. 1. Soci. n. 5. Tiraq. de retract. conuent. §. 7. gl. 6. n. 34. Ioã. Bapt. Lup. in l. 2. comment. 2. §. 3. num. 1. C. de pact. inter empt. qui tenent, quod ad evitandam moram, & pœnam sufficit prædicta verbalis oblatio. Negufant. in tract. de pig. 2. p. 3. membr. 5. par. n. 5. Vicent. Carrot. in tract. de oblat. 1. p. q. 7. per tot. Sigismund. Scac. de commerc. §. 2. gl. 3. n. 160. ibi, ne ipse creditor sit in mora, ne incurrat pœnam, & ne teneatur ad usuras nondum inceptas, & in n. 165. Barb. in d. l. si mora, n. 50. Fran. Milã. decis. 21. Regni Sicilia, à. n. 100. Bened. Bon. de censib. art. 94. Felician. 2. tom. libr. 4. c. unico. n. 1. Auendañ. c. 102. n. 9.

26 Si vero res sit immobilis, cum res immobilis non possit præsens portari, lex contenta est sola oblatione verbali, ut debitor liberetur, cum neminem obliget ad impossibile. Alexand. n. 4. Paul. n. 11. Angel. num. 1. in l. si mora. 10. ff. solut. matrim. Romã. cons.

conf. 163. in fin. Cardin. Zauarel. conf. 67. in fin. Carrot. de oblat. q. 7. §. oblat. verbal. num. 10. Menoch. casu. 232. n. 16. Barbof. in d. l. si mora, n. 49. Negufan. de pignor. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 2. atque ita cū debitor dicit se paratum esse soluere, seu rem tradere in loco ubi est, vel quod dat licentiam creditori accipiendi propria autoritate rem immobilem, ita offerre sufficit. l. 2. ff. de acquir. poss. ff. l. pradia, & Bart. ibi. ff. eodem, Bar. in l. acceptam. num. 6. C. de usuris. Gofred. in l. si ita haeres. de condition. institut. n. 10. Barbof. ubi supr. num. Menoch. & relati, ubi supr.

27 Secundò aduertendum est, quòd oblatio iudicialis similiter impedit cursum vstrarum, quæ non ceperunt currere, siue fiat ante litem contestatam, siue post, dummodo iudex sit ordinarius, non vero delegatus, Carrot. de oblat. quest. 7. §. de oblatione iudiciali. Negufan. de pignor. 3. p. memb. 3. 5. part. n. 4. Menoch. de arbitr. casu. 232. num. & plures ab ipsis relati.

28 Ex quibus colligitur nostræ sententiæ non obitare fundamenta pro secunda sententiâ adducta. Non *text. in leg. qui Romæ 122. §. Scia, ff. de verbor. oblig.* nam ibi vsuræ promissæ fuerunt in casu moræ, vt ex ipsius *tex.* mente colligitur ex illis verbis *iure usuram non debere.* at que ita cum per oblationem realem mora purgetur, & creditor in ea constituatur [vt diximus] debitor liberatur.

29 Nec obstat *tex. in l. quidem* pro cuius interpretatione aduertendum est, per oblationem realem [quæ dicitur, quādo offerrens habens pecuniam in manibus illam offert numerando, & ostendendo coram testibus, vt diximus *infr.* in Addit. ad Gl. l. 8. tt. 14 num.] debitorem a casu fortuito liberari ipso iure, si erat debitor speciei, videlicet hominis, aut equi. *tex. in l. quod te. 5. ff. si cert. pet. & ibi Bart. & in d. l. qui decem Dec. in d. l. quod te. in vlt. lect. n. 26. Menoch. de arbitr. casu. 232. n. 7. Lup. in l. 2. comment. 2. §. 3. n. 1. C. de pact. inter emp. & vend. inter tract. diuers. tom. 7. Scacc. de commerc. §. 2. gl. 5. n. 161. si vero sit generis, ope exceptionis liberatur, relati ubi supr. Negufan. de pignor. 3. p. 3. membr. 5. par. n. 2. & Carr. de oblatione. d. q. 7. & d. §. de reali oblatione. n. 8. eo que nempe modo dicitur debitor liberari, vt si ex natura cōtractus teneretur de*

leui culpa, per oblationem predictam solum de dolo, & lata culpa teneatur. Bart. in d. l. quidem, & in l. acceptam. q. 2. C. de usur. Alex. in l. si mora, in 1. col. ff. solut. matr. & in l. qui decem, & ibi Imol. Negufan. in d. n. 2. Carrot. n. 9. ubi supr. si vero erat debitor generis, ex cuius natura debitor de casu fortuito tenetur, vt *supr.* in num. diximus, & in Addit. ad Gl. l. 4. tt. antecedent. tunc à casu fortuito liberatur, sed de omni culpa etiam leuissima tenebitur, vt relati in dictis locis, & Carrot. n. 8. quo modo intelligendus, & interpretandus est *tex. in d. l. qui decem.*

30 Nec contrarium probatur ex *text. in l. tutor pro pupillo, §. fin. ff. de administr. tutor.* ex qua probatur, quòd ad excusandam moram nō sufficit oblatio sed depositio, & cōsignatio requiritur. Pro cuius *tex.* explicatione prænotandū est tutorē secundū dispositum à iure cōmuni pupilli pecuniā mutuo dare sub vsuris teneri. l. tutor, qui repletorium §. si post depositionem. l. ob scenus. de administr. tut. l. si pecuniam, C. de usur. pupil. & hodie iure nostro, & pontificio, aut annuos redditus emere, aut in emptione prædiorum expendere, aut alicui mercatori in partem honesti, aut liciti pretij, tradere tenetur *capit. per vestras, de donat. intervir. & vxor. & ibi Palat. Rub. in 6. notabii. §. 7. Bart. Bald. Alex. in l. Diuus Seuerus. ff. ad leg. Aquil. Salyc. in authen. nouissime, C. de adm. tutor. c. 2. n. 93. Aior de part. 1. part. c. 4. Guttierr. de tutel. 2. p. c. 9. n. 23. aliās si negligens tutor fuerit, culpæ dignus iudicatur, cū pecuniā minoris occiosā habuerit absque vllō lucro, ac proinde ex iuris communis sanctionibus ad vsuras tenebatur, ex d. §. si post depositionem, & ex l. tutor pro pupillo, §. 1. & l. Lulius Titius, §. questitū. ff. de adm. tutor. hodie autē cōdemnatur in id, quod pupillo interest. Couarr. Guttierr. ubi supr. Baeza. n. 94. Corduu. in summa. q. 163. dubio 1. vbi tenet id intelligendum esse, cum commode id lucrum minori acquirere potuisset. Idem tenet Couarr. & relati, Guttierr. ubi supr. n. 27. vbi refert duorum mensium spacium tutoribus concedi ad collocandas pupillorum pecunias, ita quòd ex tunc ad interesse tenetur. Baeza, d. loco. n. 97. Ayora. n. 30. obquam rationem, dum pecunias penes se habuerit ad vsuras tenebitur iure civili. & cum offerendo pupillo ipsum non possit consti-*

constituere in mora, *ut ex l. 1. in fin. & l. cum quidam. §. pupillo. ff. de usuris*, apparet, idè offerre, & deponere debet, *ut curus vlturarum impediatur, cum solutio ipsi non possit fieri.*

31 Ex quibus colligitur non esse discedendum à nostra opinione. Quam amplia primò prædictum effectum operare, et si pecunia non fuerint signata, dumtamen eo animo deponantur, *ut depositarius inesse conseruaret, & illis non vteretur, licet depositarius cõsumserit pecunias, ex eo quòd depositum est legitime factum; deponenti enim factum depositarij non nocet.* Felin. *in c. in nouimus, de t. rep. & pace.* Bart. *in l. Zionius, C. de pignor. act.* Alexand. *conf. 75. in casu, & lite. sol. vltim. n. 6. lib. 7. Atthia. decis. 172. n. 2. Gratian. discip. 1. tom. 6. 8. n. 1. & in epitome illius cap.*

32 Amplia secundò, dici depositum actuale, & reale, etiam si principale, & redditus census non fuerint depositi in numerata pecunia, sed solum cedula vancaria. Lud. Cenl. *de censib. decis. 131.* ita decisum fuisse non obstante, quòd adductum fuit per informantes solutionem esse immediate faciendam debitori, & alia fundamenta, *& in decis. 291.* iterum decisum fuisse tradit, & eam defendit. *in 3. part. c. 1. q. 3. art. 9. n. 37.* ea potissima ratione, quia cedula vancaria habet vim solutionis. Pat. *de cif. 163. lib. 1.* Sed nihilominus, si fiat creditore recusante, & non acceptante depositum, non liberabitur debitor, ex eo quòd *in dict. decisionibus*, fateatur non esse actuale, & se fundet in acceptatione creditoris

33 Amplia tertid, non solum oblatione, & depositione debitore liberati, sed etiam eius si leuissorem, nec amplius molestari posse, et si debitor recipiat pecuniam semel depositam. Speculat. *in tit. de fideiussor. §. 1. vers. quid si n. 20.* Carror. *in tract. de deposit. 2. p. q. 136.* Petr. Surd. *conf. 145. n. 22. vol. 1.* Fiam. Cartar. *decis. 89.* Anton. Hering. *de fideiussor. c. 20. §. 35.*

34 Limita hanc ampliacionem, quando debitor incontinenti repetiuit pecuniam. Aretin. *de fideiuss. sect. 10. §. 34. fol. mibi. 614.*

35 Limita secundò si realiter, & non malitiosè fiat depositum; nam tunc potius creditorem decipere videtur, quam ipsi solvere. *l. ubi exigitur. ff. de euen. Neuzan. consil.*

49. n. 17. Ant. Herin. *ubi sup. n. 36.* vide Surd. *in conf. 385. num. 28.* vbi ait nõ posse deponentem reuocare depositum, nisi iussu iudicis; ea præcipua ratione, quia eadem requiritur solemnitas in cõtrahendo, quæ requiritur in distrahendo, *& in n. mibi. 30.* respondit. *text. in leg. acceptam, C. de usur.* vbi factò deposito creditorem non posse conuenire debitorem, nisi depositum recepit, loqui, si de facto receperit, non de iure, *& in n. 34.* ex Tiraq. & Paul. Castrenf. & Paris. non liberari depositariũ, si sine iussu iudicis restituat, tradit. Sed contrarium probatur *ex text. in d. l. acceptam, & Bart. ibi. & Paul. in conf. 454. lib. 1.* Pirif. Mand. & Hering. *ubi sup. Fran. Milan. decis. 58. n. 22. lib. 2.* Alex. Raudenf. *decis. 12. n. 5. & Cancer. variar. lib. 3. c. 8. de depos. n. 20.* & primam procedere aiunt, quando est à parte acceptatum, vel non est creditor in mora declarandi. & Tollet. *in prax. census, vers. instrument. gratie. pro cõsimil. presio. n. 54.* Sed dictam distinctionem Alex. Trentac. *in var. resol. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2. vers. nemo requiritur*, ait, in deposito extraiudiciali, non verò in iudiciali habere locum.

36 Vt enim prædictum effectum, scilicet debitore liberandi ab usuris, & à periculo, depositum operetur, plura requisita debent concurrere. & præter tradita primũ requisitum est, quòd oblatio præcedat oblationi, & depositioni, *l. 2. & Gl. & Salyc. ibi. C. de usur. Glol. in l. acceptam, C. eodè tit. & ibi, Angel. sol. fin. Paul. de Castr. sol. penult. Ias. conf. 4. n. 15. lib. 1.* Negusan. *de pig. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 12.* Cancer. *var. resol. lib. 3. c. 8. n. 17.* Tiraquel. *de retract. lib. 2. §. 9. glos. 3. n. 1.* Barb. *in d. l. si mora. n. 82.* Ioann. Gutier. *pract. q. lib. 2. q. 160. n. 5.* Burg. de Paz. *conf. 30. n. 2.* consignare enim, & deponere non est soluere. Bart. *in l. item liberatur., §. 5. ff. quib. mod. Paul. Castrenf. conf. 65. incipit viso quodam libello.* Ioann. Gutier. *n. 3. ubi sup.* Felician. *de cens. tom. 2. lib. 4. c. vnie. n. 12.* Sigil. Scacc. *de comert. §. 2. glos. 5. n. 265.* Alexan. Trentaciaq. *var. resol. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2. vers. tertio*, vbi teneri ire addonum creditoris, et si sit diuersi fori, tradit; & hoc, si sit obligatus ire ad domum creditoris; aliàs debitorem posse consignare, & deponere nulla præcedente oblatione, sed factò deposito creditori notificare.

Secun-

37 Secundò requiritur, quòd auctoritate iudice depositum fiat, aliàs prædictum effectum non operatur. *text. in l. acceptam, C. de usur. Bald. & Paul. in l. si reus paratus, per text. ibi. ff. de procuratorib. Panormitan, conf. 56. col. fin. lib. 1. Alexand. conf. 75. n. 7. lib. 7. Surd. conf. 385. n. 4. Tiraq. de retract. lib. 2. §. 4. glos. 7. num. 11. Ioan. Bap. Lup. in tract. de usur comm. 2. §. 4. n. 12. Matienz. in l. 9. tit. 11. glos. 4. n. 14. Iacob. Menoch. de arbitr. casu. 232. n. 28. vbi ait, si iudicis non habeat copiam, debitorè offerre, & protesta re debere coram honestis personis. Stephan. Grat. discip. 2. tom. c. 260. n. 25. Boig. Caualecan. decis. 26. n. 3. & 5. Cancr. var. resolut. lib. 3. c. 8. n. 23. & quidquid alij contrarium sentiant, hanc opinionem tanquã verissimam sequendam dicit Tiraquel. licet in extrajudiciali deposito aliud. Felic. de cõs. 2. tom. lib. 4. c. vnic. n. 3. vers. 5. requiritur, & fieri debere de mādato eius iudicis, qui de causa illa aliàs cognoscere potest, tradit, Bald. in l. acceptam, q. 14. Alexand. Ioann. Bap. Lup. vbi supr. Capic. decis. 18. Boes. decis. 114. n. 9. Carror. de oblat. 2. p. q. 70. Auend. de cens. c. 102. n. 14. Lud. Cens. eod. tract. p. 3. c. 1. q. 3. art. 9. n. 26.*

38 Contraria sententia, videlicet, etsi fiat extra iudicium, operare talem effectum, dummodo apud idoneam, & honestam personam debitor deponat in præsentia honestorum virorum, ita vt culpa ipsi adscribi non possit, probatur ex l. ob signatione. C. de solut. l. 2. ad fin. de iure empbit. l. creditor. C. de pign. l. 8. tit. 14. infra hac part. Bal. in d. l. accepta. Bar. in l. ita tamen, in prin. & in l. si res papillares, ff. de admin. tutor. & in l. si soluturus, n. 2. de solut. Niuiz. cõs. 49. n. 4. Dec. 668. n. 3. & conf. 543. n. 21. Matth. Brun. conf. 109. Decian. conf. 47. n. 9. & 10. vol. 4. Roland. 17. n. 7. Tiraq. libr. 2. retract. §. 4. glos. 6. n. 34. Tusch. litt. D. conclus. 204. Negusant. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 12. ad fin. qui tutius esse deponere iussu iudicis asserit. Carror. de depos. 2. p. q. 69. Menoch. d. casu. 232. n. 28. Barb. in d. l. si mora. n. 81. Maresc. lib. 1. resolut. 7. n. 6. & 7. Mantic. de tacit. cõdit. lib. 10. tr. 5. n. 16. Scacc. de commer. §. 2. glos. 5. n. 176. Foller. de cens. gl. instrum. gratia. n. 48. & glos. vt cum des. n. 51. Coruaz. decis. 76. n. 27. Giurb. decis. 98. n. 3. Trétac. in d. resolut. 20. n. 2. vers. primo.

39 Tutius tamen est iudicis auctoritate deponere, vt defendit Speculator in titulo de locat. §. nunc aliqua, vers. 34. & de iure nostro regio consuetudine ita practicatur, atque ita qui vult se liberari à debito, debet apud iudicem competentem deponere, & licet secunda defendi possit, & de iure communi verior sit deposito extra iudiciali debitorè à debito liberari, sed iniudicando, & consulendo semper prima sequenda est.

40 Iudex autem, coram quo debet fieri depositum, dependet à conuentione contrahentiũ, Auend. de cens. c. 102. n. 15. in fin. si autem inter contrahentes nihil actum sit, sufficit si fiat depositũ tam auctoritate iudicis venditoris, quam creditoris, si enim coram suo iudice deponant, sequitur forũ illius iudicis coram quo cõueniendus est. Felic. de cens. 2. tom. libr. 4. c. vnic. n. 3. in fin. vbi refert Bal. Alex. Cagnol. Lup. §. 4. n. 12. si agat de dissoluendo contractu, sufficit quòd coram iudice creditoris deponat. Tiraq. libr. 1. retract. §. 8. glos. 4. n. 2. Roder. de ann. reddit. lib. 1. q. 18. n. 54. Auend. c. 10. n. 15. Cens. decens. 3. p. c. 1. q. 3. art. 9. n. 6. Trétac. var. resolut. lib. 3. tit. de solut. resolut. 22. n. 2. vers. primo. vide Cancr. var. resolut. lib. 3. c. 8. n. 23. vbi ait haberi pro non facto, si fiat coram iudice incompetenti, vel coram non legitima persona, & pro cõprobatione refert Aluer. Castens. Alban. & Auiles. de syndic. c. 10. vers. nombrare, vbi agit de quæstione, an electio depositarij pertineat ad iudicẽ,

41 vide Addit. ad Glos. 1. l. sequentis.

42 Quartò requiritur, quòd offeratur id, quod vere debetur, non autem aliud diuersum, nam si est debita pecunia, non potest offerri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus. Dec. in l. 2. §. mutui datio, in vlt. lectura. n. 35. ff. si cert. petat, & ibi. Curt. Iunior. n. 35. Roman. conf. 163. n. 1. 3. & 4. las. 9. n. 9. & 13. & in 44. in fin. libr. 7. Gofred. 14. n. 74. Menoch. de arbitr. casu. 232. n. 23. Anton. Thesaur. decis. 153. Gutierrez. de iuram. cõfir. 1. p. c. 29. n. 1. & pract. qq. lib. 1. q. 148. n. 16. Castill. lib. 4. c. 10. n. 47. vbi plures refert, & infra. in Addit. ad Glos. 1. l. 3. tt. 14. late egimus ampliando, & limitando.

43 Ex quo notandum est valere pactũ vulgare de redimendo censu in eisdem speciebus monetę, quibus fuit cõstitutus. Sur-

dus

dus *cof.* 242 n. 3. Pinel. 1. p. rubr. de rese, *ved.*
 t. 3. n. 17. *infra*. Rodr. *de ann. redit.* lib. 1. q. 18.
 n. 40. & 43. Morla, *in emp.* vtr. iur. tt. 8. n.
 3. & 4. vbi tenet, et si consuetudo sit in
 contrarium, debitorem posse soluere
 vnam monetam pro alia. Parl. *rer. quot.* lib.
 2. c. *fin.* 5. p. §. 17. n. 21. per *tex. in l. si per in sti*
puationibus. de verb. oblig. vbi alios refert.
 Gratian. *discept. forens.* c. 95. n. 76. Castill.
 lib. 4. n. 46. & n. 58. ea ratione, quia actum
 potentius est quam consuetum, de hac
 questione late egimus in Addit. ad Glor.
 2 l. 3. tit. 14.

44

Quinto requiritur quod fiat pure, & li-
 bere sine aliqua conditione extrinseca.
 Ias. *cof.* 9 n. 15. lib. 1. Crauet. 502. n. 9, Tur-
 ret. 8. n. 2. vol. 3. Alex. 7. n. 28. lib. 1. & 78. col.
 ult. lib. 5. & 88. lib. 6. Aldouin. 35. n. 55. &
 37. n. 65. & 38. n. 4 Roman. Iun. 666. n. 42.
 Roland. 63. vol. 1. Peregr. 75. n. 55. vol. 4.
 Bero. 155. n. 14. & 26. vol. 1. Pancir. 40. n.
 24. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de solut. resol.
 22. n. 2. vers. quarto requiritur. Negulant. de
 pign. in 2. p. 3. memb. 5. p. princip. n. 10. Carr.
tr. ff. de pos. 2. p. q. 5. n. 3. Menoch. de arbitr.
 casu. 232. n. 32. Moz. tit. de deposit. c. de subst.
 tan. seu essential. seu formal. n. 20. Scacc. de
co nert. §. 2. *glos.* 5. n. 172. Bocac. de cens. p. 2.
 n. 121. Follet. *glos. in instrumento gratis.* n. 52.
 Pec. Greg. q. 5. n. 91. Felic. 2. tom. lib. 4. c. v.
 nic n. 3. Gratian. *discep.* 2. tom. c. 260. n. 1. Ro-
 ta. *diuers. decis.* 71. n. 9 p. 2. Magon. *decis.* Lu-
 cens. 31. n. 19. Ludouic. *Perus. decis.* 105. n. 3.
 Rota. *Gen. decis.* 144. n. 15. Giurb. *decis.* 87.
 n. 1. & *decis.* 98. a. n. 4. Auend. *de censib.* c. 102.
 n. 13. Lud. *Cens. de censib.* p. 3. c. 1. q. 3. art. 9.
 n. 28. & *decis.* 173. n. 4. & *decis.* 238. n. 1. & *de*
cis. 296. n. 2. vbi alios refert. & 267. num. 8.

45

Quando enim adest conditio intrinseca
 non obest deposito; nam cum tacite in ac-
 tu in fit, non est proprie conditio, veluti si
 apponatur clausula, quod non tradantur
 pecunie creditori subiugataratio nisi facto
 actu redemptionis: nam hæc conditio ex
 natura rei venit, contractus enim censuata-
 rius, siue bullarius dicitur emptionis, & vē-
 ditionis vtro citro que obligatarius, pro
 vt vēdo reditus quousque principale cum
 usuris in vna, vel duabus equalibus solu-
 tionibus reddas, quo facto tenetur emptor
 reddere venditionem facere, vel si appona-
 tur alia quolibet conditio, ad quam de iure

debet cogi ex contractus natura. Alex. d.
conf. 78. n. 2. Gratian. Petr. Gregor. Giurb.
 Ludouic. & fere omnes relati DD. in dic-
 tis locis; ideo que diximus extrinsecā cō-
 ditionem (quæ quidem appellatur illa, quæ
 ex eodem contractu non prouenit, nec il-
 li tacite inest, & ad quam nemo de iure
 debet cogi) depositū redere nullum, nam
 reprobatur depositum, quod nimis est cau-
 telatum. Rota *Genuens.* vbi *sup.* Giurb. *de-*
cis. 87. n. 3. & 98. n. 5. Lud. *Cens. in dict. art.*
 9. & *in d. decis.* 277. n. 12. vbi valere depo-
 situm eo pacto factū, quod pecuniæ inuesti-
 rentur secundum decretum iudicis, ex eo
 quod pecuniæ esset minoris. Grat. vbi *sup.*
 ponit exemplaria depositi cum conditio-
 ne extrinseca.

46

Sed dubitatur, si tertius possessor con-
 uentus hypothecaria ea conditione faciat
 depositum, si creditor iura cesserit, an tale
 depositum sit reiiciendum tanquam con-
 ditionale, quod dubium dissoluit Glor. *in l.*
mulier. ff. qui potiores, & ibi Bart. Bald.
in l. consentaneum in 4. opposit. C. quomodo,
& quando. Negulant. de pignor. 3. memb.
5 part. num. 26. Carrot. de oblat. 2. par. quas.
11. n. 3. Tuschus. litter. O. concl. 76. num. 4.
Astli. decis. 259. n. 3. qui omnes tenent,
 quod quicumque possessores etiam iniust-
 ti possunt impetrare cessionē iurium à cre-
 ditore, nam quādo onus luendi spectat ad
 alium, quam ad possessorem, potest impe-
 trari cesso per possessore offerentē inuito
 creditore. Bal. *in l. res obligata. ff. de legat. 1.*
 Georg. *Alleg.* 39. n. 13. 19. & 20. Giurb. *de-*
cis. 87. n. 4. & relati DD. Felician, *de cens.* 2.
 tom. lib. 3. c. 2.

Rodrigez vero *lib. 2. de ann. red. in q. 16. n.*
 38. & 39. asserit creditorem nō posse cogi
 cedere iniusto possessori iura, & actiones,
 ea videlicet ratione, nam extraneus offe-
 rens, qui non est invitio, non potest petere
 cessionē iurū [vt diximus *infra.* in suo loco]
 ergo minus cedere possessori iniusto; pro
 qua sentētia refert Paul. *in l. res obligata, ff.*
de legatis. 1. & sic cum ipse tene depōsi-
 tum factum a iusto possessore dicta con-
 ditione valere, cum talis conditio sit in-
 trinseca, ad quam de iure implendam te-
 nebatur creditor, ex dictis *sup.*

Limita nisi coactus à creditore soluat,
 seu dicta conditione faciat depositum.
 Scacc.

Scacc. de cōmert. §. 2. glos. §. n. 89. vers. mem-
brum. nam tunc iniulto possessori creditor
teneatur iura cedere.

Amplia primò in secundo creditore ha-
bente hypothecariã ea conditione depo-
nente: secūsus enim creditor potest offer-
re primo creditori suum creditum, & li-
berare pignus ab ipso, & confirmare suam
hypothecam. l. 1. C. si antiquior. creditor. l.
potior, §. fin ff. qui potiores in pignor. l. 1. C. eo-
dem titul. Bal. in l. frater à fratre, vlt. notabil.
ff. de condic. indeb. Dec. conf. 109. n. 5. Frã-
de Ponte. 82. n. 27. Cephal. 298. lib. 2. Ne-
gulant. de pign. 3. membr. 5. p. n. 1. & 2. Felic.
de censib. 2. tom. lib. 3. c. 2. n. 12. ibi quoad pri-
mum statuo, creditorem teneri offerenti sor-
tẽ cum usuris cedere cōtra se. Roder. de re dit.
lib. 1. q. 14. n. 21. Thelaur. decis. 107. n. 1. Frã-
chis. decis. 69. Quando creditor teneatur
secundo creditori cedere, vel nō. vide Ad
dit. ad Gl. 33. tit. 12. l. 11. ¶ Quod Roder. de
ann. red. lib. 2. q. 16. n. 45. ampliat in secundo
creditore chyrographario, ea videlicet ra-
tione, nam est iustus creditor, & non mere
voluntarie venit ad prædictam oblationẽ;
sed necessitate compulsus, ne perderet
debitum suum. Sed contraria est verior, &
tale depositum esse conditionale, & nullũ,
nam creditor chyrographarius non potest
cozere creditorem ad cedendum sibi iura,
licet depositum absque ea conditione libe-
ret debitorem, & pignus: sed in eo casu se-
cundus creditor hypothecarius præfertur
ipsi, quia ad effectum impetrandi celsionẽ
non habet ius offerendi, nec deponendi,
nisi primo creditore volente, l. nulla. C. de
solut. & ibi, Bart. l. cum tibi, C. qui potior. in
pignor. Glos. Salyc. in vlt. q. Cyn in l. unica,
C. etiam ob chyrograph. Negulant. de pign. 3.
membr. 5. p. n. 6. & 42. Scacc. de commer. §.
2. glos. §. n. 88. Carrot. decis. 61. n. 9. 10. & 14.

48 Amplia secundo in fideiussore ea condi-
tione deponente, quod non detur deposi-
tum creditori, nisi iura, & actiones ipsi ces-
serit, ea videlicet ratione, quia creditor te-
netur cedere fideiussori offerenti iura, &
actiones. l. 2. & autb. præsent. C. de fideiussor.
Paul. de Castr. in l. si res obligata, n. 5. & de le-
gat. 1. Dec. conf. 99. n. 3. Negul. de pignor. 3.
membr. 5. p. n. 52. Carrot. tract. de oblat. 2. p.
quæst. 21. Scacc. de commer. §. 2. glos. §. num:
89. Felician. de censib. 2. tom. lib. 3. cap. 2. n. 15

Rodrig de ann. re dit. lib. 2. q. 17. d. num. 27.
Auend. de censib. c. 100. n. 3. de hac materia,
& quando fideiussor conuentus excusetur
exceptionem cedendarum oponendo cre-
ditori agenti, vide infr. ad glos. l. tt. vbi late
egimus. Amplia alijs modis, de quibus in
Add. ad Glos. 3. tit. 12. l. 11. videlicet in cor-
reo, & alijs, qui possunt compellere credi-
torem ad cedendum ipsis actiones, & iura.

49 Amplia tertio, si factum sit deposi-
tum per debitore conditione potestativa
respectu creditoris, periculũ depositi per-
tinere ad creditorem, l. qui decem, cum ibi
notatis per Bart. & Paul. n. 3. ff. de solut. Cag-
nol. in l. 2. n. 111. C. de pact. inter emp. & vñd.
qui ampliationem ex dictis authoritatibus
sequitur. Maresc. variar. lib. 1. r. 7. n. 6. vbi
ait non esse considerandum an dominium
depositi remãserit penes debitore, sed cul-
pã ipsius creditoris, & an absque iusta causa
reculauerit depositum recipere: Carrot.
de deposit. 2. p. q. 5. n. 4.

50 Sexto requiritur, vt depositum legiti-
me factum dicatur, quod sit integrũ, alias
deficiente vno nummo nō impeditur cur-
sus redituum. l. 1. C. de debit. vñd. pign. l. quan-
diu. C. de distract. pign. l. ob signatione, C. de so-
lut. lal. in l. sancimus, ampliat. 8. C. de iudic.
Bap. Lup. in l. 2. comment. 2. §. 3. num. 2. C. de
pact. inter. empt. in tom. 7. tract. diuer. Costa.
de restit. in integr. prælud. 2. n. 9. Carrot. de
deposit. 2. p. q. 5. Tiraquel. de retract. §. 4. glos.
6. n. 24. Bacz. de decim. tutor. cap. 28. n. 4. Ca-
ualc. de usufruct. n. 248. Maltril. decis. 148.
n. 16. & 25. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de so-
lut. resolut. 22. n. 2. vers. vn. decimo. Couarr.
lib. 1. var. c. 15. n. 7. & 10. ibi etiam pro rata
temporis, & sortis redditus annui deponen-
di sunt. Carrot. de depos. 2. p. q. 5. n. 9. Feliciã.
de cens. lib. 4. c. vnico. n. 3. & 7. vbi defendit,
quod redditus vsque ad id tempus decur-
si soluendi sunt simul cum sorte principali.
Bacza de decima tutor. c. 28. n. 14. Gutierr.
canonic. qq. lib. 1. c. 33. n. 29. Caualc. de usu-
fructu. n. 248. Thelaur. decis. 56. n. 3. Franc.
Milan. 18. n. 29. lib. 2. Monter. decis. 18. Auẽ-
dañ. de censib. cap. 10. n. 12. Roder. de ann. red.
lib. 2. q. 15. n. 76. Scacc. de cōmert. §. 2. gl. §. n.
171. Foller. de censib. glos. instrumentum grã-
tie. n. 59. Vrsil. ad Afflic. decis. 205. n. 15. Mi-
lan. decis. 4. n. 124. lib. 2. Rot. Genuens. decis.
149. n. 14. & seq. Rota diuers. decis. 366. Mi-
ch. Sa-

51 Thael. Salon. de cōtract. tit. de cōsib. art. 3. cōtr. 18. n. 11. Lud. Cēl. de cōsib. 3. p. c. 1. q. 3. art. 9. n. 42. & decis. 84. n. 14. & 295. n. 5. Muta. decis. 59. n. 3. Cācer. var. lib. 3. c. 8. n. 5. Giur. de cōsib. 98. d. n. 16. † qui in n. 18. tenet quòd, etiā si per errorem vnus nūmus deficiat, depositum non causabit plenam liberationem, nec reditus vsurarum extinguentur, vt erudite docet Felician. vbi supr. vbi tenet, quòd licet sufficiat quòd excusationē pōt. ix, nō tamen ad redituum extinctionē. Ludouic. Cēl. de cōsib. 3. p. c. 1. q. 3. art. 9. n. 38. & 39. & in decis. 295. n. 5. & decis. 2911. n. 5. Cācer. vbi supr. Peregrin. cōs. 75. n. 42. vol. 4. Milan. decis. 18. n. 35. vbi nec erroris admitti excusationem etiam in muliere, & rustico, a. r. Foller. & Giurb. alios refert vbi supr. & Cēnhas in d. artic. 9. n. 40. & in 41. ex Carrot. in tract. de deposit. p. 2. q. 13. & Oddof. in tract. de restit. p. 2. q. 89. art. 1. n. 14. tradit non esse illis denegandam restitutionem.

52 Sed cōtrariū quādo per errorem defendūt Matienz. l. 9. tt. 11. glos. 4. n. 12. & Azebed. ibidem, num. 17. & Did. Perez. ad Segurā. in l. vnū ex familia, §. sed si fundum, n. 9. in fin. de legat. 2. qui dicit ita fuisse obtentum Salamanticæ in iudiciali controuersia, nā quando centum ducata, quæ erant totum, & integrum debitum deposita, numerata que sunt, si postea vnus nummus deficiat, non ob id dicitur non fuisse integre factū depositum, cum ex notarij fide constiterit centum fuisse deposita, & coram ipso numerata. & hanc sententiam sequuntur alij DD. relati ab Azeb. in d. n. 17. & limitatur ita .6. requisitum. Itē limita si creditor depositum non integrum acceptauit vel etiā si pro parte, nam tūc releuat quòd summam depositā, ac si integrū esset, Crauet. cōs. 106. Tusch. litt. D. conclus. 203. n. 8.

54 Limita secundo, quando factum est depositum de pluribus, & diuersis summis, & causis, & in vna summa non sit integrum, & in alia superabundat, quia illud, quod deficit in vna, supletur ex alia, & sic coaceruatio summatarum pro sustinendo deposito. Angel. in l. si plures, §. fin. ff. de pactis, & Alex. & Iaf. ibi, & Iaf. in l. si idem, de iurisdi. omnium iudic. & in l. iurisdictum, §. fin. ff. de pact. Azon in summa, C. de deposit. Tusch. litt. D. conclus. 203. n. 11.

55 Limita tertio ex Tusch. n. 12. vbi supr. quando post depositum factum causa eiusdem depositi deposuit alias pecunias cum clausula omni meliori modo; nam talis clausula operatur, quòd depositum subitineatur eo modo, quo valere potest, vt non sit defectuum, sed reintegretur ex vltima pecunia, vbi refert Alex. cōs. 80. num. 7. libr. 5. Dec. cōs. 14. num. 3. Gozadin. cōs. 45. n. 26.

56 Limita quarto, si debitor esset obligatus soluere debitum in pecunia argentea, nam tunc, si deponatur quantitas debita in magna summa, & vnū aureum, aut tres, aut quatuor deponantur in alia moneta viliori, valet depositum, quia propter tam modicum defectum non dicitur probabiliter interesse creditori. Rodrig. de annis redditibus, libr. 1. quest. 18. num. 45.

57 Limita quinto in debitore census, qui pro parte redimere potest, non obstante pactione in contrarium, si ita in citatione declaretur, vide Addit. infr. ad Glos. l.

Limita sexto, si pro parte deponat, & pro parte compēset cum alio debito. l. in vnū. C. de compensat. & ibi Glos. & DD. Negus, de pignor. 3. p. mēb. 5. p. n. 8. Carrot. de oblat. q. 7. §. de obsignatione. n. 3. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 3.

58 Septimò requiritur, quòd depositum fiat monetæ currētis. Neuz. cōs. 88. n. 14. Bursat. cōs. 512. n. 13. & 14. vol. 1. Tiraq. de retract. cōs. ang. §. 1. glos. 20. n. 11. Carrot. de deposit. 2. p. q. 5. num. 5. Menoch. de arbitr. casu. 232. n. 24. Sigism. Scacc. de commert. §. 2. gl. 5. n. 176. Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 105. n. 3. Caualean. decis. 16. n. 40. p. 2. Trentac. var. resol. lib. 3. tit. de solut. ref. 22. n. 2. vers. 7.

59 Sed queritur, si pecunia nondum sit reprobata, sed de proximo reprobāda, an depositum de ipsa factum valeat ad quā quæstionē responde, quòd si debitor ignorabat pecuniam esse reprobāda, seu minuendā, vallere tale depositum, si iustam causam recusandi nō habebat creditor, argumēto. l. decem. ff. de solut. & l. acceptam. C. de vsur. & ita interminis consultiuit Decius. cōs. 668. n. 3. Mantie. de taest. & ambig. lib. 10. tt. 5. n. 16. Menoch. casu. 22. nam. 6. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. libr. 2. vers. octauo requiritur.

Quando

Quando vero debitor sciebat, vel summum habebat, quod de proximo erat reprobanda, seu minuenda, tunc nullum est depositum, creditorque iuste potest recusare recipere; vel si rumor erat, quod constitutio mutationis, seu deteriorationis monetae de proximo esset promulganda, cum enim moneta deposita in proximo periculo est, ratione illius nequitiae eam creditor recipere non tenetur; negari enim non potest depositum fuisse factum animo decipiendi, ac fraudandi creditorem: & hanc iuridicam sententiam tenet Bart. in l. Paulus, col. 2. vers. 2. casus, ff. de solut. Bald. in l. acceptam, q. 17. n. 28. C. de usuris. Hosti. in c. quanto, col. 3. vers. si autem, de iur. in re. And. Butr. ibi, col. 4. vers. ultimus casus, & Anchi. col. 4. q. 4. Abbas, col. 5. vers. item scias, Dec. conf. 668. Bald. Neuz. conf. 49 n. 16. Purp. in l. cum quid, n. 166. ff. si cert. petat. las. in §. fin. limit. 11. Inst. de action. Ant. Grabiell. tit. de leg. conclus. 4. n. 3. & tit. de solut. conclus. 2. n. 23. & 24. Menoch. de arbitr. casu. 232. n. 26. ibi, quin imo nec etiam offerri, deponi uel potest pecunia, qua adhuc non est reprobata, sed de proximo reprobanda, sciente ipso debitore. Rebus. ad l. 1. C. de veter. numismat. lib. 10. Marfil. de fideiuss. n. 48. vers. & licet. Strac. de mercat. rubr. de sponson. vers. item Vicentius, n. 2. Tiraquel. de retract. lig. §. 1. glos. 20. num. 11. Costa. de rat. port. q. 121. n. 9. conf. 64. n. 22. Carrot. de deposit. 2. p. q. 5. n. 5. ibi, octavo non debent deponi pecunia, qua statim reprobabuntur. Gratian. discep. tom. 2. c. 260. n. 19. ibi, imoneque valeret depositum, aut oblatio pecunia, qua licet adhuc non sit reprobata, tamen de proximo esset reprobanda sciente ipso debitore. Ursil. ad Afflic. decis. 90. in fin. qui in causa propria dicit se obtinuisse, ibi, me non teneri ad capiendum depositum, ex quo fiebat ante tempus, & hoc totum ut haberem pecuniam diminutam, & brevis mutandam, prout fuit. Mar. Anton. de Amat. in repetit. l. si emanipati. C. de collat. respons. 15. n. 408. ibi, & paria sunt, quod nunc sit reprobata, vel de proximo reprobetur. Carrot. decis. 63. n. 2. ibi, primo loco dicebatur, quod si iam erant in mora, vel ex lapsu diei, vel alio modo, depositum non releuat, sed prohibitio monetae cedit damno debitoris. & n. 2. ibi, quod licet constitutio in loco non esset promulgata, tamen si debitor habet aliquod sumum, quod de proximo erat promulganda,

dicitur deposuisse in fraudem. Cavaler. 16. n. 42. cum seq. 2. p. Ciurb. decis. 87. n. 17. ibi, 3. in fraudem deposuisse censetur debitor, si aliquid saltem habeat sumum, aut rumor erat, quod mutata moneta constitutio de proximo fuerit promulganda. Scacc. de comere. §. 1. q. 7. p. 2. Ampl. 10. n. 16. ubi tenet, quod in illo casu non est querendum, an deceptio sit ultra dimidiam iusti pretij, quia dolus incidit in contractum, atque ita succurrendum est decepto, pro qualibet laesione, ut constat ex l. 2. tit. 11. lib. 5. recompil. Felin. in c. cognoscetes, n. 7. limitat. 2. in fin. Menoch. de arbitr. casu. 185. n. 20. 21. & 22. & ipse Scaccia, tenet ex Brun. de es. honor. q. 30. q. 4. in princ. sub n. 1. tom. 3. p. 2. fol. 119. 62 quod venditor non solum tenetur ad restitutionem, sed etiam ad interesse, & ampliat in nostro casu monetae, quando scilicet is, qui mutationem monetae, sciebat, illam statim expendit, & de illa creditoribus satisfecit: ubi quod debitor illam tenetur recipere, & bonam, & expendibilem loco eius 63 restituere, & alios referre, & in n. 17. quod dolus in hoc casu posset forsam puniri, ut crimine stelionatus, pro quo refert. Strach. de sponson. 3. p. verb. item quero Vicentius, n. 3. in fin. & in tractat. de assicurat. glos. 27. sub num. 4. vers. 2. facti species, fol. 277. atque ita cum dolus deponentis det causam deposito talium pecuniarum, depositum nullum est, ut constat ex Scac. ind. n. 16. & vide Adlit. ad Glos. fin. l. fin. tit. 5. ubi mutuum ex tali pecunia factum esse usurarium tradidimus, in num.

64 Sed insurget aliquis, constitutio noua non ligat ante promulgationem etiam scientes. text. in l. fin. C. de decret. ab ordin. faciend. Bal. in l. fin. in fin. C. de caduc. tolend. Menoc. casu. 185. Mench. libr. 1. contr. illust. c. 114. d. n. 1. Ceruant. in praemio, leg. Tauri. a. n. 17. Barbat. in c. 2. n. 67. de consil. Anton. Grab. de legib. conclus. 4. n. 6.

65 Sed hoc non obstantem tene depositum nullum esse, pecuniamque deteriorari periculo debitoris; nam licet verum sit constitutionem non ligare etiam scientes, nisi post publicationem, at tamen quando cum scientia occurrit fraus in alterius detrimentum, constitutio ligat, priusquam promulgetur. Bar. in l. contra. in fin. ff. de legib. ubi ait quod si aliquis sciebat constitutionem

frumenti esse minuendam, eo quòd audiuit factam esse reformationem super pro-
rio grani, & id latens emptori vendit, tene-
tur ad interesse. Felin. in c. cognoscentes. col.
4. de cõstis. Roman. singul. 286. Ang. & Cast.
in l. 1. §. fin. ff. de act. empt. Marfil. de fideiussor.
n. 88. & in l. statuli liberi, n. 17 ff. de quæs. Bar-
bac. conf. 56. col. 2. & conf. 66. col. 6. volum. 2.
Sera. de mercat. de sponsion. vers. item que-
ro. Covarr. regul. pœcatum. p. 2. §. 4. Gratia.
2. tom. c. 260. n. 21. Carrot. decis. 63. n. 6. & d.
2. p. q. 131. Giurb. decis. 87. n. 18. Gomet. var.
c. 2. n. 32. in fin. Pinell. in l. 2. p. 3. c. 2. n. 22. C.
de rescind. Afflict. decis. 399. num. 9. Mexia.
in pragmat. taxæ panis, conf. 6. num. 6. Salas,
de contract. de emptiõn. & vendit. dub. 23. in
fin. Barbof. ad ordinat. Lusitan. libr. 4. titul.
1. num. 7. vbi plures alios refert, & pro
comprobatione facit. text. in leg. si vinus de
peric. & commod. rei venditæ. ibi, plane si cum
intelligeret venditor bonitatem eorum non du-
raturam vsque in eum diem, quo tolli deberent,
non admonuit emptorem, tenebitur ei, quate-
nus eius interesset, admonitum fuisse, & ibi,
Glof. & communiter DD. Gratian. vbi su-
pra. n. 20.

67 Limitatim cõstitutione de brebi promul-
gata, secus si in longior tempore, quia tunc
licita est depositio, Rom. singul. 286. Carr.
de deposs. 2. p. q. 131. ibi, si cõstitutio non esset
promulgata, sed tamen, si debitor habebat firmam
de proximo promulgationis faciendæ Mar-
fil. in rubr. de fidei a. n. 68. Pinell. in l. 2. p. 3. c.
2. n. 22. C. de rescind. vend. ibi, quia in re non in-
te Hippol. hoc intelligit, quando publicanda
est cõstitutio intra brebe spatium, tunc enim
versatur fraus, non ita in cõstitutionibus lon-
gius deferendis quia tunc potest emptor interim
disinadere, & sibi cauere. Menoch. conf. 95. 2.
à n. 22. vsque ad 27. Carrot. decis. 63. n. 11.
ibi, declaratur 3. in cõstitutione de brebi pro-
mulgata, secus si in longiori tempore, quia tunc
licita est depositio, Giurb. decis. 84. n. 33. ibi, se-
cus si in longiori tempore, ut si post duos men-
ses aut multos dies. vbi assignatione, quia
brebitas tēporis verisimilem arguit sciē-
tiam futuræ pecuniarum reprobationis,
longitudo autē ignorantiam: ex quibus col-
liges, quando intra brebe tempus fuit cõ-
stitutio promulgata præsumi sciētiā debito-
ris, & exonerari creditore à probatione.

68 Se eũdo quæritur, si creditor debitũ à de-

bitore oblatum acceptasset, an possit pete-
re à debitore interesse, seu diminutionem
pecuniæ. Ad quam quæstionem responde,
quòd, si creditor verisimiliter scire po-
tuit promulgandam esse reformationem,
cum rumor propalaretur penes omnes,
tunc sibi debet imputare ex eo quòd accep-
tasset.

69 Et similiter ad hoc ut creditor consti-
tuatur in mora, & rite facta sit oblatio, oc-
tauo requiritur, quòd ipsa pecunia coram
testibus numeretur, non enim sufficit eam
esse in marsupio, & quòd notarius de fide
de vera, & reali numeratione. Negusant,
de pignor. 3. part. 2. memb. 5. part. n. 13. Rip.
in l. si insulam, n. 68. de verb. oblig. Bald. in l.
acceptam. in 1. notab. C. de usur. Bart. in l. cum
seruus, ff. de condict. & demonstr. Iaf. conf. 9. n.
15, lib. 1. & 173. col. 1. libr. 2. Neuizan. conf.
10. num. 15. vbi tenet non sufficere, si no-
tarius recepisse pecunias oblatas confi-
teatur. Trentaciq. variar. lib. 3. titul. de
sol. resol. 22. num. 2. vers. quinto requiritur
Menoch. casu. 232. n. 20. ibi ea est huius sentē-
tiæ ratio, quia quando fit pecuniæ depositio, to-
ta ipsa summa deponi debet, quapropter fieri
non potest in marsupio, & crumenta, nulla
facta numeratione; quia de certa summa nõ
cõstaret, sicuti cõstare debet. l. 1. §. si cista,
& §. si pecuniã, ff. de depossiti. Barbof. in l. si mo-
ra. 10. ff. sol. matr. n. 82. Tusch. litt. D. concl.
203. n. 23. ibi amplia quia numeratione requi-
rit depositum ad hoc ut releuet. Tiraq. de re-
tract. lib. 2. §. 4. glof. 6. n. 19. qui cum in n. an-
teced. contrariæ fundamenta referret, ait
sed cerce hæc omnia vera sunt in præiudi-
cium eorum, qui ipsum actum ita cõstitunt,
sed in hoc casu vbi agitur de præiudicio tertij,
non crederem id satis esse, nisi appareat de vera
numeratione; nam & hic fraus subest: posset, si-
cuti in simplici confessione, pro qua refert Ce-
polam. conf. 46. col. vlt. vers. vlt. dicit, &
n. 22. ibi ego vero in hoc casu nostro sequendam
esse omnibus modis eam sentētiã esse arbitror,
quæ iubet pecuniam numerari, nec satis esse di-
cit si ponatur in saculo sine alia numeratione.
Trentac. vbi supr. contrariam posse sequi
in casibus, in quibus sola oblatio sufficit, tra-
dit. Matienz. in l. 4. glof. 9. l. 9. tit. 11. lib. 5.
recomp. n. 7. ibi sed in contrarium est veritas,
nam licet in præiudicium contrahentium hoc
fieri possit, non tamen in præiudicium tertij A-
zued.

zebed. in d. l. 9. n. 14. ibi aduertere etiam de bet, quod consignans pecuniam faciat aperturam per scripturam de vera numeratione, & receptione pecunie illius, in quem depositatur.

70 Contrariam vero sententiam sequitur Imol. in l. si seruus. ff. de vulg. & pupil. qui tenet non esse necesse numerare pecuniam, sed sufficere, vt in saculo consignetur, offeratur, & deponatur, quem sequitur Alex. ibi. Bart. in l. qui solidum, in prin. ff. de leg. 2. Raph. Cumman. & Castr. in l. qui Roma, in prin. ff. de verb. oblig. ea præcipua ratione, nam sibi debet imputare creditor, qui pecuniam noluit acceptare, si non aperuit saculum, vt videret an esset tanta pecunia. Secundò, nã creditore recusante sola oblatio verbalis sufficit, vt late infra diximus in Add. ad Gl. l. 8. tit. 14. huius, p. Tusch. litt. D. conclus. 203. n. 25. ibi, declara, quia sufficit oblatio, vel depositio cum saculo, quando is, cui debet fieri solutio, negat recipere, Capitius decis. 19. n. 2. & 3.

71 Sed his autoritatibus, & rationibus non obstantibus nostra sententia verissima est, nam supra dicti DD. loquuntur in casibus, in quibus sola oblatio sufficit, quia tunc habebit vim realis oblationis, si creditor pecuniam recipere recusaret, vt supra diximus in num. secus autem in nostro casu, vbi agimus de consequenda plena liberatione, & de impediendo cursu reddituum, seu usurarum, ad quod sola oblatio non sufficit, sed requiritur depositio, & consignatio: quia cum consignatio nõ fiat ipsi creditori, sed depositario, nihil ei attribui potest, sed deponenti, si depositum vt decet, non fecerit, & pecuniam nõ numerauerit; cū enim agat de se liberando, debet pretiũ offerre vere, vel fide, scilicet numerando ipsi creditori, aut personæ suppositæ à iure, scilicet depositario, vt ex relatis autoritatibus, & iuribus comprobatur.

72 Nota notariũ scribentem in instrumento depositi pecuniam fuisse actualiter numeratam, quæ vere non fuit numerata, incidere in falsum, etiam si in saculo, fuerit ostensa, & pars, cui erat numeranda, fateatur tantam summam esse in saculo. Bart. in l. singularia ff. si cert. pet. n. 23. las. n. 46. vbi admonet tabellionibus ne dicant in instrumento pecuniã fuisse numeratã, nisi faciant vacuari saculum, & numerari pecuniam, a-

lias pœna falsi puniretur. Anchar. lib. 1. q. in ris famil. n. 1. & in n. 4. tenet quod etiam de falso puniretur, et si depositarius numerationem pecunie renunciaasset. Canalc. resol. crimin. casa. 130. n. 4. & in n. 1. las. sententiam defendit. Qui similiter infine ait, quod instrumento nulla fides danda est, & vide Add. ad Gl. 7. l. 9. n. 31. tit. 1. sup. hac p.

73 Nono requiritur, quod depositum sit verum, & reale, non confesatum; nam tunc predictum effectum nõ operabit, nec debitorem à debito liberabit, nec annu reditus impediuntur. Caph. obs. ciuil. 44. cum zseq. Tiraq. libr. 2. retract. §. 4. glos. 6. & n. 21. Rim. lun. cons. 152. n. 32. Surd. 326. n. 12. Costa. 64. n. 14. Bald. 364. n. 2. vol. 2. Masc. de probat. concl. 509. n. 3. & 1111. n. 17. Bapt. Lup. de usur. comm. 2. §. 4. n. 5. Cifuent. in l. 70. tauri. col. pen. Montal. in l. 13. verb. el pretio. n. 10. lib. 3. fori. Matienz. in l. 9. tit. 11. lib. 5. glos. 4. n. 3. vbi exemplificat depositum confesatum esse, cum iudex iussit pretium consignari in manibus alicuius, qui postea coram tabellione fateatur id pretium à deponente fuisse numeratum, predictum quod depositum ad retrahendam rem non sufficere, nam vera, & realis numeratio requiritur. Azebed. in d. l. 9. n. 14. Auen. de censib. c. 103. n. 10. Bened. Bon. cod. tract. articulo 96. n. 129. Baccat. p. 2. n. 117. Felician. autẽ in presẽti questione in lib. 4. 2. tom. c. unico, n. 2. Foller. verb. instrumenta gratia pro consensu pretio. n. 48. distinguunt inter confessionem extra iudicalem, & iudicalem, ac factam mandato iudicis, scilicet extra iudicalem non sufficere ad cursum reddituum impediendum, siue debitore liberandum; iudicalem vero, & factam iudicis auctoritate, & mandato esse vtilem, & sufficientem.

74 Sed primam sententiam in iudicando, & consulendo sequeretur, cum agatur de pretio iudicio tertij. Foller. vbi supr. n. 98. in verbis seu glos. huiusmodi. Matienz. vbi supr. n. 6. ibi procedere quoad præiudicium confiteatis, nõ vero quoad præiudicium tertij, Marta. decis. 137. n. 1. Carroc. deposit. 1. p. tit. de probat. deposit. n. 5. Giurb. decis. 87. n. 35. ibi est validum ad perfectam relationem, licet tertio non noceat, ex pluribus alijs rationibus, quas retulimus in Add. ad Gl. 5. huius tit. comprobatur, & plures alias refert Matienz.

75 Secunda autem locum habebit, si creditos

76

ditor depositum acceperat. Ludouic. Cens. de cens. p. 5. c. 1. q. 3. art. 9. n. 36.

Decimum requisitum est, ut loco congruo fiat. Bald. in l. acceptam n. 2. ex illo text. C. de usur. Tiraquel. lib. 2. retract. §. 4. glos. 7. n. 2. Carrot. de depos. p. 2. q. 5. n. 8. Petr. Gregor. syntagm. iur. lib. 2. c. 23. in fin. Afflict. inc. 1. n. 21. ex quibus caus. feudum amit. Menoch. de arbitr. cas. 232. n. 21. & conf. 756. num. 12. Foller. de censib. gloss. ut vides, n. 51. Giurb. decis. 98. n. 1. Ludouic. Cens. de cens. 3. p. c. 1. q. 3. art. 9. n. 50. vbi debere fieri in loco in citatione expresso tradit.

Debet enim iudex aduertere, quod ille locus erit congruus ad offerendum, & deponendum, in quo fieri debet vera solutio. l. obsequatione, C. de solut. Negusant. de pign. 2. p. 3. membr. 5. p. n. 9. ibi, locus incongruus exemplificari potest, si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conueno, vel non destinato solutioni expresse, vel tacite, vbi refert, text. in l. qui Roma, & glos. ibi, ff. de verb. oblig. Menoch. vbi supr. n. 31.

Limita hoc requisitum, si debitor non solum offerret creditori omne debitum, sed etiam omne interesse, quod pretendere posset creditor ratione loci, & temporis incongrui Bart. in d. l. qui Roma, dicens ita probari per text. ibi, & Glos. in dict. verb. obtulerit, & Alexand. n. 1. & Paul. n. 3. ex text. in l. si de iussor ff. de del. except. qui dicunt hanc limitatiuam esse veram, quando debitor, & creditor erant concordantes in interesse loci, vel si non esset, tenebantur iuramento creditis circa interesse loci, & cum ea tractat Negusant. de pign. 2. p. 3. membr. 5. p. n. 9.

Contrarium autem defendit Raph. in d. l. qui Roma, & l. n. 3. cui sententia assentior propter periculum, quod potest versari in itinere, atque ita nullo modo potest contingere, quod non interfit creditori, quod loco destinato fiat solutio propter magna incommoda, & pericula, que frequenter in vijs eueniunt.

77

Vndecimo requiritur, quod tempore congruo fiat. Bald. in d. l. acceptam, in 2. q. C. de usur. vbi allegat text. in l. more Romano. ff. de ferijs. lat. consil. 9. num. 13. libr. 1. Negusant. dict. num. 9. Menoch. de arbitr. cas. 232. num. 31. Alexand. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2. vers. secundo. Carrot. de depos. 2. p. q. 5. n. 2. Limita

nisi nox esset vltima pars repetis adiecti per debitorem ad soluendum, Salic. post Guiliel. de Cun. in l. no minorem, ad fin. C. de tract. fact. Negusant. vbi supr. vbi sublimitat hanc limitationem, quando creditor prorrogauit diem solutionis, ut si timeret periculum propter inimicicias, & ob eam causam nolisset aperire hostium, vel quia locus ille erat insidiosus.

78

Item tunc dicitur oblatio, & depositio facta tempore incongruo, quando est facta ante tempus adiectum solutioni fauore creditoris. l. x. in l. eum qui, alijs Tabolenus. ff. de ann. legat. l. si ita relictum, §. Pegasus. ff. de leg. 2. l. item illa. in prin. & ibi Gl. ff. de const. pecun. Salyc. in d. l. qui Roma, in 3. oppos. Negusant. in d. n. 9. Mantie. de tacit. & amb. lib. 14. tit. 40. n. 5. vbi alios refert. Morl. in empor. iur. tit. 8. q. 21. n. 5. Gomet. 2. tom. c. 17. n. 27. Pirr. Maur. in tract. de solut. c. 92. n. 2.

79

& tunc dicitur tempus adiectum gratia creditoris, quando debitor est obligatus soluere bladum, vel vinum, vel quid aliud, quod potest cursu temporis deteriorari, nam tunc talis rei depositio nihil valet. Bald. post Guiliel. de Cun. in l. plures apochis ad fin. C. de fide instr. & in l. in annalib. C. de leg. Gl. in l. stipulatio ista, §. inter certam. de verborum obligat. l. al. in l. qui Roma, 27. eod. tit. n. 4. Alciat. d. §. inter certam, n. 6. Angel. in l. Titius, in fin. ff. qua res pign. oblig. Hipol. de Mart. singul. 146. Jul. Clar. in §. emphiteusis, q. 12. Tusch. litt. C. cōcl. 350. n. 3. & 4. Morl. vbi supr.

80

Item, si adijciatur quod debitor teneatur soluere post diem diui Iacobi, nam tunc ante tempus, scilicet ante diem diui Iacobi non poterit debitor soluere, quia dictio post importat tempus esse adiectum fauore creditoris. Paul. in l. qui Roma, n. 3. per text. ibi, vbi asserit hanc questionem inibi decisam esse. Ferret. ibi, num. 1. & 2.

81

Conan. lib. 6. comment. c. 3. in fin. Morl. de loco, seu quando appositum est pactum, quod non possit soluere debitor, nisi quando creditori placuerit, text. in l. a Titio, in fin. ff. de verbor. oblig. Paul. in d. l. qui Roma, n. 5. Dec. in l. cum tempus, 17. n. 5. in fin. & n. fin. & comprobatur argumento, l. si ita relictum, §. Pegasus. de leg. 2. & l. in fidei commissis §. cum Polidius. ff. de usuris.

82

Ex quo nota pacta, que in hodiernis temporibus

potibus fuerunt appositę pro cuiusdā periculo mutationis monetę, ne debitor solueret antequam creditor voluerit recipere solutionem, valere, vt defendit Paul. d. loco. similiter valet pactum, quod non possit soluere ante tempus. Paul. n. 6, vbi supr. & relati DD. num.

83 Rursus tunc dicitur depositum factum tempore incongruo, quando tempus est adiectum gratia ram creditoris, quā debitoris; nam tunc creditor non tenetur recipere solutionem ante tēpus, vt probatur ex text. in d. l. qui Romę, & ibi Bart. Bald. Paul. Ias. & cōm. DD. Duar. & Contrad. in l. qui ante calendas, ff. de verb. oblig. Morl. in dict. quest. 21. n. 6. & tunc dicitur tempus adiectum gratia vtriusque, quando dicitur, quod solvatur debitum die diui Ioannis, si versabatur aliquod periculum, & creditor in initio cōtractus potuit prouidere, seu eius suspitionē habere poterat. Ferrer. in d. l. qui Romę n. 2. Morl. vbi supr. n. 8.

84 Rursus tēpus incongruum dicitur, quādo oblatio fieret tēpote, quo quis ducebat uxorem, seu sequebatur funus familiare, argumento l. 2. ff. in ius vocand. Saly. in l. more Romano. in 3. oppos. ff. de ferijs. Similiter facta in perigrinatione, & in mari. Corbel. de iureph. limit. 37. Carrot. de deposit. 2. p. q. 5. n. 2. & late in alijs locis diximus.

85 Duodecimō requiritur, si debitum est illiquidum, quod offeratur liquidum, & pro liquidando dētur fideiussores. Alex. in l. si morā. 10. ff. solut. matr. per tx. in l. statu liber. & l. seruus heredi. §. fin. ff. de stat. liber. Bar. in l. finita. §. itē videamus. de dāno infect. Dyn. in d. l. statu liber. Bal. in c. quoniā frequenter. §. in alijs. vt lite non contest. Negul. de pig. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 4. Tiraq. de vtroq. retr. §. 1. gl. 19. n. 2. Cæpol. cautel. 27. Surd. conf. 248. n. 5. vol. 2. Alex. 102. lib. 1. & 24. n. 4. lib. 4. Genuē decis. 164. n. 23. Barthol. l. diuortio. §. vlt. 2. p. ex n. 35. ff. sol. matr. Milā. decis. 18. n. 18. 29. & 30. lib. 2. Felic. de cens. lib. 4. tom. 2. c. vnica. n. 3. Lud. Cēl. de cōf. p. 3. c. 1. q. 3. art. 9. n. 48. Es cou. de ratioc. c. 6. n. 89. vide add. ad Gl. 3. tit. 14. † Si quis verō teneatur redere rationē, ante liquidationē potest depositare vnum nūmum, & prestare cautionem, quod, si appareat in plus teneri, persoluet. l. statu liberationem, in prin. ff. de stat. lib. Ias. in l. 1. de iur. & fact. Capit. decis. 17. n. 5. Chartar. 15. n. 4.

87 Decimotertio requiritur, quod parte citata fiat depositio. DD. in d. l. acceptā. Rim. lun. conf. 666. n. 49. Rolan. 63. n. 31. vol. 1. Buif. 112. n. 14. Bap. Lup. in tract. de vsur. §. 4. n. 4. Gabr. d. citat. cōcl. 1. n. 256. Tiraq. de retract. lign. §. 9. gl. 3. n. 3. Menoch. de arbit. cas. 272. n. 27. Carr. d. q. 5. n. 3. Carpan. stat. Mediol. 417. n. 610. Surd. cōf. 86. n. 21. Roder. de ann. red. lib. 2. q. 15. n. 53. Trentacin. var. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2. vers. tertio. Felic. de cōf. 2. tom. lib. 4. n. 2. ibi praxi vero quotidiana recipitur, vt citetur creditor nō ad depositum faciendum, sed ad recipiendum sortē cū re ditibus consignatam, & depositam. Franch. decis. 462. n. 2. & 3. Pacifi. de Salu. interdict. decis. 146. n. 4. Giurb. decis. 98. Auend. de cōf. lib. c. 12. n. 11. Lud. Cēl. 3. p. c. 1. q. 3. art. 9. n. 23. & 24. & decis. 295. n. 1. & dec. 297. n. 6.

88 Decimoquarto requiritur, quod talis citatio fiat personis legitimis, quę libere possint recipere solutionem. l. si reus paratus. ff. de procurat. l. 2. C. de vsur. Saly. ibi. Bal. in l. acceptā. C. eod. col. 3. q. 3. Alex. conf. 120. col. 2. lib. 5. vbi ait nō recte fieri nisi creditor, vel ei, qui habet mandatum speciale, vel generale cū libera. l. vero procuratori, in pri. l. qui hominem. §. Stibicum. ff. de solut. vtrobiq. DD. Tiraq. de retract. lign. §. 9. gl. 3. n. 4, 5. & 7. P. Greg. de cens. q. 5. n. 393. Auend. c. 106.

89 n. 1. Ex quo colligitur marito posse fieri cēsus redentionem; quia debitū dotale marito recte soluitur. Parlad. lib. 2. rer. quot. c. fini. §. 17. n. 4. Roder. de ān. red. lib. 2. q. 15. n. 88. pro qua allegat l. 2. & 1. ff. de fund. dotal. Per Greg. de cens. q. 5. n. 297. & similiter potest fieri Prælato, Orphanotropho, vel administratori ciuitatis, quia huiusmodi administratoribus recte soluitur. l. quod si forte. §. 1. de solution. vide add. ad Gl. 4. tit. 14. vbi late àn iuris solēntas requiratur; & pronūc Roder. n. 90. P. Greg. vbi supr. Auend. de cens. c. 106. Felic. lib. 4. c. vnica. n. 8.

90 Si non sit cui solvatur, debitor ad cursum reditū qui eius sunt nature, vt citra moram currunt, impediendum, quomodo debeat facere depositū, tradit Bauer. in tract. de mora. 3. p. col. dēpē. Bal. l. si reus paratus. de verb. oblig. vbi ait quod fieri debet proclamatio, & depositum de mandato iudicis. l. si eo tēpore, C. de distr. pign. Tiraq. d. n. 4. Carrot. q. 5. n. 10. Roder. de ann. red. lib. 2. q. 15. n. 55. Scacc. de cōm. §. 2. gl. 5. n. 264. Lud. Cēl.

de cens. 3. p. c. 1. q. 3. art. 9. vbi tradit debere petere curatorem dari bonis, & ei citationem facere: & idē quādo dominus est furiosus, seu deceserit. Si vsurę à mora currūt tunc nulla requiritur protestatio, vel consignatio, quia cū debitor non habeat, cui soluat, non potest constitui in mora, l. pecunia feneratoria. §. fin. leg. cum quidam. §. pupillo. ff. de vsur. l. 4. §. fin. de leg. cōmis. Alex. cōf. 92. lib. 1. Aret. 165. Carr. de oblat. 1. p. q. 5. n. 7.

91 Debitor minoris ad consequendam plenam liberationē debet offerre debitum tutori, vel curatori, & postea mādato iudicis deponere, vide *add. ita* Gl. 1, l. 8, tt. 14. vbi late quomodo sit facienda solutio, & census redemptio minori.

92 Venditor census, ex quo maioratus fuit institutus, volens redimere cēsū debet de mandato iudicis sortē deponere apud idoneam personā, & possessorē maioratus citare, vt eadem auctoritate in emptionem bonorum immobiliū conuertatur, aliter redemptio est nulla iuxta l. 3. de nouat. & l. nō men. qua res pign. obl. Molin. de Hisp. primog. lib. 2, c. 10. n. 6. Roder. de ann. red. lib. 2. q. 15. n. 89. P. Greg. de cens. q. 5. n. 297. idemq; obseruatur in censibus redimibilibus, ex quibus capellania fuit fundata.

93
94 Decimoquinto requiritur, quōd oblatio, & depositio fiat à persona legitima. † vide *add. ad gl. l. tit. 14.* vbi late egimus, an inuito creditore, & debitore, extraneus possit soluere debitum; cum omni eo, quod ad hunc requisitum pertinet. & an Prælati possit redimere cēsū, & quid in procuratore, & in tutore? Vide Add. ad Gl. 2. l. 5. tt. 14.

Concurrentibus autem dictis requisitis periculum casus fortuiti pertinebit creditori, si iustam recusandi causam non habeat. Felician. de cens. lib. 4. c. vnic. n. 6. tom. 2. Foller. in prax. cens. verb. instrum. grat. n. 10. Tiraquel. de retrahat. lignag. §. 4. gl. 6. num. 34. Marsil. decis. 148. n. 18. Athict. decis. 172. Alexand. Trentacinq. variar. resol. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2. Hercul. Maref. variar. resol. lib. 1. cap. 7. num. 6. Boccac. de cens. part. 2. num. 116. Intrigliol. eodem tract. quest. 76. per tot. Semp. Asc. decis. 94. n. 4. Ludouic. Cens. de cens. lib. 3. cap. 1. quest. 3. art. 9. n. 63. & decis. 298. & fere omnes relati DD. & Census limitat, quando conuentio circa periculum facta est, seu

quando mora est communis, nam tunc periculum est commune; sed verius est inanem à culpa debere esse deponentem; nam si aliqua culpa imputetur, ob ipsam que creditor recusauerit recipere, periculum pertinebit debitori: vt Trentacinq. & relati DD. defendunt.

95 Si autē depositū sit rerū, quę in pōdere, & mensura consistunt, & ad numerum, seu mensuram deponantur ex Gl. hic, periculum pertinebit ad depositariū. & Adde Paul. in l. si quis nec causam. n. 2. ff. si certum petatur. Alex. in l. cum quid. n. 13. ff. eodem. Bal. cons. 355. vol. 3. Curt. lun. 239. n. 38. Hondded. 43. n. 15. vol. 2. Grab. de rebus credit. conclus. 2. n. 18. Morl. in emp. iur. tit. de reb. cred. 8. in premiss. n. 28. Gomet. 2. tom. var. c. 7. n. 3. Castill. quotid. lib. 3. c. 16. n. 35. Amat. Roderig. de priuileg. credit. art. 6. n. 40. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 10. tit. 9. n. 23. nam ex numeratione in dubio præsumitur deponentem transferre vlluisse dominium indepositarium [vt sup. diximus], & quoties tacite, aut expresse fuit data depositario facultas vtendi re deposita, generis debitor efficitur, & nullo casu fortuito liberatur. l. incendium, C. si certum petatur. Gl. in l. si quis uxori. 63. §. apud Labeonem. verb. actionem. ff. de furt. Mandel. cons. 3. n. 3. Gomet. Morla. Mantic. & Amat. Roder. vbi sup.

97 Amplia primo, etsi vt species depositę sint, si depositarius suis cōmiscuerit, nam tunc in eum dominium transfertur, cum enim non appareat quis dominus sit, iuri naturali conueniens fuit, vt is, qui accepit, dominus efficiatur. tex. in l. si alieni nūmi. 78. ff. de solu. text. in l. nam, testis in fine, & l. nō omnis, §. fin. ff. si cert. petat. & vtrobique DD. maxime in d. l. si alieni. Pichar. in prin. Instit. quib. mod. re cōt. Narbo. recop. lib. 4. tt. 21. l. 5. gl. 16. n. 66. Tiraq. de restr. §. 1. gl. 21. n. 14.

98 Limita si cōsēsu deponētis pecunias miscuit: quia cēsetur effectus partialis dominus. §. diuortiu. Inst. de rer. diuis. Les. de iust. lib. 2. c. 5. dub. 3. n. 29. Sed cōtrarium verius est. l. si alieni nūmi. de solut. quia cēsetur data facultas vtendi illis.

99 Amplia 2. si illis vtatur, seu ceperit vti, quia ex vsu trāsferretur dominium, & generis debitor efficitur. Rodt. de an. red. lib. 3. q. 11. n. 22. Morl. n. 29. Pichar. n. 79. & 80. Mantic. lib. 10. tt. 2. n. 10. Fōran. clau. §. gl. 8. p. 7. n. 9. Limita Gl. notabile in casibus sup. relatis.

L E X. III.

S V M M A R I V M.

- 1 *Depositarium possunt eligere partes in extra iudiciali deposito.*
- 2 *In iudiciali ad iudicem expectat, & si nō sit idoneus parti lesa tenetur ad interesse.*
- 3 *Iudex eligens depositarium, quē communiter omnes pro idoneo habebant, à culpa excusabitur. Item si super idoneitate receperit probationes.*
- 4 *Depositarius, si iudex depositum remouerit, liberatur.*
- 5 *Si iudex iniuste remoueat depositum, depositarius à liberetur, si non contradicat?*
- 6 *Quando notoriè dicatur iudex iniuste procedere.*
- 7 *Depositarius anteneatur deponenti denuntiare, seu appellare, siue subiri carceres.*

A D D I T I O G L O S S Æ. I.

AD Glōf. 1. *tex. hic tangit quæstionem, quis depositarium nominare possit, vt cōstat ex sumuario, pro cuius resolutione dic, quod si depositum fiat extra iudicialiter ipsimet partes illum nominare valent. Bart. in l. si solutus ff. de solut. & in l. ita tamen. in prin. & in l. si res pupillares, ff. de adm. tutor. Trētac. var. lib. 3. tt. de solut. resol. 22. n. 2. vers. primo igitur. Barbof. in l. si mora. 10. 2. p. n. 8. quī alios refert.*

Si vero iudicialiter, ad iudicem nominatio expectat, qui depositarium idoneum, & qui facile restituat depositum, eligere debet. Bal. in l. acceptam. n. 2. C. de vsur. Menoch. de arbit. casu. 232. n. 31. Trentac. vbi sup. Tiraquel. de retr. conu. glōf. 4. §. 8. n. 1. & 2. Auilef. in c. prator. c. 10. Glōf. verb. facile. n. 1. Paz. in prax. 3. tom. c. 6. §. 6. n. 6. Amat. Rodr. de priuileg. credit. art. 6. n. 3. & 4. Azeb. l. 13. tt. 9. n. 6. lib. 3. recomp. Giurb. decis. 98. n. 1. r. si enim eligeret depositariū, & postea idoneus non fuerit repertus, tenetur ad interesse partis læsæ ex sup. traditis. indubio enim depositarius per iudicem electus idoneus presumitur. leg. si soluturus, ff. de solut. Bald. n. 1. Auilef. Azebed. Rodrig. vbi sup. & excusabitur à culpa, si talem eligat depositarium, de quo omnes confidebant. text. in l. cum qui. §. fin. ff. commod. Idem quē est dicendum, si probationes suæ idoneitatis receperit. Auilef. qui alios plures refert & Amat. Rodr. n. 3. vbi sup.

Nota ex Glōf. 4. si iudex depositum eius mandato factum sine citatione partis, cui interest, remouere, & alteri tradere iusserit, depositarium liberari parendo eius mandato. Adde l. Imperatores, ff. ad municipal. l. furti. §. qui iussu, ff. de bis qui notan. infam. l. non videtur, §. qui iussu, ff. de regul. iur. Bal. in l. falsus. n. 30. & 31. C. de furt.

Rip. in c. si quando. de rescript. n. 17. Cuman. conf. 185. Barb. 26. lib. 3. Suid. 395. n. 5. & 6. lib. 3. P. Ferr. prax. Pap. §. audeat, vel presumat. n. 2. in forma sequest. Grab. de solut. conclus. 11. Curt. lun. in repetit. l. vni. c. q. 16. C. de probib. sequest. pecun. Tiraquel. de retr. §. 1. glōf. 6. n. 35. Menoch. de arbit. casu. 131. n. 14. Cartot. deposit. 2. p. q. 67. & 1. p. tit. de casu, à n. 77. Afflict. decis. 150. à n. 21. & ibi Vrsil. à n. 31. Mont. à Cueb. decis. 2. n. 7. & 11. Hier. Leo. decis. Valent. 5. n. Seraph. decis. 1019. n. 4. p. 2. Perez. lib. 1. tit. 10. q. 13. lib. 3. ordin. Gutier. lib. 1. praet. q. 113. n. 9. Azebed. in l. 13. n. 18. tt. 9. lib. 3. recomp. Castill. lib. 4. quotid. c. 59. n. 40. Amat. Rodr. de priuileg. credit. art. 6. n. 32. Gratian. discept. c. 485. n. 8. vbi quatuor Rotæ decisioe refert.

Intellige ex Glōf. quando remotio depositi fit ex causa iusta, vel quando notoriè non constat, quod iniuste remouetur. Adde Bal. in l. falsus. col. pen. & fin. C. de furtis. Afflict. decis. 150. n. 19. Gutier. Azebed. vbi sup. vbi tenet quod excusabitur depositarius, quando iudex procedit iuste, vel est in dubio, cum semper pro iudice sit presumendum, vt ex nostra Glōf. hic. alias si sine causa iusta iudex remouere iusserit depositum, depositarius tenetur contradicere, si vult liberari à deposito, & quod iterum ab eo non exigatur, pro vt de facto iudicatum fuit in supremo Senatu Regij patrimonij contra quemdam aduocatū huius ciuitatis Biacensis, qui à iudice ordinario fuit nominatus depositarius gabellarum comitatus sancti Stephani, & mandato eiusdem iudicis tradidit magnam pecuniam quantitatem alteri à iudice in depositarium nominato, & ei iudex liberationem concessit, qua liberatione non obstante condemnatus fuit ad ipsius solutionem

ex co

ex eo quòd non contradixit depositi remotionem.

6 Index verò tunc notoriè iniuste procedere dicitur, quando non seruato iuris ordine procedit. Dec. in l. non videtur, §. qui iusu, & in l. factum à iudice. ff. de regul. iur. Lopez in glos. 6. l. 5. tt. 15. p. 7. vbi vide Addit. Azebed. in l. 2. tit. 13. n. 1. lib. 4. & in l. 4. tit. 25. n. 16. lib. 5. recop. & in dict. num. 18. Carrot. de depositis. 1. p. tit. de casu n. 78. Gratian. vbi sup. & quòdo alteri, quàm ei, ad quem expectat depositum, vel cui ipse depositarius

est obligatus, reddere iubet; si sponte, & absque contradictione depositum reddat, nõ liberabitur. Curt Iun in l. 2. n. 4. ff. de iudic. Barbat. conf. 26. lib. 3. Surd. 345. n. 5. & 6. Menoch. de arbit. casu. 137. n. 14. Carrot. in d. tit. de casu. n. 77. Gratian. in d. c. 485. n. 8. Azebed. in d. l. 13. tit. 9. n. 19. lib. 3. recop. 7 Castill. in d. lib. 4. quotid. c. 59. an. 40. † & anteneatur denunciare deponenti, antequàm restituat, & appellare, & subire carceres, vide Addit. ad Glos. 4. l. 4. d. tit. 14. n. vbi late egimus.

S V M M A R I V M.

- 1 Omnes persona vsus rationis habentes possunt constitui depositarij, & etiã feminae.
- 2 Mulier nupta, si apud eam depositum factum est, tenetur restituere, si non consumpsit, vel si locupletior facta sit; alias non.
- 3 Si mulier se obligauit vt principalis, & maritus vt fideiussor, non potest conueniri, nisi quatenus facta sit locupletior.
- 4 Pupillus potest constitui depositarius, & quæ actio aduersus ipsum detur, & quid si auctoritate tutoris acceptauit depositum.
- 5 Tabellio non potest constitui depositarius.

- 6 Iudex non potest seipsum depositarium nominare, & quid de iure communi?
- 7 Clericus potest nominari depositarius a seculari iudice, & ad ipsius restitutionem per ipsum compelli, & an Ecclesiasticus faciat vim eum inhibendo.
- 8 Declaratur, quæ praxis sit obseruanda.
- 9 Religiosus potest constitui depositarius, & qualiter ex deposito teneatur.
- 10 Seruus an possit constitui depositarius, & post manumissionem an possit conueniri.

A D D I T I O

AD Glos. 2. Nota primò, quòd omnes personæ possunt constitui depositarij, & etiã feminae. Adde Carrot. de depositis. 1. p. q. 3. tt. mulier. depositar. n. 22. fol. mibi. 20. Pet. Greg. syntag. iur. lib. 2. c. 3. n. 10. Mozart. de depositis. c. de persona n. 4. Molin. disp. 125. Azor. inst. & moral. p. 3. lib. 7. tit. de depositis. Bonacin. de contract. disp. 3. q. 14. puncti. 2.

2 Amplia primò in muliere nupta, [quæ sine consentu viri contrahere non potest,] si res deposita extet, & eam inutiliter non consumpserit, ad eius restitutionem teneri, vel si est facta locupletior. Carrot. in d. n. 22. & 23. Lambert. in tract. de contract. mulier. glos. 1. n. 65. vbi ait quòd, si inutiliter consumpserit rem depositam, nõ tenetur. Carrot. in d. n. 23. vbi dicit statutum prohibentem mulieribus contrahere habere locum in deposito.

3 Nota ex Glos. quòd, quando mulier se obligauit in instrumento depositi vt principalis, & maritus pro ea fideiussit, non potest in solidum conueniri, nisi in suam utilitatem versum fuerit. Bal. & Aluer. in authent. si qua mulier. C. ad velleian. & relati à Carrot. n. 24. vbi sup. & vide Addit. ad Gl.

G L O S S Æ. II. III. & IIII.

l. 8. tit. 16. infr. hac part.

- 4 Amplia secundo ex Gl. in pupillo, qui potest constitui depositarius. Adde l. 2. ff. de fideiussor. P. Greg. syntagm. iur. lib. 23. c. 3. n. 10. Molin. P. Azor. & Bonacin. vbi sup.

Intellige actionem depositi competere contra ipsum, quatenus locupletior factus est, vel dolo malo depositum contractauerit. l. 1. §. an in pupillum, ff. de depositis Hering. de fideius. c. 5. n. 340. Aretin. eodem tract. section. 8. c. 14. num. 11. vbi ait quòd, si pupillus locupletior est factus, vel dolo malo, aut culpa quid fecerit, tunc obligatur ipse, & eius fideiussor. Azor. vbi supr. vers. primo quaritur.

Si vero cum auctoritate tutoris se constituit depositarium, tunc simpliciter tenetur restituere depositum, vt constat ex d. §. an in pupillum, & l. 1. §. vltim ff. commod.

- 5 Limita primò in tabellione, qui non potest constitui depositarius, quando est scriba causæ, ex l. 13. tt. 9. lib. 3. recomp. & l. 28. tit. 25. lib. 4. recomp. Perer. in l. 1. tit. 10. q. 9. lib. 3. ordin. & Azebed. in d. l. 13. n. 5. & 15.
- 6 Limita secundo in iudice, qui se ipsum in depositarium non debet nominare Perer.

rez. *vbi sup.* Azebed. d. n. 15. *vbi dicit quod per dict. leg. iudici non licet se ipsum in depositarium nominare: nam ideo tabellio cōfictui depositarius nō potest, quia non audebunt partes iustitiam petere, saltem super deposito petendo; Sed ista ratio fortius procedit in iudice, ergo idem ius est in ipso statuendum. & in Gallia ita decisū esse, refert Tiraquel. de retract. lignag. §. 4. glos. 7. n. 2. & in Lusit. tradit Molin. disput. 525. Secundum ius commune iudex se ipsum in depositarium potest nominare. l. si fideiussor. §. fin. qui satis. cogant. l. sed & si. §. plane. ff. ad velleian. Ias. Bald. Rom. & Alex. in d. §. fin. Carrot. de pos. 2. p. q. 5. n. 8. Tiraq. *vbi sup.* Menoch. de arbitr. cas. 232. num. 31. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de solut. resol. 22. n. 2. *vers. primo*, Auilel. de syndic. cap. 10. *vers. nombrare.**

AD Gl. 3. Nota 1. Clericum posse nominari depositarium a iudice seculari, & ad depositi restitutionem per ipsum iudicē cōpelli. si ipse acceptasset, seu recepisset. Adde Innoc. in rubr. de foro compet. & Archid. & Abb. in c. 1. de deposit. Tiraq. *vbi sup.* n. Marant. de ordin. iudic. 4. p. 1. distinct. 11. n. 34. Rebus. in l. sequestr. n. 109. de verb. signif. Menoch. de recuper. remed. 15. num. 214. Gaill. lib. 1. obserb. cap. 23. num. 6. Carrot. de pos. 2. part. quast. 121. Paz. in leg. filli. 1. n. 2. Oland. in reducti. antin. iur. list. C. num. 23. Auilel. in c. prat. cap. 10. glos. verb. executio. n. 6. & in c. 20. verb. usura. n. 10. Matra. de iurisid. Eccles. 4. par. centur. 2. casu. 104. Bobadill in polit. lib. 2. c. 18. n. 130. Girond. de gauell. 4. par. §. 1. n. 10. Mexi. in in pragm. taxa pan. conclus. 5. v. 33. Peret. in l. 1. tit. 10. lib. 3. ordin. Gutierrez. de tutel. par. 3. c. 1. n. 9. Afflict. decis. 24. n. 3. Gratian. discep. cap. 8. num. 28. & 29. Bonacin. de contract.

§ V M M

- 1 Depositarius non potest officium suum deponere sua sponte. Declaratur. n. 2.
- 3 Depositarius non liberatur deponendo rem in alium, & cedendo actionem deponenti

ADDITIO

NOta ex Gl. 6. depositarium nō posse suum officium deponere sua sponte nisi ex causa, & tunc iudicis interueniente autoritate. Adde l. fin. §. fin. autem, *vers. per suam interlocutionem.* C. de bonis autoritate iudicis possidend. Batt. in l. si velit. Ias. in l. si

disput. 3. quast. 14. punct. 2. Marc. decis. 1037. vol. 1. Azebed. in l. 10. tit. 1. libr. 4. recopil. num. 39. Ceuall. oomm. quast. 897. n. 610. & de cognit. per viam violent. q. 76. *per tot.* *vbi ait quod iudex Ecclesiasticus facit vim inhibendo iudicē secularē à cognitione causæ contra clericū depositarium, cum nec ratione personæ, nec bonorum conueniatur, sed solum vt restituat depositum, quod de manu iudicis secularis accepit. Et in n. 17. declarat intelligendum esse vsque declaratur depositum restituendū esse; nam postea executio in bonis clerici debet fieri per literas requisitorias implorando auxilium brachi Ecclesiastici, & si iudex Ecclesiasticus auxilium seculari noluerit impartire, tunc faciet vim. & iud. q. 89. n. 614. tenet posse iudicem secularem, si fuga timetur, clericū incarcerare.*

AD Gl. 4. Nota primò religiosū posse cōstitui depositariū. Adde Filuc. de stat. cle. tract. 34. c. 1. q. 4. m. 10. Les. cap. 27. dubit. 3. n. 12. lib. 2. Molin. disput. 525. Bonac. *vbi sup.*

Nota secundo ex Gl. *ibi, sed qualiter tenebitur religiosus* vide Addit. ad Gl. 7. *infra hoc tit.*

AD Gl. 5. Nota seruum posse constitui depositarium. Adde Petr. Gregor. syntagm. iur. lib. 23. c. 3. n. 10. *vbi tenet, quod penes seruū nō recte fit depositū, nec quod in eum datur actio, nisi dolose, & malitiose circa depositū se gesserit, nam tūc noxalis actio datur. l. 1. §. si apud seruū, ff. de pos.*

Amplia quod nec post manumissionem de iuris rigore potest conueniri, secus autē de æquitate. Petr. Gregor. *vbi sup.* Vicent. Carrot. tract. de pos. 1. p. tit. contra seruū manumissum. n. 1. fol. mibi. 179. Azor. institut. moral. p. 3. libr. 3. tit. de de pos. cap. 3. *vers. sed quid dicendum.*

A R I V M.

Contrarium. Tenenda, & de interpretatione. tx. in l. si quis apud Labeonem. ff. de pos. n. 4. & 5.

6 Sequestrum acceptare quilibet potest cogi.

GLOSSÆ VI.

fideiussor. 7 §. fin. n. 4. & §. ff. qui satis dare cogantur Bald. in rubr. C. de pos. Curt. in d. l. vnic. C. de prohibita sequestrat. pecun. Cardina. in clemen. 1. q. 21. de sequestr. possess. & fruct. Collet. de proces. execut. c. 11. p. 3. n. 9. Tiraquel. de retract. conuent. §. 4. glos. 7. n. 5. Car

rot. tract. de sequestro. 1. p. q. 55. quaestiois principalis Gratian. discep. c. 127. n. 29. quia dictum manus assumendo cōsetur quasi cōtrahere.

Intelligediētā cōclusionem in sequestro, de quo loquitur text. in d. §. si velit hic à Glof. citatus; secus vero in deposito absque causa, & conditione facto, nam depositarius, si ab ipso se exonerare velit, poterit deponētem ad accipiendū depositum cōpellere. Paul. quem hic, Glof. sequitur, in d. §. si velit. cui adde Carrot. in tract. de deposit. in tit. si uni ex heredibus, n. 6. fol. mibi. 44.

Amplia primò, non liberari primum de posita ium à restitutione depositi, deponēdo rem apud alium, cedendo actionē deponenti contra secundam depositarium, glof. in l. quod debetur. ff. de pecul. Thesaur. libr. 1. qq. forens. q. 27. n. 7. vbi ita fuisse decisum tradit. Gratian. discept. 2. tom. dispat. 295. n. 17. vsque ad n. 21.

Contrariam defendit Burlat. conf. 113. n. 14. & 35. lib. 1. Paul. in l. si is apud quem. 16. ff. de deposit. Surd. conf. 411. n. 19. cuius senten-

S V M M

- 1 Depositarius rem depositā custodire debet, alias si eius dolo, aut lata culpa perierit, tenetur, & n. 10.
- 2 Quid sit culpa lata? & n. 1.
- 4 Culpa lata pro ut nos accipimus à dolo separatur. Contrarium, n. 7.
- 5 Dolus insurgit ex fraude, & malitia; lata culpa ex nimia negligentia.
- 6 Dolus est voluntatis vitium, culpa vitium intellectus, & memoria; & de alijs differētis.
- 7 Refertur diuisio culpae latae tradita à Zasio.
- 8 Culpa lata licet à dolo separaretur, ipsa tamen proxima est.
- 9 Iura disponentia quem teneri de dolo intelliguntur de lata culpa disponere.
- 10 Ampliatur, et si lex loquatur per dictionē taxatiuam.
- 11 Declaratur procedere in actionibus descendenti.

A D D I T I O

Nota ex text. & Glof. depositarium rem depositam custodire debere, aliis, si eius dolo, vel lata culpa perierit, tenetur. Adde l. 1. §. vestimenta, & §. si n. l. si ut certol. si sine. ff. de deposit. l. 5. §. nunc videndū ff. commod. l. 1. §. is quoque el. 2. ff. de obligat. & action. l. 2. in prin. ff. si cert. pet. l. cōtractus quidā ff. de regul. iur. & ibi Dec. & Cagnol Barr. in d. l. 1. Viuii. commun. opin. verb. depositum. n. 1. qui di-

tentia precipuum fundamentum est, text. in l. si is apud quem. ff. de deposit.

5 Sed non est recedendum à prima opinione, nec obstat text. in d. l. si is apud quem. nam d. l. est intelligenda, quando ex mandato, seu consensu deponentis res fuit deposita, seu si absque deponentis cōsensu fuisset factum depositum, nam tunc debet dari actio contra eum, cum quo contractum fuit ex Glof. & Gratian. vbi sup.

6 Nota tertio extra Glof. sequestrum acceptare quemlibet cogi posse. Bal. in l. 1. in fin. ff. vbi pupillus edduc. deb. Curt. Iun. in l. 1. de prohibit. sequestro. pecun. q. 2. Pet. Greg. synt. iur. lib. 23. c. 3. n. 30. Tiraq. de retr. 2. p. §. 4. glof. 7. n. 4. in fin. Carrot. de sequestro. 1. p. q. 4. §. q. princip. Ioseph. Lud. decis. 51. n. 8. Bacz. de decim. tutor. c. 10. n. 23. Peret. in l. 1. tit. 10. q. 6. lib. 3. ordin. Azebed. in l. 1. tit. 12. lib. 4. recop. n. 16. vbi ait quòd causa legitima non existente se excusandi, indistinctè cogetur acceptare depositum. Gurierr. de tutel. lib. 3. c. 7. n. 6.

A R I V M.

- dentibus ex contractu, vel quasi; non vtrò in his, quae descendunt ex delicto.
- 12 In criminalibus quando venit imponenda pœna pecuniaria, lata culpa venit sub nomine doli.
- 13 Limitatur, quando lex, vel statutum requirit dolum.
- 14 Interpretatio, text. in l. si procurator, ff. mandat.
- 15 Interpretatio, text. in l. 1. §. is quoque. el. 2. de act. & obligat.
- 16 Interpretatio, text. in l. is cui, §. dolum, ff. de inpossess. legator.
- 17 Interpretatio, text. in l. magna negligentia, ff. de verbor. sig. & in l. quod Nerua, ff. de deposit.
- 18 Latior culpa an sit dolus praesumptus, & an lata culpa dolus praesumptus dicatur.

G L O S S A E. VII.

cit esse cōmunem opinionem. Pet. Greg. syntagm. iur. lib. 23. c. 3. n. 17. Carrot. tract. de deposit. 1. p. tit. de culpa depositarij. num. 1. & 3. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 10. tit. 9. n. 1. & 3. Trentac. var. lib. 3. tit. de deposit. resol. 2. n. 1. Cancer. lib. 3. cap. 8. n. 6. Moz. de contract. tit. de deposit. c. de naturalib. deposit. n. 6. Gomet. 2. tom. var. c. 7. n. 2. Pichar. in §. praeterea, n. 2. Instit. quib. mod. re contr. oblig. Farin.

ria. de furt. q. 169. num. 14. & 15. & 16, vbi ait quòd sine dubio non tenetur de leui, & leuissima ex eo quòd non nulla versatur vtilitas eius, apud quem res deponitur. Pater. *l. de iust. & iur. lib. 2. c. 17. dubit. 3. n. 3.* P. Rebell. *de oblig. iust. lib. 1. 6. q. vnic. de depon. sit. n. 4.* Azor. *instit. moral. lib. 3. p. 3. tit. de depon. c. 7.* Lud. Lopet. *instit. et. c. 197.*

Nota 2. ex Gl. & *lex. culpa lata esse de ueritate ab ea diligentia, quam comuniter habent homines, qui sunt eiusdem professionis, & conditionis.* Ad del. 11. *tt. 33. p. 7.* & Addita ibi *l. supina. l. regula. §. sed facti. ff. de iur. & fact. 18. l. si quis fundi. §. Celsus ff. locat. §. fin. Inst. de societ. l. sedere diem. vers. fin. l. lata culpa de verb. sign. Bar. in l. quod Nerua. n. 17. & 18. ff. de posit. Bald. in l. qua fortuitis num. 10. C. de pignor. action. Petr. Greg. *syntagm. iur. lib. 2. c. 11. num. 67.* Farin. *de pœnis temp. q. 88. n. 67.* Parlad. *quotid. differ. different. 172. n. 9.* Pichard. *in §. item is cui, instit. quib. mod. re contr. oblig. n. 63. & 64.* Barbol. *in l. si mora. 10. n. 2. ff. solut. matrim. Rebuff. in d. l. lata culpa. col. 1.**

Contra hanc resolutionem insurgit D. Greg. Lopet. Madera tunc meritisimus supremi Senatus Consiliarius. *in suis animaduersionib. iur. cap. 17. n. 10.* vbi asserit paritarum copilatores in nostra lege sequutos fuisse communem errorem Duaren. Zafij, & aliorum, appellantes culpam latam quando ea diligentia non adhibetur, quam plerique homines adhiberent. Et *in num. 15.* inquit quoties potest dari comparatio, quem in lata culpa esse dici non posse, nec a generali regula deberi discendi. *d. l. lata culpa, & l. sedere diem.* & tunc quem esse in lata culpa, quando non intelligit, quod omnes intelligunt, seu quando non adhibet eam diligentiam, quam homines adhibere solent absque comparatione, ex *tex. in l. mulier. §. sed enim,* & ita definiunt Decia. *in prac. crim. lib. 30. c. 6. n. 10.* Alex. *vbi sup.*

Sed à decisione nostra legis non est recedendum; nec in contrarium est *lex. in d. §. sed enim,* nam ibi solum probatur eam diligentiam, quæ solet communiter præstari, esse leuem culpam.

Atque ita accipiendo culpam pro *vbi hic in text.* & Glos. accipitur à dolo separatur. *text. in leg. electio, ff. de noxal. action. in leg. de etate, §. qui iusto, & in l. si quis fun-*

dum, §. Celsus. ff. locat. l. magna negligentia. ff. de verb. sign. §. præterea. Instit. quib. mod. re contr. oblig. l. socius socio. 75. ff. pro socio. §. fin. Instit. de societ. leg. si ut certo, §. nunc videndum ff. commod. l. 1. §. si conueniat, & seq. & §. sape, ff. de posit. Rebuff. in leg. lata culpa. 223. ff. de verb. sign. col. 4. Decia. *tract. crim. 1. p. lib. 1. c. 6. n. 1. usque ad n. 7.* Pet. Faber. *in l. contractus. de regul. iur. Barbol. in l. si mora. ff. solut. matrim. n. 8.* Farin. *de pœnis temp. q. 88. n. 87.*

Et comprobatur ex differentiis, quæ versantur inter dolum, & latam culpam: quarum prima est, quòd dolus insurgit ex fraude, & malitia. *l. 1. §. 1. & l. eleganter. in fin. ff. de dolo. l. iuris gentium. §. dolo. ff. de pact. l. 1. in prin. ff. quod vi aut clam. l. 3. §. 1. ff. de minor. culpa vero est nimia negligentia. l. lata culpa. 223. de verb. sign. l. regula, §. sed facti ff. de iur. & fact. ignor. Bar. in l. quod Nerua. n. 6. & 16. ff. de posit. Bald. in l. qua fortuitis. n. 7. C. de pignor. action. Parlad. *quotid. differ. different. 130. n. 6.**

Secunda differentia est, nam dolus in faciendo, & in affectu, & animo maligno consistit, & est voluntatis vitium. *l. filius familias. §. fin. ff. de iudic. Decia. d. c. 6. n. 4.* Farin. *d. n. 87,* vbi tenet dolum animum constantem, certum, ac optime consciunt, & ad nocendum paratum præsupponere; & culpam esse vitium intellectus, & memoriæ, & præsupponere animum simpliciter negligentem disolutum nulla præcedente nocendi intentione; vbi plures alias differentias referunt.

Contrariū, scilicet culpam latam esse dolum, probatur ex *l. procurator. §. dolo ff. mandati. l. 1. §. is quoque el. 2. de action. & oblig. l. is cui. §. dolum, ff. ut in possessionem legat. seu fidei. l. magna negligentia. ff. de verbor. sign. leg. quod Nerua, ff. de posit. quam videtur sequi dictissimus Mader. *animad. iur. cap. 17. in fin. vers. sine ea ex negligentia.* Zafius autem pro concordantia *in leg. quod Nerua, ff. de positi* constituit duos gradus late culpæ; alteram vocat ignauitiam, & esse illam, quæ refertur ad supinam negligentiam, vel ad vitium naturæ parum perspicacis; alteram vero culpam versutiam, & esse cum quis in rebus suis est diligens, & in alienis versuto, & malo proposito, animo que perfido, affectata quadam impro-*

tudentia

videntia malignè negligens, & disimulatores est. Sed hæc diuisio nõ est admittenda, nam culpa, quam versutia nuncupat, re vera dolus est. Cicer. de natur. Deor. ibi *Christipus homo sine dubio versutus, & calidus.* versutus homo ille dicitur, qui modò hoc, modò illud, ut visum sibi fuerit, simulat, & se in omnes vertit species, & Rebuff. col. 3. & Barb. n. 6. & 7. vbi sup. Plaz. in epit. delict. ca. 26. n. 4. Decian. e. 6. n. 17. Lopez. Madet. c. 17. n. 6. qui fundamentis Zafij satisfaciunt.

Sed prima opinio verior, & tenenda est, & pro eius declaratione, & satisfactione iurium, quæ pro contraria opinione sunt adducta, præsupponendum est, quòd licet culpa à dolo separetur, tamen dolo proxima est, multumque similis, & ei æquiparatur. l. si triuissor. 29. D. mandati. l. 1. §. fin. D. si mens. fals. mod. dix. gl. in l. in actionibus. D. de in litem iur. & ibi Decian. n. 1. & Dueron. n. 33. & gl. in d. l. 1. verb. comparabitur. Hypol. Rimin. cons. 198. lib. 4. n. 22. Tiber. Decian. vbi sup. n. 12. Vuelsemb. in parat. tt. de dolo. n. 3. Rebuff. col. 4. & Barbof. n. 8. vbi sup. Parlad. differ. 12. §. 3. n. 9. Petr. Cauale. variar. resol. crimin. casu. 282. n. 6.

Ex qua æquiparatione euenit, ut iura, quæ disponunt, quem de dolo teneri, intelligantur disponere etiam de lata culpa teneri, *tex. in l. si fortuito. D. de incend. ruin. & naufr. l. 1. §. fin. D. si mens. fals. mod.*

Amplia hanc doctrinam, etsi lex loquatur per dictionem taxatiuam, ex *tex. in d. §. fin. in l. contractus, D. de reg. ibi dolum tantum depositum, & precarium, & in l. si ut certo. §. nunc videndum. D. commodat. ibi nunc videndum est quid veniat in commodati actione, utrum dolus, an culpa, an vero & omne periculum?* quidem in contractibus interdum solum dolum, interdum & culpam præstamus, dolum in deposito. l. 1. §. vestimenta, D. depositi. ibi depositi eum teneri, & dolum dumtaxat præstare debere puto, & in §. fin. ibi quod aut dolus dumtaxat in hac actione venit, quasi est, & infr. & quia dolo non fecit, non tenebitur de re. idè que probatur, in §. prætoris. Inst. quib. mod. re cõtr. oblig. sed indeposito certum est, quem de lata culpa teneri, ut diximus sup. n. 1. & comprobatur ex Glos. in l. lata. D. de verb. signif. Barbof. in l. si mora. 10. D. solut. matr. n. 8. Decian. tract. crim. p. 1. libr. 1. c. 6. n. 14. Farin. de pænis temp. q. 87. n. 14. & 15. vbi a-

lios refert. Petr. Cauale. d. n. 6. ergo in dictis legibus culpa venit nomine doli, etsi per dictionem taxatiuam loquantur.

11 Quod tamen intellige procedere in actionibus descendantibus ex contractu, vel quasi, vel in alijs actionibus, dum modo nõ descendant ex delicto. ex dict. legib. & ex *text. in l. quod Nerua, D. depositi. & l. quasi §. illud. D. de precar. Altiat. in l. magna negligentia, D. de verb. sign. Felin. & Mantua. in c. 2. extra de constit. n. 38. Socin. regul. 95. n. 2. Tiraq. de pæn. temper. causa. 14. n. 7. Rebuff. in d. l. lata culpa. col. 4. vers. ego tamen. Gomet. var. 3. tom. tit. de homicid. post n. 6. Farin. vbi sup. n. 17. Petr. Cauale. casu. 31. n. 20.*

12 Subintellige procedere etiam in criminalibus actionibus, quæ descendant ex delicto, quando venit imponenda pœna pecuniaria, nam tunc lata culpa venit sub nomine doli, & dolo æquiparatur. Bart. in l. quod Nerua. n. 2. ad fin. Fulgos. n. 16. & Bald. in l. in actionib. col. 2. D. de in litè iurand. Angel. de malefic. verb. scienter, & dolose. n. 4. & 5. Gandin. tt. de homicid. & cor. pæn. n. 19. Barbof. in l. si mora. 10. n. 9. Farin. vbi sup. n. 39. & Petr. Cauale. n. 20. plures ampliaciones, & limitationes, in quibus culpa venit, seu non continetur sub nomine doli, vide apud Farin. vbi sup.

13 Limita nisi lex, vel statutum expresse requirat dolum; nam tunc lata culpa dolo nõ æquiparatur, etsi de pœna pecuniaria agatur. Bar. in d. l. quod Nerua. n. 20. in d. l. 1. §. 1. Angel. de malefic. verb. incendiario. n. 5. Tiraq. de pæn. temp. claus. 14. n. 6. & 7. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 65. Boss. in tit. quomod. procedat. per act. in delict. n. 38. Couarr. de sponsal. p. 2. c. 6. §. 8. n. 21. Farin. vbi sup. n. 28. & 30. & 41. qui contrarium defendentes refert. Caualecan. vbi sup. Baiard. in Addit. ad Iul. Clar. q. 84. n. 9.

14 Quibus suppositis non obstant iura pro contraria opinione adducta, non *tex. in l. si procuratorem, D. mand.* nam ex eo minime probatur dolum, & latam culpam esse idè; quia interdicta exempla est magna differentia, in doli enim exèplo inest animus fruandandi, qui colligitur ex eo quòd pecunia accepta noluit emere hominem, vel emptum cedere: in secundo vero casu nullo accepto pretio passus fuit alium emere, vel ex negligentia, aut forte ex gratia

15 *ria ex quo animus fraudandi non apperet.*

Nec obstat *text. in d. §. is quoque, et 2. ibi magnā tamen negligentia placuit in doli crimen cadere.* magna enim negligentia ut diximus culpa lata est, & dolo equiparatur præcipue in actione depositi, in qua appellatione doli venit lata culpa.

16 Nec obstat *tx in l. is cui. §. dolum. ff. et in possess. legat. seu fideic.* ibi *dolum accipere debemus culpam latam, nec omnem dolum, sed qui in necem legatariorum, & fideicommissorum factus est.* nam ex hoc *tx* solū probatur appellatione doli in hærede venire latā culpā, & aperte apparebit, si cū relatis verbis iungas *§. anteced. ibi sed etsi hæredis hæres sit, qui dolo fecit, a quo nocere debet, dolum accipere debemus culpā latam, cuius. §. mens est.* si dolo, aut culpa lata, quæ in pecuniarijs, equiparatur dolo, seu venit nomine doli, ut diximus, res desineret esse hæreditatis, legatarius mittetur in possessionem ipsius, nam quando hæres non satisfacit legatario de soluendo legato adueniente die, vel cōditione, tūc mittitur in possessionem, scilicet in custodiam rerum hæreditariarū, quæ de præsentī sunt in hæreditate, videlicet quas ipse hæres hæreditatis habet. *ex d. l. is cui, in prin.* si autem non sint in hæreditate, non mittitur in possessionem ipsarum, nisi dolo malo, vel lata culpa hæredis desierint esse hæreditatis, & non generaliter in omnibus, quæ dolo, aut lata culpa hæreditatis desierunt esse, sed in his, quæ in necem ipsius, vel alterius legatarij, seu fideicommissarij facta sunt, quo casu lata culpa dolo equiparatur.

17 Non obstat *text. in l. magna negligentia ff. de verb. sign. & in l. quod Nerua ff. de deposit.* nam si ultra ipsius fines latæ culpæ aliquid nouæ culpæ accedat, tunc illa culpa transit scilicet in dolum præsumptum, ut defendit Connan. *lib. 7. comment. c. 4. n. 7. vers. summa igitur,* ubi tenet, quod summæ latæ culpæ est ignorare, quod omnes intelligunt, et si quid addatur huic summæ negligentie, magis malitiæ, & dolo tribuitur: quam negligentia, quem sequitur Barbof. *in d. l. si*

mora. l. p. n. 25. & pro ea expendit tx in d. l. magna, & in l. quod Nerua asserens quod dicitur *in d. l. magna* [scilicet quod magna negligentia culpa est] intelligi debere de lata, nam magna negligentia, & lata culpa pro eodē ponuntur. *l. 1. §. is quoque, et 2. ff. de oblig. & act.* & dū dicitur, quod magna culpa dōlus est, ita debet explicari; quod si dicitur magna negligentia, quæ reloluitur in latā culpam, aliqua culpa de nouo accedat, efficit magnam culpam scilicet dolum præsumptum, & eodem modo ponderat. *tx. in d. l. quod Nerua* quatenus in ea asseritur, quod latior culpa est dolo, quia illud verbum *latior* tanquam comparatum præsupponit positiuū, *ex tx. in l. ubi autē, in prin. de verb. oblig.* & quod in specie dicit. *tx.* ultra latam culpam aliqua culpa de nouo accessit, ut in exemplo ipsius legis, quando depositarius non adhibet eam diligentia, quā adhibet in suis. ex quo dixit Bart. quod quando quis adhibet maiorem diligentiam in suis, quam in alienis, censetur esse in dolo præsumpto, & diximus in Addit. ad Glōf. *l. 1.* & quod culpa latior dicitur dolo præsumptus. idem que tenet Bald. *in l. qua fortuitis, n. 7. C. de pign. act.* vbi asserit quod latior culpa, & lata differunt inter se tanquam excedens, & excessam. Blanc. *in prax. crim. §. vifis. indicijs n. 125.* ait latiore culpam esse idem, ac dolum præsumptum, & cōcludit latiorē culpam esse dolum secundum interpretationem; secundum veritatem non esse dolum, sed quid medium inter latam culpam, & dolum. Capr. *conf. 78. n. 12. & 30. Hipel. Rumin. 273. n. 75. lib. 3. Alex. de Neuo 84. n. 9. Fatinat. q. 87. n. 60. & 75.* vbi defendit, quamuis latior culpa dicatur dolo præsumptus, latam culpam nō posse dici dolo præsumptum, contra Alciat. & ultra quos ipse refert; idem sequitur, & teneatur Barbof. *in d. l. si mora. 10. l. p. n. 7.* & vide Addit. ad Glōf. *l. 1. sequent.*

18 Nota ex Gl. 8. tūc dici rē perdi culpa de positarij quādo non fecit, quod maior pars hominum soliti sūt facere, ut diximus,

S V M M A R I V M.

- 1 Depositarius de culpa leui non tenetur.
- 2 De culpa leui in committendo actione legi, Aquilia tenetur.
- 3 De amissione depositi tenetur, si portauit per se iculosa loco, si possit pertutiora portare.

- 4 Si non præstauit eam diligentiam, quam in suis custodiendis adhibet, tenetur.
- 5 Limitatur, si inter partes fuerit cōuentum, quod de leui teneatur. Cōtractus legē ex partium cōn. entione accipiunt.

KK

Item

- 6 Item si se deposito obtulerit; & an hoc casu de leuissima teneatur?
 7 Item tenetur de leui, si pro custodia acceperit mercedem, & an hoc casu teneatur de leuissima?

A D D I T I O

Nota ex Glos. 9. quod de culpa leui non tenetur depositarius. Adde l. 5. §. nō videndum ff. commod. vbi assignatur ratio, scilicet quia nulla versatur utilitas eius, apud quem res deponitur, vnde solum latam culpam, & dolam præstare sufficit, & vide Adit. ad Glos. 7. n. 1. sup.

Intellige si depositarius ex contractu depositi conueniatur, & culpa sit in omittendo; nam si esset in committendo, actione legis Aquilæ ad damnum conueniri posset. Salyc. in l. d. ut operari, in fine. 3. de his, qui accus. non possunt. Foller. prax. crim. verb. aut incendium. c. 25. in fine, n. 5. Nobelt. regul. 18. n. 2. Barbof. in l. si mora. 10. in 2. p. n. 32. pro qua doctrina poterat. ex. in l. 4. ff. de act. & oblig. l. 5. §. si 2. ff. ad leg. Aquil. & nihil referre inquit, quem ratione contractus de leui, vel de leuissima culpa non teneri, per actionem vero legis Aquilæ de illius teneri, quia actio ex contractu propter partium conuenientiam datur; actio vero legis Aquilæ propter bonum publicum præter damnum dantis voluntatem, & consensum. Magon. decis. Flor. 111. n. 11. & 12. Gailli. præct. obser. lib. 2. obser. 22. n. 2. Gramat. decis. 3. n. 13. & 17. Farin. in prax. criminali. q. 110. n. 23. & 24. vbi hanc opinionem procedere dicit, quando culpa est in committendo vt sup. diximus; secus vero si in omittendo, nam tunc ex lege Aquilæ agere posset, & sic conciliat opiniones contrarias, quæ in hac questione sunt, Felic. de societ. c. 25. n. 47. & 95. vbi distinctionem istam verissimam esse dicit, & hæc est prima limitatio.

Limita secundò, si depositarius rem depositam per loca periculosa portauit, & de robatus fuit, vel alio modo in itinere, res periret; nam tunc ex leuissima culpa tenetur, Glos. in §. præterea. Inst. quib. modis re const. vulg. per l. in rebus. §. 1. & leg. si vt certo, §. interdum ff. commod. nam culpa in faciendo equiparatur leui, & latæ in omittendo. Bart. in l. quod Nerus. col. fin. q. 12. ff. de posit. Salyc. in l. 1. C. de nauis. f. n. vbi dicit quod ille, qui transit per loca periculosa, cum per

- 8 Si vt diligentissimus promissit præstare custodiam, tenetur de leuissima.
 9 Depositarius coactè acceptans depositum de leui, etsi accipiat mercedem, non tenetur.
 10 Item quando salarium est modicum.

G L O S S A. IX.

loca tuta transire posset, tenetur de casu, Trentac. variar. lib. 3. tit. de deposit. resolut. 2. n. 10. Surd. conf. 12. d. n. 1. Strach. in tract. de Nauis. p. 3. n. 19. & 20. Rolan. consil. 495. lib. 2. Pet. de Vbaldis. in tract. de duob. fratr. p. 8. n. 1. Felic. de societ. c. 21. n. 70. Carrot. de deposit. tt. de culpa depositarij. n. 41. vbi rationem tradit.

- 4 Limita tertio, quando depositarius erat diligentissimus in suis rebus custodiendis. l. in rebus 18. de iure dotum, ibi sed etiam diligentiam præstabit, quam in suis rebus exigit, leuem, & leuissimam si diligentissimus erat in suis. Alex. in l. etiam §. licet, ff. solut. matrim. n. 3. vbi dicit per hoc limitari omnia iura, quæ dicuntur secundum naturam contractus contrahentes tantum de lata culpa, & leui teneri; nam etiam de leuissima tenebitur, si in rebus suis seruandis erat diligentissimus. Dec. in l. contractus. n. 36 ff. de reg. iur. Bal. Alberi, & Iacob. de Sanct. Georg. in d. l. in rebus, idem Bal. in l. quæ fortuitis, n. 27. C. de pignor. actio. Pet. Vbaldis. vbi sup. 7. par. sub n. 1. Barbof. in l. si mora. 10. ff. sol. matr. n. 24. Pichar. in §. præterea. n. 4. & 28. Inst. quib. mod. & est ratio, quia tacite videtur se obligasse ad præstandam in rebus depositis diligentiam, quam in suis solebat adhibere. Felic. in d. tract. de societ. c. 27. n. 10. & quia vt Grez. Lop. inquit in glos. 8. leg. sequent. & ibi notauimus n. quod quis facit in suis, in alienis facere potuisse presumitur. aliam rationem assignat Barbof. vbi sup. n. 32. scilicet propter bonam fidem, quæ accipientem obligat ultra naturam contractus, vt præstet eandem diligentiam in alienis, quàm in suis

EX Glos. 10. nota quartam limitationem, scilicet, nisi inter partes actum sit, vt de leuiori culpa teneatur. Adde l. 1. §. si conuenierit, & §. sepe ff. commod. c. bona fides. extra eodem vbi etiam de casu fortuito ex pacto teneri probatur, & ibi Abbat. Paul. in d. §. si conuenieris, & in leg. si in Asia, §. quem ad modum. & ibi Bart. ff. de posit. Carrot. deposit. 1. p. tit. de culpa deposit. n. 40. Petr. Gregor. synt. iur. lib. 23. c. 3. n. 16. Mantica. de tract. & amb.

¶ *ambig lib. 10. tit. 9. n. 9. Cardos in prax. iu dic. verb. depositum. n. 7. Trentac. var. lib. 3. tit. de deposit. resol. 2. num. 13. Pichard. in d. §. praterca. n. 8. & 34. contractus enim ex partium conuentione legem accipiunt. l. contractus. ff. de regul. iur. Moz. de deposit. c. de accid. n. 3. Felic. de societ. c. 21. n. 10. Azor. inst. mor. p. 3. lib. 7. tit. de deposit. c. 7. vers. secū do. Vnde colliges contractū assecurationis indepositi contractu posse apponi ex *ix. in §. sepe, & in c. fin. extra depositi. Parlad. libr. 2. n. 14. Naruon glos. 2. n. 29. l. 15. tit. 18. lib. 5. resop. ex Theol. Valent. 4. tom. disput. 5. q. 27. punct. 2. vers. 2. probat. Lessus. de iustit. & iur. lib. 2. c. 25. dub. 3. n. 29.**

6

Ex Glos. 11. Nota quintam limitationem, depositarium teneri de leui culpa, quādo deposito se obtulit. Adde Abbat. & Immol. in c. bona fides. extra de deposito. Arcin. in l. si quis nec causam. in prin. ff. si cert. petat. Boer. conf. 195. in prin. lib. 1. Suar. recept. sens. ten. litt. D. n. 58. Seraphin. de priu. suram. priu. 18. sub. n. 16. Cardos. in prax. verb. depositum. n. 6. Carrot. de deposit. 1. p. tit. de culpa. depositarij. n. 12. Moz. in c. de diuisione deposit. n. 3. Villalob. in error. comm. opin. litt. D. n. 63. Trentac. n. 8. vbi supr. Bonif. de furtis. §. sed etiam vnus. à n. 63. Farin. in eodem tract. q. 163. n. 18. Pichard. in §. praterca. n. 31. Inst. quib. mod. re cont. oblig. vbi tradit rationem, quam etiā assignauit Carrot. vbi supr. vide licet quia ille, qui se offert, videtur suspectus *l. quæ omnia 25 §. 1. ff. de procur. adscribitur que culpe immiscere se rei ad se non pertinenti. l. culpa. 36 ff. de reg. iur. l. nō est sine culpa. eodem tit. n. 6. Nauarr. c. 17. n. 181. Rebell. de oblig. iust. lib. 16. de contr. de pos. q. vnic. n. 14. Azor. inst. moral. lib. 7. p. 3. tit. de deposit. c. 7. vers. tertio quando.*

Amplia ex Glos. hic vt non solum de culpa leui, sed etiam de leuissima depositarius teneatur ex *text. in l. 1. §. sepe. ff. depositi, & Adde Bar. ibi. vbi verbum culpa interpretatur de leui, verbum custodia de leuissima. Moz. vbi sup. c. de natura deposit. n. 31. Angel. verb. deposit. §. 3. Siluest. eodem verbo q. 2. Ioan. Tab. eodem §. 1. Almil. n. 2. Gabr. in 4. dist. 15. q. 10. Rebell. vbi sup.*

Contrariam opinionem, imo quod de leuissima culpa in hoc casu depositarius non teneatur, docent Nauarr. in manuali. c. 17. n. 181. & c. 4. num. 10. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 10. tit. 9. n. 19. Molin. disp.

527. vers. quando quis se obtulit. vbi dicit in hoc casu oblationem non posse amplius importare, quā quod gratia vt in s. que de politicum sit contractum; aut cum pretium pro custodia datur, & in his casibus tantū de leui culpa depositarium teneri, probat *tex. hic, & Greg. Lop. in Gl. 12. etgo nec in isto casu de alia culpa, quā leui tenetur: & hec est vera, & tenenda, nisi is, qui deposito se obtulit, ex eo vtilitatē recepit, quo casu de leuissima culpa tenetur, & ita prima opinio procedet ex Carrot. vbi supr. n. 18.*

Nota sextam limitationē ex Gl. 12. & 13. quod depositarius de leui culpa tenetur, si pro custodia mercedē recepit. Adde Villalob. in antinom. iuris comm. & Reg. litt. D. n. 8. & Olanum. in reuol. car. cad. liter. n. 32. & 33. Gutier. pract. q. 1. lib. 4. q. 47. n. 7. Rodrig. de ann. reatib. libr. 3. q. 11. n. 39. Pichard. in §. praterca. n. 32. Inst. quib. mod. re contr. obl. Mantie. de tacit. & ambig. libr. 10. tit. 9. n. 12. & 13. Carrot. n. 19. vbi supr. Farin. de furtis q. 169. à n. 24. Amat. Rod. de priu. credit. art. 6. n. 8. Trentac. variar. lib. 3. tit. de deposit. resol. 11. n. 11. Rebell. de oblig. iust. lib. 16. de contr. deposit. cap. vnic. n. 12. Azor. de oblig. iust. p. 3. libr. 7. tit. de deposit. c. 7. vers. secundo. Lud. Lop. instr. iustien. c. 19.

Amplia in hoc casu non solum de leui, sed etiam de leuissima culpa teneri, ex *lasi in l. domos. n. 7. ff. de leg. 1. Corn. conf. 242. n. 4. lib. 1. vbi dicit quod ex eo solo, quod susceperit custodiam, etiam si merces ei non detur, tenetur de leuissima culpa, Magō. decis. Florent. 111. n. 54. Frā. Marc. decis. 521. n. 7. in fin. par. 2. Farin. in prax. crim. q. 116. n. 29. qui in n. 30. dicit solam rei custodiam habere etiā sine mercede, facere in custodē presūmi culpam; sed verius est, quando sine mercede quis custodiam suscepit, de leuissima culpa non teneri. ex Magon. vbi supra. Felician. de societ. cap. 25. num. 96. vbi dicit vetiorem ex Farin. in num. 30. vbi supr.*

Contra ampliationem istam verius est depositariū leuissimam culpam prestare non debere, sed tantum leuē, et si mercedem pro custodia receperit. ex Glos. nostra *hic, & iuribus ab ea adductis, Gramat. conf. 94. n. 52. libr. 2. & 100. num. 16. Farin. q. 169. n. 26. cum seq. ex eo quod contractus factus est gratia vtriusque contrahentis. Gomet. 2. tom. variar. c. 7. num. nisi ex pac-*

to ad diligentissimam custodiam se obligauerit, ut diximus in Additi. Gl. 10. sup.

8 Limita nisi ratione sui officij uti peritissimus diligentissimam custodiam promississet, ex Mag. & Felicio. ubi sup. Alex. Raud. decis. Pisan 6. n. 27. & 28. 42. & 57. p. 1.

9 Limita secundò doctrinam huius Glossæ, quando quis compulsus fuit per iudicem ad acceptandum depositum, nam tunc de leui culpa non tenetur, quia spe pretij recipiendi, vel voluntariè lucri faciendi causa depositum non accepit, sed cõ-

pulsus custodiam accepit: & consequenter in gratiam solius deponentis depositum factum fuit, in quo casu lata culpa, & dolus tantum à depositario præstatur. c. bona fides. commodat. & ibi. Gl. & DD. extr. de pos. l. si ut certo, §. 2. ff. commod. d. l. contractus, & ibi Dec. n. 1. ff. de reg. iuris. & Gl. verb. dolo,

10 Limita secundò, quando salarium esset modicum, nam tunc de leui culpa non tenetur, cum eo nõ obstante depositum gratia deponentis factum esse dicatur. Alex. conf. 2. n. 21. lib. 5. Mantie. n. 13. ubi sup.

L E X. IIII.

S V M M A R I V M,

- 1 Depositarius non tenetur, si casu fortuito pereat depositum.
- 2 Onus probandi rei amissionem incumbit depositario, seu alienam rem detinenti. Amissio nõ præsumitur tãquã quid facti
- 3 Depositario iuranti se res amississe non creditur.
- 4 Quando res officio iudicis exhibere petitur, creditur assertioni iuratae depositarij.
- 5 Depositarij assertioni iuratae creditur, quando ad suas manus non constat res peruenisse, etsi petatur iure actionis. Item simplex negatio sufficit, ut aëtori onus probandi incumbat.
- 6 Quando ius præsumit rem esse pene depositarium, tunc rei amissionem debet probare.
- 7 Allegans casu fortuito rem perditam fuisse tenetur probare.

- 8 Manifestus casus per inspectionem, & testibus probatur.
- 9 Quando casus euenit in remotis partibus, absque citatione partis testes possunt examinari à iudice illius loci.
- 10 Casus occulti præsumptionibus, & coniecturis probantur.
- 11 Non concludit, fuit interfectus, ergo derobatus; fuit derobatus, ergo de istis rebus fuit derobatus. Cõtrariũ, & tenenda n. 12
- 13 Quando cum assertione depositarij concurrat præsumptio, quòd res inibi erat, statim assertioni iuratae depositarij: & quando dicatur adesse dictã præsumptio: & quæ sit sufficiens, arbitrio iudicis relinquatur.
- 14 Probata amissione si deponens dicat dolo, & culpa depositarij fuisse amissum, cui incumbat onus probandi?

A D D I T I O

1 **A**D Gl. 1. & 2. Nota primò ex Gl. depositarium non teneri, si casu fortuito pereat depositum. Adde Gl. & Abbat. in c. 2. de deposito. & l. 1. C. eodem. Grab. tit. de reb. credit. concl. 2. n. 4. cum seq. Trentac. var. lib. 3. tit. de depos. ref. 2. n. 3. Carrot. deposit. 1. p. tit. de casu num. & in tit. de depos. restitut. Moz. de contra. 3. tit. de depos. c. de natura. lib. deposit. num. 3. Mantie. de tacit. conuent. lib. 10. tit. 9. n. 7. Macerat. var. lib. 2. resol. 13. n. 1. Pichard. in §. præterea n. 8. & 34. Inst. quib. mod. reconstr. oblig. Azor. inst. moral. p. 3. lib. 7. c. 7. vers. quarto. Rebell. de obl. iust. libr. 16. de depos. q. unis. n. 15. nam cum depositarius non teneatur de culpa leui, ut diximus in Gl. 7. l. antec. minus de casu fortuito tenebitur, casus enim fortuitus nemo præstare cogitur. tex. in c. unico. de eõm. & in c. fin. de homicid. & in c. 2. de pos. l. 2. §.

G L O S S Æ. I. & II.

1 **f**i eo tempore. C. de administ. tutor. l. ex contractu, §. vis maior ff. locat. & vide Addit. ad Gl. 1. l. 3. tit. antec.

2 Nota secundò ex Gl. & Bart. ab ea relato onus probandi rei amissionem incumbere depositario, seu alienam rem detinenti. Adde text. in l. si creditor C. de pignor. act. Bologn. in l. in actionibus, n. 89. post medium ff. de edendo. Alex. in l. Prator ait. n. 5. & ibi las. n. 11. & sequent. ff. eodem. Mascard. de prob. concl. 829. n. 1. & 9. vbi plures referens testatur de communi. Surd. cõf. 109. lib. 1. n. 9. Gratiã. descep. c. 162. n. 49. vbi assignat rationem, nam amissio non præsumitur tanquam quid facti, Mazerat. var. libr. 2. resol. 41. n. 19. vbi ait, si probatum sit rem meam peruenisse ad manus tuas, onus ad te pertinere ostendendi quomodo desinisti possidere. Farin. de furt. q. 169. vbi dicit cõmoda-

modatario, seu depositario dicenti sibi rem furto fuisse substractam non credi, nisi probauerit. Felic. de societ. c. 25. n. 6. 18. & 26.

Amplia nec credi assertioni iuratae ipsius dicentis rem amississe. Bar. in l. si quis ex argentarijs, §. fin. ff. de edend. Corn. conf. 318. n. 4. lib. 4. Mascard. de probat. concl. 87. n. 4. vbi assignat rationem, nam esset via aperta fraudandi creditores, dicendo ego amissi casu fortuito, & volo iurare. Menoch. lib. 6. praesump. 61. n. 9. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 37. n. 3. Mazer. n. 20. vbi supr. vbi ait commodatario, seu depositario dicenti se perdidisse rem non credi, nisi amissionem rei manifeste probauerit, quia tenetur iure actionis ad rem restituendam. Farin. in fragment. litt. A. n. 210. Grat. in d. c. 262. n. 24. Felic. in d. c. 25. n. 6. vbi tradit eandem rationem, & limitat quādo officio iudicis rem exhiberi peritur, idem defendit Alex. in l. huiusmodi, §. scripta. n. 4. deleg. 1. Cyn. in l. fin. C. de fide instrum. ratio est, nam officium iudicis nullam praesupponit obligationem, & mitius agitur cum non obligato, quā cum obligato. Mancin. de iuram. 4. p. effectu 120. n. 5. Honded. conf. 19. n. 20. Felc. n. 13. Grat. n. 24. Farin. n. 209. vbi supr. qui dicunt debere iudicem, quando quis officio iudicis conuenitur, considerare personae iurantis qualitatem.

Limita secundo, si non sit probatum ad manus depositarij peruenisse, nam licet iure actionis in ipsum agatur, assertioni depositarij iuratae dicentis ad se non peruenisse rem, nec eam habere, creditur. l. Praetor §. sed si seruus, ff. de edendo l. cum ita legatur §. species. deleg. 2. Salyc. in l. si quis ex argentarijs, §. fin. ff. de edend. & Fulgos. ibi. vbi ait onus probandi tūc pertinere ad actorem. Corn. conf. 318. n. 4. Mascard. conclus. 87. n. 6. & 7. vbi ait illud iuramentū non haberi pro probatine, sed potius pro pugnatione quadam, & esse exonerationem ab onere probandi, ex l. x. in l. eum qui ff. de iure iurad. Menoch. lib. 6. praesump. 61. n. 4. ibi, sua simplex negatio sufficit, ex quo actor probare debuit suam intentionem. Mazerat. var. lib. 2. re sol. 41. n. 19. ibi, dum probatum fuerit rem meam peruenisse ad manus tuas, onus ad te pertinet ostendendi, quo modo desinisti eam possidere. Felic. de societ. c. 25. n. 18.

Sub limita hanc limitationem non pro

cedere, quando ius praesumit rem esse penes depositarium, nam tunc eius amissionem tenetur probare, nec assertioni iuratae creditur. Menoch. n. 13. vbi supr. & lib. 1. de arbitr. q. 77. Felic. n. 20. & 21. praesumitur autem, si probatum fuerit apud ipsum semel rem fuisse, ex illa vulgari regula, qui semel habuit, semper praesumitur habere. Auendañ. in l. 41. taur. glos. 4. n. 5. Mazerat. vbi supra. Menoch. in d. praesumpt. 61. à n. 9. Felic. vbi supr. n. 22.

7 Nota tertio ex Glos. allegantem casu fortuito rem perditam, teneri plene probare casum. Adde l. 2. §. si quis cum possit ff. si quis caut. iud. exist. non obtem. l. sicut iniquum C. de fide instrum. l. z. C. de usufrug. libr. 11. DD. in l. si quis ex argentarijs, §. pen. ff. de edend. Alex. conf. 18. n. 3. & 54. vol. 2. Paris. 156. n. 2. lib. 4. Socin. 24. n. 40. lib. 1. Butsar. 130. n. 8. lib. 2. Corn. 38. n. 4. lib. 4. Bal. 476. vol. 2. n. 5. lib. 1. Honded. 39. n. 62. lib. 2. Mascard. de probat. concl. 272. n. 2. & concl. 87. n. 1. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 37. Pet. Vbald. in tract. de duob. frat. p. n. 14. Mazerat. var. lib. 1. resolut. 41. n. 20. Menoch. lib. 6. praesump. 61. n. 30. Felic. de societ. c. 25. n. 6.

Casus vero fortuiti probatio sufficiens, & plena dicitur inspecta natura, seu qualitate casus; alij enim sunt manifesti, vt ruina, incendium, vis hostium, & similes; alteri vero sūt occulti, sicuti furtū, derobatio facta in nemore, & illi omnes, qui eueniūt nocte, seu in locis remotis, vbi actu testes haberi nō possunt. Manifestus casus per inspectionem, & testibus probatur. Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. an vero nec heredi. n. 3. ff. de edendo Nata. conf. 79. n. 2. lib. 1. Pet. Vbald. in d. tract. p. 8. n. 14. Mascard. conclus. 273. n. 2. & 3. Menoch. n. 20. Felic. n. 15. vbi supr. & in n. 16. vbi ait, si casus contingat in longinquis partibus, testes ad illum probandum posse examinari à iudice illius loci, vbi casus euenit, absque partis citatione, & sufficere duos testes; & refert Mascard. in d. concl. n. 9. & plures alios.

10 Casus vero occulti plene coniecturis, & praesumptionibus probatur. Gram. conf. 94. vsq. ad conf. 101. lib. 2. Mascard. conclus. 88. n. 14. & 273. n. 5. & 15. & cōcl. 130. Menoch. lib. 6. praesump. 61. n. 21. Farin. de furt. q. 173. n. 1. Felic. de societ. c. 25. n. 12. Cauat. resolut. crimin. casu. 282. à n. 1. quae dicantur legiti-

KK 3 ma con

inæ coniecturæ, relinquitur iudicis arbitrio. Bald. & Salycet. in l. 1. C. de delat. Ripa. in tract. de noſtur. tempor. cap. 27. n. 29. Menoch. de arbitr. caſu. 116. Medic. de caſib. fortuit. 1. p. q. 14. Mascard. concl. 273. n. 27. Felic. n. 8. ubi ſup.

11 Nota quarto ex Gloſ. quòd non concludit fuit interfectus, ergo derobatus, fuit derobatus, ergo de iſtis rebus, Adde l. ſi creditor ſine vitio, & l. pignus. C. de pignor. act. & tex. in c. auditis. de præſcrip. & ibi Ioan. And. & Roland. conf. 51. incipit iudicantem, n. 18. vol. 1. Gratian. 54. in caſu pulcherrima mulieris, n. 2. & cõſ. 41. in caſu nobilis, poſt n. 2. Hond. 43. n. 19. tom. 2. Foller. in prax. crim. 2. par. tit. capiat informationem, n. 12. Matſil. conf. 8. n. 4. & 5, Mascard. concluf. 824. n. 4. Tuſch. litt. F. concluf. 558. num. 4. Farin. in prax. crimin. tt. de indicijs, q. 2. n. 14. & tit. de furt. quaſt. 1. 6. 1. p. n. 16. atque ita incūbit deſpositario docere rem fuiſſe in loco, ubi caſu euenit. ex relatis ſupra.

12 Contrariam, ſcilicet eſſe credendum aſſertioni iurata deſpositarij, tenent Ang. in leg. ſiquis ex argentarijs. §. prætor aſt, col. 2. ff. de edendo, ibi, exemplum, ſi fenerator dicit ſe perdiſſe librum in mari, & probat quòd nauis naufragiũ paſſa eſt: licet non probet, quòd liber ibi fuerit, vel aliter deperditus ſit, ei creditur. quem ſequitur Alexand. in conf. 53. libr. 2. n. 2. Grammat. 14. n. 2. Rimin. inter conf. Grat. conf. 95, num. 28. & 29. Afflict. deciſ. 13. n. 10.

Sed non eſt recedendum àb opinione noſtræ Gloſ. nam res poterat eſſe in alio loco, & ita non ſequitur, quòd probato caſu rei amiſſio probata dicatur, res enim mobiles facile aſportantur, & mutantur, vt tenent DD. ubi ſupr.

13 Limita quando cum aſſertione deſpositarij cõcurrit præſumptio iuris, quòd res inibi erat, nam tunc ipſi creditur, vt ſi probato caſu probetur rem ante caſum fuiſſe in loco, ubi caſu euenit. Foller. n. 17. Mascard. concluf. 829. num. 5. ibi, illud poſtremo velim intelligere, quòd ſi ſemel probatum fuerit res furto ſubſtractas in domo fuiſſe, antequam furtum committeretur ſit præſumendum, quòd etiã fuerint tempore furti facti. Menoch. lib. 6. præſump. 61. n. 26. ibi, quòd res fuerit in loco, ubi commiſſum fuit furtum, probatur ex eo quòd antea ibi fuerit, nam cum vultatio nõ præ-

ſumatur, credendum eſt, quòd ibidem fuerit tempore furti, ubi plures refert. Farinac. tit. de furt. q. 166. n. ubi ait quòd ſufficit probare rem ſemel fuiſſe in loco, ubi dicitur furtum fuiſſe commiſſum, ex regula, qui ſemel poſidet, adhuc etiam poſidere præſumitur. Felic. de ſocietat. c. 25. n. 34. ibi, & dico veriſſimam eſſe opinionem, quòd probato caſu erit etiam probatum rem fuiſſe in loco caſus, ſi ibidem erant de recenti, & ante caſum. Mart. deciſ. 58. ubi coniecturis, & præſumptionibus iudicandum eſſe; vt ſi fuiſſet antea in loco, ſeu alia præſumptio cum iuramento cuſtodis, & ita pluries deciſum fuiſſe teſtatur, in n. 7. ex Peger. ab ipſo relato. Masc. concl. 88. n. 16. ubi ultra iuramentum oportere, vt præcedant aliæ cõiecturæ, dicit. Et quia certa regula dari non potest iudicis arbitrio relinquitur, quæ cõiecturæ, ſeu præſumptiones ſint ſufficientes. Menoch. de arbitr. caſu. 9. in fin. Felic. de ſociet. d. c. 25. n. 34. & 35. ubi quòd teſtes domeſtici, & familiares ſunt idonei teſtes ad probandum, quòd res erat in loco, ubi caſu euenit, & refert Rinin. & Menoch. Vide Addit. ad Gloſ. l. 3. tit. antec.

14 Ex quibus ſe offert quaſtio, ſi probata amiſſione deponens dixerit dolo, & culpa deſpositarij fuiſſe deſpositũ amiſſum, cui incūbat probatio: pro cuius reſolutione diſtingue, aut agitur de caſibus, qui ſine culpa euenire ſolent, vt vis hoſtium, impetus aquarum, de quibus in Addit. ad Gloſ. 3. l. 3. tit. antec. n. 19. & in his de caſu docere ſufficit, aut enim agitur de caſibus, in quibus culpa præſumitur, vt in incendio, furto, morte non naturali animalium, & fuga ſeruorum, & tunc de caſu docere non ſufficit (vt diximus in dicta Gl. 3.) & hoc quãdo ex cõtractu venit leuiſſima culpa, ſed in deſposito, in quo ſolum dolus, & lata culpa venit, de caſu docere ſufficit; nam culpa, quæ à lege præſumitur in relatis caſibus, eſt leuiſſima in omittendo (vt diximus in dicta Gloſ. & Add. ad Gloſ. l. 22. tit. 8. infra hac. p. Salyc. in l. que fortuitis, C. de pignor. act. Hond. conf. 43. vol. 2. n. 9. Alexand. in l. domos hereſitarias, n. 3. ff. de legat. 1. Angel. conf. 197. per totum. Alexand. 59. n. 9. vol. 1. & 74. per totum. vol. 6. Afflict. deciſ. 57. per totam. Fran. Marc. deciſ. 71. n. 7. Gail. præct. obſeruat. lib. 2. obſeru. 21. n. 3. Mascard. concl. 892. Felic. de ſociet.

societ. c. 21. n. 46. Farinac. q. 110. n. 127. &

S V M M A R I V M.

- 1 *Depositarius quando in se casus fortuiti periculum recipit, de casu tenetur.*
- 2 *Depositum perit periculo depositarij, si est constitutus in mora regulari.*
- 3 *Depositarius à die mora ad usuras, & interesse tenetur.*

A D D I T I O

AD Gl. 4. Nota ex Gl. primò, quando depositarius recipit in se periculum casuum fortuitorum, tenetur de casu fortuito *l. si ut certo §. nunc videndum. ff. comm. mod. l. 1. §. si conveniat & §. saepe. ff. deposit. c. 2. eodem tt. & utro ubique DD. Moz. de cōtr. de deposit. tt. de natural. n. 30. Matic. lib. 10. tt. 9. n. 10. Trentac. var. lib. 3. tt. de deposit. resol. 2. n. 13. Carrot. de deposit. tit. de culpa deposit. à n. 4. Pichard. in §. præterea, n. 8. & 34. Inst. quib. mod. re contr. oblig. Azor. p. 3. libr. 7. tit. deposit. c. 7. vers. quarto. Reb. lib. 16. de deposit. q. vuic. n. 16. Molin. disput. 525. & vide Addit. ad Gl. 10. l. 3. tit. anteced. & ad Gl. 1. l. 23. tit. 8. infr.*

AD Gl. 5. Nota ex Gl. 1. quòd depositum perit periculo depositarij, si est constitutus in mora regulari per interpretationem iudicalem, vel extra iudicalem. Adde Abbat. & Felin. in c. bona fides, extra de pos. & ibi communiter DD. Carrot. deposit. 1. p. ut. de casu. n. 5. Marescot. libr. 1. var. c. 7. Moz. de deposit. c. de natur. deposit. n. 4. Vucsemb. tit. de depos. n. 15. Pet. Vnzol. in prax. art. not. ar. in rub. de oblig. qua re contrab. n. 11. & 12. Trentac. d. resol. 2. n. 19. Mantic. d. tit. 9. n. 3. & 6. vbi si non restituit, cum id facere possit, periculo infamie compellitur restituere, idem que tenent relati DD. vbi supr. Pichar. in dicti. §. præterea, num. 34. pro

S V M M A R I V M.

- 1 *Depositarius præsuntur in dolo, si rebus suis saluis existentibus depositas se perdidisse dicit. Cōtrarij. Concordia. n. 2. 3.*
- 4 *Si res deposita erant æqua pretiosiores, an dicatur esse in culpa.*
- 5 *Si depositarius suas, & res depositas nõ poterat subuenire, & suas viliores prætulit, quando dicatur esse in culpa.*
- 6 *Si bos depositus fuit relictus à depositario in*

A D D I T I O

A Gl. 8. Nota 1. ex Gl. quòd depositarius præsuntur in dolo, si rebus suis

131. vide Addit. ad Gl. 1. l. 22. tit. 8. infr.

4 *Depositarius tenetur de casu, si est in mora restituendi depositum nulla adhibita distinctione.*

5 *Depositarius tenetur si sua culpa res deposita perierit, vel deteriorata fuerit: Itè quòdo culpa præcessit casum, remissive.*

G L O S S Æ. III. V. VI. & VII.

quo refert. *ssx. in l. qui depositum. 10. C. deposit. & in l. 1. §. furti. ff. de his qui notantur infam. vide Addit. ad Gl. 1. l. 8. tit. 14. infr. vbi plures quæstiones moræ pertractantur.*

3 *Amplia à die moræ depositarium ad usuras, & interesse teneri. Dec. in l. certi conditio §. fin. n. 4. ff. si cert. petat. Bald. in l. 1. q. 10. C. pro socio Ioan. Anan. in c. fin. col. 4. de usur. fol. mihi. 214. n. 2. & 4. Rodrig. de ann. reddit. lib. 3. q. 11. n. 40. Moz. de deposit. c. de accident. depos. n. 8. ibi post moram in deposito usura semper debetur tã in deposito proprio quàm in improprio. & in c. quæ actio oriatur ex deposit. de hac materia interesse vide Addit. ad Gl. fin. l. fin. tit. 1. supr. & ad Gl. 9. l. 8. infr.*

4 **A**D Gl. 6. Nota primò quòd depositarius tenetur de casu, si est in mora restituendi rem depositam nulla adhibita distinctione vtrum eodem modo interitura esset apud dominum, vel non; de quo vide Addit. ad Gl. fin. l. fin. tit. antecedent. & quod ibi diximus in commodatario, in depositario procedunt.

5 **A**D Gl. 7. Nota primò depositarium teneri, si res deposita sua culpa perierit, vel deteriorata fuerit, vide Addit. ad Gl. 7. & 9. l. antecedent. item quando culpa præcessit casum, vide Addit. ad Gl. 7. l. 3. tit. antecedent.

loco tuto, & suum posuerit intuitissimo, & bos depositatus fuerit ablati, an teneatur

7 *Prælati utilitatem suam Ecclesie utilitati non debet præponere.*

8 *Amplia in omnibus illis, qui pro tutoribus, & curatoribus se gerunt.*

9 *Item in clerico, qui utilitatem Ecclesie sua propria tenetur præferre.*

G L O S S Æ. VIII.

saluis existentibus depositas dicit se perdidisse, Et Add. Abbat. in c. bona fides. depositi.

fui, Bart. in l. quod Nerua. ff. depositi, n. 4. & n. 29. vbi asserit, quod si quis maiorem diligentiam adhibeat in suis, quam in alienis, censetur esse in dolo præsumpto, vt colligitur ex text. in d. l. ibi, *neq. enim salua fide in norem ijs, quam suis rebus diligentiam præstabit.* Castrenf. ibi, Bald. in l. si constante, §. si maritus. ff. solut. inatri. Alexand. in l. etiam, §. licet, num. 3. ff. eodem. Alciat. in l. lat. e culpa, n. 3. ff. de verb. signif. Cagnol. in l. contractus, num. 57. ff. de regul. iur. Alexandr. de Neuo. conf. 84. n. 9. Hypol. Rimin. conf. 273. n. 75. libr. 3. Corn. conf. 61. num. 6. lib. 1. Paris. conf. 131. n. 4. volum. 4. Mant. lib. 10. tt. 9. n. 40. Carrot. de depos. 1. par. tit. de casu n. 99. Cardos. prax. iudic. verb. commodatum, n. 18. Pat. Molin. disput. 296. Regularum iur. 1. tom. libr. 3. verbo commodatum. Mascard. conclus. 508. n. 1. & 4. Farinac. de furt. q. 169. n. 37.

Contrarium, imò quod magis culpæ, quàm dolo in hoc casu attribuatur, tenet Barbof. in l. si mors. 10. n. 16. ff. solut. matrim. per tex. in l. si ut certo, vers. quod vero senectute, ff. commod. quod secure, & tanquam receptum tradit Aymon. conf. 100. num. 10. cuius conclusionis ratio est, nam qui exuberatam diligentiam in suis præstat, eam tenetur adhibere, & præstare in alienis, aliàs culpam præstabit, ex text. in l. in rebus ff. de iur. doti.

Sed pro concordia harum opinionum dic primam opinionem procedere, quando depositarius non docto de casu fortuito rebus suis saluis, depositas perdidisse asserit: secundam vero opinionem, quando de casu fortuito constat, & res suas saluauit, & res depositæ perierunt, nisi omnes saluare potuisset, vt in incêdio. Vicen. Carrot. in d. q. 2. p. 2. num. 6. & 7. si autem res suæ, & depositæ simul perierunt, excluditur omnis culpa. Petr. Vbald. in tractat. de duob. frat. par. 8. quæst. 14. n. 15. Farin. d. quæst. 169. n. 36.

Nota secundo ex Glof. si res depositæ erant æque pretiosæ, vel saltim æquales, nõ teneri depositarium, si prætulit suas; prius enim debet quis sibi subuenire, quàm alteri, Adde Glof. in l. si ut certo, §. si vero ff. commodat. Abb. in cap. bona fides ff. depositi. Mant. libr. 8. tit. 9. num. 41. & 42. Pat. Molin. disput. 296. Cardos. in prax. iud. verbo. commodatum, n. 18. Tusch. conclus. 205. litt. D. Mascard. cõclus. 509. n. 4. Barbof. d. l. si mora, v. 28. Car-

rot. de deposit. 2. p. q. 2.

5 Nota ex Glof. in vers. non tenebitur, si depositarius, cum suas res, & depositas, vel cõmodatas non potuit subuenire, suas etiam vilissimas prætulit, arbitrio iudicis relinqui, an teneatur: quia certa regula in hoc dari non potest, & Adde P. Molin. disput. 296 & Cardos. verb. commodatum, vbi supra. & Carrot. in d. q. 2. n. 2. vbi inquit, quod aut quis tenetur de dolo, & potest res suas viliores præponere; aut de leui culpa, & tunc æquales; aut de leuissima, & tunc solum pretiosiores; nam præferre debet quis rem cõmodatam præciosorem suæ propriæ: sed verior est opinio Glof. quod iudicis arbitrio relinquitur, qui arbitrium suum regulare debet, perpendens an diues, vel pauper sit; quia pauper nunquam tenetur, ex Glof. hic, vel si esset in conflictu casus fortuiti, & suas, & alienas indistinctè saluas facere curauit, vel si suas cum magis ad manus erant, & facilius poterat eas saluare, de quo etiã vide Gutier. de tutel. 2. p. c. 1. n. 128.

6 Nota quarto ex Glof. & Bald. ad quem se remittit, quod, si bos commodatus fuit relictus a commodatario in loco tuto, & à latronibus fuit ablati, tenetur ad eius æstimationem, si suum bouem in alio tutissimo loco possuit, quia non adhibuit tantam diligentiam in boue suæ fidei commisso, quantam in proprio. ex text. in l. quod Nerua. ff. depositi. licet Baldus cogitandum relinquat, & vide Addit. ad Gl. 9. l. 3. sup. n. 7.

7 Nota quinto ex Glof. quod Prælati nõ debet præponere vtilitatem suam vtilitati Ecclesiæ. Adde Barbat. de præst. Cardin. q. 3. n. 30. Bacz. de decim. tutor. c. 2. n. 91. Montan. de tutel. c. 32. regul. 9. num. 11. ¶ vbi tenet quod hæc regula procedit in omnibus illis, qui pro tutoribus, & curatoribus se gerunt.

8 ex quo colligitur, quod tutor, seu curator adeo res pupilli, siueminoris curare debet, vt eas præponat suis. l. tutor secundum dignitatem, §. 1. ff. de administr. tutor. nisi res tutoris sit pretiosior, Curt. lun. d. §. 1. Roman. singul. 705. Glof. & Bar. in l. si ut certo, vers. quod vero. ff. commodat. Cassan. in consuet. Burg. libr. 6. §. 4. verb. entregens nobles. vers. maintenir. n. 2. Montan. vbi sup. n. 8. & 10. & cap. 30. n. 93. & 94. Bacz. vbi sup. Gutier. de tutel. lib. 2. c. 1. n. 128. qui in n. 129. ampliat non solum teneri quando constat, quod potuit solum

res pupilli salvas facere, sed etiã in dubio, ex eo quòd tutori incumbit probare non potuisse res pupilli salvas facere, pro qua adducit *text. in l. tutor. §. 1. ff. de admini str. tut. & Bart. ibi, & Roman. in d. singul. & in n. 30.* limitat quòdò tutor non potuisset saluare res pupilli, sed tantum suas. ex Bar. *ubi sup.* & est ratio, nam non potest dici esse in culpa, si utilitatem propriam prætu-

lit utilitati pupilli, ne aliàs suum officium sit sibi damnosum, & *in n. 13.* limitat. 2. quando res tutoris est præciohor, seu equalis, ex eo quòd tunc sit locus gratificationi. vide *Add. sup. n. 5.*

9 Nota sextò ex *Glof.* quòd quilibet clericus tenetur præferre utilitatem Ecclesie utilitati propriæ ex *Abbat. in c. tua nos de iur. iurã. l. Gl. inc. scias verb. præferes. 7. q. 1.*

S V M M A R I M.

- 1 Depositarius tenetur de leuissima culpa, si sui tantum gratia depositum sit factum.
- 2 In depositi materia, quando dicitur depositarium teneri de periculo, seu custodia, intel

ligitur de leuissima culpa.

- 3 Depositarius tenebitur de furto, si sui gratia depositum factum sit.

A D D I T I O

AD *Glof. 9.* Nota primò, si depositum tantum fiat gratia recipientis, depositarium teneri de leuissima culpa. Adde *l. si quis nec causam. ff. si cert. petat, l. 1. §. sepe. ff. deposit. ibi sed si quis se deposito obtulit idem Iulian. scribit periculo se depositi obligasse, ita tamen, ut non solum dolum, sed etiam culpam, & custodiam præbet, non tamen fortuitos casus. Iass. & Dec. in l. si quis nec causam. Gomet. 2. tom. var. c. 7. in fin. Moz. de deposit. c. de diuis. depositi n. 3. Viuius. *comm. opin. verb. depositum, n. 2.* Eman. *Suar. litter. D. n. 57.* Carrot. *de deposit. tit. de culpa depositarij. n. 17.* & *tit. si depositarius aliam rem quam accepit, restituat. n. 9.* & 6. *Pichard. in §. præterea Instit. quib. mod. re contr. oblig. n. 33.* *Mantic. libr. 10. c. 2. n. 8.* *Angel. verb. deposit §. 3.* *Syluest. ibi. d. q. 1. P. Rebell. de oblig. iust. lib. 16. de deposit. q. vnic. n. 13.* *Navarr. in manual. c. 4. n. 3.* *Lud. Lop. instr. conscient. c. 197.**

Nota ex *text.* & *Glof.* quòd quando simpliciter in hac materia depositi dicitur, quòd depositarius tenetur de periculo, intelligitur secundum iurium intellectum de leuissima culpa: Idem quando dicitur quòd de custodia tenetur, ut aparet ex *d. §. sepe.* & tenet *Carrot. ubi supra n. 18. vers. ultimo,* qui ait idem intelligendum esse, si in instruentis similis clausula ponitur,

G L O S S A. IX.

videlicet quòd de periculo teneatur *Moz. de deposit. §. de natur. depof. num. 31.* *Mantic. dicit. lib. 10. tit. 9. num. 18.* *Gramat. conf. 94. num. 31.* & *seq. §. n. 48. 49. & 55. libr. 2.* ubi tenet quòd suscipiens in se periculum non tenetur de casu fortuito. *Farin. de furt. q. 169. n. 41.* ex eo, nam qui in se suscipit periculum, tantum ad leuissimam culpam obligatur.

3 Nota secundò extra *Glof.* quòd in casu nostræ *Glof.* depositarius semper tenebitur de furto, nam furtum semper censetur fuisse commissum ob culpam saltem leuissimam. *Gramat. conf. 110. n. 15. libr. 2. ex text. in l. secundum duo, §. damna ff. pro socio.* *Pet. Vbald. de duobus fratrib. p. 8. n. 16.* *Menoc. casu. 390.* & *de præsiip. lib. 5. præsump. 3. n. 128.* & *præf. 61. n. 30. libr. 6.* *Mascard. concl. 467.* & 829. *Felic. de societ. c. 21. n. 45.* *Farina. d. q. 169. n. 33.* & licet in dubio culpa præsumatur, ab ea excusabitur, si furtum factum fuit sine vlla prorsus culpa depositarij. *qui fortuitus l. si nulla. & l. pignus. C. pignori. l. 4. C. de locat.* *Gramat. d. conf. 94. n. 38.* *Ant. Gabriel. lib. 3. rub. de reb. cred. conclus. 2. n. 3.* *Gomet. 2. tom. var. lib. 2. c. 7. n. 1.* *Farina. c. ubi supra. n. 40.* item de alijs casibus, in quibus culpa præcelsisse præsumitur, vide *Addit. ad titul. anteced. & infr. in Addit. ad Glof. l. tit. 8.*

L E X. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Depositarius, seu bares eius tenetur restituere depositum deponenti.
- 2 Non excusatur a restitutione depositi, etsi de defectu dominij deponentis opponat.
- 3 Si opponat de proprio dominio auditur.

- 4 Non excusatur a restitutione, etsi tertius ei denunciasset, quòd non restituat depositum, quia deponens est ipsius debitor, etsi ostendat publicum instrumentum.
- 5 Si iudicialiter fiat denunciatio, depositum

- debet reddere.
- 6 Si precipiat quod depositum alteri solvatur, an notus facere inhibitiones sibi factas ad petitionem aliorum creditorum teneatur.
 - 7 Heredibus depositarii depositum restituendum est.
- Heredes depositarii tenentur restituere depositum, & etsi sint plures heredes, in solidum.
- 9 Contra heredem ex dolo defuncti datur actio in solidum: si sint plures pro hereditariis portionibus, & quid ex lata culpa ibi
 - 10 Item in actionibus ex delicto provenientes cum non pœna, sed rei habeant prosecutionem.
 - 11 Cõdictio rei furtiva obligat heredes furis.
 - 11 Actio ex delictis non transit in heredes, præter conditionem furtivam.
 - 12 Prima sequitur, & interpretatur. l. vltim. C. de re. amotar.
 - 13 Regulariter actiones pœnales tam ex contractu, quam ex delicto non dantur in heredes, nisi rei persecutionem continant.
 - 14 Quando lis est contestata cum defuncto, actio in pœnalibus contra heredes datur.
 - 15 Declaratur quando litis contestatio est valida de iure.
 - 16 Item quando actio civiliter est intentata, secus si criminaliter.
 - 17 Item in delictis privatis.
 - 18 Indelictis publicis actio, etsi lis sit contestata cum defuncto, ad heredes non transit; sed requiritur, quod præcedat condemnatio, etsi pœna sit pecuniaria, ut confis-

tio bonorum.

- 19 Item requiritur, quod sententia sit transacta in re iudicatam, & quid si agatur pecunialiter, seu mixta in pœna pecuniaria, & corporali.
- 20 Quando pœna imponitur ipso iure, datur contra heredes antelitem contestatam: & an debeat præcedere declaratio iudicis, seu sufficiat, quod de delicto constet per partis confessionem, seu testibus, remissive.
- 21 Quando reus latitat, & non potest reperiri, perinde habetur, ac si cum eo esset lis contestata.
- 22 Item quando ex delicto defuncti ad heredem aliquid pervenit, nam tunc actio in eum datur, & in successores heredis, licet id, quod pervenit, statim consumpserit.
- 23 Quando actiones ex parte heredis sunt pœnales, & ex parte actoris rei persecutoria, ut cum agitur ad damna, & interesse, tunc in ipsos actio datur de iure canonico, & an per iurisdictionem Ecclesiasticam possint compelli.
- 25 Quando ex parte actoris sunt pœnales, de iure canonico contra heredes non dantur.
- 25 Quando defunctus pauca bona habebat heredes non tenentur ultra vires hereditarias, etsi non consecraverint inventarium.
- 26 Declaratur procedere de iure canonico, & non de iure civili; nam lex civilis præsupponit, quod occultavit bona, qui inventarium non conficit.

ADDITIO GLOSSÆ. I.

AD Glos. 1. Nota 1. ex text. depositarium, seu heredem eius, teneri restituere depositum deponenti sine dilatione. Adde text. & ibi, Glos. & DD. in l. si quis, C. de positi, vide Addita. infra ad glos. 4.

Amplia primò, à restitutione non excusari, & si depositarius opponat de defectu dominij deponentis, ex text. in dict. l. si quis & ibi Cyn. & Bart. Bossius. in prax. crimin. tit. de carcere, n. 16. Carrot. deposit. 1. par. tit. de casu. n. 76. fol. 129. & in q. 3. tit. si prædo, vel fur deponat, n. 8. vbi tenet, quod etiam prædoni debet restitui depositum, per text. in l. 1. §. si prædo ff. de positi.

Intellige quando deponens agit conditione dictæ l. si quis, scilicet actione de positi, & de dominio tertij opponit; secus si de proprio dominio opponat. Vide Addit. ad

Glos. 4. l. seq. & ad Glos. 1. l. 18. tit. 3.

4 Amplia secundò, etsi tertius protestetur depositario, ne rem, seu pecuniam depositam restituat deponenti, ex eo quod deponens lit ei debitor alicuius quantitatis ostendens publicum instrumentum, etsi generaliter, vel specialiter pro securitate debiti res, seu pecunia deposita hypothecata esset. autb. sed & iam cautum, C. de pos. Ripp. in c. cum M. num. 158. de constit. Alex. in l. si heres cum debuerat, ff. ad senat. cons. Trebel. Barbol. in l. si alienam ff. solut. matrim. n. 11. & 12.

5 Intellige quando extra iudicialiter protestatio fit, nam si iudicialiter fiat, depositarius absque iudicis mandato illud reddere non debet; quia inhibitiõ facta per iudicem semper impedit solutionem fieri; & ibi, Bart.

ff. de

6 ff. de leg. commiss. Barbof. d. l. si alienam, n. 12. & 13. Carrot. d. tt. de casu, n. 73. Et de questione an si superueniat iudicis mandatum, vt alteri soluat, teneatur iudicis notas facere inhibitiones sibi factas ad aliorum creditorum petitionem, vt liberationem plenam consequatur. vide Addit. ad Gl. 1. l. 3. sup. hoc tit. n. 3. vbi late de hac questione egimus, & in Addit. Gl. 4. l. 4. tit. 14. infr.

7 Nota secundò ex text. heredibus depositarij depositum restituendum esse. l. si plures. ff. de posit. vbi Iulius consultus docet, quòd si plures sunt hæredes, & maior pars aduerit hereditatem, eis est præstandū. Mantie. lib. 10. tt. 7. n. 2. Vide Add. ad Gl. 3. infr.

8 Nota tertio ex text. quòd si hæredes depositarij tenentur ad restitutionem depositi, & si sunt plures hæredes, an teneantur in solidum, vel pro portione hereditaria. Vide Addit. ad Glossas l. 5. tit. antec. vbi late egimus de hac questione.

9 Nota secundo ex Gl. contra hæredem ex dolo defuncti dari actionem in solidum, si vero sint plures hæredes pro hereditarijs portionibus. Adde Bart. Bald. Paul. & communiter DD. in l. si hominem, §. datur, ff. de posit. Mantie. lib. 10. tt. 8. n. 2. Couart. variar. lib. 3. c. 3. n. 8. post medi. Menchac. libr. 3. controuers. illustr. c. 96. num. 7. vers. 7. limit. Gutier. canonic. cap. 18. Pichar. in §. nõ autè omnes, Insit. de perpet. & temp. action. Farinac. in prax. crim. tom. 1. q. 10. n. 76. vers. limit. 5. Vucsemb. ff. de posit. vel contr. num. 9. & assignatur ratio, in dicto. §. datur, ibi, quamquàm aliàs ex dolo defuncti non solemus teneri, nisi pro parte, qua ad nos peruenit, tamen quia hic dolus ex contractu, reique persecutione descendit, ideo in solidum vnus hæres tenetur; plures vero pro ea parte, qua quisque hæres est, Cacher decis. 152. per totam, & comprobatur hæc ratio ex text. in l. licet de in litem iurando. & ex toto tt. de heredibus tutorum.

Amplia primò ex lata culpa etiam in hæredes depositarij deponenti dari actionem. Pro qua facit argumentum text. in l. 1. de heredit. tutor. & pro comprobatione facit quòd diximus supra in Add. ad Gl. 8. l. 3. n. 13. cum sequent.

10 Amplia secundo in omnibus actionibus ex delicto proueniētibus, cum non pœnalis, sed rei habeant prosecutionē. Faber. in l. sicut pœnā ff. de regul. iur. Angel. in l. vnica. C. ex de

licet. de fur. l. col. 2. Faber. libr. 4. coniect. cap. 1. Cuiac. i. v. 7. obseruat. c. 37. Menchac. n. 24. Gutier. d. num. 55. Pichard. n. 40. vbi supr. Gomez. 3. tom. variar. c. 1. n. 5. Et primo facit text. in l. si pro iure. §. 2. ff. de cōdit. & test. & l. si pro hærede, §. ultim. ff. eodem, ibi, conditio rei furtiua quia rei habet persecutionem, hæredem quoque furis obligat, nec tantum si vinat seruus furtiuus, sed et si decesserit, & l. in condicione. 9. eodem tt. ibi, in condicione ex causa furtiua nõ pro parte, qua peruenit, sed in solidum tenemur, tū in solidum hæredes sumus pro parte autè pro ea parte, pro qua hæres est, tenetur.

Secundo facit text. in l. contra 6. §. si post ff. de actione reru amotar. ibi, si post diuortiu maritus decesserit, hæres eius reru amotar. iudicio uti potest. item hæres mulieris ex hac causa tenetur: sicut cōditionis nomine ex causa furtiua.

11 Contrariam tamen opinionem, videlicet actiones ex delictis non transire in hæredes, præter condicionein furtiuam, tenere Phanut. de inuēt. ar. hered. par. 7. n. 70. Farinat. prax. crimin. 64. q. Ant. Gomez. n. 85 vbi supr. Fachin. controuer. iur. lib. 9. c. 5. cuius quidem sententiæ fundamentum est text. in l. ult. C. reru amotarum, ibi, de rebus, quas diuortij causa quondam uxorem tuam abstulisse proponis, reru amotarum actione contra successores eius non in solidum, sed in quantum ad eos peruenit.

12 Sed non est recedendum à prima, nec fundamentum contrariæ sententiæ obstat, videlicet text. in dicto. l. ultim. nam, ibi, loquitur, quādo sunt plures hæredes eius, qui res amouit, nam tunc singuli in solidum nõ tenentur, sed vnusquisque pro ea duntaxat parte, quæ ad eum peruenit. Secus autem si vnus iustit hæres, nam tunc in solidum aduersus ipsum datur, veluti omnes, etiam si nihil ad eos peruenit, si mul in solidum tenentur. ex dicto. l. in condicione, ibi, in solidum tenemur cum soli hæredes sumus pro parte autè hæres pro ea parte, qua hæres est, tenetur.

13 Ex quibus deduces regulam illam, actiones pœnales in hæredes non dari verissimam esse, procedereque tam in actionibus pœnalibus ex contractu, quatenus pœnales sunt, hoc est in duplum, nam in simplicum, vt diximus semper dantur: quàm in pœnalibus ex maleficio, quæ in hæredes non dantur tam in quadruplum, seu duplū, quàm in simplicum, nisi rei persecutionem,

con-

contineant (vt extat dictum] & probatur; nam pœna suos habet auctores, *l. fancimus. de pœnis*, filius enim non debet portare iniquitatem patris. *l. vnic. C. de delict. defunct.* Dec. *l. sicuti pœna, ff. de regul. iur. Gl. in §. non omnes. Inst. de perpet. & temp. act. & dictâ regulâ procedere in contractibus probatur ex *tex. in l. 1. §. 2. ff. de positi ibi earum autem rerum, quæ supra comprehensa sunt in ipsum, in duplum in heredem eius, quod dolo malo eius factum esse dicetur qui mortuus sit, in simplum, quod ipsius, in duplum iudicium dabo. de qua regula egerunt Bart. in d. §. prator. 2. ff. de positi. & in l. 1. & 2. ff. de priuat. delict.* Duen. *regul. 13. & 137. Capra. regul. 77. Medic. tract. mors omnia soluit. p. 2. cõcl. 2. n. 5. Bossi. qui plures distinctiones refert, & declarat, et. de accusat. d. n. 34. & et. de sct. n. 105. Iul. Clar. in prax in §. in q. 15. Peregr. de iure sct. lib. 4. tit. 5. Menoch. conf. 99. a n. 150. Menchac. lib. 3. cõtr. illustr. c. 96. n. 20. Rod. Suar. allegat. 26. Couart. lib. 3. var. c. 3. a n. 7. Gomet. 3. to. c. 1. n. 85. Pichar. in d. n. 32. vbi sup. Farin. tom. 1. q. 10. Olasc. dec. f. 149. & 152.**

14 Limita primò hanc regulam, quando lis est contestata cõtra defunctum; nam tunc actio transit cõtra hæredes in pœnalibus. *l. omnes, l. sciendum, ff. de action. & oblig. l. 1. ff. de priuat. delict. leg. sicuti, & leg. pœnalia, 125. ff. de regul. iur. l. vnic. C. ex delict. d. facti. l. quod diximus, §. ult. ff. quod met. caus. l. hæredem, ff. de calumn. l. in heredem ff. de do. o. l. inde Neratius, §. hanc ff. ad legem Aquil. l. constitutionibus, ff. de actionib. l. ultim. C. rerum amotarum, l. 25. tit. 1. l. 3. tit. 15. & l. 3. tit. 16. p. 7. & utrobique vide Addit. Bart. in l. in actionibus, col. pen. & ult. ff. de in litem iur. Mench. num. 25. Pichar. num. 45. Gomet. n. 85. Olasc. n. 4. vbi sup. Fachin. controu. illustr. lib. 9. cap. 5. Ant. Faber. de error. 4. part. decal. 80. error. 8.*

15 Intellige primò istam limitationem esse intelligendam, quando litis contestatio est valida de iure, si autè esset inualida, tunc nõ operatur transmissione cõtra hæredes: omnes enim effectus, qui ex litis contestatione causantur, oriuntur, quando litis contestatio valet. *authent. offeratur. infra. C. de litis contest.* Glor. in l. si pater, C. ne de statu defunc. & ibi Bal. & in d. l. vnic. C. ex delict. defunct. Menoch. vbi supra. vers. modo, Farin. tom. 1. q. 10. n. 54. infra.

16 Intellige secundò procedere, si lis civiliter est intentata, nam si agatur criminaliter, tunc actiones non transeunt in hæredes. Glor. in l. ex iudiciorum, ad fin. ff. de accus. Bald. in dict. l. vnic. vers. de uno quæro, & ibi Aluer. & Angel. col. 2. vers. in priuatis de licitis. Bossius, in tit. de accusat. n. 35. Gomez. d. c. 1. n. 85. Farinac. num. 54. Menchac. lib. 3. controu. illustr. c. 96. n. 28. Cauall. resol. crimin. centur. 3. casu. 298. n. 4.

17 Intellige tertio procedere in delictis priuatis, vt in delictis furti, vis honorũ raptorũ, iniuriæ, vel in alio simili delicto; nam in istis, si reus delinquens moriatur ante accusatione propositâ, extinguitur, & annullatur delictum, & pœna non transit contra hæredes; secus autem in publicis delictis, nam etiam lite contestata cum defuncto ad hæredes non transit; sed requiritur quòd præcedat condemnatio, etiam si pœna sit pecuniaria, vt cõfiscationis bonorum, *l. ex iudiciorum, & ibi, Bart. Aluert. & DD. ff. de accusat. l. 3. l. defuncto, C. de public. iudic. l. crimen. de pœnis, l. fin. C. si reus, vel accusat. mort.* Bald. col. 2. Angel. col. 1. & in leg. vnic. C. ex delict. defunct. Grabiell. tit. de malefici, concl. 35. in princ. Marf. in l. fin. n. 28. ff. de quaest. Bertaz. conf. crimin. 33. num. 4. Buttr. conf. 58. in princ. Vulpel. consil. crim. 1. n. 4. Iul. Clar. in prax. crim. q. 51. n. 12. & 16. Mench. d. n. 4 & 15. Farin. n. 45. Gomet. n. 82. vbi sup. Pichard. in d. §. non autem omnes. n. 62.

19 Quod procedit in sententia, seu condemnatione, quæ transacta est in rem iudicatam, non vero appellatione suspensa, appellatio enim quodam modo iudicatum extingit. *l. 1. infra. ff. ad Turpill. l. ita demum ibi Bald. & DD. C. de procurat. l. fin. C. si reus vel accusat.* Glor. in l. ex iudiciorum, D. de accusat. Bart. Angel. & DD. ibi, Medic. in d. tract. et. mors omnia soluit. 2. p. concl. 32. n. 37. Capra. regul. 67. n. 28. Peregr. de iure sct. lib. 4. tit. 5. n. 38. Gomet. vbi supra. n. 82. & in n. 83. distinguit, aut agitur de pœna corporali tantum, vel mixtim de pœna pecuniaria, & corporali, ita quòd pœna pecuniaria veniat accessorie ad pœnâ corporale, & tunc extinguit morte rei; aut vero agitur ex crimine pecunialiter tantum, vel mixtim, sed æque principaliter, & tunc quoad pœnam corporalem extinguitur, nõ verò quoad pœnâ publicationis bonorum. eandem distinctionem

tionem refert, & sequitur Menoch. n. 1.
17. & 18. Farin. n. 47. Pichard. n. 63. *ubi sup.*

20 Limita hanc doctrinam, quando pœna imponitur ipso iure, nam tunc bene datur contra hæredes ante litem cõtestatam. l. C. ius ff. ad senat. conf. Sylan. Bart. in l. 1. n. 3. ff. de priuat. delict. Bald. num. 7. Angel. sub. n. 4. inl. vnic. C. ne ex delict. de funtorum. Capol. consil. crimin. 22. num. 8. & 9. Mench. n. 22. Gomez, n. 80. Farinac. n. 69. & 70. *ubi sup.* Caval. resolut. crimin. centur. 3. casu. 298. n. 7. Et an præcedere debeat declaratio iudicis, vel an sufficiat, si de delicto per partis cõfessionē, vel per testes cõstet, vide relatos DD. & nos latius in suo loco diximus.

1 Limita secundo dictam regulam, quando reus latitat, & ipsius copia non potest haberi; nam tunc ex eo quod nõ stetit per actorem, perinde habetur, ac si lis fuisset cõtestata, l. si cum. §. qui iniuriam. ff. si quis caut. & ibi, Bal. in 6. notab. Fulgol. in ultim. notab. Menchac. num. 23. Farinac. n. 51. Pichard. n. 47. *ubi sup.*

22 Limita tertio, quando ex delicto defuncti ad hæredem aliquid peruenit, nam tunc actio in eum datur, vt iniustum lucrum restituat. l. in hæredem. §. de calumniat. l. quod diximus, 16 §. ultim. ff. quod met. caus. l. in hæredem, 26 ff. de dolo. l. illud. 7. ff. de tribut. act. l. 1. §. fin. de vi, & vi armat. l. vi pulsos. C. vnde vi. l. 3. §. ex refurtiua. ff. de peculio. l. si cum exceptione, §. Pedius, l. quod autem, ff. quod met. caus. l. 1. §. fin. de vi honor. raptor. turpia enim lucra ab hæredibus sunt extorquenda, ne alieno scelere ditentur. Menchac. num. 26. Farinat. n. 5. Pichard. num. 50. *ubi supra.* qui pariter hanc limitationem extendunt, nedum si ad omnes peruenit hæredes, sed etiam si ad primum tantum, nam ex eo quod ad primum peruenit, cepit esse hæreditaria, & poterunt alij hæredes conueniri; nam perpetuatur actio aduersus ipsum, & hæredes eius, licet id, quod peruenit, statim cõsumpserit. l. v. deamus. 17. ff. quod met. causa. Couarr. var. lib. 3. c. 3. Medic. tract. mors omnia soluit, 2. p. q. 32. Menoc. de recup. poss. remed. 15. à n. 157.

23 Limita quarto in actionibus, quæ licet sint pœnales respectu hæredum, sunt tamē ex parte actoris rei persecutorię, videlicet quando agitur ad damna, & interesse; in hoc enim casu hæres de iure canonico

ex delicto defuncti tenetur. c. nobis 28. in fin. de sentent. ex commun. tua nos. de vsur. c. in lictoris de raptorib. c. vit. de sepult. Cacheran. decis. 152. n. 5. Iul. Clar. in prax. §. fin. q. 51. vers. ulterius quaro. Duēn. regul. 13. prope fin. Capra. regul. 67. n. 12. Gomet. var. tom. 3. c. 1. n. 84. & 85. vbi tenet quod possunt per iudicem Ecclesiasticum compelli, etiam si sint laici, & in terris imperij pro exoneranda conscientia defuncti. Couarr. n. 7. Mench. & Farin. n. 61. & 64. *ubi supra.* Gu tierri. canon. qq. lib. 2. c. 18. n. 6. Phanut. de inuent. 7. p. sub. n. 78. vbi concludit, quod hoc remedium iuris canonici compellendi hæredem defuncti nõ potest intentari, nisi coram iudice Ecclesiastico: quem sequitur Farinat. d. loco. Ceual. comm. cont. q. 464. Pichard. in d. §. non autē. n. 55. Infl. de perpetuis, & tempor. vbi ampliat etiã si ex delicto ad ipsum nihil peruenit, & relati DD. *ubi supra.*

Sub limita primò hancquam limitationem, quando actiones ex parte actoris sunt pœnales; nam illæ nec etiam de iure canonico cõtra hæredes dantur, §. bis autē verbis Instit. ad leg. Aquil. Bart. in l. 1. ff. de priuat. delict. Abb. in cap. fin. de sepultur. Olac. decis. pedemont. 152. n. 8. ibi, actio si ex utraque parte est pœnalis, ex utroque iure Canonico, & Ciuili non datur contra hæredē. Capra, Duēn. & Farinac. *ubi supra.*

25 Sub limita secundo, quando defunctus pauca bona habebat, nam tunc hæredes non tenentur ultra vires hæreditarias in casibus, in quibus secundum ius canonicum compelluntur, & si non confecerint inuentarium, si realiter, & vere nihil occultauerunt, quia in foro animæ nõ statur præsumptionibus, sed veritati. Hostiens. in summ. in tit. de testament. §. penult. Ang. in summ. verb. heres. in quest. vtrum heres teneatur. Ioann. Andr. Domin. & Franc. in cap. quamquam. de vsur. Ruin. consil. 20. lib. 4. circa fin. Feder. de sen. 12. Arctin. 148. col. fin. Iul. Clar. in dict. q. 51. versic. suas tamen. Villalob. in antinom. iur. verb. heres, n. 2. Bofsius, in sua pract. crim. tit. de pœnis, n. 34. Negul. de pignor. 4. mēbr. 2. par. num. 124. Couarr. n. 8. Cacher. decis. 152. n. 9. *ubi supra.* vbi Couarr. & alios refert, & sequitur. Perez. in proœm. ordinam. q. 10. Nauarr. libr. 3. de restitut. c. 4. n. 172. Menchac. de succession. creatib. §. 1. n. 26. Gomez. in l. 3. Taur. num. 121. & in d. c. 1. n. 85. Farinac.

26

n. 65. Gutier. num. 67. Cenall. & Pichard. ubi sup. nam heres non conficiens inventariū de iure canonico nō tenetur ultra vires hereditarias. Mench. de success. creat. libr. 1. §. 2. num. 12. Gomet. in dict. leg. 3. Spin. de testament. glos. 35. num. 56. Ceuall. comm. quaest. 31. vers. aduertend. & relati,

S V M M A R I V M.

- 1 Depositū debet redi in loco, in quo factū est.
- 2 In deposito potest apponi pactum, quod reddatur in alio loco; sed sumptibus deponentis implendum est.

A D D I T I O

1

AD Glos. 2. Nota 1. ex Glos. quod depositum debet redi in loco, in quo factū est. Adde Paul. in l. si in Asia, §. fin. deposit. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 10. tit. 4. n. 8. Carrot. deposit. tit. si no in loco, quod debet rest. n. 1. Moz. in tit. deposit. c. de natur. deposit. n. 26.

2

Nota extra Glos. quod in deposito potest apponi pactum, quod restituatur in tali loco, quæ conditio sumptibus deponentis adimplenda est; nam qui depositum custodiendum suscepit beneficium præstat, & ideo indemnis seruati debet. l. ei apud quem. ff.

S V M M A R I V M.

- 1 Si deponentis sunt plures heredes, & res deposita est diuidua, cuilibet pro parte hereditaria restituenda est, vel in solidum si est indiudivua.
- 2 Maior pars heredū non ex pluralitate personarum, sed ex magnitudine portionum hereditatis intelligitur.
- 3 Si pecunia in saculo signata est deposita, & vnus ex heredibus repetit, saculum coram iudice debet aperiri, & pars, quæ ei pertinet, debet tradi, & iterum signari saculū.
- 4 Si res diuidi non potest heredi petenti depositarij tradere debet, præstita idonea satisfactione.

A D D I T I O

1

AD Glos. 3. Nota quod, si deponentis sint plures heredes, si res deposita est diuidua, cuilibet pro parte hereditaria restituenda est, vel in solidum, si est indiudivua. Adde Zabarel. cons. 115. in princ. Carrot. de deposit. par. tit. si vni ex heredib. vbi si res est indiudivua, cum interuentu iudicis restituendam esse, præstita ab herede recipiente idonea cautione indemnitate quoad alios; alias vero nō teneri restituere. Tusch. litt. D. conclus. 288. n. 5. Petr. Greg. syntag. iur. lib. 23. n. 12. Mantic. de tacit. conu. lib. 10. tit. 7. n. 2. vbi ait quod, si maior pars adiuvenit hereditatem, res restitui debet cautio-

DD. in dict. locis.

Secus autem dicendū erit de iure ciuili in casibus, in quibus in heredes transit actio; nam lex ciuilis præsumit, quod bona defuncti heres, qui inventariū nō confecit occultauit. authēt. de hered. & falcidia. §. si vero l. fin. C. de iure deliber. vide Add. ad Gl. l. tit.

S V M M A R I V M.

Depositarius non tenetur reddere depositum, nisi in illo loco, vbi absque culpa depositarij reperitur.

G L O S S Æ. II.

depos. Mantic. & Carrot. ubi sup. vbi dicit, quod si appareat alternativè conuentum de pluribus locis, quod electio est deponentis, idē tenet Moz. in c. de accidēt. de pos. n. 4.

Nota secundò ex Glos. quod depositarius non tenetur reddere depositum, nisi in illo loco, vbi absque culpa depositarij reperitur. Limita ex Mantic. ubi supr. num. 9. nisi velit deponens suis sumptibus, suoque periculo rem ad alium locum perferri.

Limita secundò, nisi aliud conuentum sit, vt diximus. sup. n. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Si deponentis sunt plures heredes, & res deposita est diuidua, cuilibet pro parte hereditaria restituenda est, vel in solidum si est indiudivua.
- 2 Maior pars heredū non ex pluralitate personarum, sed ex magnitudine portionum hereditatis intelligitur.
- 3 Si pecunia in saculo signata est deposita, & vnus ex heredibus repetit, saculum coram iudice debet aperiri, & pars, quæ ei pertinet, debet tradi, & iterum signari saculū.
- 4 Si res diuidi non potest heredi petenti depositarij tradere debet, præstita idonea satisfactione.
- 5 Depositarius excusatur restituendo depositum ei, qui est in possessione hereditatis probando se esse heredem.
- 6 Si vnus ex heredibus partem suam suscepit, & postea ad reliquas agit, an teneatur illas tradere?
- 7 Si duæ species deposita sint, an vni heredi sine alio reddi debeat?
- 8 Quæ remedia competant heredibus pro recuperatione depositi.

G L O S S Æ. III.

ne idonea data, quod ceteri restitutionem ratam habebunt, & similiter ait, quod maior pars non ex numero personarum, sed ex magnitudine portionum hereditatis intelligitur. idem tenet Gratian. discip. c. 202. num. 20. idem probatur ex text. & Gl. in l. si plures. verb. personarum, §. 4. ff. de pos. & Carrot. ubi sup. n. 2.

3 Nota ex Glos. 1. quod si pecunia in saculo signata est deposita, si vnus ex heredibus, qui eam deposuit repetat, coram iudice, vel honestis personis debet saculum aperiri, & pro rata partis, in qua heres est, ei partem restitui, & post modum saculum

iterum

iterum resignati coram iudice, & reliqua apud se retinere, vel apud eadē sacrā deponere. l. 1. §. pecunia. ff. de pos. Carrot. in d. tit. si vni ex heredibus, n. 1. Mantic. ubi sup. n. 6. & in n. 7. ait, si res diuidi non possunt, omnes debere depositariū tradere hæredi, qui petit, satisfactione præstita. ex d. §. si pecunia.

5 Nota secundò, quòd excusatur depositarius restituendo depositum ei, qui est in possessione hæreditatis, probando se esse hæredem. Mannel. conf. 2. n. 13. Mascard. de probat. concl. 14. illation. 179. Capit. decis. 117. p. 2. Carrot. ubi sup. n. 3. in fin.

6 Nota tertio, si vnus ex hæredibus partē suam susceperit, & postea reliquorum partes perierint, non teneri alijs partem aliquam refarcire. tex. in l. ult. C. de pos. Mantic. ubi sup. n. 9. Carrot. in rub. aliter ex deponent. an in solid. agere possit. n. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Depositum debet redi statim, etsi ad tempus sit datum.
- 2 Depositum executionem paratam habet. Item etsi sit irregulare.
- 3 Depositarius restituere depositum diponētū tenetur, etsi iudicis auctoritate sit factū.

A D D I T I O

1 AD Glof. 4. Nota primò, depositum debere redi statim, etsi ad tempus datum sit, Adde Bart. & Bal. in l. 1. §. fin. ff. de pos. & Paul. ibi, Alex. conf. 30. verb. nec obstant n. 13. lib. 3. Mantic. de tacit. conuent. lib. 10. tit. 4. n. 6. Petr. Greg. syntag. iur. libr. 23. c. 2. a n. 4. Carrot. de de pos. 1. p. q. 3. n. 32. & tit. de casu. n. 52. Molin. disp. 529. in prin. Vucsemb. in parat. tit. de pos. vel cont. n. 15. Tusch. litt. D. concl. 200. n. 10. Roder. de ann. reat. lib. 3. q. 11. n. 27. Tiraq. de retr. conuent. §. 4. glof. 9. n. 5. Moz. de contract. tit. de pos. cap. de accidental. de pos. num. 4. Morl. in empor. iur. tit. 1. 8. in prin. n. 26. Sesse. decis. 192. n. 1. libr. 2. cum enim fauore deponentis sit factum, ad eius libitum reuocari debet.

2 Amplia primò depositum executionem paratam habere. l. si quis vel pecunias, C. de pos. & ibi, Bart. Paul. n. 2. Bald. & Angel. Canpe. de dote. 5. p. q. 3. vers. secundo potest. Alin. de execut. c. 4. Tusch. litt. D. cõcl. 200. n. 11. Can. cer. 3. p. 8. de de pos. num. 35. Roder. Suar. in l. post rem iudicatā notabil. 5. n. 2. Carrot. in d. q. 3. n. 33. Paz. in prax. 3. tom. cap. 6. §. 6. n. 2. Boer. decis. 298. n. 7. Caltill. quot.

7 Limita quando quis duos seruos, vel equos deposuerit, & vnus hæredum vnum receperit, vel sit minoris æstimationis; nã tunc damnum ad vtrum que hæredem pertinet; quia in speciebus non fit diuisio ex numero, nisi alter consentiat, Glof. in dict. l. vnic. verb. nec in specie. & Salycet. ibi, n. 3. Mantic. in d. tit. 7. n. 3. 4. & 5. nec species vni hæredum sine alijs restitui possūt. Carrot. ubi supra. nisi de mandato iudicis restituatur; nam de mandato iudicis vni recte soluitur. Bar. in l. stipulatus, in prin. D. solut. vt diximus, in n.

8 Nota quarto hæredibus pro recuperatione depositi compere plura remedia, videlicet rei vëdicationē, depositi actionē, & hæreditatis petitionem. Glof. in leg. fin. verb. hæredi ff. de in pos. leg. vtr. nom. Carrot. de pos. 1. par. tit. hæredibus.

- Contrarium, & concordia. n. 4. & 5.
- 6 Quando res litigiosa deponitur absque iudicis mandato non potest redi.
- 7 Et quid si ex voluntate partium fuerit factum sequestrum?

G L O S S Æ . IIII:

lib. 3. c. 16. n. 6.

Amplia secundò, etsi depositum sit irregulare, vel simulatum, si de eo per instrumentum, vel confessionem constet. Mar. Angsol. conf. 96. n. 14. & cõf. 20. n. 4. lib. 1. Hipol. Rimln. 60. a. n. 19. libr. 1. Fachin. contr. iur. lib. 2. c. 93. in fin. ibi, ad tertium respondeo, hic non agi de simplici confessione, sed de confessione ex causa depositi, cum scilicet quis fateatur se accepisse rem ex causa depositi, cõfessio probat depositum intercessisse, depositum vero executionem paratam habet. Caltill. lib. 3. c. 16. n. 8. ita que hunc effectum non producit confessio, sed confessionis causa, nempe depositum, quod habebit locum in confessione depositi facta in iudicio, vel ex mandato iudicis.

3 Amplia secundò depositarium teneri ad restitutionem depositi deponenti, etsi iudicis auctoritate depositum receperit. tex. in l. acceptam, C. de usur. Bald. in l. ult. in fin. C. de commun. seru. manum. Dec. consil. 445. col. ult. vers. in dubio. Cancer. lib. 3. c. 8. de de pos. n. 18, 19. & 20. Barbof. in l. si mora. 10. ff. solut. matr. n. 87.

4 Contrariam, in hoc casu depositarium
Ll 2 de po

depositum non teneri deponenti restituere absque mandato iudicis, docent Pa ul. in l. acceptam. col. 1. C. de usur. Roman conf. 287. Follet. in prax. censuali. verb. gratis. n. 54. Carrot. de deposit. tit. de casu. n. 53. Felican. de cōsib. lib. 4. 2. tom. c. unico. n. 4. x. erf. praterea. Ti raquel. de retract. lib. 2. §. 4. glos. 5. n. 2.

Pro dictarum opinionū concordia dic pri mam procedere, quando debitor ob contumaciam debitoris nolentis debitum recipere causa se à debito liberandi, vel impediendi cursum vsurarum auctoritate iudicis debitum consignauit, & deposuit; nam tunc deponens poterit reuocare antequā à creditore sit acceptatum, & depositario à creditore denunciatum, ne depositum deponenti restituat, vt probatur ex l. acceptam, C. de usur. nam cum id totum factum videatur fauore deponentis, fauori suo bene poterit renūciare. argumt. l. 2. C. de pact. quia fingitur nō depossibile, & censetur de positioni renūciaſſe. l. debitor. ff. de usur. Bal. & Barbol. vbi sup. Azebed. in l. 1. tit. 12. n. 22.

Quando vero depositum est acceptatū

S V M M A R I V M.

- 1 Compēsationis exceptio in deposito non admittitur.
- 2 Ampliatur in deposito confesato, quod habet priuilegia veri depositi, si de praiudicio depositarij; secus si de tertij praiudicio agatur. Contrariū, & quomodo sit intelligendum. n. 3. 4. & 5.
- 6 Exceptio non numerata pecunia non admittitur in deposito vero, nec in confesato.
- 7 Compensatio nō admittitur, etsi sit depositum quantitatis.
- 8 Item si res perditā sit, & agatur ad estimationem, & n. 9.
- 10 Item si non petat deponens, sed creditor ob cuius contumaciam factum sit.
- 11 Creditori ad recuperandum depositum cōpetis utilis rei vindicatio.

A D D I T I O

1 AD Glos. 5. Nota 1. compensationis exceptionem in deposito ad retardandam eius restitutionem non admitti, etsi quantitas, quam depositarius compensare contendit liquidissima sit. Adde. Bald. & Abb. in e. 2. de deposit. Fulgos. in l. fin. num. 4. ad fin. C. de compens. Cancet. 3. par. c. 8. de de pos. num. 45. Zasus. in §. bona fidei. Institut. de act. verbo compensantur, & ibi, Angel. num.

à creditore, denunciatum que depositario ne alij soluat, nullo modo potest depositarius redere depositum absque iudicis licentia. Bart. & Bald. in l. acceptam, C. de usur. Follet. in prax. censu. verb. instrumentum gratia, n. 54. Felician. c. unic. vers. qua resolutio. vbi assignat rationem ibi, cum ex acceptatione creditori sit ius quasitum ad sortem depositam, debitor mutare voluntatem non poterit, nec depositum reuocare. Azebed. vbi sup. n. 20. ibi, notandum tamen est, quod si deponatur penes tertium, propter causam creditoris nolentis rem illam recipere, depositarius ille potest, licite redere sibi deponenti depositum illud, re integra; sed si depositum per creditorem est acceptatum, & denunciatum depositario ne illi soluat, nullo modo potest sequester deponere, & redere sequestrum absque iudicis licentia.

6 Et quid si ex mandato iudicis res litigiosa apud sequestrum deposita est? vide Ad dit. inf. ad gl. 6. Et quando ex voluntate partium sequestrum factum fuerit? vide Ad dit. infr. ad glos.

- 12 Compesatio non admittitur, etsi debitum ex vna causa in depositum conuertatur.
- 13 Exceptioni non numerata pecunia non est locus, quando debitum ex vna causa conuertitur in mutuum.
- 14 Compesationi est locus in contraria actione depositi.
- 15 Itē si perueniat ad tertium, & esset quātitatis, nisi apud eum à primo depositario esset depositum, & ab eo primo deponenti actiones cessa, & directam actionem intentet.
- 16 Item si depositum esset subrogatum, de pēdens seu corresponsiuū ad alium cōtractū.
- 17 Dos confesata in praiudicium contententis operatur idem ac actualis numeratio; secus in tertij praiudicium.

G L O S S Æ. V.

8. Corraf. n. 12. Minſig n. 1. Pichard. n. 46. Ancharran. conf. 360. n. 1. Roland. 17. num. 1. lib. 1. Surd. 240. Tindar. de compensat. art. 5. n. 41. & 42. Nouell. de dor. 8. par. priuil. 1. col. 2. post princip. Medic. de compens. 1. par. q. 15. Iacob. Reuar. lib. 1. variar. cap. 11. Cuiat. lib. 8. obseruat. cap. 16. ad fin. Roman. singul. 128. Carrot. de deposit. tit. de casu. n. 15. fol. 106. Barbol. in l. diuortio. §. ob donationes, n. 5. ff. solut.

solut. matrim. Seraph. *de priuileg. iuram priuileg.* 74. n. 88. & 99. Salced. *in add. ad Bernar. Diaz. regul.* 99. *vers. 4. limita.* Couarr. *in c. quambis pactum, de pact. 1. par. §. 4. n. 9. versic. huic opinioni.* Moz. *de contract. tit. de depos. c. de natur, depos. num.* 31. Gutierrez. *de iur. confir.* 3. par. c. 6. n. 4. Azebed. *in l. 1. tit. 5. lib. 4. re-compil. n. 70.* Mantic. *de tacit. conuent. lib. 10. tit. 10. num. 4.* Gratian. *discept. c. 263. n. 14.* Castill. *quotid. libr. 3. c. 16. n. 10.* Ceual. *in 2. part. tractat. per viam violent. quest. 1. n. 10.* Franch. *decis. 51.* Molin. *disput. 297.* cuius quidem conclusionis ea est potissima ratio, nam depositum committitur fidei depositarij ea tacita conditione, vt illud restituat deponenti, quando ipse voluerit, l. 1. §. pen. ff. *depos.* & cum lateatur compensans depositum, perfide videtur agere, si illud sine fidei commissum quacumque ratione statim non restituat.

Amplia primò, exceptionem compensationis non admitti etiam in deposito confessato, & factò per constitutum, videlicet quando de actuali numeratione non constat; nam huiusmodi depositum quoad præiudicium ipsius depositarij habet priuilegia veri depositi, secus quoad præiudiciũ tertij, ex *Glos. hic* cui Adde Paul. *consil. 10. n. 1. libr. 2.* Curt. *in l. 1. in princ. n. 16. ff. si cert. petat & in l. bona fides, num. fin. ff. de pos. Roland. *consil. 17. a. n. 15. libr. 1.* Thesaur. *decis. 26. n. 3.* Tiraquell. *de retract. §. 4. glos. 6. num. 15.* ibi. *id tamen intelligitur, proat etiam illa iura loquuntur, quantum ad ipsos confitentes, nec alicubi scriptum reperitur id præiudicare tertio, cuius interest,* Barbof. *in l. diuortio, §. ob donationes, num. 14. ff. solut. matrim.* Mantic. *num. 14. vbi supr.* Fachin. *controuer. iur. lib. 2. c. 93.* Cancer. *vari. resolut. 3. par. c. 8. de deposit. n. 40.* pro hac opinione consuluisse dicit, quando ex confessione non inferatur præiudicium tertio, nec est facta inter personas prohibitas. Castill. *quotid. libr. 3. c. 16. n. 10.* Matienz. *in l. 9. tit. 11. glos. 4. num. 6.* ibi. & alia, quæ in propositum adduximus, respondeo, leges illas procedere quoad ipsum confitentem. non vero quoad præiudicium tertij, etiam si confessio fuerit iurata, ex l. ius iurandi. *in fin. C. de testib.* Pichard. *in §. bona fidei. 30. num. 46.* Giurb. *decis. 87. n. 35.* ibi. *illud est validum, ad perfectam reuocacionem, licet tertio non noceat.**

3 Contrariam, imo quòd priuilegium excludens exceptionem compensationis tantum habeat locum in deposito vero, & nõ in confessato, tenent Bald. *consil. 384. in fin. libr. 1.* vbi dicit, quando non apparet de deposito per numerationem, non habere locum leges dicentes causam depositi esse in aliquo priuilegiatam, & eum sequuntur Berol. *decis. 195.* Cagnol. *in l. contractus n. 20. ff. de regul. iur.* Plot. *de in litem iurand. §. 10. num. 32.* vbi alios citat. Bap. Lupet. *in l. 2. n. 104. C. de pact. inter emptor. & Tiraquel. vbi sup. n. 15.* vbi alios adducit. Rolan. *l. consil. 7. num. 3. & 4. vol. 1.* vbi multos refert, Masc. *de prob. concl. 509. n. 7.* Auendañ. *de censib. c. 45. n. 15.* Felician. *2 tom. libr. 1. c. 8. num. 7. vers. pro contracta vero sententia.* Ceual. *2. par. tract. per viam violent. quest. 1. num. 39.* ea ratione, nam depositum vno modo tantum contrahitur, videlicet re ipsa, non vero per confessionem recepti.

4 Intellige hanc opinionem, quando ex deposito confessato ius tertij lederetur, vel quando confessio esset facta inter personas prohibitas: quo casu priuilegia veri depositi in deposito confessato nõ habent locũ, alias contraria est verior, & tenenda.

5 Intellige secundò, nisi contrarium esset probatum, nempe non fuisse factam numerationem. Vicent. Carrot. *de depos. 1. par. q. 2. n. 10.* quem refert, & sequitur Cancer. *vbi supr. n. 45.*

6 Et vt in deposito vero non admittitur exceptio non numeratæ pecuniæ, sic nec in confessato, vt post Bald. Salyc. Castrens. Felician. & alios notat Bertazol. *claus. 32. glos. 1. num. 14. l. in contradatibus. §. 1. ff. de non numerat. pecun. & ibi, Bart. u. 1. Fachin. libr. 2. controuer. iur. c. 93. vers. praterca, libr. 2. Carrot. de depos. 1. par. q. 2. num. 19. & in tit. de casu. n. 32.* Barbof. *in l. diuortio. §. ob donationes, n. 14. ff. solut. matrim.* Morl. *in emp. iur. 1. par. tit. 8. in princ. n. 26. lib. 3. c. 16. n. 9. in fin.* Ducñ. *regul. 260. limit. 5.* Cancer. *n. 46. vbi supr.* vbi etiã cessare inquit in creditore, qui confessus est sibi restitutum fuisse depositum, ex d. l. in contractibus, §. sed quam ibi. *glos. verbo depositarium,* quam communiter DD. sequuntur.

7 Amplia secundò, compensationem non admitti, et si depositum sit quantitatis. Salyc. *in l. penult. C. de pos. & in l. fin. col. vltima.*

C. de compensat. Bald. conf. 317. vol. 3. Natta. 438. num. 7. Surd. 246. n. 10. Mintig. in §. bone fidei. Instit. de action. n. 5. Pichard. n. 46. ibi, idque unum ex pluribus depositi privilegij esse liquet, siue regulare, siue irregulare illud sit. Morl. n. 28. Amat. Rod. n. 40. Barb. n. 12. post medium, ubi supr. Carrot. tit. de casu num. 18. ibi, loco ipsius altera dari potest, nulla aliter apposita compensationis exceptione. Medicis. tract. de compensat. 1. pars. q. 15. n. 4. & sic est tenendum, licet contrariam in Senatu Genuensi decisum fuisse tradat Rota Genuen. decis. 34. num. 9. ex eo quod aliam cōsimile pecuniam depositarius potest redere. l. Lulius, & l. dies pōsaliorū. C. deposit.

8 Amplia tertiò, etsi res deposita perditā sit, & agatur ad æstimationem; nam in hoc casu non est locus compensationi, *ex text. in leg. fin. C. de compensat.*, Salyc. *ibi, num. 10. Butig. in l. cum fundus, §. n. 56. & ibi. Purrup. n. 29. ff. si cert. petat.* quos refert, & sequitur Barbof. *in d. num. 12.* Quoties enim agitur actione directa depositi, nō admittitur compensatio, siue agatur ad consequendā rem depositam, siue æstimationem, ut tenent fere omnes *in princ.* huius Glōf. relati.

Nec obstat, quòd licet non admittatur compensatio, quando agitur rei vindicatione, *ex l. qui restituere ff. de rei vōdicat.* tamen si ad æstimationem devenitur, admittitur: (*ut infra.* in Addit. ad Glōf. l. 2. tit. 14. diximus) quia id est speciale in deposito, & aliās in ipso nullum assignaretur privilegium, & frustra, *in dict. l. fin.* contractus depositi exciperetur, cum manifestum sit speciem pro specie non posse compensari, nec speciem pro quantitate: (*ut diximus in Add. ad Glōf. l. 1. tit. 14.*) quare aperte colligitur Imperatorem prædictam specialitatem in deposito admittentem intelligendū esse, sensisse quando reducitur ad æstimationem, seu quando depositum est in pecunia, seu in rebus in pondere, & mensura consistentibus, quæ quidem inter pretatio communiter ab omnibus scribentibus, *in d. l. fin.* est recepta.

10 Amplia quarto, compensationem non admitti, etsi creditor deponentis, ob cuius contumaciam depositum fuit factum, illud petat, quia ut debitor consequatur liberationem, deponi sitū pecuniæ ut species fieri debet, *ex text. in l. 8. tit. 14. infra*

bas. par. & vide addit. sup. ad Glōf. l. 2. & in speciebus non admittitur compensatio, ut diximus. Secundo nam sequuta voluntate creditoris recipiendi depositum dominium in eum transfertur. *text. in l. acceptā, C. de usur. Bald. ibidem, n. 5. Negusan. de pig. 3. par. 2. membr. 5. par. n. 28. Tiraquell. lib. 2. de retract. §. 4. glōf. 9. Barbof. in l. si mora. 10. ff. solut. matrim. num. 86. ibi, nam cum sequuta voluntate creditoris in eum dominium trās-*

11 *feratur. Gratian. discept. c. 8. n. 25. ubi tenet, quòd non solum datur utilis actio creditori, sed etiam utilis rei vindicatio ad recuperandum depositum, sed quando concurrit rei vindicatio non admittitur compensatio (ut diximus in addit. ad Glōf. l. tit. 14. in fra hac part.)* ergo nec in nostro casu admitti debet. Ex quo sequitur creditori ad recuperandum depositum competere utilem rei vindicationem.

12 Amplia quintò compensationem non admitti, et si debitum ex aliā causa in depositum cōvertatur; quia certum est, quòd debitum ex vna causa conventionione partium potest converti in alia. *tx. in leg. certi conditio. §. depositi, & DD. ibi. ff. si cert. petat.* & in specie hanc ampliationem defendit Natr. *conf. 384. num. 5. & 6. Felician. de cens. lib. 2. tom. lib. 1. c. 8. vers. pro contraria vero sententia. Gratian. disceptat. c. 321. num. 10. Francif. Milan. libr. 2. decis. 2. n. 41. qui ea præcipua ratione fundatur, quia perinde est, ac si vera intervenisset numeratio, *ex text. in l. adversus & ibi, Glōf. C. de non numerat. pecun. & Gl. in l. singularia ff. si cert. petat.**

13 ubi probatur exceptionem non numeratę pecunię non habere locum, quando debitum ex vna causa fuerit conuersum in mutuum. Acosta, *in l. si ex cautione. falent. 3. C. de non numerat. pecun.* Felician. Gratian. Milanen, *ubi supr.*

14 Limita primò, quando agitur actione depositi contraria, quo casu, cum de fide rupta non agatur, compensatio locum habet, ut contra Cynum, & Angel. defendit Salyc. *in l. fin. C. de compensat. Tindar. de compensat. artic. 5. n. 40.*

15 Limita secundò, si depositum perveniat ad tertium, & esset quantitatis, vel ad æstimationem deveniatur, nam compensatio opponi potest; quia adversus tertium non competit actio depositi. *l. si is qui, C. de*

pos.

pos. Carrot. de depos. 1. par. rubric. si depositarius mutuet alteri. Vuelcemb. in parat. tit. de pos. vel contra. num.

Sublimita hanc limitationem, quando primus depositarius rem apud alium deposuit, & deponenti actiones directas celsit, vel eum in suum locum posuit; nã iste tertius compensationem obicere non poterit. *l. si is apud quem. ff. de pos. ex qua probatur competere actionem depositi contra tertium, videlicet secundũ depositariũ, si primus deponenti celsit actiones. Sard. conf. 411. num. 19. vbi alios refert, Carrot. de depos. 1. par. tit. de casu, n. 51. in fin. vbi ait quod erit cautus tertius, si animaduertat, an celsionarius utilem actionem intenter? & tunc poterit obicere exceptionem compensationis, secus si directam.*

16

Limita tertio, quando depositum est subrogatum dependens, vel respectuum ad aliud contractum; nam regulatur secundum ipsius contractus naturam, vt si prin-

S V M M A R I V M.

1. *Sequester non tenetur redere sequestrum, nisi finita lite.*
2. *Idem, etsi ex consensu vtriusque partis sit factum sequestrum.*
3. *Depositarius an sua sponte a deposito possit se exonerari.*

A D D I T I O

AD Glor. 6. Nota 1. sequestrum non teneri alteri ex partibus litigantibus, nisi finita lite sequestratas res redere. Adde. *Paul. in conf. 433. col. fin. lib. 1. Bart. & Bald. in l. si oleum, in prin. ff. de dolo malo. Foller. in prax. censual. verb. instrumentum gratia, n. 54. Tiraquel. de retract. lib. 2. §. 4. gl. 9. n. 1. Rebuff. 3. tom. conf. Gal. tract. de sequest. art. 1. gl. 1. n. 17. Felician. de censib. lib. 4. 2. tom. c. vnic. n. 4. vers. denique fallit.*

2

Amplia primo, quando ex consensu vtriusque partis depositum factum fuerit, nam eo casu depositum repeti non poterit, nisi finita causa, & iudex auditis partibus id ipsum statuerit. *Bald. & Bart. in d. l. si oleum. Paul. n. 2. in fin. vbi sup. Bald. conf. 104. col. 1. lib. 1. Barbof. in l. si mora. 10. ff. solut. matrim. n. 88. Tiraquel. n. 3. Felician. vbi sup.*

3

Nota secundo ex Glor. an depositarius, si sua sponte velit redere depositum, possit a deposito se exonerare? vide *Addit. ad Glor. 6. l. 3. tit. ant. ecd.*

cipalis contractus esset mutuũ, emptio, vel alius similis contractus, & depositũ per accidens subsequatur; quia tunc solum ad exceptiones, quæ ex ipso contractu competunt, attendi debet, & non ad naturam depositi *Carrot. n. 45. vbi sup.* vbi alios refert. *Ceuall. in tractat. de cognit. per viã violent. 2. par. q. 76. n. 9. & 11. Gratian. discept. c. 273. n. 5. vbi exemplificat, quando datur alicui res, vt ferat Titio, & si noluerit recipere, custodiat; nam tunc potius mandatum intelligitur, quàm depositũ. & in n. 12. ex Mantic. lib. 10. tit. 10. n. 16. & 17. dicit quod cessat privilegium depositi, quando pecunia deponitur ad redemptionem prætorum.*

17

Nota ex Glor. 3. quod dos confesata licet in præiudicium tertij nõ operetur idẽ ac actualis numeratio, ramen quoad præiudicium contentis bene operatur, vide *Addit. ad Glor. l. 33. tit. 13. infra hac part.*

S V M M A R I V M.

4. *Patium a duobus factum, quod non redatur depositum nisi sine altero, validum est. & quid si deposita esset species.*
5. *Depositarius tenetur restituere rem cum fructibus, & omni causa.*
6. *Accessorium venit in actione depositi.*

G L O S S A E. VI. VII. & VIII.

AD Glor. 7. Nota primo, si duo deposuerint rem eo pacto, quod depositum nõ redatur vni sine altero, pactum seruandũ esse. Adde *Carrot. de depos. 1. par. rub. alter ex deponent. an in solidum agere possit. n. 1. Mantic. de tacit. onuent. lib. 10. tit. 7. n. 1. alioquin quilibet pro ea parte, pro qua cuiusque interit, experiri potest. leg. 1. §. si apud duos vers. si duo ff. de pos.*

Intellige si depositum erat in pecunia, nã si esset species deponita vni sine altero reddi non potest, etsi non adsit pactum, ex *Gl. hic. cui Adde Carrot. Mantic. n. 5. vbi supra.* vbi ampliat etsi deponantur duæ species, & assignat rationem; quia in speciebus non fit diuisio ex numero, nisi alter consentiat. *Glor. in l. ultim. C. de pos.*

AD Glor. 8. Nota primo depositarium teneri restituere rem cum fructibus, & omni causa. Adde *tex. in l. videamus, §. si possessionem ff. de usur. l. 5. §. hac actione, ff. de pos. sit. Loriot. de fruct. cons. 1. Moz. tit. de depos. sit.*

Et. S. de naturalib. deposit. n. 2. Carrot. de deposit. rub. accessio tertis fol. mibi 212. Vuesemb. in parat. ff. deposit. n. 13. omnis autem causa continet fructus, & partum. Glor. in l. sed & partus ff. quod metus causa. verb. causa, & ibi, Angel. Gart. de expens. & melior. c. 23. n. 47.

Nota extra Gl. primò, quòd similiter: actione depositi venit accessorium, nam et si re vera non sit depositum, tamen pro eo

actio depositi competit, & depositarius tenetur custodire, ita pro vt principale: & in hoc casu limitatur illa regula, ce positum non est, ergo non competit actio depositi. Carrot. tract. deposit. 1. p. titul. quid veniat in act. deposit. n. 4. & 5. Vuesemb. in parat. tit. deposit. n. 13. Moz. n. 2. vbi supr. Mantie. de tacit. conueni. lib. 10. titul. num. Amat. Roda de priuileg. credit. art. 6. n. 7.

L E X. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Depositarius tenetur redere depositum rebus in eodem statu permanentibus,
- 2 Depositarius non tenetur redere arma stulto, siue furioso, siue iracundo, nisi iurauerit redere depositum
- 3 Depositarius non debet redere depositum deponenti, quòd bona sunt publicata seu addita.
- 4 Dominus, & fur si simul repetant depositum, non est furi tradendum, sed expectandum est, an suam esse probet: in talibus furi est

tradendum.

- 5 Item si deponens sit bona fidei possessor, quia potior est causa dominij, & quo modo debeat intelligi, h. 6.
- 7 Dominum incontinenti quòd dicatur probari, arbitrio iudicis relinquatur.
- 8 Dominus rem suam apud ipsum depositam redere non tenetur. Depositum rei propria non tenet.

A D D I T I O

AD Glor. 1. Nota primò de positarium teneri redere depositum rebus in eodem statu permanentibus. Adde Molin. disput. 526. vide Addit ad Gl. 2. l. 6. titul. 1. vbi de hac clausula rebus sic stantibus egimus.

Nota secundò ex Glor. & text. depositarium non teneri redere arma stulto, seu furioso, siue iracundo, si timeretur, quòd cù eis aliquem cederet. Adde de ex. in l. 27. tit. 11. p. 3. ibiq. Addit. in c. ne quis. 22. q. 2. Molin. vbi supr.

Amplia etiam si depositarius iurauerit depositum restituere ex l. 27. tit. 11. p. 7. vbi assignatur alij casus, in quibus arma nõ sunt redenda stulto.

Nota tertio ex text. quando bona deponentis sunt publicata, seu addita fisco, tunc depositum non ei, qui deposuit; sed fisco esse redendum. Adde text. in l. bona fides. ff. de pos. Matthesil. singul. 5. n. 6. Bald. in rubr. C. deposit. ad fin. Alfar. de offic. fise. glor. 34. n. 136. vbi ait, quòd depositum in factum a bannito nõ est ei, sed fisco restituendum. Tusch. litt. D. concl. 200. num. 26. Carrot. de deposit. 1. par. q. 3. tit. si reus publici iudicij postea deportatus deponat. n. 11. Molin. vbi supr. vide Add. ad Glor. l. tit.

AD Glor. 2. & 3. Nota 1. ex text. & Glor. quòd quando rem depositam proprius dominus, & fur, seu alius malæ fidei possessor, qui eam deposuit, simul repetunt, non

G L O S S A. I. II. III. & IIII.

est fur tradenda; sed expectandum est vtrum dominus rem suam esse certum faciat, furtoque sibi ablatam, Adde Bald. in conf. 480. incipit ista questio. in princ. libr. 4. Bart. in l. si alienam, n. 5. Paul. num. fin. Duaren. in fin. Zaf. n. 5. ff. solut. matrim. Bossium. in tit. de carcere, n. 18. vbi ait quòd constituto de ille veri domini restitui debet domino, nõ furi; secus in dubio. Tusch. litt. D. conclus. 214. nam. 3. Carrot. de deposit. 1. p. q. 3. tit. si prodo, vel fur. Barbof. in l. si alienam. 12. ff. solut. matrim. n. 8. Molin. disp. 526. col. 2.

Amplia ex Glor. quamuis deponens sit bonæ fidei possessor, nam ex equitate potior est causa dominij. Adde Bart. in l. si res aliena. num. 5. ff. solut. matrim. Salyc. in l. pen. n. 5. C. de pos. Rimin. Sen conf. 497. n. 9. Mantie. de tacit. conuent. lib. 10. tit. 10. n. 21. Car. de deposit. tit. de casu. n. 75. Barbof. vbi supr.

Intellige primò hoc procedere, quando de dominio opponentis iam constat, seu quando incontinenti vult probare dominium: nam in predictis casibus rei restitutio impeditur, vt probatur argumento l. si is a quo ff. vt in possess. legator. Bart. in l. conditum n. 3. ff. de re iudicat. & ibi Ripa. n. 11. Panor. in cap. super eo. de offic. delegat. Boer. decis. 79. n. 5. Menoch. de recuper. poss. 1. re. med. 1. 2. n. 240. Barbof. in d. l. si aliena. 12. n.

10. ff.

10 ff. solut. matr. Gratian. discip. c. 261. n. 26.

Quando dicatur dominium incontinēti probati iudicis arbitrio relinquatur, ut tenet Barbof. *ubi sup.* vide Morlam. *in empor. iur. q. 7. n. 19.* & Addit. ad Gl. l. 2. tit. 14. *infra hac part.*

AD Gl. 4. Nota 1. *ex text.* si res furata apud rei dominium deponatur, dominum illam redere non teneri, & exceptionem dominij contra deponentem opponere posse. Add. Bar. *in l. si quis 6. de depos. Bos. in tit. de carcere. n. 16.* Carrot. *in tractat. depos. 1. par. tit. de casu. n. 76.* Mantie. *ubi sup.*

n. 9. ubi tradit quod si dominium ante depositi contractum acquisierit poterit exceptione dominij se tueri; secus autem si post contractum ex ratione de qua *infra*, Et quando exceptio defectus dominij per tertium opponi possit. Vide Addita ad gl. 2. l. 6. tit. 1. *sup. hac par. n. 11. cum alijs.*

Nota secundo, ex Gl. quod depositum rei propriæ non tenet. Adde, l. *actione*, & l. *qui rem suam*, ff. *depos.* Carrot. *de depos. 2. p. quest. 73. n. 1. per text. in l. bona fides. ff. de pos. Mozius in tit. de depos. §. de rebus, quæ deponi. poss. n. 2.* Mantie. n. 20. *ubi sup.* & *tt. 1. n. 9.*

L E X. VII.

S V M M A R I V M.

1 Ecclesia an ex deposito apud ipsam factio obligetur?

2 Depositum si sit factum solum apud unum

A D D I T I O

AD Gl. 1. Nota 1. ex Gl. 1. quod Ecclesia recipiens depositum obligatur, et si non sit versum in eius utilitatem. Adde Godofred. *in summ. de depos. num. 4.* Rip. *in respons. vnic. tt. de depos. Archidiac. in cap. hoc ius. 10 quest. 2.* Bart. & alij, *in l. ciuitas. ff. si cert. petat. Molin. disput. 5 2 5.* Moz. *de contract. tit. de depos. §. de personis, quæ possunt. n. 6.* ubi tenet intelligendum esse, quando factum fuit depositum corpori Ecclesiæ. Carrot. *de depos. 2. part. q. 1. num. 5.*

AD Gl. 2. & 3. Nota 1. ex eis quod si apud unum ministriū Ecclesiæ deponatur

ministrum Ecclesiæ, ille solus tenetur, & an teneatur Ecclesia de deposito factio pones Prælatum?

G L O S S Æ. I. II. III. & IIII.

tur ceteris ignorantibus, ille solus tenebitur restituere, nisi in utilitatem Ecclesiæ probetur versum; nam tunc omnes tenentur. Adde Rip. Molin. *vers. nō solū*, Carr. *num. 1. ubi sup.* ubi allerit quod Ecclesia nō tenetur de deposito factio apud Prælatum, vel Rectorem si perijt, & *in n. 2.* defendit, & limitat, quādo depositum est versum in utilitatem Ecclesiæ: quod deponēs debet probare. Molin. & Carrot. ubi alios allegat *ubi sup.* Angel. *vero. depositum. n. 5.*

L E X. VIII.

S V M M A R I V M.

1 Negans depositum ex necessitate incendiij, vel naufragij, tenetur ad duplum, & ampliatum ad casus similes, & num. 6.

2 Extensio fit de similibus ad similia, etiam in exorbitantibus, & pœnalibus.

3 Vbi inest eadem ratio, idem ius est statuēdū.

4 Extensio nō solum datur de casu ad casum, sed de casu ad personam.

5 Ex maiori parte rationis conceditur extensio in pœnalibus.

7 Hæredes depositarij tantum in simplum tenentur, secus si sint in dolo.

8 Depositarius negans depositū si patiatur ob

A D D I T I O

AD Gl. 1. Nota *ex text.* negantem depositum ex necessitate incendiij, vel naufragij factum teneri ad duplum, & effici infamem, de quo *infra, n. 6.*

demnari, efficitur infamis.

9 Negans depositum committit furtum.

10 Si ex causa negavit non infamatur.

11 Si non contredidit rem, et si negasset non committit furtum. Contrarium.

12 Depositarius furtum committit, si alienavit rem depositam.

13 Item, si contra domini voluntatem utatur

14 Limitatur, si utatur eo usu ad quem est res destinata.

15 Notarius damnatus ex actione famosa decedente ex contractu non priuatur officio, nisi in sententia declaretur.

G L O S S Æ. I. II. III. & IIII.

Nota secundo, depositarium in duplum teneri, si depositum non solum ex necessitate incendiij, vel naufragij factum non redat, sed etiam si ex alio casu simili necessitate

tate

tate cogente fiat, veluti si quis trāsiens per iter ob metū latronum, vel ex eo, quod equus, in quo res pertabatur mortuus sit, ex *ex bis*, ibi, o por algunos semejantes de ellos, & ex *infra* dicendis.

Nota tertio ex Glof. extensionem fieri de similibus ad similes casus etiam in exorbitante, vel pœnale, vbi eadem, vel maior ratio militat. Adde *text. in capit. 1. §. sed quia natura. qua fuit prim. caus. ben. f. amitt. in vñsion. fauorum*. Bart. in *l. illud*, n. 4. & Paul. *ibi*, C. de *sacr. Eccles.* vbi dicunt, si lex, vel statutū expresse prohiberet extensionē ad alios casus, debere intelligi de casibus dī similibus, non de similibus, vbi eadem, vel maior ratio militat. Zasius, in *§. sequēs*, n. 11. *Instit. de action.* vbi hanc doctrinam defendit. Rip. in *l. si constante*, n. 86. *ff. solut. matrim.* vbi hoc in praxi notādum esse dicit, & *ibi*, Ioann. Crot. num. 56. Cacher. *decis.* 22. n. 9. Tiraquel. in *l. si onquā*. C. de *reuo. dona. verb. libertis*, n. 44. Euerard. in *loco à rasion. legis largz. amplia seu generali ad eius extensionem*. 79. à n. 15. Menoch. de *adipiscend. possess. remed.* 4. num. 20. Ceuall. *commun.* 3. tom. *quæst.* 828. n. 7. Farinac. in *fragm. 1. par. verb. extē- sio*. n. 51. & 51. quia vbi est eadem ratio, ibi idem ius esse debet; & tunc proprie dicitur intentio, seu declaratio, non vero extē- sio. Tiraquel. n. 45. Menoch. n. 19. *vbi supr.* & de *arbitr. casu*. 84. num. 9. Ceuall. n. 10. dicit, vbi mens, & eadem ratio omnino concurrat, non dici extensionem fieri, & sicut genus omnes species comprehendit ita rationem generalem omnes casus complectere: & non solum hæc procedere de casu ad casum, sed de persona ad personam, & alios allegat. Carrot. de *depos.* 1. par. *tit. de culpa*, num. 5. Euerard. *vbi supr.* & in *loco à simili*. 13. n. 1. & 2. Simoncel. de *decret. lib. 2. tt. 6. n. 19.* Farin. n. 52. *vbi supr.* qui alios plures laudat, & comprobatur ex *l. non pō- sunt. cum sequent.* & *ibi notatis* per Glof. & DD. *ff. de legib.*

Ex maiortate etiam rationis conceditur extē- sio in pœnalibus. *l. relocatorum*, §. *f. potest. ff. de interdēt.* & *relegat. l. qui indignus ff. de Senator. l. cui pacto ff. de f. ruis ex- port.* Villagut. in *trakt. de extensione legis*, in *rubr. de extē- sio. leg. pœnalis tantum*, sub n. 10. Euerard. in *l. loco* 79. n. 63. *vers. hæc regula.* Farin. n. 72. *vbi supr.* & de hac materia quā impossibile esse, æterminate posse doceri

dixit Roman. in *sua repet. l. si vero*. §. *de vero*, num. 5. *ff. solut. matr.* vide Villagut, & Farin. *vbi supr.* & Euerard. n. 5. Tul. *pract. con- clus. vero extē- sio.*

Ex quibus sequitur decisionem huius l. ad casus similes recte extendi posse, maxime quia ex huiusmodi extensione fraudibus obiat, quo casu dispositio fauorabilis reputatur, & non odiosa. *c. quando. de pri- uileg. c. ciuitas. de sent. excommunicat.* Crauet. de *antiqui. temp. 4. in prin. n. 136.* Farinac. n. 84. *vbi supr.* vbi plures refert.

AD Glof. 2. & 3. Nota si quis necessita- te cogente deponat, & depositarius re- dere depositum negauerit, ob publicam vtilitatem coercendum esse pœna dupli. Adde Zasium in *§. sequēs*, n. 10. *Instit. de act.* Gomet. 2. tom. *cap. 7. n. 2. vers. quod intellige.* Molin. *disput.* 723. *Mantic. de contr. tit. de de- posit.* §. *de diuis. deposit.* n. 16. & 17. *Mantic. lib. 10. tt. 2. n. 6.* Carrot. de *depos. tit. quantū veniat in act. deposit.* fol. 184. n. 2. Paz. in *prax.* 3. tom. c. 6. n. 12. & 13. Pichard. §. *præterea.* *Instit. quib. mod. recōt. oblig.* Farin. de *furt.* q. 168.

7 Limita in hæredibus depositarij, qui tantum in simplum tenentur pro hæreditarijs portionibus, nisi ex proprio dolo cōueniantur; nam tūc etiam in duplum tenentur. *l. quod tumultus ff. de depos.* *l. al. in d. §. sequēs. n. 5. & 6. & 31.* *Mantic. n. 6.* Carrot. n. 6. *Vlder.* Zali *vbi supr.* n. 10. vbi tenet depositarium, seu eius hæredem si rem necessitate cogente depositum versute interuenterint, corruerint, perdidērint, vel ex dolo negligenter trāauerint, vel quid simile fecerint, in duplum teneri: quia in his casibus nō militat eadem ratio Iuriscōsulti in *l. 1. §. merito. ff. de depos.* at que ita ad ipsos fit extē- sio ex dictis in Glof. *antecedent.*

AD Glof. 4. Nota primo ex Glof. depositarium negantē depositum, si patiat, se condemnari ad restitutionem depositi, effici infamē. Adde *l. 1. ff. de infam.* Gomet. 2. tom. c. 7. *vers. item si deposit.* Paz. n. 10. *vbi supr.* *Mantic. lib. 10. tt. 9. n. 6.* Carrot. in *trakt. de depos. rubr. de in litem iurand.* n. 3.

Amplia non solum infamem effici depositarium, qui negat depositum, sed etiam furtum committere. ex *sex. in l. 3. §. si rem. ff. de acquir. poss. ff. de ibi*, Cuman. & Alex. & in *l. infaciendo ff. de furtis*. Cancet. 3. p. c. 8. de *depos. tit. 38.* Carrot. de *depos. causa. 2. tt. si vnus.* n. 6. fol. 56. Farinac. de *furt.* q. 168. n. 5.

• Limita

10 Limita primò, nisi ex causa depositum ne gasset, vt puta pro expensis in re deposita factis, ex *text. in l. creditoris. §. fin. ff. de furt. l. si in qui rem commodatam, & leg. in rebus, §. fin. ff. eod. mod. l. 1. §. est autem, & §. apud. ff. de po sit. Carrot. vbi sup.*

11 Limita secundò, si depositum sine causa negauerit, & rem contrectasset, quia con- tractatio requiritur, vt defurto teneatur, ex Carrot. & Fatin. *vbi sup. n. 6. & in 7. con- trarium sequitur, asserens per solam nega- tionem rei depositæ interuerti possessio- nem, & induci contrectationem, & conse- quenter oriri furtum.*

12 Amplia secundò depositarium furtum committere, si rem depositã alienauerit. *l. 1. §. si rem depositam vendidisti, ff. de posit. & ibi DD. l. qui furtum ff. de condi. furtiu § fur- tum. Instit. de actionib. Moz. tt. de deposit. c. de naturalib. deposit. n. 16. Carrot. de deposit. 1. p. tit. de in. litem turand. n. 5.*

13 Amplia tertio furtũ etiam committere, si re deposita contra domini voluntatem veatur. *tx. in l. qui furtum, ff. de condi. furt. l. qui furtulum ff. de posit. l. 3. C. cod. Faber. in l. 1. c. de pign. actian. Ioseph. Lud. decis. 21. n. 51. Capel. Thol. decis. 168. Couarr. lib. 3. var. c. 15. n. 8. Carrot. de deposit. 1. p. causa. 2. tt. usus. n. 1. Gutierr. pract. qq. lib. 4. q. 47. n. 26. vbi cũ Couarr. vbi sup. tenet mitiori pœna, quã m facti, esse puniendum. Farin. de furt. q. 169. n.*

S V M M A R I V M.

1 Depositarius tenetur ad expensas factas in exigendo deposito, etsi iustam causam li- tigandi habeat. *Contrarium. n. 2 & 3.*

4 Quando depositarius negauit depositum, nul-

A D D I T I O

AD Glor. §. Nota depositariũ ad expen- sas factas pro exigendo deposito tene- ri, & in illis propter eius contumaciam esse conlemnandum. Adde Bald. in *authent. dat. 1. C. de donation. ante nupt. Carrot. de de- posit. 1. part. q. 64. victus enim victori in expen- sis conlemnandus est. text. in l. properã- dum §. fin. autẽ, C. de iudic. l. 8. tt. 2. p. 3. l. 7. tt. 22. par. 1. Bart. in l. 1. in fin. ad Turpill. Salyc. in l. qui crimen. C. qui accusare nõ possunt. Iaf. & cõiter. DD. in dict. §. si autem, Abb. in cap. esluunt. am. de pœnis. Grat. cons. 97. n. 1. lib. 1. Viu. con. vñ. opinion. verb. iudex. Villalob. in arar. commun. opin. litt. E. num. 163. Bernad. Diaz. regul. 20. Rebuff. 3. tom. consil.*

11. vbi tale furtũ nõ reputari inhonestum, & quomodo puniatur, tradit.

14 Limita quando depositarius re deposita vtitur ad vsum destinatum, & ad quem ip- sare dominus vti solebat, si res non fiat dete- rior; quia tũc ex domini volũtate re vtĩ præ- sumitur. Faber. Gutierr. & Carrot. n. 4. *vbi sup. & vide Add. ad Gl. 2. l. 20. tt. 1. 2. infr. hac part. Molin. disput. 524. vbi ait sufficere cre- dere dominum ratum habiturum; nã tunc, etsi deceptus vtatur re deposita contra domini voluntatem, non tenetur. Pichard. in §. furtum, num. 10. Instit. de oblig. qua ex de- lict. Fatinac. n. 10. vbi sup. vbi ampliat etiã si nõ vtatur re deposita ad vsum destinatũ.*

15 Nota secundò ex Glor. notarium damna- tũ ex actione famosa descendente ex con- tractu, vt in hoc casu, & similibus non esse remouendũ ab officio, & instrumenta ges- ta per eum valere, nisi per sententiam pri- betur: & idem procedit, si falsum com- misserit extra officium, vel aliud delictum, ex quo infamia irrogetur. Adde Iaf. in l. Barbarius, n. 58 ff. de offic. prator. vbi ponit exemplũ in notario, qui tanquam testis fal- sum deposuit. Bal. cons. 174. n. 1. & sequent. Tusch. litter. N. concl. 100. n. 13. Farinac. de falsit. & simulat. quaest. 155. n. 57. Cauale. re- solut. crimin. casu. 25 sub. n. 8. Couarr. pract. cap. 19. num. 5.

lam adfuisse iustam causam litigandi po- test dici

5 Iusta causa adest recusandi restituere, si pro exigendis expensis factis recusat

G L O S S A E. V.

tt. de expens. in princ. n. 8. Couarr. pract. qq. c. 27. n. 1. cum sequent. Azebed. in l. 1. tit. 22. libr. 4. recop. n. 1. Ceuall. commun. q. 39 n. 1. Gutierr. pract. libr. 1. quaest. 136. n. 2. Padill. in l. transigere, n. 4. C. de transact.

Amplia etsi depositarius iustam causam litigandi habeat; nam quando lex, sicut statu- tum disponit, quod victus in expensis con- demnetur, vt hic; tunc licet victus iustam causam habeat litigandi, in expensis debet condemnari. Barb. in *clement. causam. col. 60. de elect. C. remens. singul. 120.*

Contrarium defendit Alex. & Iaf. in l. properandum, §. fin. autem, C. de iudic. vbi do- cẽt legem, seu statutum intelligendum esse se-

se secundum aequitatem naturalem, & rationi naturali obstaret, si iuste litigans in expensis condemnaretur. *l. qui solidum, § etiam, de leg. 2. l. 7 tit. 2. p. 3.* *Glos. cōiter. recepta in d. l. properandum, §. fin autem, & ibi Bal. Salyc. & Ias. Gratian. regul. 488.* *Villalob. in suo arario, litt. E. num. 264.* *Tiraquel. de retract. conuent. §. 1 glos. 2. n. 58.* *Menoch. de arbit. casu. 74 num. 1.* *Rebuff. ubi supr. n. 29.* *30.* vbi tenet iustam causam litigandi dici quem habere, quando habet cōsilia saltem duorum DD. excellentissimorum. *Coquat. pract. qq. c. 27. n. 3.* *Azeded. in l. 1. tit. 22. libr. 4. recop. n. 4.* *Gutierr. n. 5.* *Ceuall. num. 4. vbi supr.*

Nec obstat, *sexr.* & *Glos. hic*, quia loquuntur, quando depositarius depositum nega-

S V M M A R I V M.

- 1 Depositarius tenetur ad damna. & interesse deponētī, si restituere depositū negauit: & interesse deponentis iuramento probatur. Ampliatur in mutuo, & commodato. Contrarium, num. 2.
- 3 Contra morosum, & dolosum datur iuramentum in litem. Quando depositarius non est in dolo interesse, seu damnum testibus debet probari.
- 5 Iuramentum in litem non solum datur ad probandū dānū, & interesse, sed ipsā rē.
- 6 Si cista sigilata deposita est, & redditur dissigilata, ad probandas res in ea contentas, an deponenti deferatur iuramentum, dū constat sigilatam traditam fuisse?
- 7 Cista redita sigilata, ut deposita fuit, depositarius nulla actione tenetur, etiā si fuisse apertā clauē adulterina deponēs dicat.
- 8 Idem si vasilica, seu fardelum ponatur in cubiculo, cuius clauis hospiti tradiderit: seu si ab alio fuisse apertum constat.
- 9 Iuramentum in litem datur ad probandam rei estimationem.
- 10 Et an ad probandā estimationem rerum cōstentū in pōdere, numero, seu mensura.
- 11 Deponenti non solum deferatur iuramentum in litem veritatis, sed affectionis.
- 12 Iuramentum in litem affectionis, an possit dari ob rem aliā venalem, & an affectio absque vlla utilitate sufficiat?
- 13 Defertur damnum passō in omnibus actionibus bona fidei, & terdecim casus, in quibus deferatur, remissiue assignantur.
- 14 Et in omnibus actionibus stricti iuris, quā-

uit, in quo nulla potest adesse iusta causa, & dolus semper ex negatione praesumitur; (vt diximus in Gl. antecedenti,) secus vero erit, si confiteatur depositum, & ex iusta causa restituere recuset, quo casu nō erit in expensis condemnandus, vt sentire videtur *Bald. in autent. contra qui proprium in fin. C. de non numer. pecun. pro quo facit doctrina Acurf. in l. si plures, in princ. versic. 5 rem iudicatam, in fin. ff. deposit. vbi tenet adesse iustam causam in depositario volente retinere depositum pro expensis in ipso factis, & tunc si pereat res deposita non teneri.* *Villalob. in suo arar. commun. opinion. litt. C. n. 110.* *Suarez in suo Thesau. opin. 148.* *Carrot. de depos. 1. part. tit. de casu. num. 20.* *Gratian. discept. c. 42. n. 24.*

do efficiuntur ex accidenti arbitrariae.

- 15 Item ex delicto descendantibus, siue agatur civiliter, siue criminaliter siue mixtum civiliter, & criminaliter ad proliā damna interesse, siue expensas, & si agatur ad pēnam dupli, vel quadrupli parti applicandam. Contrarium. Tenēda. & plures casus, in quibus in delictis deferatur, num. 16. & 17.
- 18 Non solum deferatur deponenti, sed & eius heredi. Ratio differētiae inter iuramentū delatum à lege, & delatum ab homine.
- 19 In causis magni praedicti non deferatur iuramentū in litem, & quid in causis magnis?
- 20 Iuramentum in litem datur, si depositarius habet facultatem rei restituendae.
- 21 Si apud duos depositum est, ex dolo vnius non datur iuramentum in litem contra alium. Contra tertium non deferatur.
- 22 Item contra fidei iussorem.
- 23 Item contra heredem depositarij. Item nec contra heredem tutoris, qui nō confecit inueniarium.
- 24 Si haeres fuit in dolo, aduersus eum deferatur iuramentum in litem.
- 25 Iuramentum in litem non deferatur, nisi cōtra quem potest agi iure actionis; secus si solum officio iudicis nobili.
- 26 Solum datur, quando agitur ad restitutionē rei.
- 27 Contra venditorem an hoc iuramentum deferatur?
- 28 Dolus in aduersario, & difficultas probationis, ut iuramentum in litem deferatur,

- tur, concurrere debent.*
- 29 *Ut iuramentum in litem deferatur de dolo, & damno constare debet.*
- 30 *Ex dolo presunto deferatur. Contrarium. Declaratio, n. 31.*
- 32 *Datur ex dolo in omittendo commisso. Contrarium. Concordia, n. 33.*
- 34 *In actionibus bonae fidei directis iuramentum ex dolo in omittendo datur, secus in contrarijs.*

ADDITIONO

NOta primò ex text. & Glos. depositarium teneri ad damna, & interesse deponenti sequutū, ex eo quòd redere, seu restituere depositum negavit. Et iuramento deponentis damnum, & interesse probari. Adde l. 1. §. *in depositi. ff. de positi.* Ias. in l. *in actionibus, col. pen. vers. 2. casus, ff. de in litem iurand.* Alex. *ibi*, & cõiter. DD. Ioan. Plot. in *repet. l. si quando, C. unde vi. n. 390.* Castren. in l. *cum furti. n. 4. & ibi Bart. n. 2. ff. de in litem iurand.* Mancin. *de iuram. 2. par. art. 7. n. 3. & art. 8. n. 3.* Mascard. *concl. 471. n. 1.* Papinicl. *in forma libelli in act. real. verb. & in florens, n. 3.* Moz. *tit. de positi. n. 14.* Zab. *in intell. singul. iur. in declar. l. quod Nerva, in 6. col.* Sertier. *lib. 5. de iuram. c. 5. n. 40.* Seraph. *privil. 31. n. 96.* & ipsius *Addit. n. 64.* Scouar. *de ratio. c. 15. n. 28.* Scacc. *de iudic. lib. 2. c. 7. num. 761.* & *de commert. §. 7. q. 7. par. 2. ampl. 8. n. 224. vers. confirmatur.* vbi tenet in positionibus negatiuis, vt in mutuo negato, deposito, seu commodato stari iuramento partis, quæ damnum, seu interesse passa est. Carrot. *de positi. 1. p. tit. de in litem iur. n.* Farin. *2. p. fragm. litt. 1. n. 985.* vbi alios adducit.

2 **C**ontrarium, imò quòd iuramento damnū passi non stetur, sed quòd interesse probari debeat liquidis, & concludentibus probationibus, defedit Dec. in l. *quatenus. n. 5. ff. de regul. iur.* Bald. in l. 1. *in fin. ff. de sent. que pro eo, quod, Cagnol. in l. curauit, n. 56. C. de action. empt. Ias. in §. curare, n. 59. Instit. de action. Mascard. concl. 929. Escouar. de ratio. c. 15. n. 6. ibi ex veris probationibus liquidato. ea videlicet ratione, quia interesse nõ presumitur. l. si patroni, §. qui fidei commissarii, circa fin. ff. ad Senat. cons. 7. reuel. l. vnic. C. de sent. que pro eo, quod interest. l. fin. de prator. stipulat. §. fin. Instit. de verb. oblig. ergo qui interesse allegat, illud probare tenetur.*

6 **P**ro concordia harum opinionum distin-

- 35 *Iuramentum in litem ex lata culpa deferatur*
- 36 *Contrarium defenditur?*
- 37 *Interpretatio tex. in l. is qui. de in litem iur*
- 38 *Interpretatio, tex. in l. in actionibus, §. plane, si eod.*
- 39 *Iuramentum in litem datur contra eum, qui dolo desit possidere.*
- 40 *Dalus verus, & presumptus quis dicatur? Difficultas probationis quando dicatur adesse.*

GLOSSÆ. VI. & VII.

gue; aut depositarius est in dolo, quia negavit, vel conuictus fuit de mendatio, & procedit prima opinio, & contra eum datur iuramentum in litem. l. 1. §. *est autem. ff. de positi.* Carrot. *vbi supr. n. 3.* nam ex mendatio dolo presumitur. Moz. *tit. de deposito, §. de natura. de positi. n. 15.* Carrot. *vbi supr. n. 2.* Farin. 1031. Seraph. *privil. 31. n. 41. & seq.* Phanunt. *de iuram. in litem. 1. p. c. 2. n. 8.* Cõtra eum enim, qui fuit in mora soluendi, & cõtradolum interesse, & damnum per iuramentum in litem probatur. Dec. *n. 92.* Cagnol. *n. 105.* Plautius. *verb. etiam ex lucro. n. 45. C. de sent. que pro eo, quod.* Tiraq. *in tract. de pœnis temper. caus. 44. n. 28.* vbi plures cumulat. Borell. *in sum. decis. tit. 54. de in litem iurand. n. 56.*

4 **A**ut depositarius non est in dolo, & tunc interesse testibus, & alijs legitimis probationibus probari debet, & procedit secunda opinio contraria. Glos. *notabilis in c. dilectus, de foro compet. verb. de damno. siue interesse.* Felin. *in c. sacro. n. 10. de sent. ex cõm.* Plot. *de in litem iurand. §. 41. n. 14. in fin.* Mascard. *concl. 272. n. 20.* Rebuff. *in repet. l. unica, C. de sent. que pro eo. glos. verb. subtilitatem. n. 65.* vbi refert Ferrar. *in sua pract. in forma libelli in act. reali, verb. in florens. col. penult.* Treracing. *var. lib. 1. tit. de interesse. resolut. 1, n. 92.* ibi. *secundo declaratur procedere, quando de dolo constat, aliàs secus est, nam tunc per testes probari debet.* Farin. *in frag. 2. p. n. 985. vers. veritas tamẽ.* vbi hanc distinctionem, & concordiam tradit. Rot. Roman. *decis. 3. de in iur. & damno dato in nouis.*

5 **A**mplia primò nostram Glos. iuramentum in litem non solum dari ad probandum damnum, & interesse, sed ipsam rem, l. 1. §. *si cist. ff. de positi.* Seraph. *privil. 31. n. 22. & 32. n. 107.* Phanunt. *de iuram. in litem. 2. p. c. 5. n. 4.* Menoch. *casu. 28. n. 26.* vbi defendit quòd quando penes aliquem vasulicam,

Min

scu

seu cistam, vel quid simile sigillatum depositum est, & reditur desigillatum, tunc deponenti allegari aliqua ex cista fuisse substracta ob difficultatem probationis deferretur ei iuramentum ad probandas res, quæ in ea extabant. Carrot. *de posit. tit. de in litem iurand.* n. 7. Plotus. *de in litem iurand.* §. 10. n. 6. Camil. Borrell. n. 31. *ubi sup.* Selzed. ad Bern. & Diaz. *regul.* 186. *ubi* ampliat siue tradita sit nautæ, cauponi, siue malioni, siue stabulario, & nõ cõitec quòd supra dicti aperuerint cistam, seu fardelum. Martin. Benechen. *additio. Seraph.* *ubi sup.* n. 84. *ubi* plures cumulat. Tusch. *lit. I. concl.* 538. n. 40. Farin. n. 1050. *ubi sup.* & hoc procedit et si deponens nõ aperuerit fardelũ ostendẽdo res ibi exillẽtes hospiti, siue depositario, vt notãt Salzedus, & relati DD. *ubi sup.*

6 Intelligẽ si conitat cistam sigillatam tuis se traditam, & desigillata reditur. Bern. Diaz. *regul.* 584. Iul. Clar. *ubi sup.* n. 6. nam si non probatur sigillatio, iuramento non erit locus, quoniam ex diligilatione dolus præsumitur, vt tenet relati DD. nec sufficit probare fuisse sigillatam, sed ita sigillatam, quòd de facili per se desigillati nõ possit. Bald. *in rub. C. de posit.* n. 1. Menoch. *de arbitr. casu.* 28 n. 36. Carrot. *de tit. de in litem iurand.* n. 8. qui tenet quòd versatur in hoc maximum iudicis arbitrium, nam plerumque solet desigillari ex in commodo in asportando, vel ex defectu sigillantis, vel temporis causa, & quia depositarius poterit esse ita bonæ famæ, & opinionis, vt ipsum desigillasse minime posset præsumi, vel e contra.

7 Si veto cista tradatur sigillata vti deposita fuit, nulla adione tenetur, nec contra eum potest deterrri iuramenti in litem. Menoch. *casu.* 208 n. 30. Amat. Rodr. *de priuileg. cred. art.* 6. n. 7. & Carrot. *ubi sup.* n. 36. qui ampliat, et si deponens dicat fuisse apertam per clamorem adulterinam, vel culcetro, & res fuisse substractas, & iterum claudidisse, nisi testibus, vel legitimis probationibus id probauerit. Batt. *in l. 1. ff. nau. cau.* & *in l. 1. ff. de cistis, & ibi, Caltren. & Salye ff. de posit.* Plot. *de in litem iurand.* §. 10. num. 9. non enim contra depositarium iuratur in litem, nisi probato dolo, vt dicimus *infra.*

8 Item nõ faceret deterrri vasilicam, seu fardelum in camera, cuius clauẽs hospiti tra-

diderit, seu mitteret famulos, vt eam custodirent. Bald. *in rub. C. de posit.* Salced. *ubi sup. vers. primo limita.* *ubi* etiam dimitrat, quando constat, quòd alius aperuit vasilicam seu quando posita fuit in loco consueto, & aperto consentiente domino: & quando Dominus ex actis apparet sibi contrarius. & late eas comprobat.

9 Amplia secundo, quòd iuramentum in litem non solum deterrtur ad probandum interesse damnum passi ob rem non traditam, sed etiam ipsius rei æstimationem. *l. eius rei, cum seq. ff. de rei vend. l. 1. & 2. & leg. tutor. ff. de in lit. iurand. l. si cum dos, §. fin. ff. rerum amotar. l. ci apud quem ff. de posit. & lex. de iurament. lib. 5 c. 1. n. 6. & c. 2. num. 9. Mantie. de iuram. 2. p. art. 8. n. 2. Phanur. de in litem iurand. 1. p. c. 2. n. 4. & c. 4. n. 1. Farin. in fragm. 2. p. litt. I. n. 988. Carrot. *de tit. de in litem iurand.* v. 1.*

10 Limita primò hanc ampliationem in rebus, quæ inter se recipiunt functionem, scilicet in his, quæ pondere, & mēsurā confisuntur, vt puta quando depositum esset pecuniarũ, vini, olei, & tritici; nam tunc non debet deterrri iuramentum in litem *l. nummis ff. de in litem iurand.* *ibi* *nummis depositis iuramentum non oportet in litem iurand.* *ubi* *deferre: vt iuret quisque quod sua interfuit cum certis sit nummorum æstimatione.* Alex. *ibi* n. 8. Corraf. *in l. in actionibus. n. 9. eodem tit.* Odo *fi ed. in l. in arbitrio. col. 2. ad fin. ff. de dolo.* Plotus. *in l. si quando. n. 418.* Carrot. n. 49 & Farin. n. 1034. *ubi sup.* qui refert Fulgosium limitantem in vino, cum vt experientia docet, magis diligatur, & æstimetur vetus, quàm alius, cui satisfacit Plotus, & Menoch. *de arbitr. casu.* 207 n. 9.

Sublimita hanc limitationem non procedere, quando ex eo quòd non restituit tempore debito, deponens sit in aliquo danno, ex text. *in d. l. nummis, ibi nisi forte de eo quis iuret quod sua interfuit, nummis sibi sua die reditos esse, nam si deponens erat solutus negotiari licite lucrũ cessans petere poterit.* Plot. n. 58 Farin. *in fragm. litt. I. n. 1051.* *ubi* ait, quòd in hoc casu non iuratur propter affectam, quia in pecunia non cadit, sed propter damnum, vt si incidit in pœnũ, vel si pignus, quòd poterat reddimere perdidisset. Item ait quòd in hoc casu contra contumacem, & dolosum interesse extrinsecum iuramentum

ramento potest probari, vide Addit. ad Gl. *fin. l. fin. tit. 1. sup. hac part.* Idemque procedit in vino, & tritico, ut si, ex eo quod non restituit, fuit coactus emere carius, aut si ex eo quod retardavit restitutionem, non potuit vendere maiori precio, ut probatur, argument. *text. in l. si commissi, ff. rem rat. n. habet. ibi quātuncumque lucrare potui. & argum. l. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loco, ibi, quid si merces solebat comparare, & an lucri ratio habeatur, non solius damni puto, & lucri habendam rationem.* Vide Addit. ad Gl. 9. *infra hac l. & ad gl. l. 2. tit. 1. sup. hac part.*

- 11 Amplia tertio, non solum dari deponenti iuramentum in litem veritatis contra depositarium (de quo in Gl. *hic*) sed affectionis. Daarē. n. 1. & Corral. n. 2. *in l. in actionibus, & cōiter scribentes, ibi, Menoch. de arbitr. casu. 207 num. 21, Tusch. litt. I. conclus. 538 n. 9. Farinac. ubi sup. n. 1037. vers. requiritur 2. quod quidem iuramentum iurantis affectionem respicit, ita quod licet apud alios res deposita cōiter parvi valoris perpendere, per deponente æstimatur in maiori precio, & ita propter affectionem iuramentum in litem ei deferretur, ut quantorem non esse deperditam æstimaret consequatur, Farinac. ubi sup. n. 195. Menoch. n. 3. & plures alij ab ipsis relati, ut si deposuerit apud te librum, in quo feci notum studium, seu adiciones, seu memoriam localem, vel si eum composui, & ideo à me æstimatur centum auris, & communiter parvo pretio æstimaretur. Callr. in rubr. C. de sentent. qua pro eo, quod interest prof. n. 2. Socin. n. 56 & Ias. n. 2. Plot. de in litem iurand. n. 870. vers. liber manu mea Farinac. fragm. 2. p. litt. I. n. 136. vel si prædium summæ amenitatis deponatur. l. si quis intra, C. de bonis præscript. Phanuc. de iure iur. in litem. 1. p. c. 4 n. 14. vel si erat res donata à principe in præmium, seu memoriam alicuius præclare operis, vel si erat res maiorum, ex Farin. ubi sup. n. 134. ubi alia plura exemplaria refert: & in quæstione, an iuramentum in litem affectionis possit dari ob rem alias venalem, concludit quod non. Et à n. 1037. tradit requisita ut hoc iuramentum in litem possit deferri, & proponit regulam generalem, quod sola affectio absque vlla utilitate nõ sufficit, ut iuramentum affectionis possit deferri, & plures refert.*

- 13 Amplia quarto, iuramentum in litem nõ solum contra dolum daridammum puto in actionibus depositi, sed in omnibus actionibus bonæ fidei. Callren. *in l. cum furti. n. 4. Plot. in l. si quando. §. 27. n. 1. C. de in litem iurand. Trentac. variar. lib. 1. tit. de interesse, resolut. 1. n. 89. cum sequentibus. Cam. Borriell. in summi. decis. tit. 52. n. 42. Scou. de ratioc. c. 15. n. 28. Seraph. de privileg. iur. prt. 31. n. 96. & ibi, eius Additio n. 62. Farin. fragm. 2. p. litt. I. n. 99. & 991. bis alios allegat, & qui contractus sunt bonæ fidei recensec in numeris sequentibus, & in specie tredecim contractus, & causas, in quibus hoc iuramentum deditur, adducit a n. 996. scilicet in actionibus in rem, in actionibus personalibus in rem scriptis, in actione quod metus causa, in actione confessoria, in actione serviana, quæ competit ad persequenda bona tacite hypothecata pro pelione prædij locati, in Paunana, & Fabiana, quæ datur patrone ad recuperandum in frudem alienata, in actione omnium regundorum, in actione hypothecaria, & pignoratitia, item in actione noxali, & in petitione hereditatis & in interdicitis possessionis.*

- 14 Amplia quinto, iuramentum in litem dari in omnibus actionibus stricti iuris, quando efficiuntur ex accidenti arbitraria, ex Farinac. ubi sup. n. 994. cum alijs, ubi plura exempla refert. Reduff. in repet. leg. v. nica C. de sentent. qua pro eo, quod, gl. verb. subtilitatem, n. 60. ibi, & instruit. iuris arbitrarij, contra dolum in interesse iuramento probatur, ubi refert Petr. Ferrar. in sua prax. tit. in forma libelli in actione reali, verbo, & in florens. vers. dixi ulterius. Mascac. concl. 532. ibi, aut quaritur de actionibus, in quibus iuratur in litem, & sunt arbitraria, & bonæ fidei, quæ do agitur contra dolum. Trentac. ubi sup. n. a num. 95.

- 15 Amplia sexto, iuramentum in litem dari etiam in omnibus actionibus ex delicto descendentes, siue agatur civiliter, siue criminaliter, siue mixtim civiliter, & criminaliter ad probandum damna, & interesse, seu expensas, etiam si agatur ad penam dupli, & quadrupli parti applicandam. Mansiger. respons. 21. n. 87. Ant. de Petruc. in l. 1. num. 343. ff. de iur. iurand. Plot. in l. si quædo. §. 28. n. 2. C. unde vi. Grammat. decis. 47. n. Menoc. de arbitr. casu. 208. n. 24. Romã,

figul. 406. Mascard. concl. 832. n. 16. & concl. 934. n. 1. & 27. Color. decis. 141. num. 13. Peger. decis. 23. n. 3. Borrell. summ. decis. tit. 52. de in litem iuram. n. 44. & 45. Farin. ubi supra n. 1000.

16 Contrarium autem defendit Marf. tractat. harrat. verb. villa. num. 57. Roman. fing. 259. Seraphin. de priu. iur. priuileg. 31. n. 85. Alexan. conf. 65. n. 1. lib. 1. ubi appellat communem. Faber. libr. 16. coniectur. cap. 18.

17 Sed à prima opinione non est recedendum, quando ad damnum, & interesse patri applicandum, siue de probatione rerum ablatarum, earumque quantitate, & qualitate agitur, vt testatur Farinac. in litt. l. n. 1003. cū alijs, ubi in multis casibus ampliat, & limitat, & in n. 1011. & 1012. enumerat nouem casus, in quibus ex delictis defertur iuramentum, & plures alios apud eum inuenies, & apud Camil. Borrell. & Phan. & alios, ubi supr. de quibus nos varijs in locis agimus, & ita hic non repeto. Secus autem erit quando ad pœnã criminalẽ fisco applicandam agitur, Mascard. de probat. conclus. 471. n. 42. Bonifac. in tract. de furt. §. 8. n. 32. Borrell. n. 46. ubi supr.

18 Amplia septimò, non solum deponenti iuramentũ in litem deferri, sed etiam eius heredi, ex eo quòd à lege deponenti data est facultas iurandi in litem; & quia facultas iurandi in litem à lege data, seu à statuto transit in hæredem. leg. penult. §. fin. ff. ne quis eum qui, & ibi, Glor. & DD. Paris. conf. 35. num. 36. libr. 1. Bernar. Diaz. regul. 392. Mascard. de probat. conclus. 572. num. 9. Titagel. de prescrip. §. 1. glor. vnic. in verb. videt igitur hæc rem esse Ioseph. Ludouic. consil. 16. ill. t. 52. Plot. de in litem iur. n. 619. Roland. conf. 66. Seraphin. n. 95. ubi supr. & eius Addit. n. 60. Salced in Addit. ad Bernard. Diaz. regul. 392. versic. ad sequendas. Fontanel. de pact. nup. claus. 5. glor. 8. n. 6. Mastri. decis. 60. n. 10. Castil. quotidian. c. 182. n. 65. Giurb. ad consuetudin. Senat. Mesanens. c. 2. glor. 7. part. 1. n. 21. & 22. Guzman. de euiet. c. 14. n. 11. Barbol. in l. diuort. 8. §. interdum. n. 44. ubi tenet, quòd disposita circa defunctum in eius hærede locũ sibi vendicãt, etiam si de hærede nõ sit facta mentio. Farinac. in fragment litt. l. n. 1042. ubi ait procedere, siue deponens inceperit iudicium, siue non, & siue cum ipso lis

fuerit contestata, siue non. qui in n. 1044. limitat quando est data facultas ab homine vigore conuentionis, nam tunc non deferretur iuramentum in litem, nisi heres de rei valore fuisset informatus. Vide Addit. ad Glor. fin. l. fin. tit. 1. supra hac par. n.

19 Limita primò doctrinam nostrę Glor. in causis magni præiudicij, in quibus iuramentum in litem non defertur; sed solum in causis summaris, & exigui præiudicij, l. §. §. sciendum. ff. ad exhibend. Mascard. de probat. conclus. 953. n. 17. Manc. de iuram. 4. part. eff. 108. n. 11. & eff. 109. n. 5. Seraphin. n. 94. ubi supr. & eius Additionat. n. 55. Farin. n. 1061. ubi supr. qui ait quòd in causis magnis iuramentum in litem non defertur, nisi aliquę coniecturæ concurrant inspecta qualitate iuratis, & paritèr in causis summaris tantum, secus in ordinarijs; Vide Ceuall. com. q. 7. pertot. & in n. 12. ait etiam in magnis iuramentũ posse deferri, cū parua, & igens quantitas sit considerata qualitate personæ, quod omne arbitrio iudicis relinquatur. Vide supr. Add. ad Gl. fin. l. fin. tit. 1.

20 Limita secundò iuramentum in litem dari, quando depositarius conuētus habet facultatem rei restituendæ, & recusat restituere; Secus vero, quando rem depositã non habet, nec dolo desit illam possidere, nam tunc ei nõ est locus. l. 1. §. est autem. ff. de pos. ibi, Hoc enim ipso, dolo facere eum, qui suscepit, quod reposcenti rem non reddat. Marcellus autem ait se non semper videri posse dolo facere eum, qui reposcenti rem nõ reddat, & Gl. ibi, §. idem Neratius. verb. eam rem. Salyc. in l. in actionib. n. 4. ff. de in lit. iur. vers. ubi autẽ facultatẽ. Aymon. conf. 387. n. 2. & 3. Manc. de iurament. 2. par. art. 9. n. 12. Plot. de in litẽ iur. n. 565. Farinac. ubi supr. n. 1037. cesante enim dolo iuramentum in litem non defertur, vt dicemus infra

21 Limita tertio, quando depositum apud duos depositarios est factum, nam tunc ex dolo vnus non datur iuramentum in litem contra alterum condepositarium, sed interesse, seu æstimatio rei debet restibus probari. las. in l. si quando, n. 37. & 41. ibi. Bald. Salyc. & Plot. in §. 48. n. 17. C. vnde vi. Mascard. cõcl. 935. n. 17. dicit comm. & verã, & plures refert. Tencacinq. var. lib. 1. tit. de intereffi. resolut. 1. n. 93. ibi secus vero si contra tertium, qui ex dolo commissõ per alium tenetur,

nam tunc interesse probandum est per testes. & in num. 98. Socin. lun. in leg. 4. §. Cato. num. 152. ff. de verb. obligat. nam et si obligatio sit duorum in solidum, quod venit ex dolo vnius, nõ grauat alterũ. Dec. conf. 83. col. 2. & 410. col. 3. Zauar. 115. n. 2. Paris. 158. n. 28. Marfil. singul. 338. Per. Greg. syn- tag. lib. 50. c. 6. Tusch litt. I. concl. 558. num. 56. & 58. Menoch. de arbitr. casu. 208. n. 9. Seraphin. priuil. 31. n. 62. & eius Addition. n. 23. Farinac. litt. I. n. 1053. vbi sup. vbi plu- res alios refert.

22 Limita quartò, nec dari contra fideiuf- forem depositarij. tex. & Glol. in l. fin. ibi. Bart. & DD. ff. de fideiuf. l. 3. & ibi, Gl. ff. qui satisf. cogant. Castrenl. conf. 144. n. 3. Hond. 103. n. 37. lib. 1. Natta. 202. n. 4. Bol. prax. cri- min. tit. de rapinis. num. Plot. in d. l. si quando, §. 48. n. 17. & de in litem iurando, n. 769. & 770. Matf. sing. 339. Tusch. concl. 558. n. 67. Hering. de fideiuss. c. 27. p. 5. n. 49. Farinac. vbi sup. n. 1054. Mont. a Cucu. decis. Arag. 11. num. 24.

23 Quinto limita, nec ex dolo depositarij dari contra ipsius hæredem. l. si per alium. §. fin. ff. ne quis in ius. & ibi, DD. l. is qui, l. alio iure, l. fin. C. de in litem iuran. Minfig. consil. 21. n. 74. Plot. in d. l. si quando. §. 48. num. 20. Paul. Montan. de iur. tutel. c. 32. regul. 7. n. 20. Manc. de iuram. par. 2. art. 8. n. 20. Tiraquel. de retract. linq. §. 2. glos. 2. n. 3. cum seq. Tusc. litt. I. concl. 638. n. 61. Borrell. in summ. decis. tit. 52. de iuram. in litem, n. 55. vbi cõtra hæ redem spoliatoris non dari iuramentum in litem ait, & in 23. contra hæredem tutoris, qui non fecit, nec produxit inuentariũ, non dari iuramentum in litem, cõprobat. idem tradit Caualeau. de tutor. & curator, c. 91. num. 2. Benechendor. in Addit. ad Sera- phin. de priuil. iur. ad priuil. 31. n. 25. Prosp. Farinac. vbi sup. num. 1056.

24 Sublimita hanc limitationem, quando dolus fuit commissus ab ipso hærede, nam tunc iuramentum in litem deferretur depo- nenti contra ipsum, l. is qui, l. alio iure. C. de in litem iurand. Plot. in d. l. si quando, §. 48. n. 21. Manc. Benechendor. n. 26. Farinac. num. 1058. vbi sup. qui in n. 1047. defendit idem procedere, quando lis fuit contestata cum defuncto, & plures refert, & in n. seq. tradit hoc non habere locum in actionibus stric- ti iuris, in quibus etiam si lis sit contestata

cum defuncto, ante sententiam non potest deferri iuramentum in litem contra hære- dem, ex Bart. in l. in actionib. n. 21. & Plot. de in litem iurand. n. 77. & Phanut. de iur. iurand. in litem, 2. p. c. 4. n. 17. Cauale. Borel. n. 27. Benechendor. n. 26. vbi sup.

25 Limita sexto, iuramentum in litem non deferri, nisi solum contra quem potest agi iure actionis; secus si solum officio iudicis nobili. Dec. in d. l. in actionibus, Mascard. cõ- clus. 932. n. 1. & concl. 954. n. 31. & seq. Pha- nut. de iur. iurand. in litem, 2. p. c. 2. n. 13. & c. 3. n. 45. Rebuff. in repet. l. vnice; C. de sent. qua pro eo, quod interest profer. glos. verb. subtilita- tem, n. 60. Trentacinq. var. lib. 1. tit. de inte- resse, resol. 1. n. 91. & 92. vbi refert Bar. Dec. Alex. laf. Riminal. Corn. & Cagnol. & asig- nat rationem, ibi, quia tale officium iudicis nul- lam præsupponit obligationem, nec actionem. vnde infert contra notarium non edentem ins- trumenta non dari iuramentum in li- tem, quia ea officio iudicis redere tenetur Glol. in l. 1. ff. de edendo, & Scribent. ibi, & Angel. & Castrenl. in leg. argentarius, §. cum autem, ff. de edendo, Restringe quando pe- titur officio iudicis mercenario, quod de- seruit actioni, Trentacin. n. 96. Farinac. in fragm. litt. I. n. 1059.

26 Limita septimò, iuramentum in litem so- lum dari, quando agitur ad restitutionem rei. text. in l. officium, ff. de rei vendic. secus quando pro re promissa, siue aliquo alio iure ad nos expectante. Curt. in d. l. in actio- nib. n. 26. & ibi, Bologn. n. 62. ff. de in litem iurand. Setler. de iuram. c. 5. n. 41. & 42. Pha- nuc. de iure iurand. in litem. 2. part. c. 3. n. 5. 6. 26. & 27. Farinat. vbi sup. n. 992. & 1037. Quòd intelligendum est de iuramento affec- tionis, non autem de iuramento veritatis; nam istud in actionibus semper deferretur,

27 Farina in n. 998. & 999. quaerit verũ hoc iuramentum contra venditorem nolentẽ rem tradere deferatur? & iuramentũ veri- tatis cõtra eũ dari tenet, & in iuramento affectionis asserit cõmunẽ esse opinionẽ, quòd etiam detur, si habet facultatem rei tradendæ, vel constituit se nomine empro- ris possidere. Borrell. in summ. di. et. tit. 52. n. 39. vide quæ diximus in n. & Addit. ad Gl. 4. l. 7. tit. 5. infra.

Limita octauò, quando agitur criminale- liter, nam tunc interesse damnum passi per
Min 3 iura;

iuramentum non potest probari, quia in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores.

28 Nota secundo ex Gl. duo copulatiue concurrere debere, ad hoc vt iuramentū in litem deferatur, dolum scilicet in aduersario, & difficultatem probationis in actore. Adde *ix. in d. l. in actionibus.* & *ibi*, Bar. *l. a. n. 17.* Dec. *n. 13.* & Bologn. *n. 50.* Acurs. *in d. l. si quando,* & *ibi* *l. a. n. 6. 35. & 37.* & Bal. *in prin. C. unde vi.* Roland. *conf. 49. n. 68. lib. Rimin. lun. conf. 43 num. 29. lib. 1.* Menoch. *de arbit. casu. 208. n. 1.* Mascari. *concl. 472. n. 31. & 935. n. 8.* Tusch. *litt. I. concl. 538. n. 10.* Mancin. *de iuram. art. 8. n. 3.* Setser. *in eod. tract. lib. 5. c. 5 n. 58. & c. 6. n. 2.* Plot. *de in litem iurand. n. 138.* Phanut. *eod. tract. 2. p. c. 2. n. 13.* Afflict. *decis. 3. n. 10.* Trent. *d. tit. de interesse resol. 1. d. n. 91.* Farin. *vbi sup. n. 1013.* & vltra hęc duo requisita, alia duo concurrere debent, scilicet quod à parte petatur; & quod iudicis taxatio præcedat, de quo vide Addit. ad Gl. 8. *infra.*

29 Intellige vt hoc iuramentum in litem deferatur, prius de crimine, dolo, & damno dato per legitimas probationes constare debere; quia crimen, dolum, seu damnū datum fuisse iuramento partis non potest probari. Mascari. *conclus. 472. n. 25. & 48.* vbi ampliat in casu, quo adest statutum disponens, quod stetur iuramento damnū falsi; quia non debet intelligi de illatione damni, & *in concl. 933. n. 4.* Rebuff. *in repet. d. l. unica. verb. subtilitatem. n. 64.* vbi plures refert. Trentacinq. *var. lib. 1. tit. de interesse resol. 1. n. 92.* Farin. *vbi sup. n. 1001.* vbi tenet quod licet in furto detur iuramentum in litem, non tamen datur in furto præsumptiue probato; nam vt deferatur iuramentum, debet plene de furto constare; nam ex delicto præsumpto non datur iuramentum in litem. Mascari. *conclus. 934. alias 935. n. 27.* & Idem Farinac. *in fin. allerit,* quod iuramentum in litem non deferatur, nisi cōtra vere dolum, quod est decisum iure nostro Regio *in l. 2. tit. 11. par. 3.* vbi vide Addit.

30 Amplia primò, non solum ex dolo vero, sed etiam ex præsumpto deferri iuramentum in litem, Gl. *fin. in l. dolum. 44 ff. m. n. d. d. Bart. in l. tuor qui reperiuntur. n. 21. ff. de administr. tuor. & in d. l. in actionibus,* & *ibi,*

Duran. *Alexand. conf. 103. col. 6. libr. 1. Dec. 83. n. 3.* Natt. *595. n. 4.* Mascari. *concl. 1934. n. 10.* Mancin. *de iurament. 2. par. art. 6. n. 17.* Barbol. *in l. si mora. 10. ff. solut. matr. n. 33.* Plot. *in l. si quando, §. 49. n. 30. C. unde vi.* Setser. *de iure iurand. lib. 5. c. 6. n. 7.* vbi reprobat contrarium tenentibus testatur de veteriori sententia: Dolum enim præsumptus regulariter idem operatur, quod verus. Bal. *in l. quod Nerua, in fin. ff. de posit. Cephal. conf. 34. n. 27. & sequent. & 62. n. 24.* vbi dolum præsumptū proprie dolum esse dicit, & sub statuto, ac dispositione dolum excludente includi. Barbol. *in l. si mora. 10. 1. p. n. 32. ff. solut. matrim.* vbi multum interesse dicit, quid committi per dolum præsumptū, vel per latam culpam; quia dolum præsumptus regulariter idem operatur, quod verus; & infert propter dolum præsumptum iurari posse in litem, licet ob latam culpā non, vt dicimus *infra.* Couarr. *lib. 2. variar. c. 14. n. 5. vers. hinc profecto.* Benechend. *in Addit. ad Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 31. n. 21.* Honded. *conf. 19. n. 26. lib. 1.* Farinac. *in prax. crimin. 3. tom. & de pœnit. temp. perand. q. 88. n. 20.* vbi dolum præsumptum includi sub statuto dolum excludente dicit, & multis autoritatibus confirmat, & *in fragment. 2. p. litt. In. 1020.* & vide Add. ad Gl. 2. i. 57. tit. 5. *infra hac p. n. 42. & 43.*

31 Et hęc opinio verior, & tenenda est in iudicando, & consulendo, licet contrariū imo quod ex dolo præsumpto iuramentum in litem non sit deferendum, teneat *l. a. c. d. fil. 174. n. 3. col. penult. lib. 2.* Dec. *in l. in actionibus, ff. de in lit. iurand.* Catel. *Cotta. in memor. ab. verb. iurament. in litem.* Hyer. *de Mont. in tractat. fini. regundor. c. 69. n. 8.* Bertazol. *conf. 17. n. 3. lib. 1.* Tusch. *litt. 2. conclus. 558. n. 57.* nam hęc opinio intelligenda est in iuramento affectionis, quod non datur nisi propter dolum verum, vt testantur cōtrariet DD. *in l. in actionibus ff. de in lit. iurand.* Phanut. *de in litem iurand. 2. par. c. 2. n. 5.* vsque ad *n. 9.* vbi dicit cōtrariam opinionem in iuramento veritatis locum habere. Menoch. *de arbit. casu. 207. n. 13.* Tusch. *n. 9. vbi sup. Farinat. n. 1021. in frag. litt. I.* vbi distinctionem Phanut. veritiorem dicit.

32 Amplia secundò, iuramentū in litem dari ex dolo, qui in omitendo consistit, vt tenent cōiter DD. *in leg. argentarius, §. cum*

subter

autem, ff. de edendo, & in leg. qui accusare. C. 60. Mascard. de probat. conclus. 934. n. 1. Cagnol. in l. unie. n. 126. C. de sentent. que pro eo quod. Bar. in l. si prius, que et. 2. ff. de noui oper. nunt. Alex. ind. conf. 254. in princ. libr. 7. Socin. 46. n. 5. lib. 1. Plot. de in lit. iurand. n. 456 in fin. & n. 612. vbi alios allegat. & de communi testatur. Phanur. de in litem iurande p. 2. cap. 2. vbi hanc comprobat, & contrarijs respondit. Mancin. de iuram. art. 8. p. 2. n. 18. & pro hac opinione alios adducit Seraphin. de privileg. iur. priuil. 31. a n. 56. sed ipse eam non sequitur. Farin. n. 1022. vbi supr.

Contrariam opinionem, quod iuramentum in litem non deferatur propter dolum consistentem in omittendo, tenent Bal. in d. l. argentarius n. 1. & ibi Bella Pert. n. 3. & 4. Alex. n. 8. Iaf. num. 6. Alexand. Imol. & Angel. in d. l. si prius. Iaf. in l. si quando, n. 57. in fin. C. vnde vi. Dec. in l. qui accusare, n. 8. & 9. C. de edendo. & in l. 2. n. 19. in l. scilicet. & n. 59. in 2. C. de sent. qua pro eo, quod. Menoch. de arbis lib. 2. casu. 208 n. 14. Ceph. consil. 192. n. 52. libr. 2. Seraphin. vbi supr. n. 55. cui sequent. vbi de communi testatur, & contrarijs satisfacit. Far. n. 1023. vbi alios adducit

33 Pro concordia harum opinionum distinguat cum Angelo. in d. §. cum autem, quem referunt, & sequuntur Seraphin. n. 58. Farinat. n. 24. vbi supr. quod aut iurans habet obligatum aduersarium iure actionis, & tunc interesse iuramento probari posse, siue dolus fuerit in committendo, siue in omittendo, l. qui restituere. ff. de rei vendic. & in hoc casu procedit ampliatio; si vero contra aduersarium non habet actionem, sed tantum officium iudicis competit, tunc propter dolum consistentem in omittendo non iurari in litem; hanc distinctionem Angeli sequuntur Curt. Jun. in l. admonendi, num. 347 ff. de iur. iuran. Gratus, resp. 10. n. 21. lib. 2. & resp. 23. n. 21. libr. 1. Dec. in l. in actionibus, n. 27. vers. ultimo etiam nota. ff. de in lit. iuran. Sigat. in l. si ex legat. causa, num. 124 ff. de verb. obligo. Grab. Sayr. in addit. ad Rom. in sing. 406. & magis cõter receptam esse testatur. Iaf. in l. si prius, n. 48. ff. de noui oper. Mascard. d. concl. 634. alias 935. n. 16.

34 L. etiam procedere hanc ampliationem in actionibus bonæ fidei directis, in quibus iuramentum in litem ex dolo etiam in omittendo conceditur; secus in actionibus bonæ

fidæ contrarijs. ex Alex. conf. 214. n. 2. in alijs lib. 2. Tusch. litt. I. concl. 538. n. 16. Farin. vbi supr. n. 1025. in his enim ex dolo in omittendo iuramentum non datur; secus vero si incommittendo dolus esset committus, vt si seruum furem, vel pecus moruosum, vel equum vitiosum deponat, nam tunc depositario iuramentum deferatur. Plotus. de in litem iurando, §. 10. n. 29. Cartot. de deposit. 1. p. et. de in lit. iurand. n. 61. quando enim agitur de fide rupta, seu de rei restitutione in actionibus bonæ fidei contrarijs iuramentum in litem datur. Setser. de iurament. lib. 5. c. 5. Phanur. de in litem iurando. 2. p. c. 3. n. 34. Farinat. vbi supr. n. 993.

Amplia tertio iuramentum in litem deferri, etsi lata culpa, & non dolus interueniat, ex Fulgosi in l. actionibus, n. 15. Duaren. n. 34. Dec. n. 12. Curt. Jun. n. 15. Corraf. n. 27 ff. de in litem iur. Burs. conf. 105. n. 8. libr. 1. Purpur. 368. n. 4. 4. libr. 1. Rimin. Jun. 43. n. 31. libr. 1. Berou. 195. num. 12. lib. 2. Manz. in tract. de iuram. p. 2. art. 8. n. 13. & 14. Faber. in l. contractus. pag. 74. ad fin. ff. de regul. iuris. Setser. n. 56. & seq. & c. 6. n. 8. vbi supr. Barbos. in l. si mora, 10 ff. solut. matr. n. 34. Faber. de error. decad. 76. error. 3. qui mouentur ex text. in l. is qui C. de in lit. iurand. ibi si non vero neque dolus neque lata culpa, neque fraus bare dis conuincetur, omiffa iuris iurandi facultate, iudex de veritate cognoscet. & ex text. in l. in actionibus, §. plane. ff. de in litem iurand. vbi caueri videtur, iuramentum in litem dari ob moram debitoris; sed mora non dolus, sed lata culpa est. l. mulier. §. sed etenim ff. ad Trebel. l. si mora, ff. sol. matr. & ibi Bald. & Angel. Confirmatur etiam, nam de lata culpa in peccatis pecuniarijs idem iudicatur, ac de dolo, vt diximus in Addit. ad Gl. 7. l. 3. supr. hoc tit. num. ergo ob latam culpam iurabitur in litem. & confirmatur; nam in litem iuratur, si de fide rupta agatur. l. ei apud quem. ff. de deposit. at negari non potest fidem non solum dolo, sed lata culpa rumpi. tit. quod Ner. a. ff. de deposit.

36 Contraria, imo quod propter latam culpam iuramentum non deferatur, probatur ex text. in l. 2. §. interdum. ibi, interdum quod intersit agentis solum affirmatur: veluti cum culpa non restituentis, vel non exhibentis punitur. Cum vero dolus, aut contumacia non restituentis, vel non exhibentis punitur: quanti in litem iuratur.

iurauerit a dōr. ff. de in litē iur. & ex l. videamur, in fin. eiusdē, tit. ibi, ex culpa autē nō esse iurandum deferēdū constat, sed a s̄timationē a iudice faciendā. & in l. in actionibus, ibi, sed in his omnibus ob dolum solum iurari in litem, non etiam ob culpam; hac enim iudex estimabit, & ibi, communiter DD. ff. eodem tt. & ex l. si filio familias, 26. §. maritum ff. de in litem iur. ibi, maritum in redenda dote de dolo malo, & culpa cauere oportet, quod si dolo malo fecerit, quo minus restituere possit damnandum eum, quantum mulier in litem iurauerit, eamque defendunt. Dec. conf. 83. n. 3. Natta. 545. n. 4. libr. 4. Ferrar. in practico. Papin in forma libel. in actione reali, verbo, & in Florent. n. 28. Plot. in l. si quando, §. 48. n. 13. C. unde vi. vbi dicit communē, & de litem iur. n. 764. Mascard. plures referens, de probat. conclus. 472. n. 17. Seraphin. de priuil. iur. priuil. 31. n. 58. & eius Addit. n. 21. Phanut. de iur. iurand. in lit. 2. par. c. 2. n. 11. Farinat. in fragm. 2. par. litt. I. n. 1018. iuramentum enim in litem nititur iure speciali, & ideo in dubio non est deferendum. Crauet. conf. 947. n. 1. Coin. 81. n. 5. libr. 4. Tusch. litt. I. concl. 538. n. 55. & confirmatur ex text. in l. 2. tit. 11. p. 2. ibi. y el que pudieffe probar manifestamente que le sus fechos fuer çã, ò engaño, & l. 1. eiusd. tit. Gregor. Lopez. in glos. 3. ibi vbi vide Addit. & sic innuit quod propter culpam latam non iuratur in litem.

37

Qua opinione retenta non obstant pro cōtraria opinione adducta, non primū, scilicet *text. ind. l. is qui*, nam procedit in actione tutelæ, in qua ex speciali pupillorum fauore iuratur in litem contra tutorem propter dolum, culpam latam, & leuem. Plot. in l. si quando, §. 4. n. 20. & §. 5. n. 4. Menoch. de arbit. casu. 208. Seraph. in d. priuil. 31. n. 60. & eius Additio, n. 22. Setfer. in tract. de iur. iur. lib. 5. c. 6. n. 17. Tusch. litt. I. concl. 538. n. 37. & litt. T. conclus. 439. Farinat. in d. loco, n. 1019. Gutierrez. de tutel. 2. par. c. 2. n. 14.

38

Nec obstat *text. in dict. l. in actionibus, §. plane. ff. de in litem iur. an.* quia ut inquit Phanut. de in litem iurand. 2. par. c. 2. n. 19. *text. ibi* procedit, quando ob moram cōmissam ad rei restitutionem agitur, quo casu, si res restituenda pereat, quia non restituendo rem in dolo esse videtur, iuramentum in litem actori deferretur, secus veto esset, si mo-

ra fuisset commissa in non soluendo, & eū sequitur Farinat. in fragm. 2. par. litt. I. n. 1028. Secundō potest responderi, ideo *ibi*, iuramentum deferri; quia promissor sciebat, quod tenebatur restituere rem, & in dolo fuisse videtur, non restituendo eam, cum ab eo fuit petita, argum. *text. in l. si pro curatorem, §. dolo, ff. mandati.*

39

Amplia quartō, iuramentum in litem dari cōtra eum, qui dolo desit possidere rem petitam, *l. si fundum, §. in vendicatione ff. de pignor. l. qui restituere, ff. de rei vendicat. l. sed et si lege, §. hac verba, ff. de petit heredit. l. 5. §. idem Iulianus, ff. ad exhibend. l. arbitrio, & ibi, Glos. verb. defunctus ff. de dolo*, quia qui dolo desit possidere, pro possidente habetur, & damnatur. *l. qui dolo ff. de regul. iur. l. qui petitorio, ff. de rei vendicat. leg. si rem, ff. de except. rei iudic. & cōiter DD. in l. in actionibus, ff. de in lit. iurand. præsertim Paul. n. 5. & sequent. lal. n. 17. vers. secundo principal. Negul. de pignor. Farin. in d. n. 1028. vbi sup.*

40

Dolus verus, & præsumptus, quis dicatur. Vide Addit. ad Glos. *fin. l. 57. tt. 5. num. infra hac par.*

Cum ex nostra Glos. probetur iuramentum in litem non dari, nisi concurrat dolus, & difficultas probationis, cum iam de dolo actum sit, opere pretiū erit scire, quando adsit difficultas probationis, & tunc adesse dicendum est, quando res petita ad oculum demonstrari nequit. *l. cum res, §. penult. ff. de legat. 1. l. in actionibus, §. plane, de in lit. iurand. & Bart. ibi, n. 22. & lal. n. 40. Rimin. Iun. conf. 43. n. 54. libr. Bos. in tit. de rapin. n. 34. Iul. Clar. in §. furtum, n. 19. vbi tenet, quod idem dicendum est, quando res non apparet, licet in rerū natura sit. Manc. in tractat. de iuram. p. 2. art. 8. n. 28. Mascard. de probat. conclus. 472. n. 31. & 934. n. 8. alias. 935. Phanut. de iur. in litem. 2. par. n. 13. Farinat. in fragm. 2. par. litt. I. n. 1017. & non solum sufficit, quod res non extet, vel non appareat, sed requiritur, quod talis sit actus, qui ex sui natura cōiter probari non possit, et in l. consensu. C. de repudiand. & in cap. veniens. el. 1. de testib. & in c. si Christus in fin. de iur. iurand. Glos. 2. in c. tertio loco, de probat. Burt. & Imol. ibi, Mascard. dict. conclus. 935. alias 934. num. 9. vbi plures alias authoritates adducit, & pro ea expendit dicta iura.*

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex quantitatem damnorum, & interesse debet taxare, antequam iuramentum in litem deferatur.
- 2 De iure regio in iuramento affectionis taxatione debet precedere.
- 3 Iudex ex officio non potest iuramentum in litem deferre, nec pars potest iurare, nisi à iudice ipso deferatur.
- 4 Iudex, postquam pars iuravit, non potest aliquid à iuramento minuere.
- 5 Declaratur procedere in iuramento veritatis, non vero affectionis.
- 6 Iudex iuramentum veritatis potest moderare consideratis facultatibus eius, contra quem iuratur.
- 7 Adversus iuramentum veritatis semper admittitur probatio, etsi lex disponat haberi pro plena probatione. Et etiam si fuerit lata sententia.
- 8 Sententia lata prae-textu iuramenti in litem per instrumenta deinde reperta reuocatur.

A D D I T I O

AD Glor. 8. Nota ex *lx.* & Glor. iudicem quantitatem damnorum, & interesse debere taxare, antequam iuramentum deponenti deferatur. Adde *l. 5. tit. 11. p. 3.* & *ibi* Addit. in Glor. 4, & *text. in l. videamus, §. iurare autem, ff. de in litem iurando Angel. ibi, in §. deferre, n. 7.* & *ibi* *l. n. 12.* Bart. *in l. in affectionibus, n. 4. ff. de in litem iurand.* Abb. *in e. fin. in prin. n. 2. extra de his, qua vi, met. causa.* Rebuff. *in repetit. l. unica. C. de sententia, qua pro eo, quod super gl. subtilitatem, n. 491.* Mascard. *de probat. concl. 272. n. 19.* & 25. Boer. *decis. 55. n. 3.* Menoch. *de arbitr. casu. 208. n. 4.* Stracc. *de mercat. tit. de contractibus. mercat. n. 6.* Tusch. *litt. l. conclus. 538.* Mancin. *in tractat. de iurament. 2. par. art. 7. n. 19.* Setlet. *codem tract. lib. 5. c. 7. n. 9.* Borrell. *in summ. decis. 28. 52. de iur. in litem, n. 69.* & 71. Fatin. *in fragm. 2. p. list. l. n. 1123.* Azcued. *in l. 3. tit. 13. n. 49 lib. 4. recomp.* ob eam scilicet rationem; quia nisi iudicis taxatio, & moderatio praecederet, facile quis posset de peritio notari.

Amplia primò etiam in iuramento affectionis taxatione iudicis praecedere debere. *et lx. in d. l. 5.* & *ibi* diximus, *in d. gl. 4.* quod non viciatur actus, si alia practica oblectetur, & ante iudicis taxationem iura-

- 9 Quando lex, vel statutum prohibet, probationem in contrarium, tunc retractari non potest.
- 10 Contra iuramentum litis decisorium an admittatur probatio in contrarium remissive.
- 11 Si iuratum est tacente, & praesente parte, an audiatur, si velit probare contrarium, & n. 12.
- 13 Quando questio est de re modica, probatio in contrarium non admittitur.
- 14 Iuramentum non debet deferri, nisi iurare volens sit vir probus, & in aliena causa omni exceptione maior.
- 15 Non deferatur illis, quorum testimonium est reprobatum, & an possit deferri mulieri, minori, inimico, prodigo, pauperi, seu adulto. Tutor an possit cogi iurare pro pupillo, si voluerit an admittatur ad iurandum.
- 16 Usurario, homicida, banorum raptori, furis, spurio, & personis similibus an deferatur iuramentum in litem?

G L O S S A E. VIII.

mentum deferatur. Azcued. *n. 49. 50. 51. ubi supr.* & de iure communi, quòd ante iudicis taxationem iuramentum possit deferri, tradidimus *ibi*, Iacob. Menoch. *de arbitr. casu. 208. num. 5.* & plures alij relati à Farinat. & Borrell. *ubi supr. num. 24.* Benechend. *in addit. ad Seraphin. de priuilegiis priuilegiis. 31. n. 42.* & vide Add. ad *d. gl. 4.*

Nota secundò, extra Glor. quòd iudex non potest iuramentum in litem deferre ex suo officio parte non petente. Bar. *in l. admonendi, ff. de iur. iurand.* & *ibi* *l. in 2. de iur. n. 316.* Plot. *de in litem iurand. n. 831.* Ruin. *conf. 35. n. 4. lib. 5.* Capit. *decis. 35. n. 1.* Salced. *in Addit. ad Bernard. Diaz. regul. 186. vers. septimo limita.* Farinat. *ubi supra. n. 1128.* ubi tenet, quòd nemo potest cogi per iudicem iurare in litem, quòd rei astimationem velet probare testibus.

- 3 Nota secundò, quòd iudex quamuis non possit nisi ad petitionem ipsius partis iuramentum ei deferre, tamè pars dictum iuramentum non poterit facere, nisi à iudice ipso fuerit delatum, nam si sponte se offerat ad iurandum censetur suspectus, & iuramentum nihil operabit. Crauet. *consil. 196. col. 1. n. 2.* Socin. *120. col. 3. lib. 1.* Plot. *in l. si quando, §. 50. n. 1. C. unde vi, & de in litem iurand. n. 826.*

Mas-

Mascard de probation. conclus. 472. n. 46. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 31. num. 90. & Benechend. num. 47. Phanur. de iur. iurand. in lit. 2. p. 62. n. 1. Borrell. in summ. decis. tit. 52. de in lit. iur. n. 6. vbi alios laudat. Farinat. vbi supr. n. 1125. omnis enim, qui se ingerit, suspectus est. l. qua omnia. 25. §. 1. & ibi Glos. verb. suspect. ff. de procurat. Crot. de testib. n. 256. Farinat. in prax. crimin. p. 2. lib. 3. tit. 8. q. 30. opposit. 34. n. 4. Benechend. num. 46. vbi supr.

4 Nota quarto quod postquam pars iuravit, non potest iudex aliquid à iuramento diminuire. Gl. in l. si quando, C. vnde vi. las. ibi n. 33. & 34. Abb. in c. fin. de eo quod met. causa. Rebuff. in l. 1. n. 105. C. de sentent. & interloc. omni. iudic. Azuec. in leg. 3. tit. 14. lib. 4. recopil.

5 Intellige in iuramento veritatis, cui iudex stare debet, non in iuramento affectionis, cui non tenetur stare. Azuec. vbi supr. & Farin. in fragm. 2. p. lit. I. num. 1129, vbi alios refert.

6 Sed limita quando consideratis facultatibus personæ, quæ eam quantitatem solvere debet, iudex arbitrio boni viri moderavit, nam hoc casu licet quantitas interesse sit certa, iudex potest moderare, leg. si traditio, 4. C. de ad. emp. Bart. in l. vnic. n. 5. de furt. aduers. nau. caup. Bauer. de virtut. iuram. virt. 50. n. 75. Dec. in l. in actionibus, n. 26 ff. de in litem iur. Menoch. libr. 2. de arbitr. casu. 119. centur. 2. & de recuper. possess. remed. 1. n. 412. q. 38. Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 100. Coler. decis. 126. Mascard. de probat. cõsil. 935. n. 29. Mancin. de iur. part. 4. effect. 108. n. 19. effect. 209. n. 1. Benechend. in addit. ad primi. eg. 31. Seraph. n. 43. vbi alios cumulat.

7 Nota quinto, quod licet iudex non possit aliquid minuire ex iuramento veritatis, tamen aduersus ipsud semper admittitur probatio in contrarium, vt contra relatos ab Azuec. vbi supr. tenent Innoc. Ioann. Andr. Butr. Inol. & alij, in c. fin. extra quod met. caus. Glos. in l. 2. §. si abs. n. ff. si ex noxali caus. agat. Tiraquel. de retract. lignag. §. 4. gl. 1. n. 1. 2. & 28. cum sequent. l. l. Clar. in prax. crimin. §. fin. q. 82. n. 2. Iacob. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. n. 357. Roland. consil. 87. libr. 4. per tot. Salced. in add. ad Bernard. Diaz. regul. 186. limita. 10. Mascard. de pro-

bat. conclus. 94. n. 10. & 12. & conclus. 472. n. 34. & 935. n. 24. & 955. n. 1. & sequent. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 31. n. 91. & eius Addit. num. 48. Ioseph. Ludouic. conclus. 538. n. 60. Borrell. vbi supr. n. 80. vbi plures refert. Ceuall. comm. q. 97. & in q. 7. n. 9. vbi asserit procedere etiam quando lex, seu statutum disponderet, vt iuramentum habeatur pro plena probatione, ex eo quod probationes magis sunt ampliandæ, quam restringendæ. Farin. vbi supr. n. 1130. Masc. in dict. conclus. 955. a. n. 1. qui in n. 13. ampliat etiam si fuisset lata sententia contra sententiam virtute iuramenti, admitti probationem in contrarium, vbi pro ea plures refert.

8 Amplia primò quod sententia lata prætextu iuramenti in litem reuocatur per instrumenta de nouo reperia. Tiraq. vbi supr. n. 29. & 32. Pedeger. in qq. criminal. cap. 23. per tot. Ceuall. vbi supr. n. 1. qui refert contrariam defendentes ea ratione, quia præsumptio legis cessat per probationem, & instrumenta de nouo reperia ex text. in l. si filium ff. famil. erisum.

9 Limita primo quando lex, vel statutum procederet, prohibendo probationem in contrarium. Seraph. n. 92. Benechen. n. 49. Tiraq. in n. 13. Mascard. vbi supr. n. 35.

10 Limita secundo in iuramento litem decisorto, vide Addit. supr. ad Glos. fin. leg. fin. num. vbi quædo aduersus hoc iuramentum admittatur probatio in contrarium traditur.

11 Limita tertio, quando iuratum est præsentente, & tacere aduersario, cuius interest, nam postea non auditur volens probare contrarium. Felin. c. proposuisti sol. 2. de prob. Domin. in c. statutus, §. cum vero. de rescript. Aufred. ad Tolos. q. 236. alias 37. & plures alios refert Mascard. in d. concl. 955. n. 7.

12 Sed contrarium verius est, vt tenent las. in l. que dotis, n. 95 ff. solut. matr. Dyn. in regul. is qui tacet sub n. 6 ff. regul. iur. Carrot. in tract. de posit. 1. p. tit. de in lit. iurand. n. 41. vbi assignat rationem, nam tacens non potest impedire iuramentum à lege delatum, ergo non debet haberi pro consentiente.

13 Limita quarto, quando questio est de re modica, nam tunc probatio in contrarium non admittitur. Roman. in l. penul. ff. de in lit. iurand. per Gl. ibi, verb. facile. Mascard. n. 8.

vbi

vbi sup. Tit. de retr. lignag § 4 gl. 1. n. 86. dicens sibi æquum, & rationabile videtur, ut pro minimis à lege recedatur: & quantitas an sit minima, seu parua consideranda est ex qualitate personarum. *Ceuall. comm. 9. 7. n. 21.*

14 Nota secundo ex *tex. ibi, catando todavia que ome es aquel que iura por ellos.* iuramentum in litem quando de iure, vel vigore statuti deferretur, nunquam deferri, nisi iurare volens sit vir probus. Adde *Rip. in l. damnum, n. 16. vsq. quaro ff. de damno infecti. Cuit. in re p. l. admonendi. ff. de iure iur. n. 201. Mascard. de probat. concl. 472. n. 28. & 29.* vbi tenet quod non est deferendum iuramentum in litem, nisi iurare volens sit persona honesta, & omni exceptione maior. *Phanut. de iure iur. 2. p. c. 1. n. 25.* vbi asserit quod iuramentum in litem non est deferendum illis, quorum testimonium est reprobatum. *Seraph. de priuil. iuram. priuil. § 31. n. 84. Farin. in fragment. 2. p. lit. l. n. 1040.* vbi tenet quod debet esse vir probus, & in aliena causa omni exceptione maior. *Et n. 1041.* asserit, quod non est deferendum mulieri, nec inimico, nec prodigo, nec illi, contra quem aliqua præsumptio iuris virget, vbi pro vtroque casu plures refert. *Et in n. 1253.* tenet

15

quod non est deferendum pauperi, nec rustico, nec personæ vili. *Et nam. 1255. & 1256.* quod non est deferendum mulieri, vel minori, qui propter fragilitatem non videntur omni exceptione maiores; adulto autem iuramentum in litem potest deferri. *Anton. Sola. in decret. Sabaud. tit. de minor. & ration. distrahend. in decret. quietationem. glos. 3. sub. n. 33. Coler. decis. 210. n. 7. Bero. conf. 128. n. 18. volum. 3.* quos refert, & sequitur *Bortell. in summ. decis. tt. 52. de in litem, iur. n. 62. & in n. 68.* non posse tutorem cogi nomine pupilli iurare, tradit, & posse si voluerit, vbi pro cōprobatione refert, *l. vintz, §. curatores ff. de in lit. iur. Phanut. in d. 2. p. c. 2. n. 15. Afflic. decis. 169. n. 4. Carrot. in tractat. deposit. 1. par. tit. de in lit. iurand. d. n. 12.* vsque, *ad n. 34.* agit de personis, quibus iuramentum deferri non debet, inter quas enumerat iudeum, usurarium, periurium, & homicidam. *Farinat. vbi sup. n. 1250.* vbi ait quod tale iuramentum non est deferendum a condemnato auctoris furti, vi bonorum raptorum, aut iniuriarum, siuo de dolo, nec spurio; sed *in n. 1259.* tenet ex *Menoeh de arbitr. casu. 464. n. 18. Mascard. de probat. conclus. 954. n. 69.* & alijs iuramentum in litem posse deferri spurio.

S V M M A R I V M.

1 *Lucri cessantis in deposito non habetur ratio, nisi deponens sit solitus lucrari, & lucrum appareat certum.*

2 *Interessolucris cessantis per locum à solitis probari potest.*

A D D I T I O

AD *Glos. 9.* Nota 1. si nummi, seu res deposita non restituantur, non esse habendum rationem lucris cessantis, nisi deponens sit solitus lucrari, ut si esset mercator, & lucrum appareat certum. Adde *Bar. in l. 3. §. ultimo, & ibi, Ias. & Paul. ff. de eo quod certo loco, Bal. in l. rogasti. §. si tibi, ff. si certum petatur. Doul. conf. 68. n. 11. & 16.* vbi testatur e. de magis communem lucrum cessans esse plene probandum, ut deferatur iuramentum. *Gabr. conf. 147. n. 3. & 4.* vbi tenet, quod mercator debet probare coniecturis verisimilibus, & quasi certe, quod tantam pecuniam potuisset lucrare, si pecuniam debito tempore restituisset. *Anton. Gabr. lib. 3. comm. 118. de solut. conclus. 10. Mascard. de probat. conclus. 934. n. 18. Gutier. de iuram. conf. 1. par. c. 2. n. 4. & 5. Benechend. in adu. ad Seraphen. de priuil. iur. priuil. § 31. n.*

G L O S S Æ. IX. & X.

89. vbi asseris, quod lucrum cessans non prius debetur, quam vbi certum fuit, quod sit negotiari solitus, & ex sua industria tantum lucratus fuisset, si debitor in mora soluendi non fuisset, & illud plene est probatum. *Carrot. de depos. 1. par. tit. de in lit. iurand. n. 57. Farinat. fragm. 2. par. lit. l. n. 1068.* vbi asserit, quod quando agitur de interesse lucris cessantis, requiritur plena probatio, nec probatione deficiente admittitur iuramentum, quia incertum est. *Menoeh. lib. 2. de arbitr. casu. 119. n. 5. Etouar. de ratione. c. 15. n. 21.* vbi asserit quod interesse lucris cessantis probari potest per locum à solitis, & per alias cōiecturas, videlicet quod semper solebat deponere pecunias cambio, vbi communiter lucrabat à ratione decem pro cento. *Menoeh. vbi sup. n. 2. Mant. de tacit. conuent. libr. 30. tit. 6. n. 8. Strac. de*

mercator. c. de contra. libus mercatorum, n. 3. ubi dicit, quod debet articulati pro parte deponentis, seu actoris, quod continebat mercare, & quod tempore retardata pecunie habuit premanibus merces, quibus emptis tantum vetissimiliter lucrati possent, si debito tempore pecunia fuisset ipsi restituta, & quod tunc pro vera liquidatione quantitas iuramentum in litem ipsi defertur. Plot. *de iur. iur. §. 10 n. 30.* Mas

car. c. cl. 932. n. 9. Benechend. *ubi sup. n. 91.* ubi alios refert. Carrot. *de deposit. 1. p. tit. de in litem iurand. n. 58.* nam quoties plene est probatum lucrum amissile, & de eius liquida quantitate dubitatur, tunc defertur deponenti, seu alia simili actione actori iuramentum in litem, ut tenent relati. Et vide Addit. ad Gl. 2. l. 21. tit. 8. *infr.* & ad Gl. *fin. l. fin. sup. tit. 1.*

S V M M A R I V M.

- 1 Depositarius tenetur restituere rem depositam cum fructibus, & quomodo possint liquidari fructus.
- 2 Si fructus consumpserit, considerandus est valor secundum tempus consumptionis.
- 3 Si fructus extant seu presumuntur extare, depositarius ad tantundem in specie reddendum debet condemnari, vel ad estimationem quanti plurimi: si fructus non extant, nec presumuntur extare, tunc sumari debent secundum valorem temporis consumptionis.
- 4 Si fructus iudicis auctoritate vendiderit,

solum ad prestandam dictam estimationem tenetur.

- 5 Depositarius, si conseruet post tres annos, & fructus consumuntur, non tenetur.
- 6 Contrarium; Depositarius res, que seruando seruari non possunt, tenetur vendere, & pretium custodire.
- 7 Depositarius tenetur restituere depositum deponenti cum omnibus fructibus perceptis, & qui a die interpellationis percipi potuerunt.
- 8 Condenatio fructuum quomodo debeat fieri.

A D D I T I O

1 **A**D Gl. 10. Nota 1. depositarium teneri restituere cum re deposita omnes fructus perceptos. Vide Addit. sup. ad Gl. 8. l. 5. de probatione perceptionis fructuum, & cui incumbat probatio, & de eorum liquidatione Vide Addit. ad Gl. 3. leg. 1. tit. 15. *infra hac par.* ubi de alijs questionibus ad fructuum materiam pertinentibus egimus.

2 Nota secundo, ex Gl. quod, si fructus depositarius consumpserit, considerandus est valor temporis consumptionis, & secundum ipsum luere valorem fructuum tenebitur. Adde Menoch. *de recuper. posses. remed. 15. n. 600.* Gratian. *discept. cap. 243. n. 58.* ea videlicet ratione, nam post consumptionem non potest crescere, nec desecere estimatio, ut diximus sup. in Addit. ad Gl. 3. l. 8. tit. 1. n. 8.

3 Sed pro intelligentia huius notabilis distingue, quod si fructus extant, aut presumuntur extare, procul dubio ad tantundem in specie depositarius debet condemnari, & si illos fructus, vel tantundem ex illis non restituat, ad estimationem quanti plurimi vendi potuerunt, quia tenetur restituere fructus eiusdem bonitatis, & qualitatis:

G L O S S A E. X.

si vero fructus non extant, nec presumuntur extare ex presumptione iuris, veluti in frumento, vino, & oleo post triennium, vel in pomis post annum, tunc estimari debent secundum valorem temporis, quo consumpti presumuntur. Gratian. *discept. cap. 243. n. 59.* ubi *sali enim casu tenebitur ad illorum estimationem inspecto tempore, quo presumuntur consumpti, & si ad valorem currentem in fine trium annorum, ubi refert Barbo. in l. diuortio, §. interdam, n. 43 ff. solut. matrim.* Elcovar. *de ratiocin. c. 17. v. 4.* Rot. Genuens. *decis. 144. n. 18.* Negulan. *de pignor. 5. memb. 5. par. n. 12.* ubi plures alios refert. Et vide Addit. ad Gl. 3.

4 Limita nisi iudice auctorizante vendiderit, & eorum estimationem in esse conseruauerit, nam tunc solum ad prestandam dictam estimationem tenebitur. *l. in litibus, vers. si autem reditus.* ubi probatur, quod iudicis officio debent vendi, & pecunie deponi, & *l. si magistratus, de privileg. creditor. l. cui. 18. §. legatorum, ff. ut in possession. legat. l. fin. de requirend. reis.*

5 Limita ex Carrot. *in tra. de deposit. 2. par. q. 21.* quando depositarius asserit absque sua culpa tuille consumptos, & probat tenuisse

se per tres annos, nec in proprium vsu cōuertisse, vbi allegat Borgn. *de tutor. n. 239.*

Contraria autem, videlicet depositarium dicentem, & probantem fructus tenuisse per tres annos non liberari ex eo, quod fuit in culpa, quia nō vendidit, verior est: nam depositarius, seu sequester tenetur iudice auctoritate fructus, seu mobilia, quę seruari non possunt vendere, & pretium cōseruare, seu custodire, alias culpam, seu negligentiam in non distrahendo prestabit. Bar. *in l. si eius libertas. ff. de condi. et. in deb. et. in l. interesse puto. ff. de acquir. posses. n. 3. et in l. si oleum. ff. de dolo.* Franc. Curt. *in tract. de sequestr. q. 23. n. 77. inest in tract. diuers. de pignor. Marc. decis. Delph. 444. p. 1. per tot. Carrot tract. de sequestr. 3. p. q. 21. qui ex Marc. vbi supr. tenet, quod si sunt res, quę successu temporis non consumuntur, vt vestimenta, sufficit, vt de eis redatur ratio in statu restitutionis, si alias culpa non interuenierit, & l. tuis *infra* in suo loco diximus.*

AD Glos. vntdecimam Nota ex Gl. depositarium teneri restituere deponenti, seu eius hzredi, cum omnibus fructibus

perceptis, & qui à die interpellationis percipi potuerunt. Adde *leg. si fundum, et l. certum, C. de rei vend. l. praterca. ff. eodem. tit. Dyn. in l. apud Iulianum, §. fructus, ff. de legat. 1. Rebuff. de fruct. et cor. restitut. artic. 1. glos. vnic. lib. 3. constit. Gallie. n. 23. Boer. decis. 268. n. 2. Garc. de expens. et melior. c. 23. n. 47. vbi tenet quod si colligit vbas, debet retinere vinū ex vbis redactum, ex *text. in l. ad osi quis vbis ff. de exhib. quod procedit etiam si, antequā interpellaretur, vbas ex redposita, seu sequestrata collegisset, & in vinum fuerint redactę, ex Garc. vbi supr.**

S Nota ex Glos. quod condemnatio fructuum, nō debet fieri cōderatis fructibus, quos petitor, & possessor percipit, vel percipere potuisset, sed accēdi debet fructus, qui cōiter à quocumque diligente patre familias percipi potuissent. Greg. Loper. *in gl. 1. l. 40. tit. 28. p. 3. vbi vide Add. & ad Gl. 3. l. 2. tit. 13. vbi similiter agitur an stetur iuramento actoris in condemnatione fructuum; quę modo quantitas fructuum perceptorum, & percipiendorum probetur, & de alijs quęst.*

L E X. IX.

S V M M A R I R M.

- 1 *Depositum rerum, quę in pondere, numero, & mensura consistunt, factum ad numerum, seu pondus transfert dominium in depositarium.*
- 2 *Deponens indistincte omnibus creditoribus præfertur, & si depositum sit earum rerum, quę in pondere, & mensura consistunt, sicut species deponantur, & extant.*
- 3 *Deponens præfertur anterioribus creditoribus personalibus, si est consumptum, & deuenitur ad aestimationem, & quid si res extet?*
- 4 *Creditor habens hypothecam expressam, siue*
- 5 *tacitam præfertur omnibus habentibus personalem.*
- 6 *Creditor pro eo, quod expēdit in infirmitate defuncti, & eius funere, seu in insinuatione testamenti, seu inuentarij habet tacitam hypothecam, & præfertur deponenti.*
- 7 *Item qui mutuauit ad refectorem domus, vel nauis.*
- 8 *Mulier pro dote habet priuilegium prelatiōis, & præfertur deponenti.*
- 9 *Si depositarius debitum in fraudem deponentis contraxit, præfertur probato fraude.*

A D D I T I O G L O S S E. I.

AD Glos. 1. Nota 1. si res, quę in pondere, seu mensura consistunt, ad numerū, seu mensuram deponantur, dominium trāsferri in depositarium. Vide Addit. ad Glos. 4. l. 2. huius tit.

Nota secundò, ex Glos. quod si depositum fiat earum rerum, quę in pondere, numero, & mensura consistunt, & dominium in depositarium non sit translātū, si extant, deponens indistincte omnibus creditori-

bus præfertur. Adde, *text. in l. si in ventri 9. §. bonis, in fin. ff. de priuileg. creditor. et in l. si is qui. C. de posit. l. procuratoris, §. plane, versic. sed si dedi. ff. de tribut. l. cum fundus. §. seruuntum, ff. si cert. petat. l. si quid tamen, C. qui potior, in pignor. habeant. Paul. in l. si hominem, §. quoties, ff. de posit. Bald. & Salyc. in l. fin. C. de posit. Mantie. de tacit. conuent. lib. 10. tit. 10. in fin. Strac. de deo etlor. ult. par. n. 1. Carrot. de deposit. 2. par. q. 47. Matienz. in l. 7. glos. 5.*

Na 7. 14

n. 1. tit. 16 libr. 5. recomp. Castill. libr. 3. quoti dian c. 16 num. 77. cum sequent, Amat. Rod. de priuileg cred. art. 6. n. 46. Molin. disp. 526. Filuc. tract. 34. c. 1. quest. 11. Bonacin. de cō tract. disp. 3. q. 14. pūct. 3. n. 6. quando domi nium in depositarium esse translatum dica tur, vel non, vide Addit. ad Glōf 4. l. 2. sup. hoc tit. & ex ibi notatis intelliges quæstio nes istius Glossæ.

3 **A**D Glōf. 2. Nota 1. propter frequentia de positi contractus, & propter ipsius necessarium vsum fuisse datum deponenti priuilegium prælationis, vt anterioribus creditoribus personalibus præferatur. Ad do l. quod priuilegium. 8. ff. de pos. l. si in ventri. §. in bonis. ff. de priuileg. cred. & Glōf. ibi, & l. si hominē. 7. §. quoties. ff. de pos. & ibi, Paul. Bart. Rip. & cōiter. DD. in d. §. in bonis. Bal. & Sa lyc in l. fin. C. de pos. Bald. conf. 275. incipit sa per factio. libr. 2. Strac. de decoctōr. vltim. par. n. 2. Rebard. variar. lib. 1. c. 15. Moz. de con tract. tit. de de pos. c. de natur. de pos. num. 22. Tulch. lit. D. conclus. 200. Barbol. in l. si cum dote, §. fin. d. n. 36. Meiter. lib. 2. de priuileg. credit. tit. 8. d. n. 2. Cuiat. in nouella. 88. ad me dium. Mantie. n. 38. Matienz. n. 13. vbi sup. Parlador. in sesqui. differt. differt. 58. §. 2. n. 6. Flores de Mena. var. qq. lib. 1. quest. 6. art. 3. n. 25. Petr. Gregor. syntagm. iur. libr. 2. c. 3. n. 19. Pichard. in §. quædam actiones, 20. d. n. 41. Inst. de actionib. Carrot. n. 70. & Amat. Rodrig. 44. vbi sup. Azor. Inst. mor. p. 3. lib. 7. tit. de pos. c. 8. vers. sexto quaritur. Bonacin. de contractib. disput. 3. q. 14. pūct. 3. n. 5.

Intellige quando depositum est earū re rum, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, & dominium translatum est in depositarium, seu quando deuenitur ad cō timationem, seu ad aliam consimilem res tituentiam; secus autem quando agitur ad ipsam rem extantem, vt tenent relati sup. in n. anteced. & quando bona deposita rij sunt generaliter, siue specialiter hypo thecata, nam tunc tempore posterioribus

creditoribus etiam priuilegiatis præfertur Amat. Rodrig. vbi sup.

4 **A**D Glōf. 3. Nota primò, quòd creditor habens hypothecā siue expressam, siue tacitā præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam pri uilegiatas. Adde l. 1. C. si propter public. p. fit. l. procuratoris, §. si plures. ff. de tribut. l. pro debi to, C. de bonis auctōr. iudic. Ripa. & Zaf. & Gl. in l. priuilegia, ff. de priuileg. credit. Molin. disp. 526. vers. quod attinet. ad vlt. ibi, præter habē tibus tacitā, aut expressā. Carrot. q. 47. n. 12. Matienz. n. 3. vbi sup. Flores de Mena. var. lib. 1. q. 6. art. 3. n. 38. Felic. de cens. lib. 3. c. 5. n. 70. Amat. Rodrig. art. 4. n. 3. Pichard. §. quæ dam actiones. 20. n. 90. Inst. de act. & de hac materia vide Addit. ad Gl. 1. l. 1. tit. 14. & in quibus casibus tacita hypotheca induca tu, regimus late in Add. ad Glōf.

5 **N**Ota ex Glōf. 4. primò, quòd creditor pro eo quod expendit in infirmitate defuncti, & in eius funete, & pro inlinua tione testamenti, vel inuētarij, habet taci tam hypothecam, & præfertur deponenti. vide Add. ad Glōf. 5. leg. 39. tit. 13. vbi egi mus late de omnibus quæstionibus ad ma teriā nostræ Gl. pertinentibus, & de pri uilegio expensarum respectu funeris facta rū, & de prælatione circa ipsarū exactionē.

6 **A**D Glōf. 5. Nota 1. quòd creditor, qui mutuauit ad reficiendam domum, vel nauem, vel aliam quamlibet rem, habet pri uilegium prælationis, & præfertur de pote ti: de cuius priuilegio egimus late in Ad dit. ad Glōf. l. 11. tit. 13. infra hac part.

7 **A**D Glōf. 6. Nota quòd mulier pro dote habet priuilegium prælationis, & præ fertur de potenti: de cuius priuilegio egi mus late in Addit. ad Glōf. 33. d. tit. 13.

8 **A**D Glōf. 7. Nota quòd si quis in fraudē deponentis debitum contraxerit, & bona sua hypothecauerit, præfertur depon ens probato fraude. Vide Addit. ad Glōf. 1. cum sequent. l. 7. tit. 15. infra.

S V M M A R I V M.

- 1 Fiscus præfertur omnibus creditoribus chiro grafarijs etiam priuilegiatis.
- 2 Fiscus bona delinquentis non habet tacite by pothecata ante incobatum iudicium, nec ante sententiam.
- 3 Fiscus post sententiam habet tacitam bypothe cam in bonis delinquentis.

4 Fisco incontinenti bona delinquentis sunt tacite hypothecata, quando dsmnum fuit datum. seu maleficium factum in re fisca li, & n. 6.

5 Fiscus creditoribus ex contractu nō præfer tur, quamuis bona delinquentis in certis criminibus post sententiam seu antefuit

ta.

tacite hypothecat e.

- 7 Quando ex eodem delicto, & ex eadem sententia pars pretendit interesse, & fiscus pœnam. pars præfertur fisco.
- 8 Fiscus præfertur parti, quando pretendit pœnam, & non damni emendationem. Contrarium.
- 9 Fiscus pro expensis factis in captura rei, & in perquirendo eius bona præfertur ante-

ADDITIO

AD Glor. 8. Nota primò ex contractu, quòd si quid ex causa iuris proprii fisco debetur, præfertur omnibus creditoribus chirographarijs etiam priuilegiatis, vt deponenti. De fisci priuilegio late egimus in Addit. ad Glor. l. 33. tit. 13.

Ad Glor. 9. Nota primò fiscum non habere bona delinquentis tacite hypothecata ante inchoatum iudiciũ, nec ante sententiam. & Adde l. si qua pœna, & l. aliud, ff. de verb. signif. l. quod placuit, ff. de iure fisci, l. ex iudiciorij, ff. de accusat. l. eius qui, ff. de decurionib. l. aufertur. § fiscus. ff. de iure fisci, l. si nõ possunt, & l. in summa ff. eodem tit. l. 2. tt. 16. lib. 3. & l. 11. tit. 26. lib. 8. recopil. Bald. in l. 1. n. 14. C. de iure fisci. Alex. in l. rescriptum, in prin. n. 8. ff. de pact. Tiraq. de retract. conuent. §. 5. glos. 4. n. 24. Iul. Clar. in prax. crimin. §. fin. q. 78. n. 32. Gomet. 3. tom. var. c. 14. n. 4. Herman, Meyer. tract. de pignor. & hypothec. lib. 2. c. 15. n. 56. Cauat. resolut. casu. 267. n. 5. Farin. de delict. & pœnis. q. 25. n. 190. 191. & 192. Peregr. de iure fisci. lib. 9. tit. 6. n. 12. Alfar. de offic. fiscal. glos. 34. n. 133. Mat. Rodrig. de priuileg. credit. art. 2. n. 11. Azeued. in d. l. 11. n. 1. Gutierr. canon. qq. lib. 2. c. 5. n. 56.

Post sententiam vero fiscus habet tacitam hypothecam in bonis delinquentis, ex iurib. suo. citatis. præcipue ex d. §. fiscus. Bald. Paul. & Ial. in l. rescriptum, ff. de pact. & ibi Glor. & in l. 1. C. pœnis fiscal. creditor. præferri. lib. 10. & ibi Bar. & in d. l. aufertur. §. fiscus. de iur. fisci. Negul. de pignor. in 4. membr. 2. p. n. 115. & 116. Meyer. vbi sup. n. 23. Iul. Clar. in d. q. 78. n. 32. Thesaur. forens. lib. 1. n. 5. vbi refutat rationem, quam DD. probat opinione solent allegare; scilicet quia per sententiam quasi contrahitur, & aliam assignat, scilicet quia fiscus ex priuilegio habet ius pignoris, ex d. §. fiscus, & ex l. 1. & 2. C. in quib. casib. pign. & hypoth. tacit. Baiard. in addit. ad Iul. Clar. q. 78. n. 171. Peregr. vbi

rrioribus creditoribus, et si extra causam delicti fisci. Contrarium. n. 11.

- 10 Fiscus potest ex bonis delinquentis exigere expensas qua fiunt in perquirendo reo.
- 12 Iudices, qui ex rebus furatis domino faciunt expensas, male faciunt.
- 13 Tacita hypotheca competens fisco in bonis delinquentis non præiudicat creditoribus, & qui sint eius fideius?

GLOSSÆ. VII. & IX,

sup. n. 12. Villalob. in arar. comm. opinion. litt. F. n. 222. Tell. in l. 40. taur. n. 60. vers. post eodemnat. Gutierr. num. 56. vbi cõiter esse receptam assentit. Farin. in d. q. 25. n. 193. vbi etiam dicit communem Cauat. casu. 267. n. 3. & 18.

4 Limita ex Glor. quãdo damnum fuit datum, seu maleficium factum in re fiscali, nõ tunc in continenti bona delinquentis sunt tacite fisco hypothecata, & præfertur deponenti, & alijs habentibus actiones personales priuilegiatas. Adde Negul. de pignor. in 3. membr. 2. par. princ. n. 116. Gutierr. n. 58. vbi sup. Alfar. de offic. fisci glos. 16. n. 121. Amat. Rodrig. de priuileg. credit. art. 2. n. 13.

5 Nota secundò ex Glor. quòd licet bona delinquentis post sententiam, seu antea in certis criminibus sint fisco hypothecata, nõ tamen ex hoc fiscus creditoribus ex contractu præfertur. Adde l. 1. C. pœnis fisci. credit. l. si summa. l. quod placuit, l. nõ puto. ff. de iur. fisci. Bart. in l. aufertur, §. fiscus. ff. eod. Alexan. & Ial. in l. rescriptum. in princ. ff. de pact. Negul. de pignor. 4. membr. 2. p. n. 115. & 116. Bos. in tit. de public. bon. n. 81. Couar. variar. lib. 1. c. 16. num. 8. Iul. Clar. in §. fin. q. 78. n. 31. vers. vidi quãdoque. Peregrin. de iur. fisci. lib. 2. tit. 6. num. 12. & lib. 4. tit. 8. n. 11. ibi; conclusus dicit fiscum succumhere omnibus creditoribus, sicut personalibus, sicut hypothecarijs, vel etiam chirographarijs tantum. Alfar. n. 120. Gutierr. num. 57. vbi sup. Menoch. lib. 2. præsump. 72. per tot. Flores de Mena, quast. 6. art. 3. n. 9. Farinat. in prax. crimin. tit. de delict. & pœn. q. 25. num. 188. Cauat. resolut. crim. casu. 201. n. 47. vbi alios allegat

6 Amplia primò, quando ex eodem delicto, & ex eadem sententia pars pretendit interesse, & fiscus pœnam; nam pro interesse, & emendatione damni pars præfertur fisco. Claud. Batandier regul. 140. in fin. Iul. Clar. in d. quast. 78. n. 31. Peregrin. de iur.

Nn 2 ressq.

re fisco. lib. 4. tit. 8. n. 13. ibi, quia in his priuatis causa in onerosam praesendit. Euerat. in lo to a fisco ad dotem, prope finem. Gutierr. n. 57. Altar. ubi sup. Farinat. in dict. q. 25. n. 189. Cauat. resolut. crim. centur. 3. casu. 202. n. 12.

6 Limita primò ex Glos. quando damnù, seu maleficium fuit factum in re fiscali, vt diximus, in num.

7 Limita secundò, quando creditor ex delicto pœnam, & non damni emendationem petens concurrat cum fisco nam tunc fiscus ipsi praefertur, quando condemnati bona non sufficiunt ad satisfactionem pœne fisco, & parti applicandæ. l. 1. C. de pœnis fisci credit. Bald. Anch. Alexandr. Bart. in l. rescriptum. ff. de pact. Claud. Batand. regul. 140. n. 1. Negulan. de pignor. 2. par. memb. 4. num. 115. Couarr. lib. 1. variar. c. 16. n. 8. vers. igitur. Iul. Clar. Farinat. n. 188. ubi sup. quã sententiam communem esse dicit Gutierr. in dict. n. 57. Altar. de offic. fisco glos. 16. n. 20. Amat. Rodrig. de priu. credit. art. 2. n. 12.

8 Cõtrarium, imò in hoc casu vtrũque pro rata concurrere, & equaliter admittendos esse, tenet Peregrin. de iur. fisco. lib. 4. tit. 8. n. 12. vers. mihi vero, quia praeratio consideratur, quando ex factis diuersis duo creditores concurrunt; non vero quando vtriusque iura ab vno emanant factis; & eum refert, & sequitur. Cauat. n. 10. & 11. ubi supra. & sic in praxi seruari testatur, licet prior in puncto iuris sustentabilior videatur. Et hæc maxime in praxi amplectenda est in condemnationibus ex delictis, in quibus lex iubet, quòd multa distribuatur inter fiscum, iudicem, & accusatorem. quo casu, si bona non sufficiant ad lutionem pœne, equaliter secundum suam portionem omnes concurrunt; quia eorum iura ab vna et lege emanant; & quia iudex iuri suo celsit applicando partem priuatis in præmium suæ vigilantie, cum alias integre ad eum expectaret.

9 Limita secundò in expensis vtilibus, & necessarijs factis per fiscum in captura rei, & in perquirendo eius bona; nam pro eis fiscus etiam anterioribus creditoribus, etsi extra causam delicti sint, praefertur, ex Afflict. in c. 1. §. bona committentium, n. 119. in ff. qua sint regalia in vrb. feud. ubi dicit quòd de rei bonis confiscatis fiscus ante omnia deducet expensas, quas fecit capiendo

delinquentem, & recuperando eius bona; quem sequitur Peregrin. de iur. fisco. lib. 5. tit. 1. n. 193. vbi hanc opinionem plurimis rationibus corrouorat. Sesse decis. Aragon. 169. n. 3. † & cõfirmatur, nam fiscus potest ex bonis delinquentis exigere expensas, quas fecit in perquirendo, & capiendo reo. Auendañ de exequend. mandas. 2. par. c. 10. num. 14. 15. & 16. Cauat. resolut. crimin. centur. 3. casu. 201. n. 1, cum alijs, qui in fin al. legat pro hac doctrina Bart. in l. circensium, C. de Decurionib. lib. 10 sed in exactiõne ipsarum agit de damno euitando, ergo anterioribus creditoribus praefertendus est; nam fisco damnũ euitare curanti omnino est fauendum. Perez. in l. 1. tit. 2. libr. 5. ordinar. col. 2. Couarr. variar. lib. 1. c. 16. num. 1. Cattill. in l. 4. Taur. glos. de confiscar.

10 Contrariam opinionem, imò quòd fiscus pro huiusmodi expensis non praefertur anterioribus creditoribus, tenet Gigas in tractat. de crimin. lassa Mai. st. vltim. part. q. 11. vbi improbat opinionem Afflict. & rationibus ab eo traditis respondit, quem contra Afflictum, & Peregrin. sequuntur Hieron. Laurent. decis. Auenionens. 121. n. 4. Baiard. in adit. ad Iul. Clar. q. 78. sub. n. 169. & 170. vers. item adde, quòd fiscus, vbi allegat Lucam. de Pœnn. in l. 1. C. ne rustic. ad vrb. sum obseq. libr. 11. Cauat. à n. 21. ubi sup. de hac quæstione agit, & vtriusque opinionis fundamenta, & sequaces refert, & in a. 21. istam opinionem vt veriorẽ, & euidentioribus rationibus fulcitam sequitur, & ipsam nouis rationibus munit, & corrouorat, & secundum eam ter fuisse iudicatum in senatu Magni Ducis Hetruticæ asserit, & rē mature fuisse discussam per multos, & graues iudices; & denique fundamentis relatis per Peregrin. respondit, & concludit creditoribus ex contractu fisco non esse praefertendum, nec eis, qui de re furatæ vendicatione agunt, quia eorum ius est potentius, vt diximus in Addit ad Glos. l. 11.

11 tit. 14. infra hac p. † Sed male iudicis hoc obseruant in graue suarum animarum damnũ, quia ex ipsismet rebus furatis solent expensas facere, & vtilius esset domino, quòd res apud fures manerent.

12 Nota tertio ex Glos. quòd hæc tacita hypotheca comperens fisco in bonis delinquentis non praerudicat alijs creditoribus

bus aliter, quàm ex delicto, ut diximus, sed solù operatur contra delinquentes, & retios possessores, qui nò sunt creditores, seu contra debitores delinquentis. Adde Bar. in l. 3. *Si idem scribit. ff. de pecul. & ibi, Alex.*

Guil. de Cun. & Bald. in l. *rescriptum. ff. de pign. quos refert, & sequitur Negulanc. de pign. in 4. membr. 2. par. v. 16. Ioann. Gu. tier. cap. 5. num. 57.*

L E X X.

S V M M A R I V M.

1 Depositario pro expensis factis in re deposita non datur retentio.

2 Pro expensis alimentorum datur.

3 Depositi actio pro expensis depositario datur.

4 Item reconuentio, & certi conditio.

A D D I T I O

AD Glof. 1. Nota quòd pro expensis factis per depositarium in re deposita nò competit ipsi ius retentionis. Vide Addit. ad Glof. 3. & 4. l. 9. tit. antecedent.

Limita nisi pro expensis alimentorum, pro quibus datur ei retentio in re alita, ut in seruo, equo, & alijs animalibus. Carrot. de deposit. tit. si defensu interueniat. forma 5. fol. 36. & in rub. fin. 1. p. n. 3. & etiam pro eis præfertur omnibus creditoribus, etiam anterioribus, & priuilegiatis; & datur tacita hypotheca, de quo vide Addit. post Glof.

S V M M A R I V M.

1 Deponens seruum furem ignorantèr tenetur ad solutionem furti, nisi seruum pro

A D D I T I O

AD Glof. 3. Nota ex tex. & Glof. deponentem seruum furem, eius vitium ignorando, ad solutionem furti teneri, nisi velet seruum pro noxa relinquere; aliàs si vitium sciebat, ad interesse solutione adstrictum esse, non data ei electione dandi seruum pro noxa. Adde l. si seruus. ff. eod. mod. Valladieg. in arario comm. opin. litt. D. n. 77.

noxa dederit, si vitium sciebat, ad omne interesse tenetur.

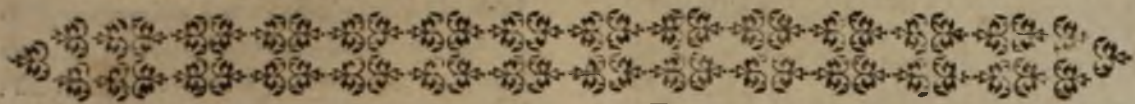
G L O S S Æ. III.

Molin. disp. 527. Olan. in antin. iur. regn. lit. D n 34. & Villalob. eadè litt. n. 9. Carrot. de depof. 1. p. Pichar. in §. itè is cui. n. 46. Inst. quib. mod. recètr. oblig. Oinotom. sup. Inst. lib. 4. tit. 6 §. sequens illa diuisio, n. 30. vers. de act. deposit. Filuri. tract. 34. c. 1. n. 14. Bonacin. de contract. disput. 3. q. 14. de depof. punct. 3. n. 8. Vide Addit. ad Glof. 1. & 2. l. 6. tit. anteced

TIT.

Nn 3

TITVLVS. IIII.
DE LAS DONATIONES.
LEX. I.

S V M M A R I V M.

<p>1 Donatio quid sit.
2 Vnde sit dicta.
3 Donatio an sit contractus nominatus, vel in nominatus, vel anomalus.
4 Donatio à pollicitatione, stipulatione, & pacto in quo differat, remissive.
5 Donationis species quae sint.
6 Donatio inter viuos est stricti iuris contractus.
Donatio causa mortis qua remissive.
7 Magnificus, & liberalis quis sit.
Magnificencia qua sit, remissive.</p> | <p>8 Donare est nobilitatis actus, liberalitas est nobilitatis priuilegium.
Maior nobilitas est indigentibus munificè dare; ab eis auferre extrema ignobilitas.
Donationis contractus nobilior, & praestior est.
Quando sit virtus, & non vitium.
9 Donare quando sit perdere, vel non.
10 Donatio non est, quae fit necessitate cogente.
In necessitatibus nemo liberalis existit.
11 Donatio à parentibus facta filiis non dicitur proprie donatio.</p> |
|---|---|

A D D I T I O

AD Glos. 1. Nota donationem esse beneficium ex cordis nobilitate procedens, quando ex libera voluntate fit. Adde l. 1. & l. donari. 29 ff. de donat. l. donari, 82. ff. de regul. iur. Restaur. Castal. tract. de Imperat. q. 51. n. 5. habetur in 12. vol. tract. Azon. & Holtien. in summ. st. de donat. qui donationem definiunt esse rei licitae nullo iure cogente mera liberalitate collationem factam, videtur quae hic approbati, eam quae sequi à Gomet. 2. tom. var. c. 4 n. 1. Matienz. in l. 1. glos. 2. n. 1. tit. 10. lib. 5. recop. Azeued. ibi, in rub. n. 1. Seb. Medic. de definit. 2. part. c. 54. Moz. de contract. tract. de donat. in prin. n. 3. Abb. in rub. n. 1. de donat. Vbesemb. in paratit. d. tit. n. 2. Iacob. Girard. in anchor. iur. verb. donatio. Faber. in suo C. tit. de inoffic. donat. definit. 6. n. 13. Mendoz. de pact. lib. 3. c. 3 q. 3. n. 16. Mieres. de maior. st. par. 1 q. 22. n. 177 Vigel. in method. iur. par. 4. lib. 14. c. 3. vers. 2. definitio. Capol. de simul. contract. n. 44 fol. mibi. 620. Cardos. prax. verb. donatio, n. 1. Nicol. Valla. de reb. dub. tract. 2. n. 1. Castill. quotid. lib. 5. c. 89. n. 19. qui alios refert. Boniell. tom. 3. decis. tit. 8. n. 87. & tit. 10. de dotat. int. viu. & caus. mort. n. 1. 3. & 7. vbi inquit propriam donationem esse, quae absque vlla causa, sed liberalitate, ac munificen-

G L O S S A E. I.

cia sola alicui donatur, ea mentis intentione, vt nullo casu ad donantem reuertatur. Hincque videri donari, quod nullo iure cogente conceditur, adeo quae puram, & simplicem futuram fore, quod nulla lege naturali, vel ciuili, vel praetoria debeatur. Handed. consil. 40. n. 66. vbi ait debere intelligi priuatiuè, & negatiuè; scilicet quod non sit donatio, ad quod necessitas cogit. ex Ioan. Andr. in addit. ad specul. in allegat. §. porro. litt. T. vers. ad l. donari respondetur, & quod donatio proprie sit, quae fit intuitu solius liberalitatis, & magnificenciae, & non aliam ob causam, tenent ex Theolog. Bart. Fum. in sum. verb. donatio n. 1. Rodrig. c. 163. n. 1. Torres. disp. 73. n. 1. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 11. c. 1. Bonacin. de contract. q. 13. disput. 3. pñct. 1. n. 1. Molin. disp. 173. Alias definitiones refert Mant. de contract. 2. tom. lib. 13. tit. 2. à n. 1.

Traditam ab Azone impugnat Pichar. in rub. Instit. de donat. à n. 13. & in n. 16. definit, donationem esse liberalem, & irrevocabilem rei propriae dominij translationem. aliter definit Petr. Greg. syntag. lib. 28. c. 7. n. 5. scilicet esse contractum stricti iuris, quo quid transfertur in alterum gratis, & irrevocabiliter: & plura iura ad comprobandum adducit

adducit, Et in *n. 6.* ex Vlpiano in *d. l. 1. de donat. ait,* proprie donationem esse, cum quis ea mente dat, vt statim velit accipiētis fieri, nec vlllo casu ad se reuerti, & propter nullam causam facit, quā vt liberalitatē & munificentiam exerceat. aliam tradit Tusch. *præf. concl. verb. donatio, concl. 621. n. 1.* videlicet esse cuiuscumque rei gratuitā pactionem alio remedio non remanente.

2 Est autem donatio dicta à donando, seu dono, quasi doni datio. *l. si natus. §. 1. ff. de donat. mort. caus.* Rebuff. *de verb. sig. in l. 67. §. donationis verbum.* Tusch. *d. concl. 21. n. 2. & 622. n. 2.* Girard. Cardos. & Moz. *n. 2.* Petr. Greg. *n. 3.* Hostiens. *n. 2.* Azor. *n. 1.* Vuesemb. Mendoz. & fere omnes relati, & Mantic. *tit. 1. n. 2. vbi sup.* Mynsing. *instit. de donat. in rub. n. 6.* Iul. Clar. *in §. donatio. q. 1. n. 1.*

3 Sed verum sit contractus, & à nominatus, vel innominatus inter DD. controuertitur. Partem affirmatiuam, & sequendam maxime hodie, cum possit fieri per pactū nudum, tenent Soufa. *in comment. ad tit. ff. de pact. q. 7. art. 4. n. 3. & 4.* vbi etiam olim fuisse contractum nominatū defendit ex Bart. Angel. Paul. Alex. Reminal. Menes. Croc. & Roger. dicētib. communem, & fundamentis pro negatiua respondit, cauendum que esse ait à Fortua. negante donationē esse contractum, verūm & contractus nomen habere. Menoch. *conf. 388. n. 53.* Farin. *in nouiff. tom. 1. & 2. par. 2. decis. 552. n. 5.* qui esse nominatum contractum dicunt. Tusch. *d. concl. 621. n. 3. & 4.* vbi dicit communem ex Iul. Clar. *in d. §. donat. q. 1. n. 2.* & ibi Giacharius. Surd. *conf. 369. n. 9.* Cardos. *vbi sup. n. 2.* qui alios refert. Ferrarient. *in prax. tit. 40. n. 15.* ibi eius Addit. *n. 15. litt. T. & V.* Ganmar. *de permutat. benef. n. 15.* habetur in *vol. 15. tract. DD. Azor. inst. moral. lib. 1. c. 1. vol. 2. vers. at enim communis. litt. A.* Faber. *de errorib. 2. p. decad. 44. error. 8. n. 2.* dicit Bar. opinionē passim per DD. probari, scilicet quod sit, sepe que fuerit cōtractus, & nominatus, & stricti iuris, esse que magis communem, et si à *n. 4.* tradat necessariō nō posse vlllo mododici cōtractū. Mendoz. *de pact. lib. 1. c. 4. q. 1. n. 11. & 28. vsque ad 36.* vbi late defēdit donationē proprie esse contractum, sicque in iure diuersis in locis esse nominatam. Borrell. *vbi sup. n. 9.* & Gomet. *d. 2. tom. c. 4. n. 1.* Petr. Gregor. *sup. canon.*

ius. par. 1. libr. 3. tit. 19. de donat. in schol. litt. A. Azor. *p. 3. lib. 11. c. 1. vers. tertio queritur.*

Negatiuam, videlicet olim non fuisse nominatum, sed innominatum contractum, docent Glos. *in l. adibus, §. 1. verb. ex rebus, ff. de donat.* & quod etiam hodie Iacob. Butrius, Bal. & Iaf. vt tradit Soufa. *vbi sup. n. 2.* Bald. *de Vbald. de pact. num. 40. in 3. vol. tract. DD.*

Tertiam, donationem scilicet esse anominalem conuentionem, quia nō potest sub aliqua contractuum nominatorum, vel in nominatorum forma reponi, docet Petr. Greg. *syntag. lib. 28. c. 7. n. 1.* sed vt dixi prima vt cōmuniō, & receptior sequēda est.

4 In quo differat donatio à pollicitatione, stipulatione, & pacto. Vide Paul. *lib. 2. quot. c. 3. n. 6. & 7.* Franc. Souf. *in cōm. ad tit. ff. de pact. art. 1. n. 10. vers. vnde sequitur.* & etia colliges ex differentia, quam inter pactum nudum, pollicitationem, & stipulationem, tradunt Gomet. *d. 2. tom. c. 9. n. 1. 2. & 3.* Galgancet. *in tract. different. litt. P. n. 1. & 2.* Motl. *in empor. tit. 3. premis. 4.* Bonacin. *in summ. tom. 2. de contract. disput. 3. q. 12. punct. 1. n. 2. & 24.*

4 Species autem donationis plures sunt, communiter tamen per DD. amplectitur, aliam esse inter viuos, aliā mortis causa, *in §. est, & aliud. institut. de donat.* sub his que duobus membris reliquas donationum species comprehendit: & quia ex dicendis ceteras cognoces nō recenseo; sed vide Tusch. *præf. conclus. verb. donatio.* Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 4.* Vuesemb. *in paratit. tit. de donat. n. 3.* Hostiens. *in summ. eod. tit. n. 3.* Moz. *tract. de donat. c. de diuision. donat.* Petr. Gregor. *syntag. lib. 28. c. 7. n. 6. 7. 8. & 9.* Borrell. *in summ. decis. 3. tom. tit. 10.* Et in presenti præcipue agemus de donatione inter viuos, quæ est contractus stricti iuris, vt tradunt Vuesemb. *n. 2.* Mendoz. Faber. & Petr. Greg. *n. 5. vbi sup. & in vol. 1. sup. Decret. libr. 3. tit. 19. c. 1. & c. 2. litt. N. in scholijs, ex tex. in l. eum, qui donationis, 22. ff. de donat. & in §. actionum. Instit. de action. Thesaur. *decis. 199. n. 2.* Rebuff. *de verb. sig. in l. 67. vers. 9.* Vigel. *in method. iur. lib. 14. p. 4. c. 13. vers. donatio non est.* Faber. *de error. 2. p. decad. 45. error. 8.* vbi ait ex Bart. ita tenere Iul. Clar. *in d. §. donatio, q. 1.* Ferrar. *in prax. tit. 40. de form. libel. quo ag. pro don. n. 15. de**

15. De donatione vero causa mortis Vice in Addit. ad part. 6.

7 **N**Ota 1. ad Gl. 2. quod magnificus, & liberalis dicitur, qui dat sine prae-textu alicuius retributionis. Vide Sāct. Thom. 2. 2. q. 134. art. 3. ad 2. & 3. Arist. in 4. Ethicor. c. 2. vbi tradit donatōē proprie magnificam non dici, licet dicatur liberalis; Proptis autem quis liberalis appelletur, Vide apud eosdem, illū in q. 117. & hunc in c. 1. v. bi proximē, & l. 18. tit. 5. p. 2. ibique Addit. Azuec. in l. 1. tit. 10. lib. 5. recomp. n. 1. & 2. Et de magnificentia Vide Gregor. à Valent. 3. tom. disput. 8. quaest. 2. de partib fortitudinis, p. 1. vers. magnificentia.

8 .Nota ex textu doante esse actum nobilitatis. Adde c. 1. de donation. Restaur. Castell. de Imperat. n. 5. in d. vol. 12. tract. vbi ait nobilitatē cognosci ex largitione Et Bon. de Curtili. de nobilitate, qui habetur, in d. vol. 12. d. n. 14. tradit quartum privilegium nobilitatis esse liberalitatem, & plurib coprobatur, & in n. 19. refert dictum sapientis interrogati à quibusdam nobilibus, quenam foret verior, & maior nobilitas; & quēnā vilior ignobilitas: scilicet indigentibus munificē dare, & extremā ignobilitatem esse auferre: & pauperibus sua assiduō auterentes non modo viles, & serviles, sed & ignobiles se ostendere. Camil. Borrell. 3. tom. decis. tit. 10. n. 9. dicit donationis contractum absq; dubio appellari nobiliorem, & praestantiorē contractum, & in tit. 8. n. 89. donum dicit esse signum honoris. Tiraq. de nobilit. c. 37. n. 40. cum alijs, tradit d. c. 1. litteris aureis, aut si quid sit auro praestantius, scribendum esse. Menoch. de success. creat. lib. 3. §. 26. n. 44. Palat. Rub. in rub. de donat. inter §. 9. & Barabon. eius addition. Martient gl. 1. d. 1. tit. 10. q. 1. & 2. lib. 5. recomp. Card. Mantie. de tacit. convent. lib. 13. num. & cit virtus, & non vitium, vt cum Tiraq. de primog. q. 37. num. 42. & 46. Pinel. & alijs tradit Azuec. in l. 3. tit. 10. lib. 5. recomp. debetque ita fieri, quod in vitium non redūdet, vt inquit text. in l. 18. tit. 5. & in l. 2. tit.

S V M M A R I V M.

- 1 Donationem seruus facere non potest, Et in quibus casibus possit & quia si ei sit concessa libera peculij administratio: num. 2. & 3.
- 3 In generali, & libera administratione non

9 10. part. 2. vbi vide Addita (& ibi traditur beatius esse dare, quā accipere,] & Azuec. vbi supr. Fer. Mendoc. disp. iur. lib. 1. c. 4. num. 49. contra Menoch. & alios inquit donare non esse perdere, nisi quis circumstantias non seruet, quae ad rectitudinem, & mediocritatem actionis liberalis requiruntur, ad hoc enim, vt sit donatio vera, (quae proprie dicitur liberalitas) exigitur eam, qui donat, his, quibus operet largiri tunc; quando opus est & ea, quae debet, & cuius causa debet; aliās non erit donatio, sed prodigalitas, vt tradit ibi, ex Aristot. lib. 4. ethicor. c. 1. & quod donare non sit perdere, late probat Paris. conf. 88. n. 44. lib. 3. Decia. 448. n. 13. Ludovic. decis. Per. 1. n. 15. Contrarium, scilicet quod sit perdere, & actus dementiae, probat Viui. decis. 377. n. 4. Farinat. in fragm. litt. F. n. 263. Mench. de success. creat. tit. de testament. potent. §. 10. n. 72. amp. 20. vers. si verius, ex l. filiusfam. ff. de donat. l. in specie, l. ab agnato ff. de curat. furios. l. 2. C. si aduers. donat. Gratian. c. 233. n. 2. ex l. contra iuris, §. si filius. ff. de pact. l. prohibere. §. plane, quod vi. aut clam. & alios refert Grad. Valas. de priuil. paup. p. 1. q. 21. num. 2. Hae opinio procedet non seruata re aditu dine, & meta liberalitatis.

10 **A**D Gl. 3. Nota donationem non esse, quod necessitate cogente datur; quia in necessitatibus nemo liberalis existit. Adde Petr. Gregor. in syntag. lib. 28. cap. 7. num. 7. & super ius. canonice. tom. 1. tit. de donat. 19. lib. 3. cap. 5. litt. B. Bart. Cypol. in tractat. de simulat. contr. n. 44. fol. mibi 620. Mieres. de maior. p. 1. quaest. 22. n. 175. Tusch. verb. donation. conclus. 622. & 629. Mozz. de contractib. in tract. de donat. in princip. num. 5. & 6. vbi cum Bart. Aret. Tiraquell. & alijs tradit, quod non dicitur proprie donatio illa, quae fit à parentibus liberis, vel eis, qui ipsis ab instato alioquin sunt successuri, & Tusch. vbi supr. conclus. 621. num. 23. dicit non esse proprie donationem, quod donat pater filio vsque ad legitimum, sed vide quae dicimus infra.

venit donandi potestas. remissive.

- 4 Monachus donare non potest. Nec Prae-latus vel superior. Quid si in leui, & parua quantitate, & elemosina intuitu. Quid si de licentia superiorum donet: vel

sten

stent peregrinantes, vel in scholis. Et an mutuum ad necessaria possint recipere. 5. 12. & 13.

- 6 Monachus quoddam civile ius mortuus est muno, & similis seruo, deportato, bannito, & relegato, nec habet velle, nec nolle. 7.
- 8 Monachus creatus Episcopus de quibus in vita, vel in ultima voluntate potest disponere. An sit votis religionis adstrictus. Quidquid acquirit, utrum sibi, vel monasterio, vel sua Ecclesia acquirat. An fructum, administrationem, proprietatem, vel dominium habeat. an possit ad sui sustentationem, & sua familiae necessaria impendere, & elemosinas pauperibus dare, & remuneratoriâ donationem facere. 9. 10. 11
- 11 Donatio remuneratoria an possit excede-

ADDITIONO

NOta 1. ad Glor. 4. seruum donationem facere non posse. Adde l. quod attinet, l. in personam, l. cum seruo, ff. de reg. iur. l. serui. 31. & l. obligari. 42. ff. de action. & oblig. l. si quod dominus 64. ff. de condi. et. indeb. l. si liberar. ff. quod cum eo, qui in alien. potest. §. item inutilis. vers. sed seruus. Instit. de inutil. stipul. & inprin. Instit. de fideius. & quam plura alia iura ad id faciunt, quae omitto. Moz. de donat. c. de pers. inter quas poss. cad. donat. n. 21. Hostiens. in sum. eod. tit. n. 4. Cardos. in prax. iud. verb. donatio. n. Faber. in iuris prud. p. 1. tt. 3. pag. 84. & 95. Bar. Fum. in sum. verb. donat. n. 3. vers. quinto Torres. tom. 2. disp. 60. dub. 2. n. 2. vers. unde. Molin. tom. 2. disp. 377. col. 3. vers. mancipiu, & in tom. 1. disput. 38. col. 3. vers. quod vero. casus 5. adducit, in quibus seruus sibi acquirit, veluti si cum domino paciscatur, ut ei soluta certa summa singulis diebus, vel mensibus, vel annis, reliquum seruus sibi acquirat: si dominus seruo aliquid donet, permittat ve ex alterius donatione, seu quavis alia causa, ut suum habere, liberetque de eo disponere posse: Si aliquid seruo restituatur pro his, quoad quae domino non subiacet: si ei sit relictum ea conditione tacita, vel expressa ut serui, & non domini sit: Si dictis, similibus que bonis suis aliquid lucretur absque vlllo praedictio obsequiorum, quae domino debentur; & comprobatur ex lex. in l. 1. §. seruos, ff. de offi. Praef. urb. l. vix. 53. ff. de iudic. & vide Addit. ad l. 8. & 9. tit. 2. part. 3. ad Glor. 6 l. 90. tit. 18. ead. par. & ad l. 3. tit. 1. p. 7. Emau.

re merita Et vsque ad quam quantitatem.

- 14 Interpretatio tx. c. 16. sess. 25. de reformatione Conc. Trident. & n. 15. 16.
- 17 Nouitius ultra dictum donare non potest religioni etiam amore Dei.
- 18 Sub d. cap. 16. comprehenduntur patres societatis iusu. Et an equites Hierosolimitani, & alij.
- 19 Dicitio antea facta. d. c. 16. an referatur ad 16. annu. & an d. cap. no comprehendat qui 16. annum excedunt, vel an solum deferatur ad duos menses ante professionem.
- 20 Verum, d. c. comprehendat testamentum, vel donationem mortis causa. Et de alijs questionibus remissus.

GLOSSÆ III.

Rodrig. c. 165. n. 8. vers. 6. consl. Inquit seruos, ipsis donatum, vel ex alio iusto titulo ad ipsos prouentum posse accipere, nec dominis tradere teneri, sed in foro conscientie posse de eo ad libitum disponere, si dominis debito seruiicio seruiant. Procedere que id etiam in seruis, qui ut serui se vendunt, etsi contrarium dixerit Lud. Lopez. Theolog. sed vide Addit. ubi sup.

2 Amplia etiam si seruo concessa esset libera peculij administratio. adde Matienz. lib. 6. l. 5. tt. 9. lib. 5. reeop. † ubi multis comprobatur, quod in generali, & libera administratione non venit donandi potestas. Azeued. ibid. Frac. Marc. tom. 2. decis. delphin. q. 693. n. 8. Tell. in l. 19 tauri, Grab. Val. de priuileg. paup. p. 1. in specialib. post qq. n. 11. plures refert. Gutier. q. 121. n. 3. & de tutel. 2. p. c. 6. n. 2. plures allegat, & vide Addit. ad Glor. 1. l. 3. infr. & d. tit. par. 3. Moz. de donat. c. de pers. int. quas cad. poss. donat. num. 8. P. Azor. instit. moral. libr. 11. cap. 3. col. 2. vers. quinto, & vers. 13.

4 Nota secundò, quod monachus donationem non potest facere. Adde Moz. in d. n. 21. Cardos. in prax. iud. verb. donat. num. 18. Hostiens. d. n. 4. Torres. disp. 64. dub. 1. n. 6. & disp. 69. dub. 2. n. 2. Nauarr. in c. non dicitur a Gl. citatus 12. q. 2. Molin. disp. 276. Rodrig. qq. canon. & regul. 2. tom. q. 47. art. 3. & 4. & in summ. in noua impres. c. 166. à num. 1. Azor. ubi sup. vers. sexto. Læsius. libr. 2. c. 18. dub. 11. n. 83. 84. & 85. Bonac. q. 12. de donat. punct. 1. n. 6. & punct. 2. n. 6. cum seq. Bart. Fu-

5 mat. *vbi sup.* qui late explicat donationes, & eleemosynas, quas superiores, Prælati, & religiosi facere possunt. & vide Bullam Sanct. Papæ Clement. 8. editâ anno 1594. [que habetur in *bullario pag. 40.*] largitione, missionē que munerū regularibus eiuscumque ordinis interdicientem, & decernentem fas non esse quidquam donare ex fructibus, prouentibus, oblationibus, vel subsidijs etiā eleemosynę intuitu, præter quam leuiora esculenta. Seruum ordin. Capucin profel. in *exposit. D. Bulla ad compld. priuileg. frat. minor. verb. donare, & Cotiolam alterum Capucin. de casib. refer. p. 2. c. 3. 8. & Man. Rodrig. in d. art. 3. monachus enim, quod attinet ad ius ciuile, & ciuiles actus liberos dicitur mortuus mundo, Macerat. *var. resolut. lib. 1. resolut. 83. n. 19.* iura, & auctores adducit. Rota. in *nouis de præb. d. decis. 28. ex tex. in c. monachus. c. placuit. c. grana. 16. q. 1. & æquiparatur seruo.* Sebast. Medic. in *tractat. mors omnia soluit. par. 1. n. 44.* & plures refert, Et in n. 50. ait mortuos ciuilitate dici Monachum, seruum, deportatum, excommunicatum, bannitum, & relegatum, & amittere ea, quæ sunt iuris ciuilib. & Cardin. Tusch. *verbo, Monachus, à conclus. 301. vsque ad 332.* late agit de ad Monachos pertinentibus, & in *conclus. 314.* dicit monachum mortuum esse mundo, & æquiparari deportato, condemnato in metallum, & seruo, & aliquas ampliationes, & limitationes adducit, & in n. 18. monachum non habere velle, nec nolle. Rota. *diuers. decis. 4. de offic. vicar. n. 2. in antiquiorib. Molin. disput. 140. fol. 477. litt. C. & fol. 479 lit. B. & cõiter DD.**

8 Amplia etiam si monachus creatus sit Episcopus, nam adhuc in eo durat paupertatis vinculum, & interdicta est ei testamenti factio nõ ex sola canonum prohibitione, quæ Episcopis generaliter interdicit testamenti factioem, *vs in tex. c. cum in officijs, & in c. ad hæc de testament. & vide Addita ad l. 17. p. 6. & l. 8. tit. 11. part. 1. vbi late. & ad Glof. 1. l. 11. huius tit. vbi nec causa mortis donare posse traditur; sed etiam ex personæ incapacitate, adhuc enim vere monachus est, & votis religionis adstrictus, D. Thom. 2. 2. *quæst. 186. art. 8. Soto, de iust. lib. 10. q. 5. art. 7. Couarr. c. 1. de testament. n. 18. in fin. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. c. 10. n.**

28. qui alios refert. Gratian. c. 363. n. 25. A zor. *lib. 12. in st. moral. c. 10 q. 6. p. 1. Iacob. de Graffis. par. 1. decis. libr. 3. c. 18. n. 87. Nauar. sup. monitu. 11. n. 2. & comment. 2. de regul. n. 58. vbi optime. Clarus. §. testamentum, q. 28. 10 n. 7. Lesius, libr. 2. c. 19. dub. 4. n. 40. Et monachus Episcopus quidquid acquirit, non sibi; sed Ecclesię, in qua Episcopali fulget dignitate, acquirit. *cap. statutum, 18. q. 1. cap. cum olim. 2. de priuileg. & vide Addit. ad Gl. 4. l. 26. tit. 7. par. 1. vbi & quid si fuerit Episcopus titularis. Et pro nunc vide F. Eman. Rodrig. tom. 3. quæst. regul. q. 69. art. 4 ad fin. ex Rebus. in respõs. 11. incip. an monachus factus Episcopus, P. Molin. disput. 140. in fin. Lesius libr. 2. c. 40. dub. 19. num. 143. ad fin. Duñ. in regul. 381. ampl. 9. vbi idem esse dicit, et si promotus esset ad Cardinalatū. Les. de iust. libr. 2. c. 41. dub. 8. n. 71. versu. 1x dictis sequitur, licet enim eis detur fructuū administratio, eorum tamen dominium, & proprietatem non habent. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. ad 4. & quæst. 185. art. 8. Nauar. de rebus. Eccles. 1. par. defensionis, monitu. 11. & 13. Les. in dict. num. 143. Ledesm. in summ. p. 2. tractat. 10. c. 8. ad 4. & tract. 32. c. 3. del estado de los Obispos, conclus. 25. vers. digo lo tercero. Ribaden. de defens. societ. Iesu. c. 18. Molin. disput. 141. col. 2. litt. C. & dicta bonorum administratio debet accipi pro moderata familiæ sustentatione, vt tradunt *sup. citati, & Molin. in disput. 144. & pro donatione facta consanguineis pauperibus pro victu, & vestitu tantum. Duñ. 15. d. regul. 220. n. 4. ex tex. in c. quisquis, 12. q. 2. in c. non satis. 86. dist. & in c. si cupis, 16. q. 1. Molin. disput. 144. vers. quinto, nisi in remunerationis causa donent, quæ donationes potius solutionis, quàm donationis vicem subeunt. Ita DD. adducti. & Duñ. in regul. 220. limit. 1. qui quam plura iura, & alios 11 auctores refert, meritoque debere esse rebus donatis æquivalentia tradit Borrell. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. n. 242. Cardos. *verb. donatio. n. 7. Menoch. conf. 388. n. 14. Ceval. q. 273. n. 9. & diximus, infr. Gratian. discip. c. 205. n. 15. & ex D. Thom. 2. 2. q. 106. art. 6. & Nauar. in apologia de rebus. q. 1. monitu. 82. n. 6. & Barbof. in l. que dotis, 34. ff. solut. matrim. n. 60. dicit totam censeri donationem remuneratorem, et si in quarta parte excedat quantitatem remuneratorem.****

Lianita se-

14

Sed quid de donatione bonorum, seu renuntiatione facta ab existente adhuc in seculo prætecto, & intuitu ingressus religionis, vtrum stante depositione S. Concilij Trident. in c. 16. *sess. 25. de reformatione*, valida sit? Negatiuam, scilicet non valere tanquam factam in fraudem d. capituli, tenet Nauarr. ab Azpilcuet. *conf. 7. & 8. tit. de donat. in antiq. impres. at in noua, in consil. 81. & 82. tit. de regularib.* Gutier. in c. *quamuis patrum. de pact. in 6. sup. verbo dum nuptui tradebatur. n. 5.* Spinus. *spec. testam. glos. 12. n. 50.* Rodrig. *quæst. regul. 47. art. 8. vers. sed contra predicta tom. 2.* Franc. à Molino. *de ritu nup. lib. 3. q. 99. à n. 27. & in n. 40. ait d. cap. 16.* comprehendere renuntiationes ante ingressum in fraudem illius factas, esseque Cardinalium declarationem. Pat. Molin. *disput. 139. vers. ambiget. col. 470. & disput. 604. n. 2.* Menoch. *conf. 388. n. 7. vol. 4. & nouissime Maceraten. variar. lib. 2. resol. 112. casu. 62.* & intendit satisfacere adductis in contrarium per Menoch. *infr. referendū.* *Les. de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. vers. secundo,* & licet hanc non sequatur, pro ea refert tria fundamenta Zened. *pract. qq. 9. 6.* vide turque approbata ex sententia, seu mente sacræ Congreg. vt tradit Farinat. *in declar. d. c. 16. verbo pronuntiatio.*

15

Cōtrariū, imo quoddam sub c. 16. dispositione non comprehendantur habentes animum ingrediendi religionem, nec sibi vindicare locum in renuntiatione, seu donatione ab eis facta ante habitus susceptionem, sacra Congregatio Cardinalium declarauit die 3. Martij, anni 1594. & iterum die 18. Martij, anni 1568. vt testatur Ioann. Galle mart. *in declarat. diē. cap. 16.* ibique Barbof. *in suis remiss.* Petr. Vicent. de Marcilla. *litt. D. & G. & Farin. vers. hoc Decretū, & vers. an dispositio.* Menoch. sibi contrarius, *in casu. 436. à n. 3. lib. 2. de arb.* optime hanc tueri, & contrarijs satisfacit, refert que Cardinal. declarationem, cuius hæc sūt verba, *congregatio concilij Tridentini censuit decretū d. capituli 16. non habere locum in renuntiatione facta ante susceptionem habitus. Suscripta Hier. Car. Matth. & sigillata. Quarac. in compend Bullar. verb. monasteria, & conuentus, vers. subium, fol. 330.* Bened. Ægid. *in repetit. l. 1. par. 4 §. 2. n. 22. C. de sacros. Eccles.* Aluar. Valasc. *de partit. c. 6. à num. 22.* Gratian.

decis. 37. n. 3. & in fin. quos sequitur Barbof. *ubi supr.* Flamin. *de resign. benef. lib. 3. q. 13. n. 9.* Azor. *tom. 1. libr. 13. c. 9 q. 2.* Eman. Sa. *in summ. verb. religio. n. 4.* Les. *Zechi. de Eccles. de regul. c. 3. n. 10.* Ludouic. Lopet. *de contract. libr. 2. c. 37. not. 5.* Paul. Fus. *de visitat. Episcop. lib. 2. c. 18. n. 37.* Ricci. *collectā. 454. & in prax. for. Eccles. decis. 651. n. 4. vers. ceterum,* vbi sic fuisse decisum tradit, & *in vers. & iuxta. & in decis. curiæ Arch. Neapol. 295. n. 10.* declarationem sacr. Congr. refert. *ibi, an dispositio cap. 16. de regularib. sess. 25. comprehendat illum etiam, qui habuit animum ingrediendi religionem, & adhuc in seculo existit; sed tamen acceptatus, licet habitum non susceperit, donabit bona sua matri non adhibitis solemnitatibus hoc cap. requisitis, congregatio censuit non habere locum ante susceptionem habitus,* Caualean. *in decis. Fuitzan. 11. n. 113. tom. 3. inquit. diē. c. 16.* loqui de actu facto ab existente in nouitiato, cum debeat interuenire auctoritas Ecclesiastica; & nō extra monasterium, & nouitium dum erat in seculo, nec ad eum extendi, sed relinqui sub iuris cōmunis dispositione. Flau. Cherub. *in comp. Bullar. const. 83.* Clement. 8. *scholio 1. vbi tradit dubitationem Nauar. & Molinæ à sacr. Congreg. sublatam, & valere donationem ante susceptum habitum intuitu ingressus religionis factam.* ex Menoch. *ubi supr.* & Apostillatore Nauarr. *in d. conf. 81. & 82. in fin.* & Cancer. ita praxi receptum videri docet. *2. tom. var. c. 8. n. 83.* Thom. Sanch. *in summ. d. libr. 7. c. 5. à n. 4.* Man. Rodrig. *d. art. 8.* & ex professo hæc sequitur, in contrariumque adductis satisfacit, sicque delarātū fuisse dicit per Card. sac. Cōcil. interpretes die 22. Octobris, anni 1573. ad instantiam Gregor. Passarelli Generalis sacri ordinis Minimorum, vnde proculdubio, hæc tenenda est, cum tot sint sacr. Congreg. declarationes.

16 Aduerte tamen Franc. à Molino. *supr.* adductū non bene sensisse esse sacr. Cong. declarationem, & Menoch. *de arbitr. præter supr. relatam,* aliam non refert, & DD. cōtrariam docentes tantum affirmāt dictam renuntiationem videri sub d. c. 16. vel sacr. Congregationis Concil. Trident. sententia, seu mente comprehendi. vide apud eos, & *in remis. & declarat. ad d. c. 16. †* Vbi etiam traditur ex declaratione sacr. Cou-

gationis nouitium sui iuris religioni ultra victum etiam amore dei donare non posse.

18 Sub dispositione d. c. 16, etiã cõtinentur Patres Societatis Iesu. Barbof. in remiss. ad d. c. vers. quin religio clericorum societatis iesu. ex Ioseph. Lud. decis. Perus. 77. Ricc. collect. 454. Et etiam equites Hierosolimitanos comprehendi decisum affirmat Maynard. decis. 17. lib. 1. quia verè, & propriè sunt religiosi, Ricc. vbi sup. & vide Zened. di. q. 6. num. 21. qui se remittit ad Parit. de resig. benef. lib. 6. q. 2. n. 117. quoad dictos milites, & Sancti Iacobi, & aliorum.

19 Vterius queritur, an di. c. 16. comprehendat donationes, vel renuntiationes factas ab his, qui excedunt 16. annum, & illa verba antea facta an referantur ad duos menses ante professionem, vel ad renuntiantis ætatem: & quod ad renuntiantis ætatem subtiliter tradi à Menoch. in d. casu 436. n. 8. et sur, 5. lib. 2. renuntiationesque, & donationes ab eis, quãdo cumque intra annum professionis factas valere, dicunt Morch. de diuis. honor. lib. 3. c. 5. à num. 34. vsque ad 44. Zened. in di. q. 6. n. 10. Molinus de rit. nupt. lib. 3. q. 99. n. 41. cum 6. sequent. Gutier. canon. libr. 2. c. 1. n. 34. etsi hi 4. negatiuam sequantur, & Menochio satisfaciunt, & Eman. Rodrig. in summ. tom. 2. cap. 7. num. 7. & Marfil. & Ioann. Gallemart. ibi, referunt declarationes sacre Congregationis concilij, quibus extat dispositum, d. c. sibi venlicare locum etiam in his, qui 16. annum excedunt, verbaque illa antea facta referri ad duos menses proximos ante professionem. Et sufficere factas fuisse intra duos menses cum licentia Episcopi, seu Vicarij, & si aliqua ex causa actualis professio dilata sit, vide apud eos.

20 Denique vtrum, di. c. 16. comprehendat donationem causa mortis, vel testamentum factum à cogitante de ingressu religionis; vel possit religiosus intra annum nouitatus testamentum condere, etiam sine Episcopi, vel eius Vicarij licentia. Et aliàs quæstiones, & de interpretatione d. c. 16. vide Menoch. & præter sup. relatos, Ceual.

q. 61. 85. 22 1. & 806. Castill. quotid. lib. 1. c. 65. & libr. 3. c. 12. Zened. in collect. 50. ad Decret. & in d. q. 6. Additionat. Gomet. in l. 3. Taur. Thesaur. decis. 56. Pereit. in l. si curatorem, verbo sine curatore, n. 59. de eligend. potest. c. 3. de nomin. q. 6. Matienz. in l. 1. glof. 3. tit. 4. recomp. Mench. de success. progres. lib. 1. §. 1. & de success. creat. §. 20. num. 29. libr. 2. Valas. de partit. c. 16. à num. 12. Gutier. canon. lib. 2. c. 1. & denique vide Addit. ad par. 6. & in p. 1. tit. 1. l. 3. glof. 1.

Limita secundum notabile, si habeant legitimam administrationem, & donent ex causa legitima; & secundum consuetudinem, & religionis constitutiones, & ad vsus honestos, & pios, vel si cum licentia superioris tacita, vel expressa donent, & in modica quantitate, vel si de eius licentia, & maioris partis conuentus stent in peregrinatione, vel in scholis, quia facere possunt, quæ alij peregrini, vel scholares honesti facere solent, & causa eleemolynæ etiam donare. Mozz. Rodrig. Molin. & in disp. 274. Bart. Fumeus, Bonacin. Nauarr. Cardos. n. 17. ad fin. Azor. & fere omnes, supr. relati, à n. 4. reliqua huc spectantia Vide in d. remissionibus. & dum ita stant in studio, si ad vsus necessarios mutuam accipiant, obligant monasterium. Mantic. de contr. lib. 8. tit. 1. §. n. 18. Ferrat. in prax. tit. 2. in addit. vers. non valet contra. fol. 80. Surd. de alim. tit. 5. q. 1. n. 48. & de priuileg. iurament. tit. 8. priuileg. 97. n. 4. Analt. Germonius, de sacer. Immunit. lib. 3. cap. 4. n. 51. & Abb. in c. cum contingat. de for. compet. Molin. disput. 140. fol. 478. litt. C.

Demum constitue regulam, quod omnibus donari potest, quibus interdictum non est: & qui alienare possunt, itidem & donare. Quorum decem, & sex refert Mozz. di. c. de person. int. quas ead. pos. donat. vel non, eorum aliquos Petr. Gregor. syntagm. d. lib. 28. c. 9. & sup. ius canonic. lib. 3. tit. 19. c. 4. Hostiens. Azor. Bonacin. Bart. Fum. Torres, & fere omnes relati sup. hac glof. de nonnullis que in præfenti agemus, reliquos vide apud ipsos.

S V M M A R I V M.

1 Minor. 25. annorum donare non potest etiam cum decreto iudicis, & tutoris præsentia, quæ nihil sperantur in actibus liberalibus.

2 Donare potest, quæ seruando seruari non possunt.

3 Datur ei restitutio aduersus donationem non prudenter & immoderate a se factam.

4 Donatio ab eo facta iuramento confirmatur Authent.

- Authentic. Sacrament. puberum. in donatione, & in omni dispositione minorum locum habet.
- 6 Minori an detur beneficium in integrum restitutionis aduersus donationem iurata. Que sint consecr. d. 2. Quid si sit tuto contractus irritetur. 7.
 - 8 Donatio tutori suo a minore facta non valet, et si sit iurata.
 - 9 Minor non restituitur aduersus donationem propter nuptias, vel arrarum. Que sint res ex his, que seruando seruari non possunt.
 - 10 De rebus vero immobilibus, vel qua eis aequiparantur absque iudicis decreto est nulla, nisi transacto quinquennio post perfe. Nam etatem 25. annorum. 11.
 - 12 Minori non datur restitutio aduersus promissionem, vel dationem arrarum, nisi immoderate fiat.

ADDITIO

AD Glos. 5. Nota, quod minor 25. annis non potest donare. Ita relati in glos. antec. & infr. referendi.

Amplia ex Gl. etiam cum iudicis auctoritate, & curatoris presentia donare non posse. l. si quando, §. cum autem fin. C. si maior fact. alien. l. 1. §. in fin. ff. de tutel. & rat. distrah. l. tutor. 23. ff. de admin. tut. vel cur. Gl. d. in iurib. & cõiter scribentes ibi Bald. in l. 1. C. si aduers. donat. ibi Castrenf. in l. 2. n. 2. Honded. conf. 42. n. 1. & 2. vel. 1. vbi refert Bare. Salyc. Ruiñ. Socin. Inn. Nattam. Crauet. & Simoncel. de decret. lib. 5. tit. 2. de donat. inspect. 1. n. 1. Montan. de tutel. c. 31. n. 326. Lara. de vita homin. c. 22. n. 29. Menoch. conf. 22. n. 15. conf. 29. n. 14. & 31. n. 37. & 38. n. 1. & de arbitr. casu. 171. n. 46. alios adducit Mantie. de tacit. & ambig. conu. lib. 4. tit. 6. nu. 56. Storz. Oid. de restit. p. 2. q. 58. art. 1. n. 2. Pereir. iul. si curatorem habens, C. de in integ. restit. verb. contra. Tam fecisti, n. 37. Gutier. de tutel. 2. p. c. 5. n. 57. 58. 60. vers. fin. & c. 6. n. 60. & in autb. sacramenta puberum, n. 118. Moz. de contract. tit. de donat. c. de pers. inter quas, n. 4. Grad. Pereir. a Caltio. decis. 18. nu. 1. Tapat. var. tit. 495. c. 18. alios recensent. Faber. in sup. C. lib. 2. tit. 18. si aduers. vel de finit. 1. n. 7. in allegat. Seacc. de iudic. lib. 2. c. 1. n. 180. & 2. seq. ex Surd. de aliment. tit. 8. pr. ubi. 56. n. 109. eam tradit rationem,

- 13 Donatio seu remissio debiti facta per legitimum adm. ministratorem minoris valet, si minor est nobilis, & donatio modica. & aduersus huiusmodi donationes minor non restituitur. 14. Ritus Tutor donationem facere potest. ibi.
 - 15 Donatio a minore facta fauore pie causa an valeat, & aduersus eam an restituatur.
 - 16 Donatio facta a tutore de bonis populi pro habenda pace ad eius fauorem valet. Pacem qui facit, dicitur lucrari, ibi.
 - 17 Donatio facta a minore, vel eius tutore causa remunerationis quão valeat, & ex quibus bonis & n. absq. iudicis decreto.
 - 18 An minor causa mortis possit donare.
 - 19 Donationem de rebus ciuitatis securiones facere nõ valet Casus, in quibus valet. 20
 - 21 Donare nõ potest cõiugata sine viri licetia
- GLOSSÆ. V.

quia adhibicio solemnitatum nihil operatur, vbi certo est contractum minori esse damnosum. Steph. Gratian. discip. tom. 2. c. 233. a n. 1. vbi optime, & in nu. 5. ex d. iurib. & ex l. vlt. ff. de cura furios. ac ex Menoch. conf. 1153. n. 45. & ex alijs dicit decretum, & tutoris auctoritatem in donationibus simplicibus nihil operare, & in n. 10. adus preiudicales, & prouenientes ex mera liberalitate referendos esse arbitrio minorum, cum tempus legitimum habuerint, & decreta, solenitates, curatoris auctoritate nihil prodesse, nisi quando sunt ad minorem vtilitatem. & in nu. 14. hanc dicit solemnẽ doctrinam, & perpetuõ menti tenendam. Et facit, l. cum plures, §. cum tutor ff. de admin. tutor. d. l. tutor. 23. & d. l. curator. cum similib. Castill. libr. 3. c. 2. n. 5. Nec potest constitui tutor, vel curator ad donandum. Gratian. n. 1. Montan. n. 327. Et Gutier. vbi sup. Menoch. conf. 22. n. 14. & alios allegat Lara. vbi sup. n. 31

Amplia 2. etiam si veniam ætatis impetrauerit, vel exstet statutum, quod maior. 18. vel 20. annis habeatur pro legitimo. Pereir. & Grat. vbi sp. vbi alios referunt

4 Limita. 1. nisi minor donet ea, que seruando seruari non possunt. l. 2. C. si aduers. donat. ibi, in alijs vero rebus, Glos. pend. qua tutores, C. de administ. tutor. l. si filius. ibique Paul. & Aretin. C. de inof. donat. Tapat. d.

tit. 49 §. 18. Pereir. in d. l. si curatorem, nu. 38. ubi supr. tradit donationem mero iure valere, etsi minor curatorem habeat, & an 39. interpretatur iura, quæ videntur contrarium probare. Gutierr. d. c. 5. m. 59. Vazquez. Menchac. de suces. errat. lib. 1. §. 10. n. 37. et 38. Odd. ubi sp. n. 3. & a p. 14. dicit dari in hoc casu restitutionem in integrum, si nõ exercet actum iustum donandi prudenter, nec & modèrate. Lara. d. c. 22. n. 30. ex Barbof. in l. si ante 6. n. 13. ff. solut. matrim. & in n. 31. & 32. ibi quòd minor solus potest donare, nec a ccedere curatoris auctoritate esse nullã, etsi Paul. teneat quod licet, & alios allegat, & idem docet pleriq; ex relatis, & vide infr.

5 Limita 2. si minor iuramento donationem confirmaverit, tunc enim valida erit donatio. ex in c. in presentia de probat. ibi Felin. n. 8. & cõter DD. & in d. authent. sacramenta puberum. qui text. in donatione, & omni minoris dispositione locum habet. ut ibi docent DD. & Gutierr. n. 118. Afflict. super lib. 3. feudor. tit. de pact. iuram. confirm. in 6. notab. ex text. n. 1. & in glos. 4. n. 8. in explicat. d. authent. Honded. conf. 42. n. 16. Simoncel. de decret. lib. 1. tit. 2. de donat. inspect. 1. n. 14. & lib. 2. tit. 8. in sp. 18. n. 141. & alij, & a nu. 19. Abbati Menochio, & Cephal. in contrarium adductis satisfaciunt, & hanc nervose defendit. Oddus. n. 4. Castill. a n. 4. & Lara. nu. 28. alios referunt, & Gratian. n. 28. & 30. ubi supr. & dicit valere, etsi sine curatoris consensu, & ommissa iuris solemnitate contraheret, & tolli per iuramentum in donatione simplici beneficium restitutionis; nec esse cõcedendam absolutionem; concessa tamẽ quoad ius partis, contra quam fuit obtenta, nihil operare, sed ne minor agendo incidat in periurium, & alios allegat. Gaill. lib. 2. obseru. 41. n. 5. 12. & per tot. Riccius. collect. 205. vers. nona. 1723. & 2413. Cancer. variar. tom. 3. c. 7. a n. 156. Mantie. d. tit. c. 2. §. 3. Bonacin. de donat. disput. 3. q. 12. punct. 2. r. 4. ad fin. iuramentum enim facit eum maiorem ut docent Dd. in d. authent. & relatis, & Afflict. decis. 322. n. 4. & 5. & 30. n. 1. ubi supr. qui ibi late agit de hac materia iuramenti a minore prestiti. vide etiam Capel. Tholof. decis. 45. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. a num. 1. Pu-

teu. 194. nu. 1. 203. & 245. n. 3. Milanens. 13. n. 11. Barz. 75. n. 2. quos, & alios. 20. refert Borrell. in sum. decis. tom. 1. tit. 40. nu. 95. plures refert Sanchez. de matrim. lib. 6. disput. 38. n. 43. & 131. & vide Addit. ad Glos. r. 1. & 12. l. 56. tit. 5. & ad tit. 11. infra. Sed utrum priuatur minor, seu ei detur in integrum restitutio aduersus donationem iuramento firmatam, vide Thefaur. decis. 66. & ibi Addition. Oddum. d. q. 32. & 58. p. 2. art. 2. a n. 18. Gutierr. d. num. 118. Cácer. d. c. 7. n. 158. Pereg. cõf. 77. n. 35. vol. 1. Surd. 46. n. 17. Molin. de hispan. lib. 2. c. 3. n. 30. & 3. seq. Fõtan. de pact. nupt. clau. 4. glos. 18. p. 3. n. 51. & 2. tom. claus. 7. glos. 2. p. 6. n. 33. Pereir. in l. si curatorem. C. restit. in integr. verb. lastis. n. 1. Molin. de hispan. prim. lib. 2. c. 3. a n. 30. & declarat titulum C. si aduersus donationem Gratian. decis. 234. n. 2. & 7. Borrell. n. 96. qui omnes conueniunt, ei in integrum restitutionem dari, quando lætio est enormis, vel enormissima, vel si non in causam iustam, honestã, vel sibi alioquin vtilẽ, & cum debito moderamine donet Castill. lib. 3. c. 2. a n. 6. plures refert. Afflict. super feud. ubi supr. n. 17. in glos. 4. nu. 3. ubi dicit posse peti absolutionem a iuramento, & esse communio rem sententiam, & Odd. n. 23. ubi supr. & conf. 37. n. 98. læsionem esse considerandã dicit respectu quantitatis patrimonij donatoris, & qualitatis donatarij. Gomet. var. tom. 2. c. 14. n. 1. Gratian. d. c. 367. n. 40. & c. 233. a n. 28. ex Surd. conf. 46. a n. 9. & ex Honded. dicit, quòd licet prætextu læsionis minori non detur restitutio aduersus donationem, vel fideiussionem stante iuramento; tamen aliqd esse, si minor ignoret, quod donat; si voluit donare modicum, & donauit plus, si læsus fuit ultra dimidiam facultatum suarum, si dolo partis seductus fuit ad donandum; si esset ob causam; vel correspondiua; si donaretur hereditas, aliquod ve sus vniuersale, nec probaretur scientia valoris. & Gutierr. ubi supr. ad fin. & de tutel. 2. par. c. 5. n. 60. Montan. de tutel. c. 32. n. 329. & a n. 577. declarat in quibus iuramentum non firmet contractum. Sed vide Addit. Glos. 11. & 12. l. 56. hoc est, & l. 6. tit. 19. fin. p. 6. & ad Glos. l. 14. tit. 11. p. 4.

7 Quid si statuto sit ei prohibitum contrahere

trahere, & declaret contractum nullum; ac irritum; vel prohibitio sit in personā, vel etiam in iuramentum; vel inducat ali quid pro forma contractus ex publica veri tate, an contractus firmetur iuramento; & an statuto possit a tali iurato præjudi cari; vel in simili casu sit ius canonicum attendendum, vel ius civile? vide alios re ferēs Borrell. *ubi supr.* a n. 97. *vsque ad* 118. & in 116. dicit, quod, et si cōior sit opinio supleri iudicis, & curatoris auctoritatem per iuramentum, tamen difficile esse pro illa in iudicio obtinere. Solis *de dote*, q. 24. n. 14. 15. 16. & 17. Montan. a n. 587. Gra tian. d. c. 233 a n. 33. *vsque ad* 59. Afflict. *sup. d. lib. 3.* & d. tit. *in feud.* Et vide Addit. ad Glos. tit. 11. p. 4. & in l. 56. tit. 5. & tit. 8. & 12. *infr.* & l. 6. tit. 19. *fn.* p. 6. vbi late.

Sublimita. d. limitata. in donatione fa uore sui tutoris, vel curatoris facta, vel personæ, ex qua cōmodum sentiant. durā te tutela, vel cura, vel redictione rationū, & debiti, si quod constiterit, solutione Re buff. z. 10. *de don. et al. disp. gl.* 2. n. 2. 9. gl. 5. 9. et *ult. ubi ampl. et limitat.* Papon *lc.* 5. 1. 5. *or.* 8. Et si iuramento esset controuersata, quia non valet. Gutierr. *de tutel.* z. p. c. 15. a n. 27. & contrariis satisfacit, & in d. au t. *ben. sacrament. a. puber.* n. 18. Maynard. *de cis.* 55. 96. & 98. et seq. ibi eius Addition, v bi quid si donetur tutori, vel curatori, vel administratori voluntario, vel honorario, vel negotiavtronec gerenti. & in *decis.* 99. vide Addit. tit. 11. et 18. p. 3. et tit. 16. p. 6.

Limita. 3. si donatio facta a minore facta esset propter nuptias, (quæ apud nos est datio arrarum l. 1. tit. 11. p. 4. vide ibi Addita) l. 1. c. si aduers. donat. l. mulier. C. de iur. dot. l. que tutores, ibi Glos. verbo in dotem, C. de admini. str. tutor. Glos. in l. prad. C. de prad. minor & cōiter. DD. d. iurib. In tellige si non haberet curatorem, aliās absque eius auctoritate promissio esset nulla, vt in d. iurib. Gomet. in l. 50. Taur. n. 14. Pereir. in l. si curatorem, C. de in integr. restit. *super verb. contractum fecisti.* n. 34. & 40. Solis. *de dote*, q. 24. nu. 8. 12. & *vsque in fin.* & de lucro dot. q. 14. n. 8. & 9. debetq; promissio, vel arrarum datio consistere in rebus mobilibus, quæ seruando seruari non possunt, & moderate fieri. Ita relati, & Roder. Suar. in l. 1. tit. de las arras, lib. 3.

fori. a n. 61. & ibi Addit. Mantie. *libr. 4. de contract. tit. 6. n. 51. 52. 57. & 58.* Gutierr. d. 2. p. c. 5. n. 52. 54. & 59. Gratian. d. c. 367. n. 10. 24. 26. & 27. Simoncell. *de decret. lib. 1. tit. 2. de donat. inspect.* 1. n. 4. Scaccia. *de iudic. lib. 2. c. 2. n. 266. 268.* & seq. Sanchez *de matrim. d. dispnt.* 38. n. 30. 40. & 41. qui alios recensent. vide Addit. Glos. 4. l. 1. & ad Glosas, l. 11. & 14. tit. 11. p. 4. Quæ ve rō resdicatur de his, quæ seruando serua ri non possunt, & an pecunia sit de his, vi de apud relatos, & in dictis Addit. & in Addit. ad Glos. 3. l. 4. tit. 5. *infr.* a. & Glos. 2. d. l. 14. Pupillus vero non potest donare, et si curatorem non habeat, nec & prop ter nuptias, nisi accelerata pubertate queat matrimonium contrahere. Lara *ubi supr.* n. 33. & 38. & vide in d. tit. 11. p. 4.

10 Sin verò datio arrarum esset de rebus im mobilibus, tunc decretum iudicis requiri tur, l. magis puto, § non passim ff. de reb. cor. d. l. qua tutores, & DD. ibi, & d. l. prad. cū similib. Barbof. in l. si ante. n. 2. 3. ff. solut. ma trim. Gratian. d. c. 367. n. 1. 7. & 15. Surd. *decis.* 278. Riccius. *collecta.* 345. Valasc. *co sult.* 2. n. 6. Suarez. Gomet. & Gutierr. v bi *sup.* idem Gutierr. in c. 6. n. 7. Azeued. in l. 2. tit. 12. lib. 5. *recopil.* n. 12. Marienz. *glos.* 2. nu. 3, Borrell. in *summ. decis.* tom. 3. tit. 4. a n. 22. refert. 16. DD. & in *titul.* 5. n. 54. Lara. *de vita, homin. d. cap.* 22. n. 34. nec sufficit iusta causa cum auctoritate tuto ris, vel curatoris, vel alijs solēnitatibus, nisi, & iudicis decretum interueniat. Pe reir. à Castro. *decis.* 28. n. 1. & relati, cōiter que DD. & vide Addit. Gl. l. 16. tit. 16. p. 6. & d. l. 14. vbi & traditur idem procedera in rebus mobilibus prætiolis, & in his, quæ seruando se.uari possunt; & quid quando datur maxima quantitas, & equiparatur e nim rebus immobilibus. Sacace. nu. 288. 355. & 357. d. c. 2. Menchac. *de succes. erca. lib. 1. §. 10. de testam. potent.* n. 72. *vers.* 17. extendo. & n. 74. Solis. *ubi sup.* Bonacin. *de contract. d. disput.* 3. q. 12. *punct.* 2. n. 4. San chez, d. *disput.* 38. n. 37. & vide d. Addit. & Addit. ad Gl. l. 16. & 17. tit. 16. p. 6. vbi, & quid si iuramentum interceserit. j

11 Limita 4. si transeat quinquēnium post perfectam. 25. annorum ætatem, tunc e nim ipso iure hæc donatio, vel arrarum promissio cōfirmatur. l. 1. l. si quando. quæ

singularis. C. si maior fact. aliena. ibique DD. vbi deciditur in lucratiuis decennale, in onerosis quinquennale silentium ratificationem inducere. Gomet & Suarez. num. 62. & 63 vbi supra. & declarat qualiter sit intelligenda dict. l. si quando. & excipit propter nuptias donatione, vein ea suthciat quinquennium, sicut in alijs contractibus onerosis. Solis. d. q. 24. de dot. n. 13. Matienz. in d. l. 2. glos. 1. nu. 3. ibi Azeved. n. 12. Mozz. c. de person. qua poss. donat. n. 4. t. de donat. Cardos. in prax. iudic. verb. donat. n. 17. Percir. d. decis. n. 2. Tepar. var. tit. 409 & 495. c. 18. Gratian. d. c. 233 n. 10. Lara. d. 2. 22. 345. 46. & in nu. 47. & 48. respondit legi quod ab initio de reg. iur. & decisionem d. l. si quando procederet ait, et si contractus ab initio esset nullus, & a n. 52. requiri, quod ratificans, sciat contractus defectum, & se non teneri, nec dubitare. P. Azor. de donat. c. 2. vers. 3. Bonac. in dict. n. 4. Ricci. in colid. an. 264. 2371. vers. 10 nota vbi ex Surd. decis. 69 & 245. dicit non ratificari pro vt ex tunc, & Motan. de tutel. c. 33. a n. 516. vsque ad 577. vbi late agit quibus modis ratificatio inducatur.

- 12 Et aduersus promissionem, vel dationem arrarum per minorem, vel eius tutorem factam minori non datur restitutio in integrum. Suar. in d. l. 1. tit. de las arras, nu. 66. Oddus. de restitut. 2. p. q. 58. art. 5. n. 32. Simoncell. lib. 2. in prin. & n. 10. vbi supra. N. uarr. de restitut. minor. c. 207. & 208. Gomet. 2. tom. var. c. 14 n. 1. vers. 2. infertur si tamen cum debito moderamine fiat attempta persona mariti, & vxoris, & de rebus, quæ seruando seruari non possunt; alias enim restitutio minori daretur. Rodet. Suar. vers. ad nostrum propositum. Oddus. Mantie. & Gomet. vbi supra. Gutier. de tutel. 2. p. c. 5. n. 60. & Gratian. d. c. 367. n. 10. & 11. 24. 26. 34. 39. & 41. Menoch. conf. 242. n. 2. vs. 3. Sanchez. de matrim. d. lib. 6. disp. 38. n. 41. qui, & alios laudant, & docet, quæ dicatur moderata quantitas
- 13 Limita 5 nisi donatio esset facta per legitimum administratorem minoris, si minor esset persona nobilis, nam talis donatio valet. l. cum plures, §. cum tutor. ff. de administrat. tutor. Alexan. n. 3. Ial. v. 2. in l. pacium curatoris. C. de post. Curt. Sen. in l.

profes. n. 7. in fin. C. de transact. Innoc. Ios. Andr. & Archid. in c. graui. de supplenda. ne gl. pralat. Rub. in rub. de dona. inter. §. 2. n. 5. Tiraq. Simoc. de nobil. c. 37. n. 35. de decret. lib. 1. §. 2. n. 10. Odd. q. 58. p. 2. n. 6. Menoch. conf. 29. n. 3. lib. 1. Percir. in l. si curatorem habens super verbo. sine curatore constitutus, n. 119. & 120. Surd. conf. 140. nu. 35. & conf. 5. n. 73. lib. 1. Menchac. de succes. creat. lib. 1. §. 10. n. 81. vers. illud autem. Pinell. in l. 1. C. de bon. matern. 3. par. n. 57. vbi alios laudat, & ipse contrarium sentit. Mant. lib. 13. tit. 17. n. 11. 12. 13. & 14. Garc. de expens. c. 20. n. 9. vers. si vero pupillus. Gutier. de tutel. 2. par. c. 6. n. 9. quem vide vbi plures refert, nos que latius suo in loco egimus. Avora. de part. 2. p. q. 44 n. 56. Molin. 1. tom. disp. 224. vers. porro, & disp. 277. §. minores, in fine. Escobar. de ratio. c. 24. a n. 13. & n. 8. & 10. vbi hoc procedere ait in re modica, & in remissione debiti facta debitori, qui esset in maxima necessitate, & alios laudat. Glos. in l. 3. verb. compelletur, C. de annon. & tribut. lib. 10. Padilla in l. Preses, C. de transact. n. 15. Quod maxime procedit in tutore Regis ex supr. citatis: & aduersus huiusmodi donationes non datur minoribus restitutio, si non sunt excessiue habita consideratione patrimonij. Oddus, vbi supra. n. 35. Matienz. in l. 5. glos. 6. n. 16. & 17. tit. 2. lib. 5. recop. Cauat. de tutor. n. 121. vers. quod 1. fallit. Valasc. de priuil. paupert. in specialib. post. qq. p. 1. n. 12. Gutier. d. c. 6. de tutel. n. 6. & 9. vbi alios refert. Montan. de tutel. c. 33. n. 331. & alios refert. Farinat. decis. 461. n. 12. in nouis, tom. 1. p. 1. allegat alios,

- 14 Limita 6, si minor, vel eius administrator donationem faciat favore pax cause, quo casu etiam denegatur ei restitutio in integrum. Simoncell. de decretis. lib. 1. §. 2. n. 1. Oddus, de in integr. restitut. 2. p. q. 58. n. 9. 25. 26. 27. & 28. vide infra.
- 15 Limita 7. nisi donatio facta fuisset a tutore pro habenda pace ad fauorem pupilli, nam tunc donatio facta ex bonis pupilli valet. Angel. in l. Imperator. ff. de pact. Ial. in l. contra iuris. eod. Plaça, de delict. cap. 45. n. 6. Barbof. & alij, quos refert, & sequitur Farinat. in prax. crimin. 1. tom. q. 15. nu. 57. vbi tradit, quod pacem faciendo dicitur minor lucrari, quod intellige iudicis

cis decreta interueniente. Simoncell. d. lib. 1. de decretis. ff. 2. in specul. 1. n. 1. cum seq. & Farinat. ubi supr. qui in donatione facta favore piæ causæ idè requiri tradunt. Gutierrez. d. c. 5. n. 55. ubi rem immobilem nõ posse donari, tradit ex Perei. Dec. & Abbat. Mantie. lib. 4. tit. 6. n. 38.

17 Limita 8. nisi donatio facta ab ipso, vel eius administratore, tutore, vel curatore, esset ex causa remuneracionis, quæ esset ad eò efficax, vt ex ea contra minorem agi posset. l. cum plures, §. cum tutor. ff. de administ. tutor. l. qui filium ff. ubi pupil. edus. de baat. Pinel. in l. 1. C. de bonis mater. 3. p. n. 85. Oddus. n. 8. 30. & 31. Simoncel. ubi supr. Perei. in l. si curatorem. verb. contra ff. de iust. u. 19. vbi optime. Gratian. d. c. 202. u. 3. & c. 233. n. 16. Gutierrez. de tutel. d. c. 5. n. 58. Tiraquel. in l. si vnquam. verb. donatione largitus. n. 25. cura. 5. seq. Tapat. var. tit. 495. cap. 8. Moz. de donat. o. de pers. que poss. donat. n. 4. Giurb. cons. & decis. crimin. cons. 54. n. 49. vbi quoddam cum quis liberè non potest donare, meritorum probatio requiritur, & alios refert. Iacob. Menoch. cons. 388. n. 10. vbi alios refert, quò vide, d. n. 11. cum alijs, vbi contrarium sentientes laudat. Escobar. de ratiocin. c. 24. n. 24. cum alijs, vbi tradit an sit necessaria probatio meritorum. Mascard. concl. 561. late an metita debeant probari agit. Lara. de vit. btm. c. 22. n. 39. Quando prudentes gefit, & modum remuneracionis nõ excessit, non datur minori restitutio. Odd. d. n. 31. Comer. 2. tom. var. c. 14. n. 1. col. 2. vers. fetudo infertur. Sed hoc intellige de donatione bonorum, quæ seruando seruari nõ possunt, non vero immobilium, vel eorum, quæ eis æquiparantur, vide sup. n. 9. Moz. d. n. 4. Mechat. d. n. 72. aplia. 22. & probat. 11. C. & ff. de præd. minor. & de reb. eor. Gratian. d. c. 233. n. 16. Scacc. de iudic. lib. 2. c. 2. n. 288. 356. cum seq. & 388. & relati sup.

18 Limita 9. in causa. c. 16. Cõsily Tsidetini de reform. sess. 21. vt diximus. sup. in gl. 4. n. 19. & n. 14. quia sine autoritate curatoris, & iudicis decreto etiam bona immobilia potest minor alienare, interuenientibus solenitatibus d. c. Adde Mantie. lib. 1. tit. 21. n. 13. & lib. 4. tit. 6. n. 38. & Barhof. de

19 potest. Epif. allegat. 99. per totam. vbi agit de explicacione d. c. 16. apag. mibi. 326. & quid sub illius dispositione comprehendatur, vel non. Denique limita in casibus relatis in textu & in Gl. l. cum plures, §. cum tutor. l. tutor. ff. de administ. tutor. l. qua tutores, C. eod. l. curator. l. si quando, §. fin. C. si maior factus. & in similib. alijs, de quibus in Add. ad Gl. tit. 16. p. 6. vbi late. De quaestione an minor causa mortis possit donare, vide Ad. dita ad Gl. 5. l. 11. infr. & ad part. 6.

20 Decuriones etiam de rebus ciuitatis donationem facere non valent. l. ambitio se. de decret. ad ord. facten. vbi DD. Auend. in cap. prætor. c. 10. n. 43. & Auilef. c. 30. gl. verb. gratias. Curia Pissana, lib. 2. c. 20. et ibi, Azebed. Garc. de nobilit. gl. 1. §. 2. n. 5. Escobar. de ratiocin. 24. d. n. 21. Ricc. collect. 775. Gratian. c. 202. n. 3. Montan. de tutel. d. c. 33. n. 346. vbi quòd nec curator reipublice, administrator, gubernator, coadiutor, & vifcator, coministrarij, Prælati, nec commendatarij in iudicium reipublice, vel Ecclesie donare non possunt, & iura, & auctores refert. Bobad. lib. 3. c. 8. nu. 7. et lib. 5. c. 4. n. 59. Castill. lib. 4. c. 52. n. 37. vers. hisce quoque diebus. vbi alios laudat.

21 Sunt autem casus, in quibus eis donate permittitur, vt causa remuneracionis, in donatione, quæ sit Printipi, & in alijs, de quibus Gratian. Ricc. Auilef. & sup. citati, & Tiraquel. ad. n. 26. vsque ad 32. & nos diximus alibi, & Gratian. ubi supr. n. 7. ex Tiraquel. & Aluer. dicit, quòd & stante stuto, vt non possit quid dari de bonis ciuitatis, nisi sex partes concordent, tamen poterunt causa remuneracionis quatuor partes ex septem donare non obstante staturo.

22 Mulieri etiam conjugatæ sine viri licentia donare, & aliter contractare est prohibitum. l. 55. Tauri. l. 2. tit. 7. lib. 5. recop. ibi Matienz. gl. 2. n. 10. Azeued. n. Mechat. lib. 1. controu. vsuf. c. 13. n. 4. f. 60. Azor. p. 3. lib. 11. c. 3. vers. nono. Bonacina, de donat. disp. 3. q. 12. p. m. 2. n. 9. Molina. disput. 274. vbi late agit ex quibus possit elemosynas facere, & cõter summistæ. & quid de donatione causa mortis, vide Ad. dita ad Gl. 1. l. fin. 5. n. & ad part. 6.

S V M M A R I V M.

1 Donatio inter virum, & uxorem est pro-

hibitæ.

- apatre facta filio in potestate non valet. 2
- 3 Facta a milite sua concubinae non valet.
Quid de militibus nostri temporis 4.
- 5 Nec facta a Doctore, Licentiate, vel Ad-
uocato suis concubinjs Doctores, Licen-
ciati, & Aduocati in fauorabilibus mi-
litibus aequiparantur.
- 6 Nec facta a clerico sua concubina. Nec con-
fessio debiti in fauorem concubinae facta
a milite, clerico, vel aduocato.
- 7 Nec facta per concubinam suo concubinario
- 8 Donatio facta a cōmēdatarijs sancti Ioan-
nis, sancti Iacobi, Calatranae, aut Alcan-
tarae suis concubinjs non valet.
- 9 Facta a milite, clerico, seu aduocato
sue concubinae, etiam iuramento, non cō-
firmatur.
- 10 Valet si fiat pro benemeritis, si benemeri-
ta non excedat. Salarium seruicij debe-
tur concubinae.
- 11 Item valet, si fiat tempore, quo concubina
esse desierat, & vitam emandauerat.
Per quod tempus cessasse sufficiat.
- 12 Facta concubinae causa dotis, ut nubat, &
a turpi vita desistat, valet.
- 13 Valet si Princeps donet sua concubina.
- 14 Item, quiuis potest donare sua concubina,
si non sit ex prohibitis.
- 15 Filio spurio facta a patre non valet, nec
per contractū lucratiuū inter viuos, nec
per ultimam voluntatem aliqua ei re-
linquere potest.
- 16 Donatio filio spurio facta, statuto effici
non potest, quod valida sit.
- 17 Facta a matre filio spurio, nisi ex damna-
to, & punibili coitus, valet etiam ul-
tra quintum, si legitimos non habet, &
quia si sunt filij clericorum ibi.
- 18 Donatio facta ab suo nepoti ex filio in-
cestuoso non valet.
- 19 Filij clericorum dicuntur incestuosi, &
donatio facta nepoti ex eo non valet. Cō-
trariam est veritas. n. 20.
- 20 Donatio facta ab aua nepoti ex filio spu-
rio, & non incestuoso valet.
Clericus qui filijs spurjs proprias res
relinquere desierat, dantur caute a
qua ibi, & n. 28. & quā tenentur 29.
- 21 Quid si nepotes sint in potestate filij spu-
rij, vel si non sint procreati tempore dona-
tionis, vel testamenti, n. 23. & 24. vel si
sit clausula, ut non natis nepotibus ad
haereditatem bona deueniant. 25.
- 26 Contemplatione alterius quando quis re-
linquisse aliquid videatur, remissio.
- 27 Donatio facta nepoti ex filio spurio nasci-
turo non valet, si donator iuret, quod cō-
templatione nepotis facit.
- 30 Donatio facta filio spurio, vel incestuoso
in quantitate necessaria ad alimenta va-
let, iure canonico, quod est seruandum
etiam in foro seculari, licet de iure com-
munis talis donatio non valeat. 31.
- 32 Dos data a parte filia spuria valet, &
dos succedit loco alimentorum.
- 33 Dos mortua filia spuria redit ad patrem,
qui eam dotauit, & ad suos haeredes, non
vero ad filios, vel haeredes filia. Contra-
rium. n. 34.
- 35 Si filio spurio fiat a patre de fundo loco
alimentorum, filio mortuo ad suos haer-
edes an trañmittatur. 26.
- 37 Donatio facta filio spurio a patre eo pat-
re ut deficiente filio ad haeredes ipsius
filij spurij veniat, est valida, & ad eos
trañfertur.
- 38 Dos, seu alimenta relicta filiae spuriae, si
fuerunt taxata iuxta text. in l. heredi-
tatum, ff. ad legem Falcid. trañsmi-
tantur ad suos haeredes.
- 39 Donatio facta filio spurio ex l. 10. Taur.
trañsit ad haeredes, si quintū nō excedat.
- 40 Folio spurio si pater alimenta non praes-
tat, vel si non sufficientia, ad ea praes-
tanda compelli debet, nec hoc ius filijs
solbi potest.
- 41 Filias etiam spurias pater dotare tenetur,
& de fructibus beneficij alijs bonis des-
tinentibus.
- 42 Spurius contra haeredes patris agere po-
test, ut ei congrua alimenta constituat.
- 43 Nepotibus, & pronepotibus datur actio
pro alimentis aduersus aios, vel pro
aui, vel haeredes si tempore mortis
auterant nati, non vero aui. 44.
- 45 Haeredes illius, qui alimenta debebat, non
in solidum, vel pro portione haeredita-
ria a filio, cui alimenta debentur, sint cō-
ueniendi.
- 46 Alimenta, & dotes, quae filijs spurijs sunt
praestanda qualiter regulari, & ta-
xari debeant.
- 47 Filijs spurijs ex l. 10. tauri, ultra quin-
tum pater ei relinquere non potest, licet
quintum non sufficiat pro alimentis. Cō-
trariam, & resolutio. 48.

49 Filio spurio si dicitur sit, vel habeat artem, ex qua se possit alere, quantum a patre relinqui non potest: An possit totum quintam ei relinqui a patre, si minus sufficiat. 50.

51 Spurio de dñis funeris impensis de reliquo quinti debentur alimenta, & si non sufficiat, legata p̄ta non valent, & con-

ADDITIO

AD Glos. 6. Nota 1. quod donatio inter virum, & uxorem est prohibita. l. 1. 2. & 3. ff. de donat. inter vet. & vxor. l. 1. & per tot. C. eod. cap. fin. d. 118. & scribentes d. in locis. Pet. Greg. syntagm. iur. lib. 28. c. 10 a n. 1. Moz. de contract. trañ. de donat. c. de p̄fun. inter quos t̄der. n. 16. & 31. Riccius collect. 799. & 6. p̄ toñet. 2220. Menoch. lib. 2. de arbit. casu 132. n. 3. Duch. reg. 31. vbi hanc ponit pro regula, ampliat, & limitat. Iacob Cancer. var. resol. 1. p. c. 8. de donat. n. 58. Borrell. in summ. decis. 3. tom. 11. 9. n. 1. cum 3. seq. & n. 38. qui 28. autores adducit. Trentac. var. lib. 3. resol. 6. de donat. a n. 1. Tiraquel. in l. si unquā C. de reuoc. donat. verb. donati. largitas. n. 19. Mantio. lib. 21. a tit. 1. esq. ad n. Gomet. in l. 30. taur. n. 84. Thom. Sächli. de matrim. lib. 6. a disput. 1. usque ad 17. qui eruditissime agit, quos hic retulisse sufficiat interim, quod thypis mandantur Addita ad l. 1. p. 4.

2 Nota 2. quod pater nō potest donare filio, quē in potestate habet vide infra. ad l. 3.

3 Nota 3. quod donatio facta a milite suæ concubinæ non valet. l. 2. & 3. C. de donat. inter. l. miles ita §. mulier ff. de milit. testam. & vtrobiq. Gl. & DD. l. mulierem. ff. de his quib. ut indig. Pereg. de iure fisci lb. 2. t. 9. n. 3. Decaph. de priuil. iur. priuil. 71. n. 10. Capel Thol. decis. 141. ibiq; Anterius. Faber. in ration. ad p̄nd. in l. si ei tut. §. si adolescens luxuriosus in fin. Thesaur. decis. 111. n. 1. Guertierr. de iuram. 1. p. c. 4. n. 3. Tiraquell. in l. si unquam C. de reuoc. donat. verb. donat. largitas. n. 24. Ricc. collect. 791. vers. limita quarto Borrell. in summ. decis. 3. to tit. 10. n. 234. cū 4. seq. retert. 11. DD. & tradit cōcubinas non esse capaces dictarum donationum, ab eis que tanquam indignis afferri a fisco potest, milite non reuocare. Bar. Fum. in som. verb. donatio n. 4. vers. 13. Bonacin. disp. 3. q. 12. p̄nd. 2. n. 14. Moz. vbi sp. n. 1. ad fin. & n. 23. & 24. Pet. Greg. syntag. lib. 28. c. 9. n. 6. & sup. ius canon. lb. 3. tit. de donat. c. 4.

tra donatarios poterit agere.

52 Donatio de quinto honorum in damnum filij spurij non valet, & donatarius ei alimenta prestare tenetur.

53 Filio spurio qua cautela potest legari, vel donari.

54 Filio clerici an mater donare possit, vel ea deficiente, an filius ei succedere. n. 55.

GLOSSÆ VI.

Hostiel. d. tit. in sum. n. 3. Gomet. in d. l. 50. tauri. n. 88. vers. & tamen. & tradit quæ re quiritur, vt milites gaudeant suis priuilegijs, & quid de militibus nostri tēporis. Et quod, licet hæc donatio nō valeat, per donatorem, nec eius heredem repeti potest, sed fisco applicatur. Trentac. d. lib. 3. resol. 7. n. 2. cū seq. & in n. 9. quoad milites nostri temporis se remittit ad suum trañ. de substit. 4. p. c. 8. Farin. in fragm. crim. 1. p. verb. concubina. n. 565. vbi multos congregat, & an in militibus nostri temporis procedat, & alia in propositum tradit vique ad n. 572. & vide Addit. ad l. 2. tit. 21. p. 2. Cōcubinæ tamen matri spurij donari posse etiam a malite nostri temporis tradit Tepat. d. tit. 495. c. 18. ex Mohed. decis. 188. sed vide dictum. Addit.

5 Amplia. 1. idem esse in donatione facta per doctorem, licentiatum, vel aduocatū suis concubinis, quia in hoc, & in alijs omnibus fauorabilibus parificantur militibus. Pala. Rub. in repet. rub. de donat. inter. §. 32. per tot. Gomet. vbi sup. Trentacinq. n. 11. Tiraquel. n. 24. Suar. in l. 2. tit. de los gouernos lib. 3. fori. n. 12. vbi de aduocato loquitur, qui militis priuilegio gaudet, de quo vide Addit. ad Glos. 6. l. 1. tit. fin. infra, Pereg. n. 7. Moz. d. n. 1. & 23. Gutic. n. 6. vbi sup. & fere omnes relati in n. anteced. Vñ. ad Afflic. decis. 102. n. fin. Farin. n. 582. vbi multos adducit.

6 Amplia. 2. in donatione facta per clericum suæ concubinæ, quæ etiam non valet. autem. de sanctis. Episcop. §. presbiteris autem. de monachis, §. si quis autem monast. cam. Barr. in l. affectionis ibique DD. ff. de donat. Camil. Borrell. d. tit. 10. a n. 187. & a n. 239. usque ad 242. vbi dicit religiosum, sacerdotem, seu clericum suæ concubinæ donare non posse. refertque Barr. Bald. Oldrad. Cyn. Ioan. Faber. Salyc. & vsque ad 24. DD. Roland. conf. 98. n. 2. vol. 1. Tiraquel

raquel. in d. l. si unquam. verb. donat. largi-
tus. n. 23. Trentacinq. ubi supr. n. 4. Rebut.
in consil. Gall. titul. de public. concub. §. &
insuper statuum. vers. 7. p. na. Palat. Rub.
ubi supr. §. 30. n. 1. cum seq. Pereti. in l. tit.
3. lib. 1. ordin. §. 1. vers. clericus tamen do-
nare. ubi alios refert. Gomet. n. 68. Gutie.
n. 5. & Moz. n. 1. & 23. ubi supr. Marta. de
Jurisdic. Ecclesiast. 4. p. cent. 2. casu. 114. n. 30
& 4. & de succel. leg. tom. 2. p. 4. q. 18. art. 11.
n. 36. 38. & 41. ubi de militet. & clerico. &
alios allegat Seraphin. privileg. 71. n. 10.
Cointer. in relect. peccatum. 2. par. §. 2. n. 2.
Suarez. recept. sentent. verb. donat. incleri
co. num. 193. Vloi. commun. opin. 205. n. 6.
Thesaur. decis. 111. n. 2. Pereg. de iure fisci.
lib. 2. tit. 9. n. 4. Spino. in specul. testam. 14. p.
rub. n. 10. Surd. cons. 469. n. 1. cum alijs. ubi
etiam vide quid in donationibus factis
adulteris. & alijs meretricibus. Farinat.
in fragment. verb. concubina. nu. 573. cum 7.
§. 9. ubi tradit non valere confessionem
de debito in eius fauorem.

7

Amplia 3. etiam in concubina, quæ nõ
valete contra suo concubinario donare,
Bal. cons. 457. vol. 5. quod est cons. 267. in 1.
vol. Pereg. ubi sup. n. 16. ubi pro hac doc-
trina allegat. l. Claudius. ff. de his. quib. ut
intig. Farinat. ubi supr. n. 546. & 547. ubi
Rote decisionem refert. Surd. cons. 469. n.
1. cum alijs. ubi late prosequitur. Trenta-
cinq. ubi sup. n. 10. ex lat. Bertrand. & Vi-
nio. & quod nec aliter alteri legare, nec
in testamento dare potest. & in n. 12. vi-
de in Addic. ad tit. 1. par. 6.

Amplia 4. idem esse in donationibus
factis a commendatarijs sancti Ioannis,
vel sancti Iacobi, Calatrane, aut Alcan-
tara; nam & hi suis concubinis donare
non possunt. Gomet. in l. 5. Tauri. n. 68.
quæ refert, & sequitur Gutie. de iur. consil.
1. p. 6. n. 8. qui in nu. 9. agit de militibus
nostri temporis. Emã. Roder. qq. reg. tom.
1. q. 27. art. 12. ubi refert Palat. Rub. Did.
Perez. & alios. & adeo prædictæ donatio-
nes sunt invalidæ, vt nec iuramento con-
firmantur. Crauet. cons. 222. & 229. Rolã.
cons. 98. n. 15. & 37. lib. 1. Capic. decis. 102.
in fin. Mandol. cons. 43. litt. l. Mancin. de
iurament. 4. part. effect. 220. Seraphin.
n. 11. Pereg. n. 13. Gutier. a n. 13. Thesaur.
n. 3. vers. contrarium tamen, ubi supr. hanc

9

dicic verigrem, & hoc tempore receptio-
tioe. Vrsil. ad Afflic. decis. 102. n. 2. Surd.
cons. 469. n. 12. ubi alios allegat. Trentac.
n. 5. ubi ab hac non esse discedendum di-
cit. & Borrell. n. 246. ubi sp. Farinat. d. verb.
concubina. n. 603. & 607. ubi hanc sequi-
tur, licet contrarium teneat plures, quos
refert. n. 602. 604. & 606. De qua contra-
ria opinione vide quæ tradit Seraph. v-
bi supr. privileg. 71. n. 11. cum alijs. ubi pro
ea refert Crauet. cons. 229. & eius funda-
menta, & eis respondit.

10

Limita 1. hoc notabile. nisi donatio-
nes a supradictis fiant suis concubinis pro
benemeritis, si benemerita nõ excedat, &
de eis costet. Capic. decis. 102. n. 2. Crauet.
cons. 107. & 229. ubi optime. Gail. obser. 38.
n. 6. & 40. a n. 8. lib. 2. Vrsil. ad Afflic. d. de-
cis. 102. in princip. Decian. cons. 28. nu. 24.
lib. 3. Roland. 2. cons. 98. n. 47. lib. 1. Eman.
Suar. Gutier. n. 11. Pereg. nu. 11. ubi supr.
Thesaur. n. 6. 7. & fin. ubi sic per senatum
decisum fuisse testatur. & Trentacinq. n.
6. ubi merita probari deberi, nec credi
donantis assertioni, et si cum iuramento,
nec sufficere de eis generalem mentio-
ne facere, sed debere specificari, tradit,
& refert Anchar. Castren. Viui. & alios
Cacill. Borrel. ubi supr. a n. 242. usque ad
245. plusquã 20. Dd. allegat. Gamm. decis.
105. circa fin. licet contrarium tenuisse di-
cat Flores de Mena in additione ibi, ubi ip-
se hanc opinionem sequitur, & quod de-
beat eis salarium seruitij, si concubi-
nario seruiert. & pro hac opinione
Marta. in d. l. casu. 114. n. 13. citat hanc
Gammæ decisionem, sed ipse veram nõ
iudicat, & ultra laudatos alij eam sequun-
tur, quos ipsi referunt. & nouissime Fa-
rinat. in d. verbo. concubina. n. 593. cum 49. e-
quent. ubi late declarat, & alios laudat.

11

Limita 2. si tempore donationis, aut le-
gati concubina esse desierat, & vitam e-
mendauerat. Bald. cons. 354. quidam specta-
bilis miles. vol. 3. ubi supr. Capic. decis. 102.
in fin. Vrsil. n. 1. Mancin. de iurament. 4. p. ef-
fectu. 220. n. 12. Trentacinq. n. 8. ubi supra.
Benechend. ad Seraphin. privileg. 71. n. 16
ubi hanc limitationem sequitur, quando
post triennium à cessatione concubinitus
donatio facta. Thesaur. d. decis. 111. n. 7
ubi tradit valere, quando non apparet,
quod

quod tempore donationis concubinatus durabat, & sic fuisse decisum, quod est verius sine assignatione temporis. Brun. a Sole in locis commun. verb. donat facta concubinae, & verb. militis donatio. Amendola. in add. ad Franch. decis. 28. n. 10. Farinat. d. verb. concubina, n. 591. & 592. in fragm. et de tit. Roma crimin. 4. lib. 2. Ric. collect. 140. Gala. de modo articul. glos. vna, §. 2. n. 804.

12 Limita. 3. in donatione, seu legato facto causa dotis, vt concubina nubat, & a turpi vita desistat, vt cum Bald. Peregr. Tufch., & alijs tradit Farin. vbi sup. n. 600

13 Limita 4. si Principes donent suis concubinis, quia sunt supra legem. Trentac. n. 7. vbi sup. ex Bald. conf. 456. vol. 5. Marta de succes leg. 2. tom. p. 4 q. 18. art. 11. nu. 49. & 5 seq. vbi & quod potest donare filio spurio, & alios allegat.

14 Limita. 5. in privatis specialiter non prohibitis, quicōcubine donare, legare, & hanc de indicere possunt. d. l. affectiones, & l. donationis ff. de donat. l. qui concubina, & l. item legare. §. parus, ff. de legat. 3. & tradit sup. citati. a n. 3. & al. in l. miles. ff. de re iudic. n. 16. & 17. & ibi DD. Borrell. adducit, 12. DD. a n. 231. Faber. in l. si et cui. §. si adolefcens. in rās. decid. in fin. ff. mandat. Marta. vbi sup. n. 39. & 40. si concubinatus uon sit punibilis & vide Addit. ad tit. p. 6.

15 Nota 4. extra Glossam, quod donatio facta filio spurio a patre non valet, nec ei per contractum lucrativum inter viuos, nec per ultimam voluntatem aliquid relinquere potest. l. 1. C. de natur. lib. & ibi notarunt præter antiquos Cyn. Bart. Bal. & Salyc. Mart. vbi sup. a n. 43, alios refert Glos. verb. participium. in §. fin. in authent. quib. mod. natur. effi. sui. Bart. Bald. Salyc. & Flori. in l. qui testmētum. ff. de probation. Bar. Bald. Angel. Imol. Alex. & Iaf. in l. si is, qui ex bonis, ff. de vulgar. Alex. cōf. 94. n. 1. vol. 7 Dec. 310. n. 2. Ruin. 69. n. 10. vol. 3. qui in donatione scripserūt. Peregr. de iure fisci. lib. 3. tit. 18. n. 40. Plaza de delict. 6. 41. n. 11. Couarr. de sponsal. 2. p. 8. §. 5. n. 3. & 5. l. 10. tit. 13. p. 6. & ibi Greg. Lopet. in in gl. 3. vbi vide Ad. que & hic desiderātur

16 Amplia statuto effici non posse, quod donatio filio spurio facta valeat, vt multis comprobatur Couarr. n. 6. Plaza. n. 12. vbi sup. Matien. in l. 6. tit. 8. lib. 5. recop. glos. 8.

n. 1. & 2. & Surd. de aliment. tit. 1. §. 10. n. 3. vbi alios laudat Marta, vbi sup. a n. 50, vsque ad 55, ait id intelligi de filijs spurijs adhuc non natis, ne peccandi occasio detur, secus de iam natis, vel conceptis, & plures refert, & ita est tenendum vide Addit. al Glos. l. 1. 29. tit. 11. infra.

17 Limita hoc notabile in matre, cuius donatio facta filio spurio valet, si non sit natus ex damnato, & punibili coitu, & ipsa non habeat alios filios legitimos, nam si filij legitimi sint, ultra quintum talis donatio non valebit. l. 9. Tauri. vbi Taurista. l. 11. tit. 13. p. 6. vbi, & in l. 3. tit. 21. p. 4. vide Add. & quid si sint filij clericorum, & infr. n. fin.

18 Nota. 5. extra Glos. quod donatio facta ab auo nepoti ex filio incestuoso non valet. Bald. in l. si quis incesti. ff. de incesti. nupt. per tex. ibi, & in c. in presentia, de probat. n. 35. Corset. in suis singul. verb. bares. Hypolit. singul. 143. Salicet. in d. l. si quis incesti. vbi dicit cōem. Corne. conf. 25. vol. 1 n. 15. Couarr. 2. p. de sponsal. c. 8. §. 5. n. 13. vers. hac tamē conclus. Paleotus. de notis, & spurijs. c. 53. n. 9. Suarez. in repetit. l. 1. tit. 6. lib. 3. fori. n. 18. Plaza. de delictis. c. 41. n. 20. vers. eodem iure, & vers. hac tamen conclusio. Gaill. lib. 2. obseruat. 115. Castill. in l. 9. tauri. verbo testamento. & ibi Cifuentes. n. 7. Matien. in l. 6. glos. 8. n. 23. tit. 8. lib. 5. recop. vbi alios laudat. Flamin. Amendol. ad Franch. decis. 27. n. 9. sed vide Addit. ad

19 Glos. pen. l. 19. tit. 3. p. 6. Ex quo infertur donationem factam a clerico nepoti ex filio spurio non valere, quia filij clericorum incestuosi dicuntur. glos. penul. l. 2. C. de Episcop. & cleric. & ibi DD. Bald. in c. in presentia. de probat. n. 35. & Apostilla. ad Bar. in l. fin. ff. de bis, quib. vt indig.

20 Sed hanc Glossæ opinionem falsam esse dixerunt Petr. de Velapertica, Cyn. & Salycet. ibi. Ant. Corset. in suis singul. verbo fornicatio, vbi cōiter reprobatur ait, & multis relatis hanc contrariam opinionem secuntur Couarr. n. 14. Plaza. vers. ex quo inferri potest. Matien. n. 24, vbi sup. Franchis. decis. 27. n. 2, vbi eam sacrum cōcilium approbasse affirmat. Ceuall. q. 796 n. 28. vers. sed verius est.

21 Nota 6. extra Glos. donationem factam ab auo nepoti ex filio spurio, & non incest

incestuoso validam esse, & Doctores eliciunt cautelam, & consulunt clericis, qui proprias res filio spurio relinquere debuerant, quod ei donent inter vivos, vel relinquant in testamento bona in usufructu, pro alimentis, & post mortem eius filij legitimis, & naturalibus in proprietate, & usufructu. Bart. in l. fin. ff. de his quib, ut indig. Bald. in l. eam quam. n. 41, C. de fideicom. Cepol. in tract. cautel. cautel. 38, n. 1, in fin. vers. noua cautela, Capic. decis. 181, n. 4. Plaza. in d. c. 41. n. 20. vers. eodem iure. Parlad. lib. 1. rer. quotid. c. 16. n. 49. cum alijs ubi hanc cautelam securiorem esse iudicat, quia in alia, quis refert Surd. conf. 177. n. 1. cum. 6. seq. Ceuall. q. 796. n. 1. 2. 3. 4. 5. & 9. hac in iudicando, & consulendo sequi debere esse dicit. Matien. in l. 6. tit. 8. glof. 3. n. 22. lib. 5. recep. multos laudat, qui docent nepotes spurios, & naturales, & etiam legitimos, qui sunt in patria potestate filij spurij, deficienteprole legitima posse ab auo haeredes institui, & eis donationem fieri, de quo vide quae diximus in tit. 13. p. 6. Fontan. de pactis. 2. p. claus. 5. n. 22.

23 Amplia etiam nepotes ex filio spurio non sint procreati tempore donationis, seu testamenti. Franch. decis. 27. n. 3. ubi senatū sic iudicasse testatur, & pro ea multa tradit. Surd. in d. conf. 177. n. 8. Parlad. diff. 5. §. 2. n. 4. Baeza. de non melior. filia. c. 19. n. 2.

24 Contrariū, in quo quōdo quādo auus instituit nepotes nateuros ex filio, vel ex filia spuria, vel eis donationem facit, talis donatio, seu dispositio non valet tanquam facta contemplatione filij spurij, docuerunt Socin. conf. 16. n. 58. lib. 4. Menoch lib. 2. presump. 17. n. 5. Surd. d. conf. 177. nu. 18. vers. acced. 18. & n. 19. & 20. Honded. conf. 57. n. 48. & 49. vol. 1. Leo. decis. Valent. 9. annu. 6. ubi late hanc tueretur, & sic decisum fuisse tradit, & eam sequitur Parlad. sup. Quādo fuit adiecta clausula, ut non natis nepotibus ad haeredes ipsius clerici bona deueniant, & quando quis contemplatione alterius relinquisse aliquid videatur vide Seguram. in l. cobaredic. §. cum filia. ff. de vulg. & pupili. n. 120. & diximus alibi.

27 Hanc opinionem limitant Speculata. Ioan. Andr. & Ant. Rub. quos refert Tiriquel. in l. si unquam. C. de reuoc. donat. verb. donatione largitus. n. 88. in fin. si donator iu-

ret. quod contemplatione nepotis id tantum facit? sed huic declarationi standum non esse multis comprobatur Tiraq. ibi n. 38

28 Consulunt etiam eis, quod relinquant alimenta filio, vel filiae, & reliqua genero, vel nurui. Gomet. in l. 9. tauri. n. 17. Ducñ. reg. 366. in fi. Parlad. d. lib. 1. rer. quotid. c. 16. n. 3. in fine. Plaza. de delictis. c. 41. n. 12.

29 Sed hoc consilium improbant Hostiens. Ioan. Andr. & Cardinal. quos sequuntur Barbof. in 4. p. l. 1. n. 79. vers. nec obstat. & n. 80. vers. pro concordia. n. 81. ff. sol. matrim. nisi illud, quod genero datur, nihil utilitatis afferat spuriae. Ceuall. q. 779. a. n. 139. vsq. ad 150. 3. tom. In quantitate verò necessaria ad alimenta donatio facta filio spurio, vel incestuoso ex equitate iuris canonici valet, & dos, & legatum non excedens alimentorum quantitatem tex. in c. cum haberet. de eo qui durit in matrim. quam polu. per adult. ubi gl. fin. & omnes canonistae. Abbas. conf. 50. & conf. 115. lib. 1. Ruin. confil. 124. v. 8. vol. 1. Socin. lun. cōf. 130. n. 3. vol. 2. Beronius. cōf. 165. n. 23. vol. 2. Mart. de suc. leg. 10. 2. p. 4. q. 18. art. 11. a. n. 43. Couarr. de sponsal. 2. p. c. 8. §. 6. n. 1. cum seq. Gomet. in l. 9. tauri. n. 37. & 38. ubi ampliat ad incestuosos, & nefarios. Benitend. decis. 62. n. 1. Mantie. coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 5. n. 12. Simon. de Petr. de interpetra. vlt. volūt. lib. 3. inspect. 1. dub. 3. solut. 2. n. 7. Thesaur. decis. 21. n. 2. & 3. Surd. de aliment. titul. 1. q. 10. n. 5. cum alijs. & n. 28. ubi de filijs incestuosiss, & nefarijs agit. Mastrill. decis. Sicil. 144. n. 8. & 9. cum alijs. ubi tradit, quod licet contraria opinio de iure ciuili sit verissima, nō admittitur de iure canonico, quod in utroq; foro est seruandum, ut voluerunt gl. fin. & ibi Cardin. & Abbas, & fere omnes ad sup. citati. & de cōi testatur Dec. c. clerici. n. 4. de iudic. Aretin. l. 1. col. 5. ff. solut. matrim. ubi hanc opinionem in praxi seruati inquit. Surd. d. tit. 1. q. 11. n. 7. ubi multis autoritatibus comprobatur, quod, si legatum excedit summam alimentorum, reuocatur. Plaza. de delictis. d. c. 41. n. 21. vers. & cum clericis. Matien. in l. 8. tit. 8. glof. 1. n. 3. lib. 5. recep. Gomet. in l. 9. tauri. n. 37. & 38. ubi non obstante l. 1. tit. 19. p. 4. etiam apud nos seruandum esse tradit. Ducñas. regul. 367. ampliat. 3. Barbof. in 4. p. l. 1. ff. solut. matrim. n. 65. & Borrell. tit. 10.

tit, 10, n, 117, 118, 119, & 120, contrariam tenentes refert, & pro hac plusquam. 20, Dd. vide eū, & sic est, vt valet etiā dos data a patre filix spurix, nā succedit loco alimentorum. Barr. in l. fin, n, 7. ff. de his quibus ut indig, & in auth, ex complexu. n, 4, C. de incest, nup, l. Mauius, §, duobus, n, 18, ff. de leg, 2, Duēnas, dict, ampliat, 3, Surd. de alimentis, dict, tit, 1, quest, 10, num, 9, & cons, 177, n, 13, & sic fuisse decissum, dixit in consil, 310, n, 2, & de communi testatur Ceph. cos, 398, n, 15, Rolā. 54, n, 59, vol. 2, Paris. 64, n, 9, vol. 3, Maluasi. 42, n, 61, Menoch. 231, n, 7, Thesau. decis, 211, n, 1, Maltrill. 144, n, 21, vbi alios laudat. Gām. 149, n, 7, Tell. Fernan. in l. 10, Tauri, n, 11, Molin. de Hisp. primog. lib. 2, c. 15, n, 45, Matienz. in l. 8, tit. 8, glof. 1, n, 36, lib. 5, recop. Barbof. in l. 1, ff. solut. matrim. 4, p, n, 65, Lara. de vit. bom. c. 5, n, 14, Marta. d. n, 43,

33 Ex hoc inferunt Dd. quod mortua filia spuria dos redit ad patrem, vel ad suos hæredes, nam idē de dotē filix, quod de alimentis iudicandum est, quæ filio mortuo extinguuntur, & ad hæredes non transeūt, l. cum hi, §, modus autem, ff. de transact. l. 3, ff. de aliment. & ciuibus, & cum dos succedit loco alimentorum, eorum naturam assumit. l. si cum, §, qui iniuriarum, ff. si quis caution, & consequenter ad filios, vel hæredes non transmittitur; sed morte extinguitur, & redit ad patrem, vel ad suos hæredes. Bald. in l. eam quam, n, 41, C. de fideicom. Panorm. cons. 50, n, 3, & cons. 115, n, 1, ad fin. lib. 2, Roland. cons. 74, a n, 51, lib. 1, Menoch. cons. 60, n, 29, lib. 1, Euerard. consil. 156, post prin. Matienz. in l. 8, tit. 8, lib. 5, recop. glof. 3, n, 1, Cordub. de Lara. in l. si quis a liberis, §, idē rescripsit, n, 3, ff. de liber, agnos. Surd. de alimentis, tit. 5, q. 7, n, 1, Farinat. vlt. vol. nouis. decis, 395, Trentac. var. lib. 1, resolut. 2, de notis & spur, n, 38, & plures alie. at. Barbof. in 4, p, l. 1, ff. solut. matrim. n, 71, vbi contraria opinione reprobata hanc sequitur.

34 Contrariam opinionem, imo dotem transmitti ad filios, vel hæredes filix spurix, & non reuerti ad patrem tenet. Bal. consil. 456, nu. 9, Paleot. de notis, & spur. c. 51, ad fin. Franch. decis. 483, d. n, 10, Berd. cons. 165, n, 23, lib. 2, Alexand. Rauden. de-

cif. Pisan. 29, n, 200, Peregr. de iure fis. lib. 3, tit, 18, nu. 81, Cancer, 3, p. variat. c. 21, de transmiss. a n, 121, et 208, sed vide infra.

35 Huic proxima est alia quæstio, si pater inter viuos donauit filio spurio iundum loco alimentorum, vel in testamento legauit, utrum fundus transmittatur ad hæredes? & non transmitti docuit Bald. in d. l. eam quam, n, 41, C. de fidei comm. Bald. Nouel. de dote. 6, p. privileg. 56, col. 2, Dec. cons. 312, n, 4, Roland, 74, a n, 51, lib. 1, Gab. lib. 6, comm. tit. de aliment. conclus. 1, nu. 28, Menoch. cons. 60, n, 29, lib. 1, de arbit. lib. 2, casu. 169, n, 10, Matienz. in d. l. 8, tit. 8, glo. 3, n, 1, lib. 5, recop. Lara. in d, §, idem rescripsit, n, 71, l. si quis a liberis, ff. de liberis agnos. Barbof. in 4, p, lib. 1, ff. solut. matrim. n, 72,

36 Contrariam sequuntur Suarez, in l. 1, tit. 6, lib. 3, fori. vbi agit de successio. liber. n, 24, Couarr. de sponsal, 2, p, c, 8, §. 6, n, 51, in fin. Matienz. vbi supr. n, 3, Auend. in l. 10, Tauri. glof. 3, num, 3,

37 In his duabus quæstionibus omnes conueniunt dotem, & fundum ad hæredes filix, vel filij spurij transire. Primò quando pater dotem dedit spurix cum pacto quod transiret donatio ad filios, Suarez, & Fontanel. n. 122, vbi supra, qui alios referunt, & Trent. d. resol. 2, n, 34, 35, & 39,

38 Secundo, quando dos, seu alimenta fuerunt taxata secundum taxationem, de qua in l. hereditatum, ff. ad leg. falci, & non excedunt valorem alimentorum, quæ deberent in singulos annos præstari. Cordub. de Lara, in dict, §, idem rescripsit, num, 32, Franch. decis. 283, num, 17, Lara de vita homin, c. 5, n, 14, plures refert, & dicit in excessu alimentorum nō transmitti, vnde cum. Barbof. in d, 4, p, l. 1, n, 74, Fontanell. n, 125, vbi sup. alios laudat.

39 Tercio de iure nostro Regio, ex l. 10, Tauri. quæ est l. 8, tit. 8, lib. 5, recop. vbi constitutum est patrem quintam bonorum in proprietate filio spurio relinquere posse; vnde si dos, vel alimenta relicta non excedunt quintum bonorum parentis, mortua filia, vel filio non redeunt ad patrem; sed suis filijs, vel hæredibus pertinet. Gomet. n. 42, et 44, in d, l. 10, & ibi Tell, Fernā. n, 16, 17, & 18, vbi in hac materia quatuor conclusiones constituit, Matienz. in d, glo. 8, nu.

3. n. 3. & de eius materia vide ultra regni colasibi, Barbof. d. 4. p. l. 1. n. 75. 76 & 77, vbi explicat, & alios allegat, & vide limitationes, quas ad eā tradit Matien. *ibi*, n. 4. cum alijs. et si extant filij legitimi. Auēd. in l. 9. Taur. gl. 4. n. 6. Castill. lib. 5. quotid. cap. 62. num. 88. qui, & relati alios allegant. Si vero parentes nolint filijs spurijs alimenta præstare, vel si non præstāt competentia, ad id compelli possunt, nec ex expressa patris voluntate eis tolli possunt. Speculator. in tt. qui filij sint legitimi, §. 1. vers. sed pone quidam, n. 12. Alber. in l. 1. §. ius naturale col. ultim. vers. sed quero, & ibi, Bal. quero quod si filius ff. de iust. & iur. Gomet. in l. 9. Tauri. n. 41. Matien. in l. 8. tit. 8. lib. 5. recopil. glos. 1. n. 26. & istud ius pacto partium tolli non potest, ut tradunt Speculat. & alij, & Macienz. in d. l. 8. n. 24. 25. vbi hoc pactū etiam iuramento non firmatū tradit. Trentac. var. lib. 1. de aliment. resolut. 2. n. 15. & Ceuall. q. 779. n. 106. vbi plures refert Barbof. in d. 4. par. l. 1. n. 73. Filias etiam dotare tenentur, vnde de Barbof. in d. 4. p. l. 1. ff. solū. matrim. n. 49. vbi de filia naturali. & d. 65. de filia spuria agit Trentacin. vbi infr. n. 36. plures refert. Molin. de Hispā prim. lib. 2. c. 15. n. 45. & 46. & alios refert Fontanell. 2. p. claus. §. glos. 1. par. 1. n. 113. qui a n. 28. est videndus, & bonis deficientibus de fructibus beneficiorū ad id compelli possunt. Gam. decis. 149. n. 7. ibi Flores de Mena. Spin. in specul. testam. glos. 14. rub. nu. 12. Auend. resp. 19. n. 5. Lara. n. 25. & Barbof. vbi sup. & vide addit. ad Glōf. 6. l. 55. tit. 5. hac par. & ad l. 6. tit. 19. p. 4.

42 Et etiam aduersus parentum hæredes possunt agere, ut eis congrua constituant alimenta. Capic. decis. 164. n. 3. Matienz. in d. l. 8. glos. 2. a n. 19. Ceuall. nu. 76. & 3. seq. vbi supr. Franch. 178. n. 6. Gamm. 11. n. & Duēn. reg. 367. amplia. 4. Surd. de aliment. tit. 1. q. 23. n. 3. Cordub. de Lara. in d. §. idē rescriptis, a n. 79. Trentacin. var. lib. 1. resolut. 2. de nōtis, & spur. n. 29. vbi etiam si pater in testamento prohibeat illa filio spurio præstari, & alios refert, & idem dicit respectu matris Barbof. vbi sup. n. 73. vbi impugnat rationem dicentium ideo hæredes teneri, quia onus alendi liberos reale est, & cum ipsis rebus ad quencun-

que transire, & aliam tradit, quem vide. & Addit. ad l. 8. tit. 13. p. 6. vbi late.

Si dos, quam pater reliquit, excederet alimenta, excessum per hæredes extraneos an possit repeti, spuria, vel marito viuente? Trentacin. vbi supr. n. 37. resolut. viuente marito non posse, maxime si vir ignorabat vxorem esse spuriam, vel maritus tantam dotem meruit, vel spuria sine tanta dote non poterat nubi. Matta. de iur. leg. d. 9. 18. n. 44. & contrarium tenentes refert Trentacin. Quorum opinio procedet, si maritus sciebat esse spuriam, & aliās etiam sine dote, vel sine tanta nuberet, & vide Addit. ad tit. 13. p. 6.

43 Et non solum aduersus patres datureis actio; sed etiam contra auos, & proauos, & ceteros ascendētes, nam quemadmodum parentes tenentur filios spurios alere, sic & nepotes, & pronepotes ex eis descendentes. Duēn. reg. 367. amplia. 7. Couart. 2. p. de sponsal. c. 8. §. 6. n. 16. & p. 1. c. 4. n. 6. Matienz. in d. l. 8. glos. 1. nu. 23. & ibi, Azued. n. 12. Plaça. de delict. c. 41. n. 21. Lara. in d. §. idem rescriptis. n. 45. Ceruant. in l. 10. Tauri. a n. 18. Trentacin. vbi supr. n. 31. Gamm. d. decis. 11. num. 8. & ibi Mena vbi multis authoritatibus exornat, & hoc onus transit contra hæredes auum, prout contra hæredes bonorum patris.

44 Intellige ea, quæ dicta sunt, de nepotibus iam natis, vel conceptis tēpore mortis aui; secus verò si nondum nati, vel concepti erant, quando ipse decessit, nā illis ab hæredibus aui alimenta non debentur, quia succedūt loco legitimæ, quæ eis non debetur, §. post mortem. instit. de hæred. quæ ab intest. differ. & ita declarat Peregr. de iure fisci. lib. 3. c. 18. n. 81. & n. 13. vnde in d. l. 8. 9. & to. tt. 13. p. 6. 9. addita, vbi in quibus successionebus curetur, vel nō, viuente auo à naepos cōceptus, sic vel nō.

45 Si sunt plures hæredes illius, qui tenebatur ad alimenta, an teneantur in solidū ad illorum præstationem, vel quilibet pro parte hereditaria? vide Surd. de aliment. tit. 9. q. 14. n. 14. Frāch. decis. 680. & post eos latē Thesaur. lib. 2. quæst. foren. q. 67. vbi pro vtraque parte fundamenta, & authoritates refert, & non teneri in solidum resolut; sed iudex ex officio conuocatis

catis hæredibus vnum eligit, qui alimenta min. stret, ex l. 3. ff. de alim. et citat legat. Molin. de Hispan. prim. in d. c. 15 n. 42. & 44.

46

Hæc alimenta, & dores, quæ filijs spurij debentur, qualiter regulari debeant, vide Gomet. in l. 9. Tauri. n. 40. Tell. Fernan. in l. 10. n. 2. Surd. de aliment. tit. 1. q. 10. a. n. 18. Matienz. in l. 8. tit. 8. lib. 5. recop. gl. 1. n. 11. Ceuall. in d. q. 779. a. n. 1. Cancr. 3. p. variar. c. 21. de transmissione, a. num. 208. quem sequitur Fontanel. 2. p. claus. 5. gl. 2. 1. p. n. 123. 124. & in d. claus. 5. gl. 8. p. n. 76 & 77. Franch. decis. 283. n. 18. Barbof. in d. 4. par. l. 1. a. num. 66. ff. solut. matrim. Qui duas opiniones referunt, vnam eorum, qui tenent assignanda esse secundum qualitatem, & diuitias parentum; altera eorum, qui dicunt assignari debere secundum indigentiam naturæ, & alios laudant; sed magis cõmunis, & recepta resolutio est, quod conditio mulieris est inspicienda, ac eius, & patris sui status, & facultates, prout testatur Fontanel. in d. n. 76 & 77. vbi sic obseruatum vidisse in forensibus controverjijs testatur, idem affirmavit Molin. d. c. 15. n. 53. in fin.

49

70. & 71. cū Molin. lib. 2. de Hispan. prim. c. 15 n. 52. & Gutierr. lib. 2. q. 109. n. 3. inquit primam opinionem procedere, quando agitur de alimentis, quæ petuntur a filijs spurij secundum dignitatem, & qualitatem ipsorum, sed vltra necessitatem viuendi; secundam verò quando agitur de alimentis ad vitæ sustentationem necessarijs, si parens non habeat filios, vel ascendentes legitimos, [quibus stantibus præcisse dicta. l. 10. seruanda est. eos sequitur Garc. de expens. c. 3. n. 28. Barbof. in 4. par. l. 1. n. 77. col. 5. sed quid si patris. & n. 78. ff. solut. matrim. Ceuall. in d. l. 10. Tauri. n. 69. 70. & 71. seq.

49 Quid si spurius diues sit, vel aliunde habeat unde se alat ex industria, vel arte aliqua, quam sine dedecore exercere potest, dic quod nec intra quintum potest pater ei aliquid donare. Tellus. in l. 10. Tauri a. n. 6. Azeued. in l. 8. tit. 8. lib. 5. recop. n. 10. Gutierr. q. 93. a. n. 6. lib. 3. Barbof. d. n. 77. vers. illud virum, vbi contra Couarr. de sponsal. 2. p. c. 8. §. 6. n. 10. Gregor. Lop. in l. 10. tit. 13. p. 6. verbo heredor in fine. Mechac. de succes. creat. §. 10. n. 494. Lara. in d. §. idem referipit, n. 67. eam veriore esse dicit, & facit, quod tradit Trentac. var. lib. 1. de notis. & spur. resolut. 2. n. 32. 33. 41. 42. & de aliment. resol. 2. n. 11. sed vide Addit. d. gl. 10. & 3. p. 6.

50

50 Quid si minus quinto sufficiat pro alimentis filij spurij, verum possit integrum quintum pater ei dare? vide Barb. in d. 4. p. l. 1. n. 77. vbi pro affirmativa, quæ sequitur, refert Couarr. d. n. 8. in fine. Gomet. in l. 10. Tauri. n. 41. & Spinum, in gl. 6. n. 103 & procontraria Tell. Fernan. in l. 10. tauri. n. 9. Molin. de Hispan. primogen. d. c. 15. n. 54. ad fin. Matien. in l. 8. tit. 8. lib. 5. recop. gl. 1. n. 13. & 17. & ibi, Azeued. n. 7. Gutierr. lib. 2. q. 110.

51

51 Sed quid si pater inter viuos fecit donationes ex his, quæ in quintum imputari debent, vel in testamento relinquit multa legata pia, & cum filio spurio fecit multas expensas, & tempore mortis totum quintum in his donationibus est cõsumptum, quod sufficiens erat ad spurij alimenta, iste filius spurius aduersus quem de alimentis legitime agere dicit quod deductis fueris impensis de reliquo quinti ei debentur.

Pp debentur

47

47 De iure nostro Regio hæc alimenta sunt taxata filijs spurij in l. 10. Tauri. vt non excedant quintum bonorum, & solum vsque ad illam quantitatem efficiuntur capaces, & siue quintum sufficiat, siue non, amplius consequi non possunt. Roxas in epitome succession. c. 2. num. 17. & Tell. in d. l. 10. a. n. 2. quem pulcrè locutum fuisse inquit Barahona, in addit. ad Palat. Rab. in repet. c. per vestras. notab. 3. §. 24. lit. A. & idem tenet Garcia. de expens. c. 76. n. 8. & 9. quem vide, & de quaestione an de iure naturali alimenta filijs debeantur. vide in Glor. relatos. & Trentacinq. lib. 1. de aliment. resol. 2. n. 10.

48

48 Contrariam, quod vltra quintum valeat donatio, si illud filio spurio non sufficiat pro alimentis necessarijs d. l. Tauri. non obstante docuerunt Couarr. de sponsal. lib. 2. p. c. 8. §. 6. n. 8. Gl. 10. l. 8. & Glor. 3. l. 10. tit. 13. p. 6. Perez. in l. 22. tit. 3. libr. 1. ordin. col. 165. Lara. in l. si quis a liberis, §. idem referipit. a. nu. 59. ff. de liberis agnos. Bacz. de non melior filijs. c. 8. nu. 30. & 31. Molin. de Hispan. primog. lib. 2. c. 15. nu. 52. Spino. in specul. testam. gl. 15. de filijs illegitimis, n. 122. Ceuall. q. 779. a. n. 61. 63. 69.

debentur alimenta, & legata pia non valent; & si non sufficiat ad alimenta, aget contra donatarium. Gomet. in l. 9. Tauri. n. 41. *verf. dubito tamen.* vbi legata pia non valere ait. Ceuall d. q. 779. n. 71. vbi tradit, quod in dannum filij spurij de quinto non potest disponere, sicut nec vltra quintum fauore ipsorum. Avora. *de partition.* 2. p. q. 7. n. 15. & donatio facta a patre per natiuitatem filij spurij reuocatur saltem quantum ad alimenta eis debita. Ripa. in l. si vnquam. C. de reuoc. donat. q. 27. n. 68. & 69. & donatarius omnium bonorum tenetur iudicis officio alere filios spurios donatoris. Argum. *sex. in l. si quis a liberis,* §. *idem rescriptum.* ff. de liberis agnos. Rip. vbi *supr.* n. 71. Ceual. 1. 2. p. de sponsal. c. 8. §. 6. nu. 14. quos sequitur Mol. a. r. 15. n. 43. & Martienz. in l. 8. tit. 8. glos. 1. n. 22. lib. 5. *recopil.* contra Menchac. *de sucesf. creat. lib. 2.* §. 20. n. 316. Respectu filij spurij dicitur omnium bonorum donatio, si totum quintum contineat, & ei alimenta non relinquuntur; vt considerat in alium propositum Lara in l. si quis a liberis, §. *idem rescriptum,* n. 59. ff. de lib. agn. & in terminis tradit Angul. in l. 12. glos. 1. n. 31. tit. de las mexoras, donationem quinti irreuocabiliter factam a patre, qui filios legitimos habebat, reuocari pro quantitate alimentorum filio spurio necessariam; quia eorum res-

pectu donatio quinti est donatio omnium bonorum. A hvar. Valal. *de partition.* c. 2. n. 4. & vide Castill. *quotidia.* lib. 4. c. 22. n. 61. vbi tradit, quod, si quintum pareres non relinquunt, & filij alius vnde commode alii possint non habeant, & ex testamento, & contra testamentum, & ab intestato quintum consequi poterunt, aut eam quintam partis bonorum portionem, que vnicuique iuxta statum, & conditionem sufficiat ex eoi interpretatum huius Regni traditione, quos refert. Alias caute las instituendi filios spurios, & eis donandi, & legandi tradit Capol. *cautel.* 34. Cardin. Paleot. *de notis,* & *spurijs.* c. 44. & 45. quem vide, & Hieron. Leo. *de res. Valen.* 69. vbi quod potest relinqui executori testamenti per patrem, & administratori bonorum absque commodo pecuniario; & dari ei facultas eligendi successorem, & *de res.* 68. vbi de spurijs ex damnato coitu.

De donatione facta a matre filio clerici, & an ei succedere possit, vel eorum consanguineis ex parte matris, & tandem reliqua, que ad hanc materiam filiorum spuriorum, & eorum alimentorum, dotium, donationum, & successioinum spectant. vide in *Addit. tit. 11.* & *l. 2. tit. 21. p. 4.* & *tit. 23.* & *16 cum alijs. p. 6.* & pronunc Tauritas in l. 9. Tauri, & optime Ceruantes, ibi Ceual. q. 796. & *relatos sup.*

L E X. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio, vel alienatio facta per criminum ve reuocetur, quinq; tempora consideranda sunt.
- 2 Vales titulo lucratiuo, vel oneroso facta ante commissum crimen, ex quo bona publicentur. Et si fiat absenti, & antedonatory ratificationem delicto commissio.
- 3 Facta uxori non reuocatur, et si vir postea tale delictum committat, intellige vt in n. 5. & 6.
- 7 Donatio causa mortis morte ciuili non confirmatur, & bona donata transeunt in fiscum si donantis bona publicantur. Ni si inter coniuges facta sit ante delictum.

A D D I T I O

AD Glos. 1. & 2. pro intelligentia matris huius leg. premittit, cum agitur de in aliditate, seu reuocatione donationis, seu alienationis facta per criminum,

- Et est optima cautela fraudandi fiscum, si antea donator non cepit de prodicione tractare. n. 9. 10. Quid si parum post contractum commissit delictum ibi.*
- 9 Cogitatio in crimine lese maiestatis an puniatur.
 - 12 Confiscatio bonorum, in quibus casibus fiat ipso iure statim delicto commissio. Quid de inre eoi, & de generalis consuetudine, & obseruata totius mundi. Quid de iure nostro regi 13, 14, 15, 16. & 17.
 - 17 Confiscatio an fiat ipso iure apud nos in crimine sodomie. an sodomia possit testari. remissis.

G L O S S A E. I. & II.

quinque tempora esse consideranda: Primum ante delictum, de quo in *jeq. n.* Secundum post delictum. Tertium post accusationem, & litis contestationem. Quintum post

post sententiam condemnatoriam. De quibus in Addit. Gl. 6. & 7. ex Bar. in l. post contractum. a. n. 1. usque ad 15. ff. de donat. quem ibi DD. sequuntur. Dec. cons. 234. n. 1. Peregr. de iure fisci. lib. 5. tit. 1. n. 151. vers. 2. Menoch. lib. 3. presump. 124. qui alios referunt. Ferrar. in prax. tit. 2. gl. 10. a. n. 52

3 In primo tempore cum donatio fit ante commissum crimen, regula generalis est, quod alienatio facta titulo lucratiuo, vel oneroso valet. *tex. hic in d. l. post contractum. nisi* Bart. Alberic. n. 5. vers. si autem est donatio. Castre. vers. sed si malefictum erat occultum. Paul. de Monte Pico. n. 14. & alij ibi. Cyn. in l. si quis post. n. 3. vers. 2. quæro, C. de bono proscripto. & ibi Bald. n. 1. vers. breuiter non. & n. 2. & Salyc. n. 4. & 7. Menoch. presump. 124. a. n. 5. lib. 3. Gomet. 3. tom. var. c. 14. n. 4. Egid. Borsi. tit. de bonor. public. n. 45. vers. & scias quod ante delictum. Iul. Clar. in prax. §. fin. q. 78. n. 16. Peregr. de iure fisci. d. lib. 5. tit. 1. a. n. 152. vbi ampliat, et si crimen postea perpetratum de grauioribus esset, & in n. 15. Farinat. in prax. crim. de falsis, & si mul. q. 164. n. 1. §. p. cons. & decis. lib. 2. decis. 207. n. 2. vbi alios laudat. & to. 1. p. 1. nouiss. decis. 107. n. 3. Honded. cons. 42. vol. 1. n. 36. Giurb. crimin. cons. & decis. 56. n. 1. alios refert. maxime in cons. 34. n. 2. o. ex c. in presentia. de probat. c. cum virum. de regularib. Iul. Clar. pract. crim. §. fin. lib. 5. n. 16. & alios citat. Faber. in suo C. tit. ad l. Iul. maiest. defen. 3. & in addit. n. 2. Ferrar. d. gl. 10. nu. 53. Ioseph. Sesse. decis. 78. n. 3. Franc. Viui. decis. 404. lib. 3. n. 1. Carrot. de excus. bon. 1. par. q. 13. q. 10. princip. n. 1.

3 Amplia. 1. hanc regulam procedere etiam in donatione absenti facta notario pro eo acceptante, si antequam donatarius ratificet, donator delictum committat, ex quo bona publicentur. Thesaur. decis. 124. vbi sic decisum fuisse testatur. P. Cauale. resol. crim. centur. 3. casu 207. n. 1. & 12. seq. 2. tom. vbi late eam defendit. Quid si haberet clausulam constituti, & non erat acceptata per notarium, nec per donatarium? vide Lud. Peger. decis. 48. per tot. & Addit. ad Gl. 1. l. 50. tit. sequen. & ad tit. 1. p. 4.

4 Amplia. 2. in donatione facta uxori, quæ non reuocatur propter delictum postea a viro commissum, ex quo secuta fuit confiscatio bonorum. l. res, qua legata. l. res v-

xor. C. de donat. inter vir. & vxor. Borsi. tit. de bonor. public. n. 36. vers. non ita est in donatione. & n. 52. vers. nam Donatio. Duchas. regul. 226. limit. 9. gl. fin. in d. l. post contractum. & ibi Quotied. n. 5. Castre. n. 3. Imol. 7. & 8. Romã. 9. Comã. 9. Paul. de Monte. Pico. 64. & Ioan. Annib. 22. Farin. 1. to. de delict. q. 25. n. 127. & 228. & 5. tom. de falsis. q. 164. n. 16. Faber. in suo C. d. n. 2. & cõiect. lib. 7. c. 20. col. 6. & 7. licet enim regulariter donatio inter virum, & vxorem à iure prohibita sit; si tamen donans in eadem voluntate perseueret, & usque ad mortem eam non reuocauerit, talis donatio valet. l. Papinian. l. cum hic status, ff. de donation. inter. l. donationes, quas parentes, C. eodem, cum alijs per Gomet. 2. tom. var. c. 4. n. 23. vers. aduertendum tamen. & per relatos in Gl. 6. l. 1. supr. & in remis. de qua ibi.

6 Intellige si tempore confiscationis mulier reperitur in possessione rerum donatarum, quia ad hoc vt donatio inter virum, & vxorem morte confirmetur, necesse est, quod ante mortem mariti interueniat traditio vera, vel saltem ficta, quæ vice traditionis veræ fungatur, alias morte nõ confirmatur. d. l. res vxoris. d. l. Papinianus. ibiq; Bald. & cõiter scribentes, & est cõis, vt testatur Capol. cons. crim. 8. n. 3. Corne. 124. litt. B. vol. 4. Castren. 138. n. 1. libr. 1. Couarr. in repet. de testã. 3. p. n. 3. Iul. Clar. in §. donatio. q. 9. vers. scias autem. Farin. d. q. 25. n. 136. & 137. Gomet. in l. 52. tauri n. 65. vers. vnũ tamẽ, vbi plures refert e. d. vers. aduertendũ, & ibi in vers. requiritur, & redit rationem, quia cum donatio, & eius titulus sit nullius momenti, non esset quid posset confirmari, nisi traditio sequeretur. & respondit l. nunquam. ff. de acq. rer. dom. Menoch. lib. 3. presump. 12. n. 39. & 40. Mant. de tact. et ambig. lib. 1. tit. 20. n. 25. et lib. 21. tit. 7. n. 27. Castill. lib. 4. c. 49. n. 25. & Peregrin. de iure fisci. lib. 5. tit. 1. n. 148. Gl. 6. l. 4. tit. 11. p. 4. vbi vide Addit. & quæ alia requirantur, vt hæc donatio morte confirmetur. & P. Thom. Sanch. lib. 6. disp. 14. a. n. 6. qui plures refert.

7 Limita. 1. in donatione causa mortis, quæ morte ciuili non confirmatur, & sic donata transeunt in fiscum, quando publicantur bona donantis. d. l. res vxoris. C. de donat. inter vir. l. si aliquis, ff. de donat. caus.

mors & eius, qui. ff. de testamen. Bol. tit. de honorum publicat. n. 52. Ferrarient. ubi supr. in 2. n. 53. quia est duplicatus. Duch. reg. 23. in. 9. limitat. Menoch. lib. 3. praesumpt. 124. n. 170. Farinat. praxi crim. 1. tom. q. 25. nu. 130. & 5. tom. de falsis. & simul. q. 164. n. 18. qui multos antiquiores laudant. Peregr. de iure fise. lib. 5. tit. 1. n. 147. ubi hoc procedere ait in calibus, in quibus bona publicantur. Ioseph. Sesse, decis. 78. n. 5.

3 Sublimita nisi talis donatio causa mortis esset facta inter coniuges, quae facta ante delictum valet, nec per subsequentem confiscationem reuocari potest, l. si quis post hac, C. de bon. proscript. l. sed si mors. ff. de donat. inter vir. & uxor d. l. res uxoris. C. eod. glos. fin. l. post contractum. ff. de donat. & ibi notant Alber. n. 5. Roman. n. 8. vers. quod hoc falsis. Paul. de Monte Pico. n. 65. & 66. Anibal. a. n. 190. & cõiter DD. & in d. l. si quis post hac. de bon. prof. Bald. in l. executorem, col. 9. vers. quæro quidem, C. de execut. res iudic. ubi hoc dicit singulare remedium tradendi fiscum; videlicet quod timens ne fiscus propter delictum bona sua inuadat, donet ea causa mortis uxori. & hanc Bald. doctrinam sequuti sunt Castrensi. in d. l. post contractum. ult. verb. las. in l. si stipulatus fuerim. §. cum stipulamur. pen. col. in prin. ff. de verbo. obis. Nata. conf. 540. in fin. lb. 3. Bol. in prax. tit. de honor. public. n. 36. cum seq. & nu. 52. Menoch. libr. 3. praesumpt. 124. n. 71. ubi alios refert, & ratione reddit. Cateli. Cota. in suis memora. verb. donatio causa mortis facta marito, ubi dicit, quod omnes DD. ubique commendant hanc Baldi decisionem. Franc. Viui. decis. decis. 78. nu. 6. Carrot. de excus. honor. 13. q. 20. q. princip. n. 62. & 63. Sánchez. d. lib. 6. disput. 17. n. 3. Farinat. d. q. 25. a. nu. 131. ubi hoc, quæ dicta sunt de donatione coniugum ampliat, & limitat, & in q. 164. n. 18. & vide Addita ad Glos. 7. infr. & ad Glos. 6. d. l. 4. & per tot. tit. 11. p. 4.

9 Limita. 2. ex text. & Glos. hic si ante donationem cepit de prodicione, seu perperatione tractare. Adde l. quisquis, C. ad l. Inltiam. Maieft. & ibi, Gl. verb. eadem enim. Faber. d. col. 6. vers. nam, & Fariena. ubi supr. n. 53. el primero, ubi plures ex antiquis, & modernis laudat, & examinat

questionem an in crimine læsæ maiestatis sola cogitatio puniatur. Et in tit. de falsis. q. 164. n. 46. ubi multos refert, & n. 47. contrarium tenentes laudat alias autem donatio antea facta non retractabitur. Plot. conf. crimin. diuers. 130. n. 48. vol. 1. Socin. conf. 121. n. 6. vers. 4. & ultim. Farinat. d. q. 25. n. 132. vide Addit. d. Gl. 4. tit. 2. p. 7.

10 Amplia hanc limitationem secundam ex Glos. 2. hic, vt procedat non solum in crimine læsæ maiestatis, sed etiam in omnibus alijs criminibus, in quibus a tempore commisi criminis bona confiscantur ipso iure, quia tunc alienatio titulo lucratiuo seu oneroso facta non valet. ad de Bar. in d. l. post contractum. n. 12. Gomet. 3. to. var. c. 14. n. 4. vers. & id est Fummi in sum. verb. donat. nu. 4. Iul. Clar. in prac. §. si q. 78. n. 18. Couart. in epit. de spons. Sauc. 2. par. c. 6. §. 8, n. 9. Peregr. de iure fise. lib. 5. tit. 1. n. 173. Farinat. d. q. 164. n. 37. & 38. Gutier. cano. lib. 2. c. 5. n. 66. Surd. decis. 247. n. 1, Petr. Cavall. resolat. crimin. cent. 3. casu 295. n. 5, Percir. de nom. in. emphi. lib. 2. q. 5. n. 37, Azeued. in l. 2. tit. 18. lib. 8. recop. n. 6 & 7. Alfar. de offit. fise. gl. 20. n. 153. & 158.

11 Intellige si alienatio esset facta in fraudem; nam alias hæc ampliatio non procederet, de quo vide addita Glos. 7. n. & vide Honded. d. conf. 42. n. 7. & 35. vol. 1. ubi de eo, qui parum post contractum commisit delictum. & Giurb. d. conf. 54. ubi 8. simulationis coniecturas tradit ad præsumendam donationem factam in fraudem, & plures Dd. cõgerit, qui & alias adducunt. Ferraricof. in prax. d. tit. 2. glos. 10. n. 53, & 54, & iura, & auctores, & quinque præsumptiones refert, & Bald. in l. si quis post hac, C. de bon. proscript. Bart. in d. l. post contractum, & vide infr. Quæ autem sunt crimina, in quibus confiscatio fit ipso iure, vide text. & ibi Glos. in l. ex iudiciorum ff. de accusatio. Bartol. Casan. in cosuet. Burg. rub. 2. de confiscationes §. 1. a num. 19. Duch. regul. 150, Iul. Clar. pract. §. fin. q. 78. n. 3. 16. & 18. & ibi Bayard. nu. 16, & 17. Gutier. d. c. 5. n. 67. Ludouic. Cresolem. tract. quibus in casibus iure civili omnium bonorum, vel partis publicatio sit inducta, fol. 3. ubi 250. casus refert, vt inquit Bayard. Cauat. ubi supr. Alfar. d. glos. 20. a n. 356.

n. 356. vbi late materiam prosequitur, & vide Addit. ad Gl. l. 2. p. 7.

Sed quidquid sit de iure communiter totus mundus observat confiscationem bonorum non fieri ipso iure, nisi in crimine hæresis, vel læsæ maiestatis (quæ eodẽ modo procedere tradit Marta de iur. lib. 6. l. 33. n. 26. Lud. Parã. de offic. inquis. lib. 3. q. 5. n. 12) & de generali consuetudine, & observantia testati sunt Alveric. in 3. p. stat. q. 18. ad fin. Cepol. obs. crimin. divers. 17 n. 35. Decian. 257. n. 6. & 442. n. 6. Boer. decis. 264. n. 15. Roland. cons. 97. n. 2. lib. 2. & 98. n. 5. quos, & alios refert, & sequitur Iul. Clar. pract. §. fin. q. 78. n. 1. vers. sed certe quidquid sit, & ibi Biyard. nu. 15. Suarez. comm. opin. verb. bonorum confiscatio. n. 40. Farinat. de delict. & pœnis. 1. tom. q. 25. n. 101. plures refert, & consil. & decis. lib. 1. consil. 135. n. 15. vbi quod de iure cõi authenticerũ totus mundus observat, non confiscari bona, nisi in d. 2. casibus ex autb. bona damnatorum. C. de bon. proscript. & Tusch. litt. C. concl. 713. n. 8. & 714. nu. 7. & 10. alios refert. Farinat. de erro. prag. 60. 3. decad. 73. errore. 5. Afflict. de offic. fiscal. glos. 20. n. 150. & 151. dicit in tribus casibus tantũ induci ipso iure confiscationem bonorũ. intellige ex sup. traditis, & infra referendis nisi consuetudine, vel statuto aliter expresse caveatur.

14

De crimine hæresis, quod in eo fiat cõfiscatio bonorum ipso iure, est text. in cap. vergõis. de hæresis. in c. cõsecudũ leges vers. bona hæreticorũ. d. 18. in 6. & utrobq. Dd. & Vianant. in suo ratio autb. Gazaros de hæresis. Gomet. 3. tom. var. c. 2. n. 1. vers. item e. d. m. & c. 14. n. 4. col. 4. vers. idem est asor. tiori. Faber. vbi sup. Lud. Param. de offic. inquis. lib. 1. tit. 2. c. 7. a nu. 2. & d. lib. 3. quest. 9. a nam. 198. vbi dicit autb. Gazaros. & alia iura adducit, & reddit rationem, quare bona proscribantur. Ferrar. in prax. tt. 2. q. 10. n. 44. ibiq. Addit. Margenal. alios refert Cened. pract. quest. q. 29. n. 5. Marta. de success. leg. 10. n. 1. p. 4. q. 1. art. 5. n. 11. & 15 vbi post mortẽ posse tractari de confiscatione, & pluries in Rota fuisse iudicatũ ait. Mandos in tract. de ingratis. c. 3. vbi quod ipso iure confiscantur a die commissi delicti, & plura iura, & DD. refert incom-

15

probationem, quod respectu bonorum daret delictum post mortem, vbi pœna imponitur ipso iure. vide infr. n. 17. Gass. de pace. public. lib. 1. c. 19. n. 17. & c. 20. n. 7. 12, 14. & in n. 9, vbi quod post quinqueniũ expirat a die mortis rei. Cavalcã in tract. de brach regio. 4. p. n. 302. lit. D. vbi quod in crimine hæresis, læsæ maiestatis, & in similibus venit confiscatio bonorum, etsi de ea in sententia non sit facta mentio. Tusch. li. 2. C. concl. 715. n. 17. quod confiscatio venit in consequentiã, quando sit ipso iure, & alios refert. Peregr. d. tit. 1. nu. 70. Surd. decis. 247. n. 1. Petr. Cauall. d. n. 5. Farin. q. 25. n. 12. et 13. vbi applicat, & limitat & de falsis. q. 164. n. 42. et de hæresis. q. 190. §. 1. n. 8. vbi innumeros laudat. Cavalcã. d. casu. 295. n. 2. Gutier. cam. quest. lib. 2. c. 5. n. 68. 69. & 70. vbi interpretatur. l. 4. in ff. de 26. p. 7. quæ contrariũ disponere videtur. Couar. var. lib. 2. c. 8. n. 3. & Cardos. in prax. iudic. verb. hæreticus. n. 12. in nostra Hispania bona omnia hæreticorũ fisco Regio applicari dicit. vide Add. d. l. 4. & l. 16. tit. 1. p. 6. [vbi an possit testari, & vide Tauritas infra. & Borrell. in sum. to. 3. tit. 20. n. 39.] & Add. Glos. 3. l. fin. tit. 20. & l. 6. & 8. tit. 25. & Gl. fin. l. 4. tit. 26. p. 7. & Glos. 20. l. 5. tit. 5. p. 1.

In crimine læsæ maiestatis de iure cõmuni erant oppiniones, an per delictum amitteret quis bona ipso iure, an per sententiam. De quibus vide late per Peregrin. vbi proxim. n. 171. Farinat. 1. tom. tit. de delict. & pœn. q. 25. n. 11. & tit. de crimine læsæ Maiest. q. 116. n. 12. cum 14. seq. 4. tom. vbi tradit an habeat locum in omni capite. & de falsis d. q. 164. n. 43. & vide quos tradit Barbol. in remission ad §. 10. lib. 5. tit. 6. ordination. Reg. Lusitan. n. 4. & 5. Cavalum. vbi supr. n. 39. & 41. resoluit, quod non confiscatur ipso iure, sed tamen a die commissi delicti amittit administrationem. Cõtra Faber. in suo C. tit. ad l. Iul. Maiest. definit. 2. in addit. n. 1. & in desin. 8. at in lib. 7. coniect. c. 20. vers. exceptis. col. 5. Idem quod Cavall. tenet. Ferrar. vbi supr. Vbelem. in paratl. ad tit. ff. ad l. Iul. Maiest. Mintyg. a n. 9. in §. publica autem iudicia. Instit. de publi. iudic. & ibi scribentes. Tusch. in lit. C. idol. 714. a n. 7. & 15

16

Sed apud nos est sine controuersia per text. in l. 4. tit. 2. p. 7. vbi ipso iure bona cõ-

Pd 3

fiscari

hiscari est decisum, vide *ibi* Addit. ad Glo. l. 2. eod. & Glof. 6. l. 6. tit. 13. p. 2. & l. 5. tit. 14. p. 5. Gomet. de 2. n. 11. et 17. et c. 14. n. 4. col. 4. vers. & adde. Covarr. lib. 2. var. c. 8. n. 2. Gutierr. d. c. 5. n. 67. Azeued. in l. 2. t. 18. lib. 8. recop. n. 7. & 8. Mieres. de maiorat. 4. p. q. 23. n. 167. in noua editione, & plures alios, qui de hoc crimine scripserunt, refert Pichaid. in manu. ad prax. 3. p. §. 4. litt. L. n. 75. & Narbon. in glos. 7. l. 20. vbi infra. Afflict. lib. 3. fenā. tit. que sint regalia. verb. & bona committentium. 31. specialia huius criminis refert. & 45. modos quibus hoc crimen committatur. Gigas. in tract. de crim. la. & maiest. tit. de pæn. comm. tale crimen. q. 29. n. 2.

17

De crimine sodomix ex l. vna titul. 21. lib. 8. recop. & *ibi* Azeued. a n. 28. & per tot. Gutierr. vbi supra. num. 71. Alfar. glos. 20. num. 151. vbi apud nos confiscationem fieri statim ipso iure tradit, & equiparari crimini læsæ maiestatis Diuine, & humane. n. 162. & 164. Tellus Ferd. in l. 4. tauri n. 35. & examināt an possit testare, & alias quæstiones, vide Azeued. d. l. 1. n. 28. Gome. d. n. 4. vers. id est bodie in peccato nefando, in quo bonus confisctur ipso iure, & in c. 14. 10. 3. n. 3. vers. 2. limit. De hoc de testabili crimine agentes compilauit Narbon.

S V M M A R I V M.

1 Consiliarium Regis occidens, vel offendens crimen læsæ maiestatis committit, si assistebat lateri Principis: secus vero si de

eius mandato erat magistratus alicuius ciuitatis, vel prouincie. Quid bodie de iure regio.

A D D I T I O G L O S S Æ. III.

1 A D Glof. 3. Nota crimen læsæ Maiestatis committere, qui consiliarium Regis occidit, vel offendit. Adde l. 1. tit. 2. p. 7. vers. la oçiaua. & *ibi* Greg. Lopet. in glos. 13. et 14, vbi tradit, quod non incurritur pœna, quando consiliarius, qui offenditur, non assistebat lateri Principis, sed de eius mandato erat magistratus alicuius ciuitatis, vel prouincie. vide *ibi* Addit. quod etiam sequitur Ægid. Bos. tit. de crim. læsæ maiest. n. 5. 6. et 9, Adde etiam Gomet. 3. to. var. c. 2. n. 6. vers. itē etiā. & Farinat. de crim. læsæ Maiest. 4. p. q. tit. 2. a n. 136. vbi latissime agit, & iura refert. Gratiā. discip. c. 54. n. 7. ait comitti, si contemplatione officij, seu Principis percutiatur; nõ verò

si ex odio particulari, seu alia causa, & alios refert. Peguer. decis. 66. n. 15. Afflict. in tit. que sint regalia. lib. 3. in feud. num. 45. sed hodie non committi læsæ maiestatis crimen, sed aleuosiæ, ex quo pœna amissionis medietatis bonorum imponitur, & correctas esse. l. quisquis, C. ad l. Iul. maiest. et d. l. 1. tit. 2. p. 7. per l. 4. tit. 2. et l. 1. tit. 12. libr. 8. ordin. quæ hodie est l. 1. tit. 22. lib. 8. recop. ex Did. Peret. Villalob. Olan, & Azeued, tradit Naruon lib. 4. tit. 1. l. 20. glos. 7. n. 100. & vide Addit. in remis glos. ant. n. 16.

Ad Glof. 4, Nota, quod donatio facta ab hæretico non valet, de quo 4, in gl. antec. in remissionibus traditis n. 14, in gl. antec.

S V M M A R I V M.

1 Donatio facta ab eo, qui pro crimine ad

mortem debet damnari, non resocatur, nisi

nisi publicatio bonorum eius fiat.

- 2 Olim fiebat in casibus, in quibus mortuæ pœna erat imposita, hodie vero non ita generaliter. sed in certis casibus fit, in re

ADDITIO

- 1 **A**D Gl. 5. Nota, quod non potest reuocari donatio facta ab eo, qui pro crimine ad mortem debet damnari, nisi etiam publicatio bonorum eius fiat. Olim in casibus, in quibus imposita erat pœna mortis, vel de portationis, in illis etiam in consequentiam veniebat pœna confiscationis bonorum. l. 1. ff. de bon. dam. l. fin. C. de bonis proscripto, seu dam. Hodie vero publicatio bonorū nisi in casibus, de quibus *supr.* in Addit. Gl. 1. n. 14. & 15. vel in casibus a iure expressis, imponi non potest; & si quis in alijs ad mortem condemnaretur, bona eius proximioribus venientibus ab intestato deferuntur. *auth. bo-*

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio, seu alienatio facta a criminoso post delictum commissum ante accusationem an valeat. et 2. Quid si post accusationem, & ante litis contestationem fiat, n. 3. & 4. Quid post litis contestationem 5. Quid si postea donans fuerit condemnatus in confiscatione bonorū. 6. Quid si post sententiam, & condemnationem pendente appellacione. 9.
7 L. post contractum, ff. de donation. interpretatur. 8.
10 Donatio seu alienatio facta ab eo, cui pro delicto interdicitur administratio bonorum, vel dominium admittitur, non valet, nisi sit necessaria, & quid si fiat de bonis acquisitis post delictum commissum. 12.
11 Crimina, in quibus administratio interdicitur delinquentibus, remis.
13 Facta in fraudem fisci, etiam ante delictum, non valet. Contrariam. 14. Etiam facta uxori non valet, 15. Fraus in donatione an cõteatur probari possit. 16.
17 Donatio, seu alienatio in fraudem facta quomodo presumatur. 18. 19, 20, 21. 23. 24. 25. 26.
19 Communis quis dicatur, remissive.
22 Clan, seu palā quomodo contractus gestus esse dicatur, & factus per instrumentū publicum.
27 Alienatio facta a delinquente pro suis alimentis, & alijs necessarijs ad vitā sus-

liquis verò venientibus ab intestato deferuntur.

Auth. bona dānat. C. de bonis proscript. explicatur remissive.

GLOSSÆ. V.

na damnatorum, C. de bon. proscript. Tusch. ltt. C. conclus. 713. an. 1. & 714. vbi agit de explicatione dicti. *Authent. & ampliat, limitat, & restringit. Iul. Clar. præd. §. fin. q. 78. n. 1. & 2. & ibi Bayard n. 5. Paz. in prax. 1. to. 5. p. c. 3. §. 1. n. 19. Alf. r. de offi. fisci. gl. 20. n. 152. in fin. Farinat. cit. de pœnis, & delict. 1. tom. q. 26. an. 1. vbi hanc ponit pro regula, & eam ampliat, & limitat, & late de interpretatione d. authentica agit, nec etiam erit sufficiens publicatio bonorum, nisi concurrant ea, de quibus in Gl. seq. De iure regio vide l. 4 Tauri & ibi, DD. & Addita. in remis. Gl. 2,*

- etationē, & pro aduocatis, & scripturis ad eum pertinentibus, & pro suis defensione valet, & in similibus alijs. Necessaria causa, quæ dicatur.
28 Fiscus an actionē reuocatoriā ordinariā intentare debeat aduersus possessores rerum, quas criminosus alienauit, & in quibus casibus. 29.
30 Fiscus, si agat reuocatoria contra donatorem, vel emptorem, quid teneatur probare? Quid in alienatione facta in fraudem creditorum. 33.
32 Fiscus in casibus, in qq. res alienatas in eius fraudē reuocat à possessoribus, nō tenetur pretiū restituere 33. 34. 35. 36. 38
38 Crimen occultum quod dicatur.
37 Fructus collectos, & consumptos a die commissi criminis vendicat fiscus, cum crimen est ex his, in qq. confiscatio fit ipso iure, & in alijs casibus, ibi, 40. & 41.
39 Actio reuocatoria, quæ fisco competit quāto tempore prescribatur, & an ei detur restitutio aduersus prescriptionem pœnarum. 44.
40 Alienans in fraudem fisci an possit reuocationem petere, & propriam turpitudinem allegare.
41 Quæ bona velliantur in confiscationem.
42 Criminosus pendente processu tempore, an possit renūciare officio decurionatus, tabellionatus, vel alterius qualitatis
Fiscus

43 *Fiscus an teneatur debita soluere illius, cui*

ADDITIONO

AD Glos. 6. 7. & 8. Nota in secundo tempore (de quo in addit. Glos. 1.) quod post delictum commissum ante accusationem regulariter valet alienatio titulo lucratiuo, vel oneroso a criminoso facta, *text. hic, & in l. post contractum ff. de donat. qui cauillari non potest, & ibi glo. 1. in positione cassus. Bart. nu. 12. Odofred. Iacob. de Aret. Alberic. Castrenf. Imol. Roman. Cuman Paul. de Montepico. n. 6 in fin. ibidem, & alij relati, a referendis. Peregr. de iure fisco. lib. 5. tit. 1. num. 166. Duenn. reg. 226. Gomet. 3. tom. variar. c. 14. n. 4. vers. si vero talis reus. Iul. Clar. pract. § fin. q. 78. n. 18. Cald. de nominat. emphit. lib. 2. q. 5. n. 36. vers. ex quibus. Farinat. de falsit. & simulat. q. 164 n. 2. & 10, vbi Cyn. Bald. Angel. Ioann. Fabr. & plures alios refert. Sa. in summ. verbo donatio n. 2. Gutier. canonic. lib. 2. c. 5. & n. 53. Ferrar. in prax. tit. 2. glos. 10. n. 54 in vers. vlt. vbi dicit, quod, si alienatio est irreuocabilis, vt manumissio, non tenet. *ex l. qui pœna ff. de manumis. idem tradunt tere omnes relati. at Anto. Fabr. coniect. lib. 7. c. 20. col. 4. hoc vltimum non patitur; sed vide in remissione infr. sciendis.**

2 Contrariam opinionem, imò quod donatio non valet a delinquente post delictum facta, defendit Odofred. *in d. l. post contractum, n. 3. & 4.* & pro ea alios allegat Farinat. *vbi supr. n. 5.* vbi primam opinionem magis communem esse testatur, licet de ea dubitet. Peregr. *vbi supr. n. 178.* quem vide. Petr. Cauil. *resolut. crimin. c. 295.* & referendi *in h. sc. glos.*

3 In tertio tempore post accusationem, & ante litis contestationem, etiam facta alienatio valet. Ferrariens. *vbi supr. n. 55.* Peregr. *nu. 179.* & Farinat. *n. 12. & nu. 20. vbi supr.* qui plures laudant, & pro hac opinione est *text. hic.*

4 Contrarium, imò quod donatio facta post accusationem de delicto contra ipsum potestatem non valeat, tenent plures relati à Farinat. *ibi, n. 19.* quia talis alienatio in dubio præsumitur facta metu pœnæ: sed prima opinio est verior, nisi constet de fraude; nam constitò de ea reuocatur, de quo *infr.*

ius bona fuerunt confiscata.

GLOSSÆ. VI. VII. & VIII.

5 In quarto tempore post litis contestationem donatio facta erit valida. *text. hic, & in d. l. post contractum. Gomet, 3. tom. d. c. 14. n. 4. 3. col. vers. quod extende. Ferrar. vbi supr. Peregr. d. lib. 5. tit. 2. n. 180. & Farinat. in d. q. 164. n. 13. vbi Bart. Paulum de Montepico. Hannibalem, Salyc. & alios refert Iul. Clar. d. q. 78. n. 19.*

6 Amplia valere huiusmodi alienationes titulo lucratiuo, vel oneroso factas ante sententiam, et si post donationem donas fuerit condemnatus in confiscatione bonorum *ex text. & Glos. hic, & in d. l. post contractum.* nam verba in fine illius legis ibi, nisi condemnatio sequatur sit, non referuntur ad præcedentem donationem; sed ad donationem factam post condemnationem: & est sensus, quod donatio facta post condemnationem, non valet, antea verò sic, & fuit de mente Glos. *ibi, in verbo secuta,* & hunc intellectum Glossæ communem dicit Odofred. *n. 2. vers. vnde ex isto communi intellectu, & n. 4.* licet ipse eum non sequatur. Castrenf. *n. 2. vers. ex hys duobus vltimis casibus. Imol. n. 1. vers. istas opiniones,* vbi cessante fraude sequi videtur opinionem Glos. ex Cùm. Hannib. Angel. Nata; & alijs sequitur Farinat. *in d. q. 164. n. 7. & 9.* vbi eam magis communem dicit. Sigism. Scacc. *de iudic. lib. 1. c. 98. n. 20. & 21.* vbi hanc communem dicit, & de nostro iure est sine dubio, licet contrarium sequatur Odofred. Iacob. de Aret. Anchar. & alij relati à Farinat. *vbi supr. n. 8.*

7 Quod probari dicunt *in d. l. post contractum,* vbi facta conclusione, quod post crimen donationes factæ valent, subdit nisi cõdemnatio secuta sit, vt sit sensus, quod non valeat, nisi condemnatio sequatur, Fabr. *coniect. lib. 7. c. 20. col. 1. de intellectu d. l. agit & qualiter debeat scribi, & Odofred. intellectum sequitur, & dicirationem distinctionis dictæ legis esse, quia nõ sine suspitione pœnæ factæ videntur donationes post crimen commissum. Oddo fred. opinio reprobatur ex text. hic.*

8 In quinto tempore donatio facta a delinquente post sententiam, & condemnationem non valet *textus noster hic* ibi, *commo quier que si fuisse facta despues de la senten-*

tencia no seria valedera, & in d. l. post contractum, ibi, nisi condemnatio secuta sit, vbi Glos. 1. Odofred. in princ. ver. sed si de crimine, & in verbo sit, & n. 6. Bart. in summa rio, & n. 15. vers. quintum, & ultimum tempus. Alberic. n. 1. Caltré. n. 2. vers. primus. quando esset facta, Imol. Roman. Cumā. Mōte Pico. Ioan. Hannib. Salyc. Liandin. & alij in d. l. post contractum, quos, refert & sequitur Farin d q 164. n. 22. Duchē reg. 226 in 7. limit. 1. Gomet. 3. tom. var. c. 14. nu. 4. vers. quod extēde, Iul. Clar. in §. fin q. 78. n. 20. vers. si vero, vbi de communi testatur. Peregr. d. tit. 1. n. 181. Gutier. canon. lib. 2. c. 5. n. 59. si vero sententia sit suspensa appellatione, ipso iure donatio valet, sed reuocatur sequuta sententia cōfirmatoria: ita relati, & Scacc. de iudic. lib. 1. c. 98. nu. 21. vers. imo, & in ptor. Ferrarient. nu. 56. Gaill. lib. 1. de pace public. c. 19. n. 8. vbi refert quatuor casus, in quibus sententia nō statim se cum trahit executionem.

10 Limita. 1. ex Glos 7. hic in criminibus, vbi pro delicto cōmisso interdicitur reo administratio bonorum suorum, quia tūc alienatio, seu donatio a delinquente facta a die commissi delicti non valet. Bart. in d. l. post contractum, n. 12. ff. de donat. ibi, Imol. n. 9. Roman. n. 10. Pico. n. 72. & Hannib. 278. Duchē. reg. 226. 3. limit. Gomet. d. c. 14. n. 4. col. 3. in fin. vers. prædicta tamen debent intelligi. Iulius Clar. in d. q. 78. n. 18. Peregr. lib. 5. tit. 1. nu. 175. Farinat. in d. q. 164. n. 36. Gutier. canon. qq. libr. 2. c. 5. a nu. 66. Cavalus. resol. crim. centur. 3. casa. 295. n. 42. Scac. de iudic. d. c. 98. a n. 12. vsq; ad 25. nonnulla distinctionū membra refert, & tradit quandō valeat, vel non alienatio titulo lucratiuo, vel oneroso a die commissi delicti facta, Ferrarient. vbi supra d. n. 54. el. 2. & 55. Sa. in sum. verb. donatio. n. 2. Bart. Fūm. in sum. verb. donatio. n. 4.

11 Crimina verō in quibus administratio interdicitur delinquentibus, vide in l. ex indiciorū. 20. & ibi, Glos. verbo Mareschalis ff. de accusat. l. questum. ff. qui, & a quib. & Frac. Lucan. de fisco. & eius priuileg. p. 2. c. 1. cōgelsit. 49. casus. Sed vide Add. supra ad Glos. 1. n. 12. & l. 2. & 4. tit. 2. p. 7.

12 Limita. 2. quando pro delicto non solum amittit quis administrationem; sed

etiam dominium rerum, de quo vide d. glos. 1. n. 10. & 12. sed quid si doret de bonis acquisitis post commissum crimen vique ad sententiam. vide Tellum in l. 4. Tauri. n. 45. vers. sed attende quæso, & an. 47. vbi examinat, cum confiscantur bona ipso iure, an veniant in cōfiscatione bona futura post delictum vique ad sententiā acquisita, & alias quæstiones huius materiz, & Tauristas, ibi. & Azcued. in l. 1. tit. 21. lib. 8. recop. & referendi infra.

13 Limita. 3. nisi donatio, vel alienatio esset facta in fraudem fisci, & metu pœnz; nam tunc, etiam si ante delictum haberet, & iure valsat, a fisco reuocabitur. l. si aliquis ff. de don. caus. mort. l. in fraude ff. de iur. fisco. l. auferatur, §. in reatu eod. l. ff. §. ex bonis ff. de bon. dānat. & Dd. d. in iur. ibi. & Bart. in l. post contractum, n. 1. vers. sic in primo tempore, ff. de donat. ibi Alexand. in addit. list. B. in verbo eodem modo reuocatur. Alberic. n. 4. Castren. n. 4. vers. si vero ante Bos. tit. de bonorum publi. num. 43. vbi de communi. Gomet. 3. tom. c. 14. n. 4. vers. si vero talis reus delinquens. Peregr. tit. 1. libr. 5. n. 153. Menoch. lib. 3. prax. 128. n. 1. Mant. lib. 13. tit. 39. an. 6. Farinat. de falsitate, n. 46, 48, 49, & 50, vbi supra, & multos citat, Gutier. canon. lib. 2. c. 5. n. 53, Ferrarient. in prax. d. tit. 2. glos. 10. nu. 53. Gaill. lib. 1. de pace public. c. 19. n. 10. Sa. in sum. verb. donat. n. 2. & hæc est vera, & tenenda, quamuis contrariam, imo talem donationem ante delictum factam valere, et si donans delinquere cogitauerit, sequantur Cyn. Alberic. Salycet. quos refert Farinat. vbi supra. n. 47, vbi vide.

15 Et amplia hanc limitationem procedere etiā in donatione facta uxori, siue inter viuos, siue causa mortis, siue ex causa augmenti dotis: Farinat. 1. tom. q. 25. n. 123. vbi multis autoritatibus hanc ampliationem probat. Ferrar. & fere relati supra.

16 Fraus in donatione, seu alienatione facta a delinquente coniecturis, & presumptionibus probari non posse, consuliuit Ancha. cons. 251. nu. 4. Aleciatus. 125. num. 8. vers. nisi forte probetur, & dicunt alij, quos refert Farinat. in tit. de falsit. d. q. 164. num. 147.

17 Contrarium, quod isto casu coniecturis,

ris, & p̄sumptionibus fraus probetur, dixerint Paul. Pico. *in repet. d. l. post contractum a n. 19.* Ioann. Fab. *in §. item si quis in fraudem n. 7. vers. dicunt ipsi. Infi. ds action. Dec. conf. 134. n. 1. in fin. vers. & huiusmodi fraus.* Ferrarient. *ubi supr. n. 54.* & Giurb. *conf. & decis. crimin. conf. 54. nu. 1.* vbi plus quam 26. DD refert tenentes solis coniecturis fraudes, & simulationes probari posse. Iul. Clar. *d. q. 78. n. 17,* vbi de communi. Peregr. *lib. 5. tit. 1. n. 154.* Menoch. *lib. 3. p̄sump. 124. n. 3. & 4.* vbi rationem reddit quare *hic* hęc probationes sufficiant Mascard *de probat. conclus. 815. n. 1. 559. n. 1.* vbi multa cumulat. Mantic. *lib. 3. tit. 39. n. 11.* Farinat. *ubi supr. n. 146.* Gomet. *3. 10. variat. c. 14. n. 4. in p̄sa.* Viui. *lib. 3. decis. 240. n. 2.* vbi Oldral, Beccium, & alios laudat, & vide Addit. ad Glos. 4. l. 7. tit. 15. *infra.* Sex p̄sumptiones refert Barc. *in l. post contractum,* ex quibus probatur fraus, ad quem Glos. *hic* se refert.

18 Primi est, cū reus precedētibus inimicitijs donauit ōnia bona sua. Barc. *n. 2.* Ferrarient. *n. 54. ubi sp.* Dec. *conf. 234. vers. prima est.* Bol. *tit. de honorum publicat. nu. 45.* Iul. Clar. *pract. §. fin. q. 73. n. 17.* Peregrin. *d. lib. 5. tit. 1. n. 156, & 157. & 158.* Menoch. *n. 5. cum 17. seq.* Gomet. *vers. primus est, ubi supr.* Giurb. *ubi supr. n. 2, & 4.* vbi refert. Barc. Pic. Alciat. Annib. Afflict. Guaz. Macerat. Menoch. Becc. Pech. Mascard. Cephal. Natt. Strac. Peger. & alios, & Gutier. *in conf. 14. n. 18.* & Matic. *in l. 11. gl. 3. n. 1. 10. lib. 5. scop.* Afflict. *ubi inf. n. 34.* Farin. *lib. cūf. conf. 42. n. 29 et d. q. 164. n. 12. cū 13. seq.* vbi ampliat, limitat, & alios plures refert. Mascard *d. conclus. 559. n. 1. & conclus. 815. n. 47.* Mantic. *n. 12, & 13. in d. tit. 39,* vbi extendit hanc p̄sumptionem ad venditionem omnium bonorum, de quo late Farinat. *ubi supr. n. 130,* & Giurb. *d. n. 2.* alios citat. & vide Addit. ad Glos. 4. l. 7. tit. 15. *infra.*

91 Secunda p̄sumptio est, cum quis donat persone coniunctę p̄cedente inimicitia, & sublequente delicto. Barc. *n. 3.* Dec. *in vers. secunda p̄sumptio fraudis.* Bol. *n. 46.* Peregrin. *de iure fise. a n. 159.* Menoch. *n. 23, cū 6. seq.* Matic. *in l. 1. gl. 1. n. 7. tit. 19.* Gomet. *nu. 4. vers. secundus casus,*

Clar. *n. 17.* Mantic. *n. 14.* Mascard. *nu. 17. 18, & 65.* & Ferrarient. *n. 54. vers. secundo* Farinat. *a n. 136,* & Giurb. *n. 3, ubi supr.* alios plures referūt. Hiero. Leon. *decis. Valent 9, n. 17.* vbi Farinat. & tribus modis ampliat. Carret. *in tractat. de excus. bonorum, 1. par. q. 13. quæstionis 10. principalis, a n. 19; usque ad 31.* vbi late explicat, & tradit, quis coniunctus dicatur, & in *nu. 32.* ampliat procedere in donatione, seu alienatione facta valde amico maxime concurrente exquisita diligentia, nimirque & in solitis cautelis, vel si dedit ob merita, de quibus nusquam constat. vide Giurb. *a n. 14. usque ad 19.* vbi per plures refert. Afflict. *lib. 1. feud. tit. de feud. dat. in vie fidei comm. n. 24. vers. 6. n. 25. & 27. & d. n. 34. & n. 38.* & vide Addita ad Glos. 4. l. 7. tit. 15. *infra.* n. 11.

20 Tertia p̄sumptio est, si post donationem, vel alienationem ipse, qui alienauit, remansit in possessione rei alienatę. Barc. *n. 4.* Dec. *vers. 3. p̄sump.* Bol. *n. 48.* Peregr. *n. 60.* Gomet. *ver. tertius casus est.* Iul. Clar. *n. 17.* Mascard. *a n. 3.* Mantic. *n. 20, & 21.* Ferrarient. *vers. 3.* Carrot. *n. 35, cum 10, seq.* vbi supr. qui late ampliat, & limitat, & declarat. Farinat. *in d. q. 162. a nu. 228. usque ad n. 254,* vbi omnium latissime hanc p̄sumptionem explicat, ampliat, & limitat, & alios plures laudat. & quā plures Giurb. *ubi supr. n. 7,* vbi dicit solam possessionem, & inimicitię causam simulationem arguere. & in *n. 8.* quōd clausula cōstituti non excludit fraudem, nec operari inter personas prohibitas, imo ex ipsa possedisse p̄sumi, & alios refert, vide eū Afflict. *ubi supr. n. 19, 20. 21. & 34. vers. 3.*

21 Quarta p̄sumptio est, si donatio, vel alienatio clamet facta fuit, & extant inimicitię, vel causę, seu coniecturę delinquendi. Barc. *n. 7.* Dec. *vers. quarta est p̄sumptio.* Bol. *n. 51.* Peregrin. *n. 162.* Gomet. *vers. quartus casus est.* Clar. *n. 17.* Menoch. *n. 42.* Mantic. *n. 15.* Ferrarient. *vers. 4.* Masc. *n. 22. ubi sup.* Farin. *in d. q. princ. a n. 205.* Carrot. *in d. q. 13. 10. quæst. princ. a n. 46.* Afflict. *ubi sup. n. 28. vers. 10. & n. 25.*

22 Clam quando dicatur contractus gestus, seu palam. vide Decium, *conf. 1. n. 95. lib. 1.* vbi quōd palam dicitur factus contractus

tractus, quando rogatur per publicum no-
tariū. Bertazol. *cons.* 447. n. 2. Cacher. *decis.*
144. n. 14. Menoch. *d. lb.* 3. *præs.* 8. n. 11. *præ*
sump. 124. n. 44. & 45. qui alijs relatis con-
tractum clam factum esse reputant, si i-
ta actum fuit, ut ad noticiam eius, cuius
interest venire non possit. Borrell. *in sum.*
decis. tom. 3. tit. 10. num. 364. & 5. *sequent.*
Mantic. *lib.* 8. tit. 20. a num. 41. vbi decla-
rat. quando contractus factus per instru-
mentū publicū, possit dici clandestinē fac-
tus Tusch. *verbo simulario.* *cdcl.* 264. n. 22.
Carrot. *vbi sup.* n. 50. cum 9. *sequen.* vbi
clam factum esse dicit. quod sit sine debi-
ta solemnitate, [vbi infert ad matrimo-
nium, quando dicatur clandestinum,] &
quando omittitur id, quod a consuetudi-
ne requiritur, & sine iudicis præsencia; &
quod parte non citata, vel quod ira est
gestum, ut non perueniat ad noticiam ad-
uersarij interesse præcedentis. Menoch.
d. præsump. 80. n. 12. 13. 14. & 15. Afflict.
lib. 1. *seu d. tit. de feud. dat. in vic. l. commiss.*
d. n. 28. *vers.* 10. & *vers.* *seq.* vbi occultum
dici non solum quod probari non potest;
sed quod quinque homines sciunt. Et
quid sit secretum. vide eum.

23 Quinta præsumptio est, si post dona-
tione in, vel alienationem in continenti,
vel paulo post sequatur delictum. Bart.
n. 8. Dec. *vers.* quinto præsumitur alienatio
Bol. n. 25. & 51. Peregrin. n. 163. Clar. nu.
17. Ant. Gomet. *vers.* quintus casus est. Me-
noch. n. 54. cum 11. *seq.* Mantic. tit. 39. nu.
16. Mascard. n. 23. & n. 4. Ferrariens. *vers.*
5. Leo. n. 6. & Giurb. n. 6. & Borrell. n. 405.
qui plures referunt. Afflict. *d. n.* 35. *vbi sup.*
Farinat. *in d.* q. 164. cum 6. *seq.* vbi limitat,
& declarat, quando dicatur delictum cō-
missum incontinenti.

24 Sexta præsumptio est, quando donatio
facta est sub conditione, si contingat bo-
na mea publicari. Bart. n. 9. Bol. n. 51. *vers.*
sexta est præsumptio. Dec. *vers.* sexta, &
ultima. Peregr. n. 164. Gom. *vers.* 6. *casus*
est. Borrell. n. 402. Menoch. n. 46. cū 6 *seq.*
Mascard. n. 24. Carrot. a n. 60. Farin. n. 162.
Ferrar. *vers.* sexto. Giurb. n. 10. *vbi sup.* qui
alios allegant. Afflict. *d. n.* 35. vbi dicit esse
225. casus in quibus fraud, & dolus præ-
sumitur, & a n. 10. *in d. tit. per tot.* late agit
de materia simulationis.

25 Ultra has præsumptiones traditas a
Bart. ad quem Glos. *bic* se remittit. Adde
septimam esse, si quis ante donationem,
dicat aliqua verba, ex quibus verissimili-
ter credendum est, eum cogitasse de fu-
turo delicto, & postea sequatur delictum.
Menoch. *d. præsump.* 124. n. 69. & Farinat.
n. 164. Carrot. a n. 90. *vbi sup.* qui plures
laudant, & late explicat, Carrot. quæ vide.

26 Octava est, quando in venditione fac-
ta ante, vel post delictū pretiū non fuit
numeratū, sed confessatū. Borrell. a n. 403
Afflict. *vbi sup.* n. 42. & n. 43. vbi etiā si sit
solutū, sed postea reditū, & alios referunt,
Menoch. n. 12. Farinat. n. 166. *vbi sup.* No-
na. si fiat donatio inter viuos cum pacto
reuocandi, vel reseruata facultate alienā-
di bona pro velle. Giurb. *vbi sup.* n. 12. &
13. plures allegat, & Afflict. a n. 44. apud
quem vide alias præsumptiones, & apud
Borrell. *vbi sup.* a n. 308. *vsque ad* 407. vbi
radit. 11. præsumptiones. & plures DD.
refert. & vide relatos.

27 Sublimita has limitationes in aliena-
tionibus necessarijs, ut pro suis alimen-
tis, & alijs necessarijs ad vitæ sustentatio-
nem, & pro aduocatis, & scripturis ad eū
pertinentibus, & pro sui defensione. Gl.
bic, in vers. nisi alienatio sit necessaria. cui Ad
de Couarr. *de spōs.* 2. p. c. 6. §. 8. n. 9. *vers.* sed,
et si alienatio, Cauat. *resolut. crim. d. tentur.*
295. n. 43. Ferrar. *d. tit.* 2. gl. 10. n. 54. el. 2. &
55. *in prax.* ibique Addit. Marg. Duon. *reg.*
226. *limi.* 3. Bayar. ad Iul. Clar. *prac.* §. *st.* q.
78. n. 100. Azeued. *in l. z. tit.* 18. *lib.* 8. n. 10.
Peregr. *de iure fisci.* *lib.* 5. *tit.* 1. n. 176. Antō.
de Oliuan. *in §. item si quis in fraudē.* n. 10.
insti. de action. r. par. *lib.* 2. Gutierrez. *canon.*
lib. 2. c. 5. n. 84. *vsque ad* n. 91. vbi alios duos
casus refert, in quibus valida est aliena-
tio. Farinat. *d. q.* 164. a n. 69. *vsque ad* n. 121.
vbi ampliat; & limitat, & latissime quæ-
tionem explicat, & alios laudat, & *tit. de*
hered. q. 190. §. 5. num. 87. vbi repetit, quæ
sunt causæ necessariz. Thom. Sanch. *in*
præcept. decalog. *lib.* 2. c. 22. a n. 54.

28 Sed scire oportet, quod in omnibus ca-
sibus, in quibus alienatio valet, sed postea
potest per fiscum reuocari, executor fis-
calis non potest a mouere possessores a
possessione rerum, quas a delinquente ac-
quisierunt; sed debet fiscus actionem re-
uocare

uocatoriam intentare, ita vt ordinarie de ipsa reuocatione cognoscatur. Bart. n. 18 in d. l. post contractum, & ibi Paul. de Mōte Pico. n. 41. Clar. d. q. 78. n. 20. vers. & in hoc proposito. Peretius, in l. 5. tit. 12. libr. 2. or. lin. glos. verb. metiere manos. Gutierr. d. 2. lib. canonic. q. c. 5. n. 59. Peregrin. de iure fisci lib. 5. tit. 1. n. 185. Scac. de iudic. c. 98. lb. 1. n. 12. in fin. Ferrariens. vbi supr. Alfar. de offi. fisci glos. 20. n. 157. & alios refert. In alijs verò casibus, in quibus alienatio est nulla, quia ipso iure bona delinquentis fuerunt confiscata, vel eorum administratio interdicta, vel ex eo quòd post sententiã alienatio fuit facta, reuocatoria non est opus. Castren. in d. l. post contractum, n. 2. vers. sunt alij quatuor casus. Farinat. in d. q. 164. n. 68. & executor fiscalis poterit ea a quocumque possessore vëdicare. Scac. vbi supr. Alfar. d. n. 157. & a nu. 356. vsque ad 462. enumerat plures casus, in quibus fit confiscatio omnium bonorum, medietatis, tertie partis, vel si res vniuersales, vel particulares cadunt in commissum, & confiscantur, & quando septuplum, vel quadruplum debeat. De quibus omnibus, & alijs, videri Addic. ad. 7. part.

30 Sed, si fiscus reuocatoria contra donatarium agat, non est necesse probare donatarium esse fraudis participem; sed sufficit probare donationem in fraudem fisci fuisse factam. Farinat. r. u. 58. vbi supr. quod secus est, si agat contra emptorem, quia tunc nõ reuocatur vëditio, nisi emptor particeps fraudis fuisset. Farinat. vbi supr. n. 74. plures laudat. Peregrin. de iure fisci. libr. 5. tit. 1. nu. 157. & vide Addita ad Glos. 47. & 9. l. 7. tit. 15. infr. vbi de probatione fraudis, & ad gl. l. 8. eod.

32 Quãdo ea, quę dicta sũt in alienatione facta in fraudem fisci, habeant locum in alienatione facta in fraudem creditorum, & contra, vide per Farinat. d. q. 164. n. 51. Afflic. d. lb. 1. feud. vbi plures præsuppositiones referũt. & vide Addic. ad d. Gl. In casibus, in quibus fiscus reuocat a possessioribus res alienatas in eius fraudem, non tenetur eis pretium restituere. l. si mancipium, C. de rei vëdicat. in viuilem, C. de furtis, l. super emptione, C. de euic. Ioann. Andr. Anch. & alij, in cap. cum secundum. de barect. Menoch-

conf. 159. n. 20. Covarr. de sponsal. 2. p. c. 6. §. 8. n. 9. Gomet. 3. tom. variar. c. 2. & c. 14. n. 4. in fin. vers. an autem. Gutierr. canonic. lib. 2. c. 5. n. 76. Mieres. de maiorat. 4. p. q. 23 n. 71. & 72. in antiqua editione, & in noua. n. 168. lul. Clar. in d. §. fin. q. 78. nu. 22. & ibi. Bayard. n. 100. Surd. decis. 247. n. 11. Azcued. in l. 2. tit. 18. lib. 8. recopil. n. 8. Alfar. de offi. fisci glos. 20. n. 158. vbi dicit, quòd potest vendicare bona alienata post delictum, etiam ante sententiam nullo soluto pretio. Farin. de falsitat. q. 164. n. 85. & in nu. 90. & de barect. q. 190. §. 5. nu. 76. & alios laudat. Sanchez d. libr. 2. c. 22. na. 68. Scac. de iudic. c. 98, n. 13. qui alios laudant, & vide Addita ad Glos. 11. l. 7. tit. 15. infr.

34 Et hæc est communis, & vera doctrina, licet contrarium teneant Pinell. in l. 2. C. de rescind. vend. 2. par. cap. 4. n. 73. & alij quos refert Scac. vbi supr.

35 Limita. 1. nisi pretium reperiatur inter bona delinquentis, aut conuersum in eorum augmentũ; quia tunc fiscus debet pretium restituere, ex regul. l. si me, & Titulũ ff. si cert. petat. & ex traditis à Covarr. Gomet. Peregrin. Gutierr. Mieres. Scac. n. 16. Prosp. Farin. n. 88. in d. q. 164. vbi supr. & in d. §. 5. n. 78. & Sanch. in præcep. de calog. lib. 2. cap. 22, n. 70. qui multa tradunt.

36 Limita. 2. in casibus, in quibus confiscatio bonorum non fit ipso iure, vt multis relatis tradit Farinat. in d. q. 164. n. 91. 92. & 93. quem vide; nam contrariam opinionem tenentes generaliter loquuntur etiam in istis casibus, & de iure nostro Regio est reprobata per l. 4. tit. 2. p. 7. vbi Gregor. Lop. in glos. 2. post med. vbi vide Addita, & ad Glos. 11. l. 7. tit. 15. infra.

37 Fructus etiam collectos, & non consumptos a die comissi criminis etiã vendicat fiscus, ex regul. l. ex diuerso. §. 1. ff. de rei vendicat. Gomet. 3. tom. variar. c. 14. nu. 4. vers. an autem. Peregrin. de iure fisci. lib. 5. tit. 1. n. 174. Surd. decis. 247. n. 12. Cauall. resolut. crimin. centur. 3. casu. 295. n. 7. 8. 15. 16. & 17. Farinat. de falsitat. & simulat. q. 164. num. 53. & de barect. q. 190. num. 80. Tellus. in l. 4. tauri. n. 45. Pat. Sanchez. in præcept. de calog. lib. 2. cap. 23. a num. 1. vbi late explicat. Intellige ea, quę de fructibus diximus, quando crimen commissum est